

PLAN RAZVOJA OPĆINE VRSAR-ORSERA

za razdoblje 2025. - 2031.

SADRŽAJ

Uvod i metodologija.....	2
Geografski položaj i osnovne odrednice	7
Prirodno geografska obilježja.....	8
Prirodna baština.....	11
Staništa.....	13
Demografska obilježja.....	14
Društveno okruženje	24
Odgoj i obrazovanje	24
Zdravstvo.....	38
Socijalna skrb	41
Kultura i kulturna baština	47
Sport	52
Stambena politika.....	55
Gospodarstvo	60
Opća gospodarska kretanja	60
Prikaz sektorske dominacije i tržišne prisutnosti Maistre d.d. i Valamar Riviere d.d. na području Općine Vrsar-Orsera	64
Turizam.....	71
Poljoprivreda.....	76
Ribarstvo.....	78
Urbano okruženje.....	81
Komunalna infrastruktura i uređenje.....	81
Energetska infrastruktura i obnovljivi izvori energije	82
Prometna infrastruktura i povezanost	84
Gospodarenje otpadom	88

IT Infrastruktura	90
Okvir upravljanja razvojem	93
Zakonodavni okvir sustava strateškog upravljanja	93
Općinska uprava.....	94
Civilno društvo	97
Talijanska nacionalna manjina – dvojezičnost	102
Srednjoročna vizija razvoja.....	107
Strateški okvir	108
Opis srednjoročnih razvojnih potreba i potencijala	108
Prioriteti javnih politika u srednjoročnom razdoblju	115
Posebni ciljevi i mjere s prikazom pripadajućih pokazatelja ishoda	122
Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030.	130
Razvojni projekti	132
Terminski plan provedbe strateških projekata.....	138
Indikativni financijski okvir.....	150
Okvir za praćenje i vrednovanje	156
Proces strateškog planiranja temeljen na sudjelovanju	157
Prilog 1. Sažetak izvješća o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću	158

ANALIZA STANJA

Jrsar

Uvod i metodologija

Općina Vrsar-Orsera je izradila Plan razvoja za razdoblje od 2025. do 2031. godine sukladno *Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22)* i pripadajućim *Uputama za izradu planova razvoja jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave* kao temeljni srednjoročni akt Općine, kojim se definiraju prioriteti javnih politika i posebni ciljevi koji su u skladu s dokumentima viših razina vlasti.

Dokument predstavlja ključnu polazišnu osnovu za planiranje, usklađivanje i provedbu svih lokalnih razvojnih politika i projekata u nadolazećem razdoblju, te ujedno služi kao sredstvo za strukturiranu i transparentnu komunikaciju razvojnih prioriteta Općine prema građanima, poduzetnicima, dionicima iz civilnog društva te ostale zainteresirane javnosti.

Izradom novog Plana razvoja nastavlja se strategijski kontinuitet lokalnog planiranja, temeljen na Strategiji razvoja Općine Vrsar-Orsera za razdoblje 2015. – 2020. (proširenoj do 2021.), te Provedbenom programu 2021. – 2025., koji je imao operativnu funkciju upravljanja ciljevima Strategije razvoja u okviru prethodnog mandatnog razdoblja. Novi Plan razvoja za razdoblje 2025. – 2031., oblikovan je kao strateški temelj za izradu nadolazećeg Provedbenog programa za razdoblje 2025. – 2029., a svrha mu je osigurati usmjeren, usklađen i održiv razvoj lokalne zajednice, temeljen na realnim potrebama i potencijalima.

U skladu s time, Plan razvoja definira strateški okvir za cjelovit teritorijalni razvoj Općine Vrsar-Orsera, pri čemu se posebni ciljevi i prioriteti usklađuju u suradnji s općinskom upravom te predstavnicima javnog, privatnog i civilnog sektora. Kroz strukturirani participativni proces, koji je uključivao aktivno sudjelovanje ključnih dionika, osigurana je usmjerenost na stvarne potrebe lokalne zajednice te legitimitet i prihvaćenost strateških odabira.

Osim participativnog procesa, Plan razvoja je utemeljen na inkluzivnom i međusektorskom pristupu. Glavne aktivnosti uključivale su provedenu anketu među građanima, kojom su prikupljeni uvidi o prioritetima, potrebama i razvojnim stavovima lokalne zajednice. Povezano s tim, provedeni su i polu strukturirani intervjui s ključnim dionicima iz javnog, privatnog i civilnog sektora u cilju osiguranja sektorske relevantnosti prepoznatih izazova. U cilju oblikovanja strateškog okvira održane su dvije radionice strateškog planiranja, dok su redovne koordinacije s Općinom omogućile usklađivanje sadržaja dokumenta. Radionica strateškog planiranja s ključnim dionicima, predstavnicima lokalne samouprave, sektora odgoja i obrazovanja, gospodarstva i turizma, komunalnog gospodarstva te socijalne skrbi bila je temelj za razradu strateškog okvira te je osigurala partnerstvo i transparentnost u izradi i budućoj provedbi Plana. Uključivanje širokog kruga dionika osiguralo je legitimitet dokumenta te njegovu usmjerenost na stvarne potrebe lokalne zajednice. Druga radionica bila je posebno usmjerena na novoizabrane članove predstavničkog tijela Općine s ciljem predstavljanja nacrtu strateškog okvira, validacije i zajedničke razrade strateških smjernica te prioritizacije razvojnih projekata za nadolazeće programsko razdoblje. Navedeni pristup omogućio je uključivanje novoizabranih predstavnika u proces donošenja ključnih odluka što je dodatno osnažilo participaciju i

osiguralo usklađenost razvojnih inicijativa s mandatnim prioritetima lokalne vlasti. Dodanu vrijednost drugoj radionici strateškog planiranja predstavljala je provedba online ankete među općinskim vijećnicima, s ciljem detaljnijeg pregleda i prioritizacije razvojnih projekata Općine Vrsar-Orsera čime su predloženi projekti u tom procesu dodatno potvrđeni i ojačani političkom legitimacijom.

Temeljem navedenog participativnog procesa utvrđena je vizija razvoja Općine Vrsar-Orsera u razdoblju do 2031. godine koja glasi: **Vrsar-Orsera 2031. - živjeti, stvarati i čuvati.**

U skladu s postavljenom vizijom budućeg razvoja, definiran je strateški okvir Plana razvoja Općine koji predstavlja temelj za usmjereno i učinkovito upravljanje razvojnim procesima u nadolazećem razdoblju. Okvir se temelji na tri ključna razvojna prioriteta, unutar kojih su jasno strukturirani posebni ciljevi i pripadajuće mjere. Svaki prioritet odražava specifične izazove, razvojne potrebe i potencijale Općine, a zajedno čine integrirani pristup lokalnom razvoju, usmjerenom na poboljšanje kvalitete života, jačanje gospodarskih kapaciteta te očuvanje prirodnih i prostornih resursa.

Razvojni prioritet 1: Mjesto i zajednica za sve generacije

Prioritet je usmjeren na izgradnju uključive i otporne lokalne zajednice, prilagođene potrebama svih dobnih skupina. U fokusu su demografska revitalizacija, obrazovni sustav usklađen s lokalnim tržištem rada, očuvanje kulturnog identiteta i tradicije, unaprjeđenje društvene i socijalne infrastrukture te modernizacija javne uprave kroz digitalnu transformaciju. Cilj je stvoriti životno okruženje koje će poticati ostanak i doseljavanje stanovništva, uz istovremeno povećanje kvalitete javnih usluga.

Unutar navedenog prioritetnog područja identificirane su ključne smjernice za definiranje posebnih ciljeva koji usmjeravaju strateške aktivnosti Općine, a kojima se želi odgovoriti na najvažnije razvojne izazove i potrebe lokalne zajednice:

- Demografska revitalizacija Općine kroz mjere koje potiču obiteljski život, dostupnost stanovanja te zapošljavanje mladih.
- Razvoj obrazovnih programa i sadržaja usklađenih s potrebama lokalnog gospodarstva, s naglaskom na cjeloživotno učenje i suradnju obrazovnih ustanova s poslovnim sektorom.
- Očuvanje i promocija lokalnog identiteta, kulturne baštine i jezičnih posebnosti kao temeljnih vrijednosti zajednice.
- Unaprjeđenje dostupnosti i kvalitete zdravstvenih, socijalnih i društvenih usluga za sve generacije.
- Digitalna transformacija općinske uprave kako bi se unaprijedila učinkovitost, transparentnost i dostupnost javnih usluga.

Razvojni prioritet 2: Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva

Drugi razvojni prioritet stavlja naglasak na stvaranje poticajnog poslovnog okruženja i osnaživanje gospodarskih sektora s najvećim razvojnim potencijalom. Poseban naglasak stavlja se na diverzifikaciju

lokalnog gospodarstva kroz povezivanje turizma, poljoprivrede i poduzetništva, čime se želi potaknuti stvaranje dodane vrijednosti, rast lokalnih prihoda i povećanje zaposlenosti.

Na temelju provedenih analiza konceptualizirane su smjernice koje čine osnovu za definiranje posebnih ciljeva unutar prioritnog područja:

- Usmjerenost na povećanje konkurentnosti destinacije i pozicioniranje Općine kao cjelogodišnje turističke destinacije kroz produljenje boravka gostiju te razvoj selektivnih oblika turizma s ciljem proširenja ponude izvan glavne sezone.
- Naglasak je na jačanju lokalnih lanaca vrijednosti kroz modernizaciju proizvodnje, poticanje udruživanja te snažnije povezivanje poljoprivrede i poduzetništva s turističkim sektorom u svrhu veće otpornosti lokalnog gospodarstva i stvaranja dodane vrijednosti.

Razvojni prioritet 3: Prostor i okruženje očuvanih resursa

Treći razvojni prioritet odnosi se na racionalno i održivo upravljanje prostorom, infrastrukturom i prirodnim resursima. Ključna usmjerenja uključuju poboljšanje prometne i digitalne povezanosti, razvoj funkcionalne komunalne i zelene infrastrukture te očuvanje krajobraza i okoliša. Time se želi osigurati dugoročna kvaliteta života, otpornost na klimatske i infrastrukturne rizike, kao i održiv prostorni razvoj.

U okviru ovog prioriteta definirani su posebni ciljevi, a prioriteti su usmjereni na:

- Unaprjeđenje prometne i digitalne povezanosti naselja unutar Općine, uz povećanje dostupnosti javnog prijevoza i širokopoljasne mreže.
- Razvoj učinkovite javne, komunalne i zelene infrastrukture, uključujući sustave gospodarenja otpadom, odvodnju, energetske učinkovitost i zelene površine.
- Uspostavu ravnoteže između razvoja i očuvanja okoliša kroz primjenu načela održivosti u prostornom planiranju, zaštiti prirodnih vrijednosti te promicanju obnovljivih izvora energije.

Provedba i praćenje

Plan razvoja postavlja jasan i mjerljiv okvir za usmjerenje lokalnih investicija i javnih politika do 2031. godine. Za svaki poseban cilj definirani su indikatori uspješnosti kroz pokazatelje ishoda koji omogućuju transparentno praćenje rezultata, evaluaciju učinaka i prilagodbu mjera u skladu s razvojnim trendovima i stvarnim potrebama zajednice. Time se osigurava ne samo strateški pristup razvoju, već i operativna spremnost za povlačenje sredstava prikladnih izvora financiranja.

Metodologija

Proces izrade Plana razvoja Općine Vrsar-Orsera (dalje: Plan razvoja) započeo je analizom stanja i razvojnih trendova, koja je poslužila kao polazište za oblikovanje vizije, razvojnih prioriteta i posebnih ciljeva. Analiza stanja provedena je s ciljem prepoznavanja izazova, potreba i razvojnih potencijala u

području društva, gospodarstva, prostora te okolišnih i upravljačkih aspekata kako bi se omogućio pregled lokalnih posebnosti i realnih potreba stanovništva. Analiza stanja temeljena je na obradi i tumačenju dostupnih kvantitativnih i kvalitativnih podataka prikupljenih iz sekundarnih izvora, pri čemu su korišteni javno dostupni statistički podaci, sektorski dokumenti, izvještaji javnih tijela te rezultati stručnih podloga i analiza. Uz analizu podataka, u proces je uključena i lokalna zajednica kojoj je omogućeno izražavanje stavova i prijedloga, čime je osigurana participativnost procesa i dodatna validacija utvrđenih razvojnih izazova.

Na temelju provedene analize izrađena je SWOT analiza kojom su sistematizirane ključne unutarnje snage i slabosti te prilike i prijetnje s kojima se Općina suočava ili bi se mogla suočiti u budućnosti. Unutarnje snage i slabosti definiraju resurse, kapacitete i područja za unaprjeđenje unutar same Općine, dok prilike i prijetnje ukazuju na vanjske okolnosti i trendove koji mogu pozitivno ili negativno utjecati na razvojne procese.

Primjenom SWOT analize, Općina je uspjela mapirati razvojne potrebe i prepoznati svoje potencijale, postaviti realne i ostvarive razvojne ciljeve usklađene s trenutnim i očekivanim uvjetima, usmjeriti planiranje i donošenje odluka prema strateškim prioritetima koji maksimalno iskorištavaju snage i prilike, istovremeno minimizirajući utjecaj slabosti i prijetnji:

1. Kvaliteta života (snage)

Općina se oslanja na razvijenu predškolsku i osnovnoškolsku infrastrukturu, dostupne osnovne zdravstvene i socijalne usluge, očuvanu prirodnu i kulturnu baštinu te stabilan gospodarski sektor s naglaskom na turizam.

2. Demografski izazovi (slabosti)

Izazov se odnosi na starenje stanovništva i negativan prirodni prirast, manjak stručnog kadra u obrazovnim institucijama, sezonalnost gospodarstva, infrastrukturne nedostatke, nepriuštivo i nedostatan stanovanje te potrebu za daljnjom digitalnom transformacijom e-uprave.

3. Pokretači održivog razvoja (prilike)

Razvojne prilike prepoznate su u dostupnosti EU sredstava za ulaganja u infrastrukturu i konkurentnost, zakonodavnim promjenama koje potiču stambenu i digitalnu tranziciju, razvoju održivog turizma, energetske tranzicije te jačanju lokalnih javnih usluga.

4. Rizici održivosti i otpornosti (prijetnje)

Prijetnje uključuju nastavak negativnih demografskih kretanja, ograničenu dostupnost stručnog kadra u obrazovnim institucijama, socijalnu isključenost ranjivih skupina posebno starijih i nemoćnih, klimatske promjene, inflaciju te vanjski uvjetovane faktore poput geopolitičke nestabilnosti i rizika od ekoloških incidenata.

Zaključci SWOT analize stvorili su temelj za oblikovanje strateškog okvira Plana razvoja, u kojem će se hijerarhijskom strukturom prioriteta, posebnih ciljeva i mjera definirati smjer i operativna razina intervencija u srednjoročnom razdoblju.

Plan razvoja je izrađen u skladu s odredbama *Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17, 151/22)* i *Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14, 123/17, 118/18, 98/19, 32/20)*, kao i prema *Uputama za izradu planova razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koje je donijelo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije radi osiguranja ujednačenog pristupa izradi Plana razvoja*. Time je osigurano usklađenje sa zakonodavnim i metodološkim okvirom Republike Hrvatske, koji definira strukturirani pristup izradi Plana razvoja, uključujući analizu stanja i razvojnih potreba, utvrđivanje hijerarhije razvojnih prioriteta, posebnih ciljeva i pripadajućih mjera, izradu pokazatelja rezultata te mehanizme praćenja, izvještavanja i evaluacije provedbe.

Sadržajno je usklađen s *Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine (NRS 2030)*, čijim strateškim ciljevima neposredno doprinosi, osobito u segmentima zelene i digitalne tranzicije, demografske revitalizacije, održivog turizma te jačanja lokalnog gospodarstva. Dodatno, sadržajno je povezan s relevantnim sektorskim i višesektorskim strategijama i planovima na nacionalnoj i regionalnoj razini, čime se osigurava dosljednost i komplementarnost lokalnih razvojnih politika s višerazinskim strateškim okvirima kao i s *Planom razvoja Istarske županije za razdoblje 2022. - 2027.*, čime se osigurava koherentnost i podudarnost razvojnih politika na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

Strateški okvir započinje srednjoročnom vizijom razvoja Općine Vrsar-Orsera, koja predstavlja željenu sliku budućeg stanja do 2031. godine. Prijedlog vizije napravljen je uzevši u obzir nalaze ankete građana kao temelja participativnog procesa te prijedloge ključnih dionika s održane radionice strateškog planiranja. Vizija izražava težnju za stvaranjem uravnotežene, uključive i otporne zajednice koja prepoznaje vlastite posebnosti i koristi ih kao temelj održivog razvoja. Temeljena na tri međusobno povezane dimenzije **Vrsar-Orsera 2031. - živjeti, stvarati i čuvati** usmjerava sve razvojne napore prema unapređenju kvalitete života, gospodarskoj vitalnosti i očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti.

Za praćenje provedbe strateškog okvira definirani su pokazatelji ishoda, odabrani iz Biblioteke pokazatelja, koji omogućuju sustavno praćenje napretka u ostvarivanju ciljeva te pravovremeno prilagođavanje mjera i aktivnosti. Detaljna razrada posebnih ciljeva uključuje definiranje konkretnih mjera i projekata, čime se operativno razrađuju strateški prioriteti. Strukturirani pristup planiranju doprinosi jasnoći, logičkoj povezanosti i provedivosti cjelokupnog strateškog okvira.

Geografski položaj i osnovne odrednice

Općina Vrsar-Orsera nalazi se na zapadnoj obali Republike Hrvatske, unutar Istarske županije, najvećeg poluotoka istočne obale Jadrana. Općinu Vrsar-Orsera čini devet naselja: Begi, Bralići, Delići, Flengi, Gradina, Kloštar, Kontešići, Marasi i sjedište Vrsar. Na sjeveru graniči s Gradom Porečom-Parenzo, zapadu općinama Sv. Lovreč i Kanfanar te jugu s Gradom Rovinjom-Rovigno. Južna granica općine prostire se sjevernom obalom Limskog zaljeva, dok na istoku ima izlaz na Jadransko more gdje se nalaze otočići, Figarolica, Lakal, Orlandin, Mrlušica, Cavata, Galiner, Galopun, Kuversada i otoci Salamun Mali, Salamun Veli te Sveti Juraj. Površina općine iznosi 36,5 km², odnosno 1,2% površine Županije, dok nešto manje od polovice otpada na njeno središte – naselje Vrsar koje zauzima cijelu zapadnu polovicu općine čija je površina 15,2 km². Općina je prema popisu stanovništva 2021. godine brojila 1.923 stanovnika, što predstavlja pad s obzirom na to da je broj stanovnika 2011. godine iznosio 2.162 stanovnika¹.

Naselje Vrsar kategorizira se kao područni centar – dva najbliža jača subregionalna centra su Poreč i Rovinj. Područni centar, prema kategorijama centralnosti naselja, pripada drugoj najnižoj kategoriji koja, da bi zadovoljila status, mora imati sljedeće funkcije: područnu ili osnovnu školu, liječnika opće prakse, poštu, stomatologa, veći broj prodavaonica uz dodatne funkcije kao što su banka ili poslovnica FINA-e².

¹ Demografska slika i kretanja detaljnije su obrađena u zasebnom poglavlju.

² Mozaik izvan grada, A. Lukić, 2012.

Slika 1: Položaj Općine Vrsar-Orsera i naselja

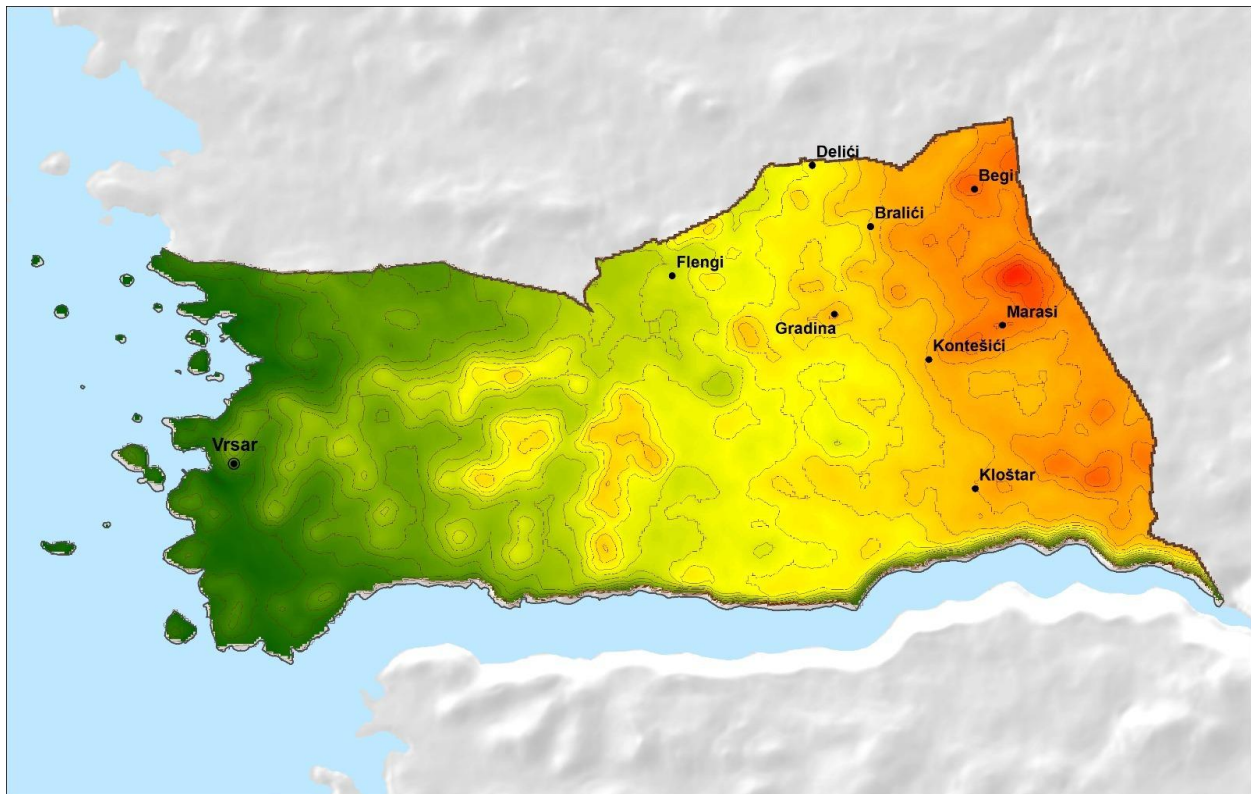
Izvor: Izrada autora, DGU, SRPJ

Prirodno geografska obilježja

Geomorfologija

Područje Općine Vrsar-Orsera, prema geomorfološkoj regionalizaciji Hrvatske, pripada potkategoriji južnoistarska zaravan. Većina općine nalazi se u kategoriji ravnica (do 2° nagiba) i blago nagnutog nagiba (2-5°). Najstrmije padine nalaze su uz obalu Limskog zaljeva koje dosežu i iznad 32° kategoriziranog kao vrlo strmi nagib. Nadmorske visine imaju raspon od 0 metara uz obalu do najviše vrijednosti 179 metara. Nadmorska visina povećava se u smjeru istok – zapad, gdje se najviše visine koncentriraju u naseljima Marasi, Begi i Bralići. Površinski najzastupljenija kategorija smjera nagiba padina je jugozapad, zapad i jug (EU-DEM, Copernicus).

Slika 2: Hipsometrijska karta Općine Vrsar-Orsera

Izvor podataka:
DGU, SRPJ, Openstreet Map, EEA

Izvor: Izrada autora, DGU, SRPJ, Openstreet Map, EEA

Geološka građa³

Poluotok Istra pripada Jadranskoj karbonatnoj platformi. Građen je od plitkovodnih karbonatnih naslaga raspona starosti od mlađe jure do paleogena. Istru reljefno karakteriziraju valoviti ravnjak, kompozitne doline i obale različitog pružanja te brdski prostor u obliku višestrukih strukturnih stepenica Čićarije s unutrašnjim padinama Učke. Geološka građa poluotoka dijeli se na tri karakteristična dijela: *Bijelu, Sivu i Crvenu Istru*. Crvena Istra ili Istarski ravnjak nisko je i zaravnjeno primorsko područje koje se proteže od Piranskog zaljeva do Plomina te uz obalu samog poluotoka. To je blago valovita zaravan koja se postupno izdiže u smjeru istok-zapad do visine od 400 metara. Njezinu podlogu čine vapnenačke stijene, zbog čijeg kemijskog trošenja nastaju mnogobrojne pukotine, škrape,

³ Istarska enciklopedija – geologija, 2005, Geotech – geološka građa Istre n.d., Hrvatski geološki institut - Zavod za geologiju - Rudarsko-geološka studija potencijala i gospodarenja mineralnim sirovinama Istarske županije.

ponikve, uvale, jame i ponori. Zbog blagog nagiba terena onemogućeno je ispiranje tla, što dovodi do taloženja zemlje crvenice, po čemu je područje dobilo ime. Doline rijeka Mirne i Raše te Limski zaljev usječeni su u podlogu te dijele područje na manje regionalne cjeline. Obalno područje nastalo je potapanjem obala tijekom posljednjeg ledenog doba te se geološki dijeli na dva dijela: mlađu istočnu i stariju zapadnu obalu. Općina Vrsar-Orsera nalazi se na zapadnoj obali Crvene Istre, uz ušće Limskog zaljeva, koji je nastao kao potopljena riječno-kanjonska dolina u kršu, oblikovana erozijskom snagom Pazinskog potoka.

Na području općine prostiru se tri lokalna reverzna rasjeda u smjeru sjeverozapad-jugoistok (Vrsarski rasjed, Funtanski rasjed i Fuškulinski rasjed), dok se okomito na njih, u smjeru sjeveroistok-jugozapad, protežu dva regionalna (Zapadnoistarski i Muntriljski rasjed) i jedan lokalni rasjed (os Zapadnoistarske antiklinale). Najveći dio prostora čine slojevi iz gornje jure, koji se većinom nalaze u blago brdovitom području na zapadnom i središnjem dijelu općine. Kako se nadmorska visina povećava prema istoku, na starije slojeve dolaze mlađi slojevi iz donje krede. U najnižim dijelovima terena nastaju slojevi *terra rosse* ili crvenice. Na području općine nalazi se nekoliko nalazišta boksita i gline te kamenolom arhitektonsko-građevnog kamena. U središnjem i istočnom dijelu općine nalazi se velik broj ponikava.

Hidrologija

Na području općine nema stalnih vodotokova. Postoji samo nekoliko povremenih voda stajaćica, od kojih se najveća nalazi na području naselja Kloštar i površine je 2,3 ha. Morski teritorij Općine Vrsar-Orsera pripada akvatoriju sjevernog Jadrana, točnije Venecijanskom zaljevu, čije je obilježje njegova mala dubina (prosječno između 35 i 40 metara). Prevladavajući smjer strujanja vode je prema sjeverozapadu.

Klima

Blizina mora i nizinski reljef snažno utječu na klimatske karakteristike općine. Prema Köppenovoj klasifikaciji klime, područje Općine Vrsar-Orsera pripada kategoriji Cfa – umjereno topla vlažna klima s vrućim ljetom. Dio je šireg razreda tip C – sredozemna klima koja, na teritoriju Hrvatske, obuhvaća prostor uz Jadransko more⁴. Prosječna godišnja temperatura iznosi 13,5 °C, obilježena toplim ljetima (srednja temperatura u kolovozu doseže 22 °C) te blagim, kišnim zimama (srednja temperatura u siječnju iznosi 5 °C)⁵. Srpanj i kolovoz u prosjeku su najtopliji mjeseci, a siječanj i veljača najhladniji. Srednji godišnji broj hladnih dana je između 40 – 60 (tmin<0 °C), a toplih 80 – 90 (tmaks≥25 °C). Prosječna godišnja količina oborina iznosi 903 mm, pri čemu su ljetni mjeseci najsušniji, posebice srpanj s prosječnom količinom padalina od samo 39 mm, dok je najkišovitiiji period listopad - studeni s prosječnom količinom padalina od 137 mm. Središnji godišnji broj dana sa snježnim pokrivačem (≥1 cm) iznosi manje od pet (5). Specifičnost klime Općine Vrsar-Orsera je relativno visoka vlažnost zraka koja u prosjeku iznosi 76%, a rijetko pada ispod 70%. Najveći broj dana u godini podrazumijeva djelomičnu naoblaku (20-80% prekrivenosti neba) te se za vrijeme ljeta količina naoblake smanjuje s

⁴ Šegota i Filipčić, 2003.

⁵ Provedbeni program Općine Vrsar-Orsera za razdoblje 2021.-2025.

najvećim brojem sunčanih dana u srpnju i kolovozu. Dolaskom hladnijih dana s početkom u studenom pa sve do ožujka, broj oblačnih dana (>80% neba prekriveno oblacima) povećava se s maksimalnim prosječnim brojem od šest dana u mjesecu u razdoblju prosinac – siječanj. Prosječni broj sunčanih sati iznosi 2.300 – 2.400h⁶.

Vjetar

Najveća brzina vjetra zabilježena je u studenom i prosincu, kada vjetrovi dostižu brzinu i iznad 50 km/h, dok je najmirnije vremensko razdoblje srpanj i kolovoz. Prema ruži vjetrova, najučestaliji smjerovi puhanja vjetra su istočnjak i sjeveroistočnjak (bura) te jugo. Prosječna brzina vjetra na visini od deset metara iznosi 2-3 m/s. Brzina vjetra najveća je na otocima te uz obalu Linskog zaljeva i na vrhovima bregova. Prosječna snaga vjetra je između 50 i 70 m/s na visini od deset metara. Jačina vjetra najveća je na otocima uz istočnu granicu općine, uz obalu Linskog zaljeva te na vrhovima bregova.⁷

Vegetacijski pokrov

Najveći dio Općine Vrsar – Orsera prekriveno je šumama, ukupno 2.381,19 ha ili 65,38% ukupne površine teritorija. Kategorije šumskog pokrova su širokolisna listopadna vegetacija s najvećim površinskim udjelom od 51,56%, koji dominira središnjem i istočnim dijelom općine s najvećom koncentracijom na području naselja Kloštar, Flengi, Marasi i Delići, zatim širokolisna vazdazelena vegetacija s površinskim udjelom od 11,1% koncentrirana uz obalu Jadranskog mora na istoku i obalu Linskog zaljeva na jugu općine, te tip crnogorične šume najmanjeg površinskog udjela od svega 2,71% čija je prostorna koncentracija najveća na području naselja Kloštar. Sljedeća kategorija vegetacijskog pokrova je nisko raslinje ukupne površine 1.120,94 ha ili 30,78% ukupne površine teritorija Općine Vrsar-Orsera. U kategorije niskog raslinja ubrajaju se trajna zeljasta vegetacija površinskog udjela 23,27% najveće koncentracije u prijelaznim područjima između šuma i izgrađenih površina, zatim nisko drvenasto raslinje površinskog udjela 5,6%, koje se nalazi gotovo isključivo na prostoru naselja Vrsar te tip povremena zeljasta vegetacija površinskog udjela 1,93% prostorno raštrkano na području cijele općine ali najveće koncentracije na prostoru naselja Vrsar. Područja bez ili s vrlo slabim vegetacijskim pokrovom čine svega 0,6% površine⁸.

Prirodna baština

Cjelokupno područje Općine Vrsar-Orsera nalazi se unutar biogeografske regije Mediteran, koja obuhvaća prostore Istre, Kvarnera i Dalmacije. Kao ključni mehanizam za zaštitu prirode ovih područja, planovi u sklopu ekološke mreže Natura 2000 provode se s ciljem osiguravanja povoljnog stanja očuvanosti vrsta i staništa. U nastavku poglavlja detaljnije su prikazane karakteristike i područja prirodne baštine, odnosno zaštićena prirodna područja.

Natura 2000

⁶ Klimatski atlas Hrvatske, 2008.

⁷ Global Wind Atlas, Klimatski atlas Hrvatske 2008.

⁸ Corine Land Cover, 2021.

Na prostornom obuhvatu Općine Vrsar-Orsera nalaze se tri različita zaštićena područja ekološke mreže Natura 2000: Limski zaljev – kopno (HR2000629), Klarićeva jama (HR2001144) te Akvatorij zapadne Istre (HR1000032)⁹. Ekološka mreža zaštićena je mjerama kojima se osigurava da svi planovi, programi i zahvati koji bi mogli imati značajan negativan utjecaj na ciljne vrste i stanišne tipove unutar područja ekološke mreže prolaze kroz postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu. U tom postupku, zahvati za koje se utvrdi da mogu negativno utjecati na ciljne vrste i staništa moraju biti odbijeni. Provedba mjera za očuvanje ciljnih vrsta i staništa uređena je odgovarajućim pravilnicima¹⁰.

Limski zaljev

Područje Limskog zaljeva zaštićeno je u više kategorija zaštite. Dijeli se na kopneno i morsko područje. Kopneni dio obuhvaća obale sa svake strane zaljeva od kojih se sjeverna gotovo u potpunosti nalazi u Općini Vrsar-Orsera. Od 1964. godine zaljev je zaštićen kao geomorfološko-hidrogeološki lokalitet u kategoriji značajnih krajolika, dok je od 1980. godine dodatno zaštićen kao Posebni rezervat (u moru) – Limski zaljev. . Prema Uredbi o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/2019, 119/2023), kopneni dio Limskog zaljeva zaštićen je u kategoriji područja očuvanja značajna za vrste i stanične tipove. Limski zaljev je potopljeno krško korito rijeke, poznato kao rijas, dužine 12,8 km. U kombinaciji s presušanim riječnim koritom koje se nastavlja u unutrašnjost, čini formaciju Draga, ukupne dužine 35 km, koja prodire duboko u unutrašnjost Istre. Na ulazu, zaljev je širine 600 m, koja se u srednjem dijelu sužava na 400 m, a na završetku na 200 m. Obale pri ulazu dosežu visine od 26 m na sjevernoj i 67 m na južnoj strani, dok u srednjem dijelu visina obala raste do 95 m s obje strane. Na najdubljem dijelu zaljeva obale dosežu 177 m visine na sjeveru i 230 m na jugu. Dubina zaljeva je 32 m na ulazu, 30 m u sredini i 19 m na kraju. Današnji izgled Limskog zaljeva oblikovan je u jurskim vapnencima, a visine obala, u odnosu na razinu mora, dostižu do 150 m¹¹.

Klarićeva jama

Klarićeva jama zaštićeno je područje zbog očuvanja vrsta i stanišnih tipova prema Direktivi 92/43/EEZ o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta. Zatvorena je za javnost i nalazi se u naselju Kloštar.

Akvatorij zapadne Istre

Područje je zaštićeno prema Direktivi o očuvanju divljih ptica-2009/14/EZ i Direktivi Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22. 7. 1992.), koja je zadnje izmijenjena i dopunjena Direktivom Vijeća 2013/17/EU od 13. svibnja 2013. o prilagodbi određenih direktiva u području okoliša.

Ovo područje obuhvaća obalne vode Istarskog poluotoka, uključujući zaljeve koji pružaju povoljne uvjete za morske ptice koje se hrane ribom. Otočići i obalne litice, poput onih u Nacionalnom parku

⁹ Bioportal

¹⁰ Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu NN 164/14.

¹¹ Limski zaljev - TZ Vrsar, Bioportal

Brijuni, služe kao važna gnjezdilišta za vrance, dok obalne vode predstavljaju značajna zimovališta za crvenogrlog i crnogrlog plijenora, vodomara te dugokljunu i crvenokljunu čigru.

Osim toga, područje se nalazi na zapadnoj granici Općine Vrsar-Orsera i čini ga 18 otoka i otočića, a ujedno je i najrazvedeniji dio istarske obale. Najznačajniji vrsarski otoci i otočići su: Figarolica, Lakal, Salamun Mali i Salamun Veli, Cavata, Galiner, Sveti Juraj, Kuversada, Longa i Orlandin. Najveći otok je Sveti Juraj s površinom 0,11 km². Prirodni ambijent otoka kao i značajna povijesna prisutnost kamena i kamenoloma, zajedno s brežuljcima, uključujući i sam vrsarski, od prapovijesti su stvarali povoljne uvjete za naseljavanje ovog prostora. Danas taj jedinstveni krajobraz predstavlja jednu od ključnih prednosti Vrsara kao turističke destinacije i ujedno je temelj njegove prepoznatljivosti koja se ostvaruje turizmom¹².

Ostala zaštićena područja na području Općine Vrsar-Orsera prikazana su u tablici niže.

Tablica 1: Zaštićena područja Općine Vrsar-Orsera

Kategorija zaštite	Naziv zaštićenog područja
posebni rezervat šumske vegetacije	Šuma Kontija
posebni rezervat u moru	More i podmorje Limskog zaljeva
značajni krajobraz	Limski zaljev
zaštićeni fosili	nalazište Kirmenjak II - otisci sauropoda
Natura 2000: Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS)	Vrsarski otoci
	Klaričeva jama
	Limski zaljev - kopno
Natura 2000: Područja očuvanja značajna za ptice (POP)	Akvatorij zapadne Istre
Spomenik parkovne arhitekture	Skupina drveća na groblju u Vrsaru

Izvor: Bioportal

Staništa

Prema karti kopnenih staništa iz 2016. godine, na području Općine Vrsar-Orsera najzastupljenija su staništa šumske vegetacije (E) s udjelom površine od 64,44 % (2.348,92 ha). Staništa ovog tipa najzastupljenija su u središnjem, južnom i istočnom području općine, posebice u naseljima Kloštar, Flengi i Marasi. Podtipovi šumskih staništa koji ovdje dominiraju su C.3.6.1. Europski i stenomediteranski kamenjarski pašnjaci raščice, C.3.5.3. travnjaci vlastitog zmijska i F.4.1. površine stjenovitih obala pod halofitima. Sljedeći tip staništa prema zastupljenosti su kultivirane nešumske površine i staništa s korovom i rudimentarnom vegetacijom (I), koji čine 13,81 % (503,57 ha) površine općine. Ovdje dominiraju podtipovi staništa I.5.2. maslinici, I.5.3. vinogradi i C.2.3.2. mezofilne livade

¹² Vrsarski arhipelag - TZ Vrsar, Bioportal

košanice Srednje Europe. Navedeni stanišni podtipovi najzastupljeniji su u naseljima Vrsar i Delići na prijelazima između šumske vegetacije te urbanih i poljoprivrednih površina. Prema površinskoj zastupljenosti, slijedi tip staništa travnjaci, cretovi i visoke zelenike (C) s udjelom od 12,78 % (465,64 ha). Najzastupljeniji podtipovi staništa su D.1.2.1. mezofilne živice i šikare kontinentalnih, izuzetno primorskih krajeva, I.2.1. mozaici kultiviranih površina i I.1.8. zapuštene poljoprivredne površine. Prostorna raspoređenost ovih podtipova najveća je u istočnim dijelovima općine, posebice u naseljima Marasi, Gradina i Bralići, ali su u manjem obujmu zastupljena i na području naselja Vrsar. Sljedeća kategorija tipova staništa prema zastupljenosti su izgrađena i industrijska staništa (J) s površinskim udjelom od 7,97 % (290,51 ha). U ovoj kategoriji najzastupljeniji su sljedeći podtipovi staništa: E šume, I.1.4. ruderalne zajednice kontinentalnih krajeva i C.3.5.3. travnjaci vlastitog zmijka. Njihov prostorni obuhvat koncentrira se uz zapadnu obalu na području naselja Vrsar te manjim rascjepkanim dijelovima na istočnom dijelu općine s najvećim dijelom u naselju Bralići¹³.

Prema podacima Bioportala, na području Općine Vrsar – Orsera nalaze se sljedeći tipovi morskih staništa:

- Mediolitoralni muljeviti pjesci i muljevi
- Asocijacija s vrstom *Cymodocea nodosa*
- Infralitoralni pijesci (zajednica algi)
- Supralitoralni šljunci i kamenje
- Šljunkovita morska obala s halofitima
- Morska obala sa šljuncima ili kamenjem (bez halofita)
- Zajednica infralitoralnih algi
- Koralijska zajednica

Kako na području crvene Istre dominira vapnenački tip stijena, pojavljuju se tipični reljefni oblici kao što su ponikve, škrape, spilje i jame. Tako su prema katastru speleoloških objekata na području Općine Vrsar-Orsera zabilježeni sljedeći speleološki objekti:

- Jama u Brajde
- Jama pod Veliki Debeljak
- Velimirova jama
- Jama na Donjoj Glavici
- Parizova jama – lokalitet Kravarica

Demografska obilježja

Demografska obilježja važna su za razumijevanje temeljnih karakteristika svake zajednice. Aktualna demografska slika, zajedno s prepoznavanjem glavnih trendova u širem vremenskom kontekstu, omogućuje precizno utvrđivanje potreba zajednice za obrazovnim, zdravstvenim ili socijalnim uslugama te pomaže u adekvatnom usmjeravanju resursa i planiranju ulaganja. Osim što pružaju

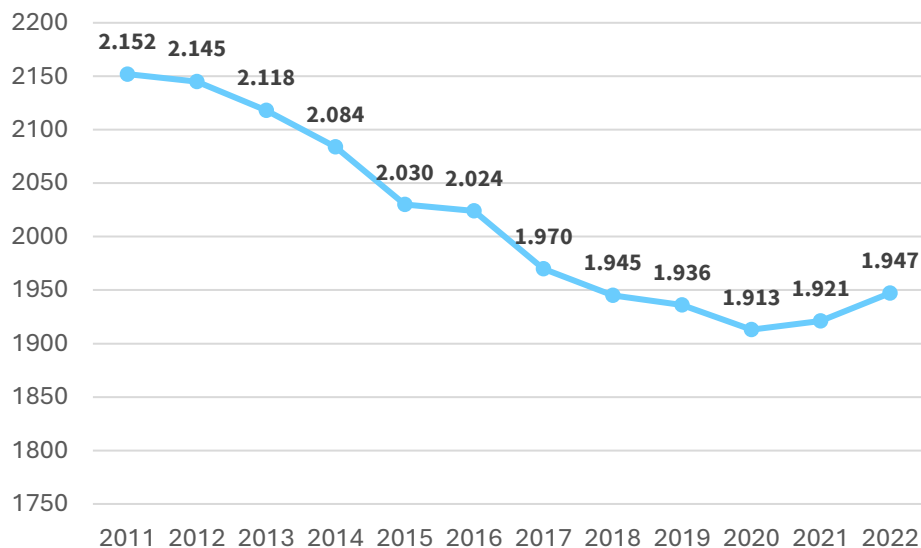
¹³ Bioportal

osnovu za planiranje, demografski podaci također omogućuju bolje razumijevanje dugoročnih izazova, poput starenja populacije ili migracijskih kretanja koji imaju šire socio-ekonomske implikacije. Sve navedeno pridonosi stvaranju temelja za održivo strateško planiranje, koje se temelji na prepoznavanju trenutnih i budućih potreba zajednice, pri čemu se uzimaju u obzir njene specifičnosti.

Promatrajući prostornu distribuciju stanovništva, razvidna je neravnomjerna raspodjela koja utječe na društveni i gospodarski razvoj Općine. Područje Općine Vrsar-Orsera ukupno obuhvaća devet statističkih naselja: Vrsar, Begi, Bralići, Delići, Flengi, Gradina, Kloštar, Kontešići i Marasi. Najgušće naseljeno naselje je istoimeno naselje Vrsar s ukupno 1.535 stanovnika (prema popisu iz 2021. godine) što znači da u njemu živi približno 80 % ukupnog broja stanovnika Općine. Koncentracija stanovništva u jednom naselju naglašava njegovu ulogu kao administrativnog i gospodarskog središta, dok manja naselja, od kojih pet broji manje od 50 stanovnika (Begi, Bralići, Delići, Kontešići i Marasi), imaju ograničen demografski i ekonomski značaj.

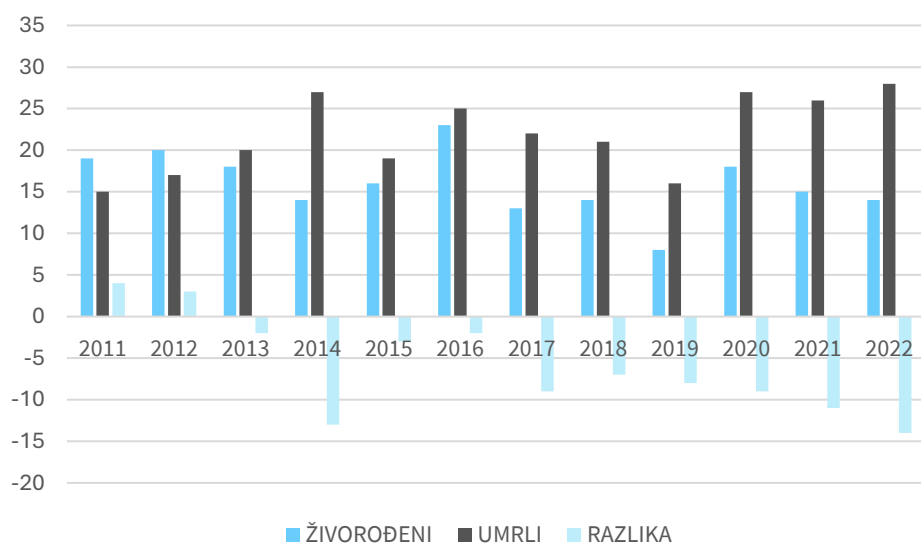
Pri analizi promjena u broju stanovnika, ključni su podaci iz Popisa stanovništva 2021. godine, koji pokazuju dugoročne demografske trendove u odnosu na Popis stanovništva iz 2011. godine. Prema podacima posljednjeg popisa stanovništva iz 2021. godine, u Općini Vrsar-Orsera živi ukupno 1.923 stanovnika. U usporedbi s popisom iz 2011. godine, kada je u Općini živjelo 2.162 stanovnika, zabilježen je pad od približno 11 %. Smanjenje broja stanovnika odražava šire demografske trendove prisutne u većem dijelu Istarske županije, koja je u desetogodišnjem razdoblju između dva popisa zabilježila smanjenje broja stanovnika za oko 6 %. Pad broja stanovnika u Općini koji gotovo dvostruko premašuje županijski prosjek zahtijeva daljnju analizu lokalnih faktora i demografskih pokazatelja, primarno migracijskih kretanja. Također, demografske razlike unutar Županije pokazuju da, iako je ukupni trend u županiji negativan, postoje lokalna područja koja u međupopisnom razdoblju bilježe pozitivne demografske trendove; uspješno privlače ili zadržavaju stanovnike. Primjeri općina s pozitivnim demografskim trendovima, poput Općine Tar-Vabriga – Torre-Abrega ili Općine Medulin, pokazuju važnost turističkog razvoja i blizine urbanih centara u oblikovanju demografskih kretanja.

Grafikon 1: Prirodno kretanje broja stanovnika Općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2011. do 2022.

Izvor: DZS

Grafikon 2: Odnos broja živorođenih i umrlih stanovnika Općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2011. do 2022.

Izvor: DZS

Demografska kretanja u Općini Vrsar-Orsera obilježena su kontinuiranim negativnim prirodnim prirastom i pozitivnim migracijskim saldonom, što naglašava kompleksnost lokalnih demografskih trendova. Kroz promatrano razdoblje od 12 godina, kumulativni prirodni prirast iznosio je -71, što znači da je broj umrlih premašio broj živorođenih za 71 osobu. Ovaj podatak posebno naglašava nepovoljnu demografsku situaciju, koja ima daljnje implikacije u starenju populacije. Pozitivan prirodni prirast zabilježen je samo 2011. i 2012. godine, s razlikama od četiri i tri osobe, dok su sve ostale godine

pokazale negativan trend, uz prosječnu godišnju razliku od -5,92. Vitalni indeks, koji mjeri omjer živorođenih i umrlih, iznosi 73 %, što znači da na svakih 100 umrlih dolazi samo 73 živorođenih. Takav nepovoljni omjer, uz trajno niske stope nataliteta i visoke stope mortaliteta, potvrđuje dugoročno nepovoljnu demografsku sliku Općine. Trend pogoršanja prirodnog prirasta posebno je vidljiv nakon 2012. godine, kada su izostale sve pozitivne razlike između broja živorođenih i umrlih. Budući da je vitalni indeks znatno ispod razine potrebne za prirodnu reprodukciju stanovništva (100 %), Općina sve više ovisi o migracijama kako bi održala ukupan broj stanovnika. Kombinacija niskog nataliteta i visokog mortaliteta ukazuje i na starenje populacije, što dodatno povećava pritisak na sustav pružanja javnih usluga. Ovi trendovi ukazuju na promjene u strukturi stanovništva koje predstavljaju izazov za održiv razvoj Općine.

Uz prirodni prirast, migracijski tokovi imaju ključnu ulogu u oblikovanju ukupne demografske slike. Pozitivna migracijska kretanja djelomično ublažavaju nepovoljnu demografsku sliku, smanjujući pad ukupnog broja stanovnika i pružajući osnovu za stabilizaciju zajednice.

Tablica 2: Migracijski trendovi u razdoblju od 2011. do 2022. na području Općine Vrsar-Orsera

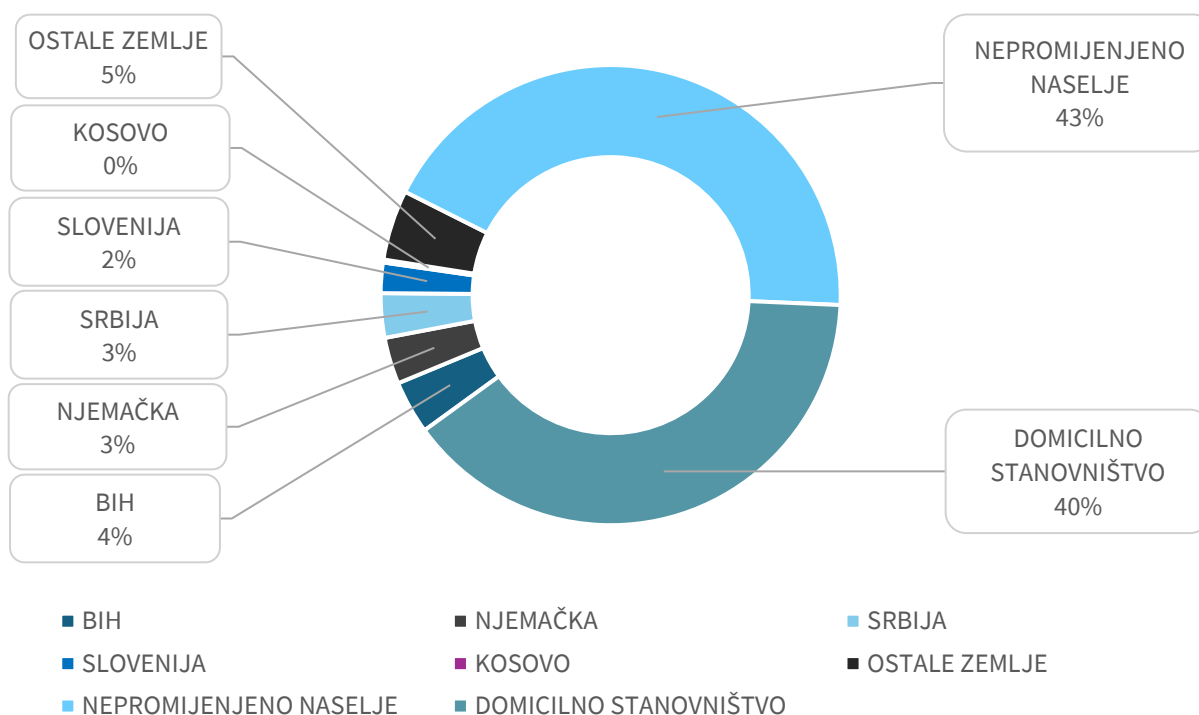
Godina	Doseljeni				Odseljeni			
	Drugi grad/općina u IŽ	Druga županija	Inozemstvo	Ukupno	Drugi grad/općina u IŽ	Druga županija	Inozemstvo	Ukupno
2011.	35	12	10	58	25	14	27	67
2012.	25	19	11	57	13	15	13	43
2013.	13	19	16	48	25	6	16	47
2014.	24	22	14	61	32	14	9	56
2015.	10	19	13	45	39	7	19	68
2016.	23	21	19	65	27	11	8	48
2017.	17	12	12	48	23	13	22	65
2018.	20	17	31	70	26	6	23	57
2019.	19	23	52	97	32	12	24	71
2020.	20	14	45	83	22	15	27	68
2021.	11	21	51	89	15	12	37	70
2022.	15	25	73	116	27	13	33	76

Izvor: DZS

Tablica iznad prikazuje podatke o doseljavanju i iseljavanju koji ukazuju na specifične obrasce migracija. Broj doseljenog stanovništva pokazuje umjeren rast, pri čemu su međunarodne migracije posebno istaknute. Tijekom posljednjih pet promatranih godina zabilježeno je ukupno 252 doseljenika iz inozemstva, što čini oko 48 % svih migracija prema Općini u tom razdoblju. Dok međunarodne migracije bilježe kontinuirani porast, unutarnji tokovi iz Istarske županije i Republike Hrvatske ostaju stabilni. Ovi

podaci naglašavaju da je međunarodno doseljavanje ključni izvor populacijskog rasta za Općinu Vrsar-Orsera, dok unutarnje migracije imaju manji, ali konstantan udio. Struktura međunarodnog doseljavanja dodatno je razjašnjena podacima iz 2021. godine, prikazanima na grafu ispod, koji daju raščlambu doseljenika prema zemljama porijekla.

Grafikon 3: Distribucija doseljenog stanovništva prema zemljama porijekla

Izvor: DZS

Od ukupno 1.923 stanovnika općine, 43,27 % čini stanovništvo koje od rođenja živi u istom naselju, dok je 39,32 % osoba doselilo s područja Republike Hrvatske, a 17,41 % iz inozemstva, pri čemu najveći udio dolazi iz Bosne i Hercegovine (3,74 %). Ostale značajne zemlje porijekla uključuju Njemačku (3,28 %), Srbiju (3,12 %), Sloveniju (2,13 %) i Kosovo (0,21 %). Ovi podaci naglašavaju raznolikost strukturu migracijskih tokova i njihovu važnost za demografski profil Općine.

Nasuprot tome, broj odseljenog stanovništva ostaje stabilan u promatranim godinama, uz fluktuacije koje odražavaju uobičajene migracijske tokove. Tijekom razdoblja od 2011. do 2022. godine Općinu je napustilo ukupno 686 stanovnika, od kojih je najveći udio (43 %) preselio unutar Istarske županije, dok je 39 % odseljenika otišlo u inozemstvo, a 18 % u druge dijelove Hrvatske. Ovi podaci ukazuju na raznolikost geografsku strukturu odseljavanja, pri čemu je odljev stanovništva prema inozemstvu stalni izazov koji nadilazi područje Općine i izražen je na županijskoj i nacionalnoj razini. Stabilnost broja odseljenih kroz godine upućuje na to da je iseljavanje iz Općine Vrsar-Orsera konstantan, ali ne i eskalirajući migracijski faktor.

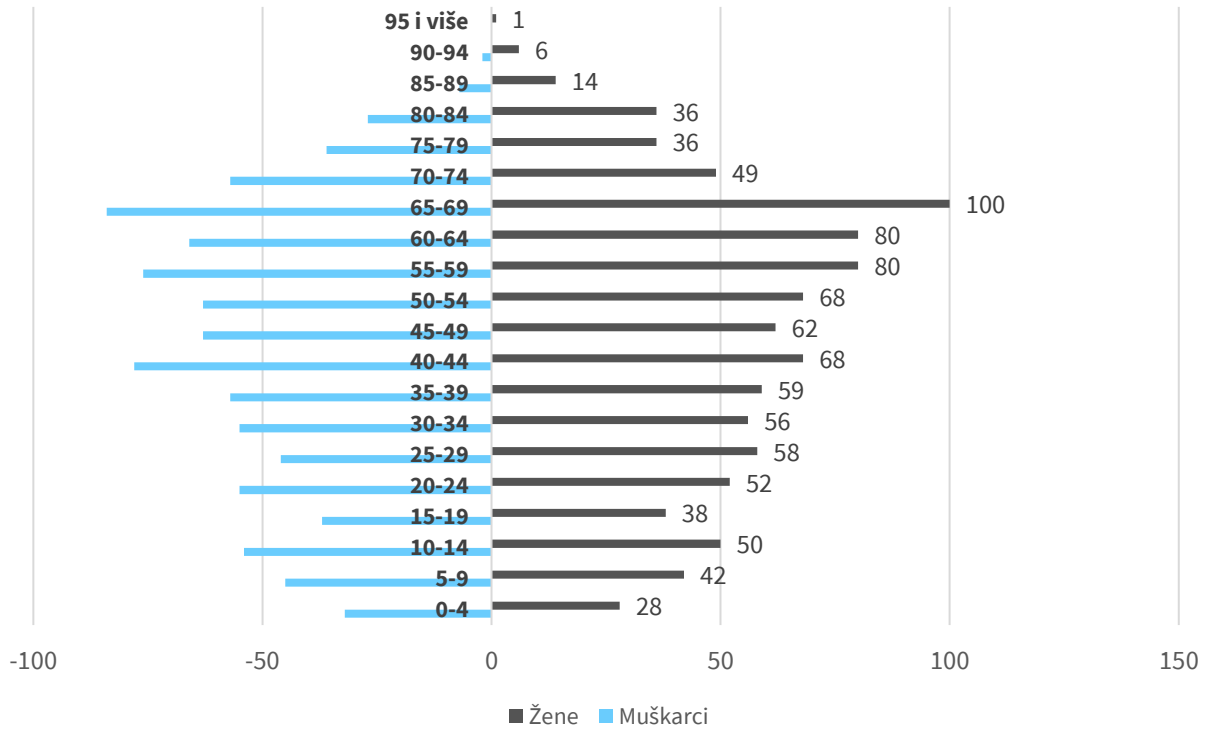
Sveukupno gledano, doseljavanje je dominantna migracijska komponenta, koja je omogućila Općini Vrsar-Orsera da u promatranom razdoblju ostvari pozitivan kumulativni migracijski saldo od +151 stanovnika. Ovaj saldo djelomično neutralizira negativne učinke prirodnog prirasta i doprinosi očuvanju ukupnog broja stanovnika. Međutim, pri interpretaciji migracijskog salda potrebno je uzeti u obzir i fenomen fiktivnog stanovništva. To se odnosi na stanovnike koji su formalno prijavljeni u Općini, često zbog vlasništva nad nekretninama, ali borave tamo tek povremeno ili manji dio godine. Iako fiktivno stanovništvo može povećati pozitivan migracijski saldo, ono ne odražava stvarni broj stalnih stanovnika.

Unatoč utjecaju fiktivnog stanovništva, podaci o migracijama pružaju vrijedan uvid u demografske trendove Općine Vrsar-Orsera u usporedbi s Istarskom županijom. Iako postoji sličnost u strukturi migracija, razlike u opsegu i intenzitetu su značajne. U razdoblju od 2011. do 2022. godine Županija bilježi pozitivan migracijski saldo od +13.498 stanovnika (78.104 doseljenih i 64.606 iseljenih), dok je saldo Općine Vrsar-Orsera skromniji, ali proporcionalan, s +151 stanovnikom. Na razini Županije 32,19 % doseljenih dolazi iz inozemstva (25.143 osobe), dok u Općini taj udio iznosi 48 %, što ukazuje na veći značaj međunarodnih migracija za ovo područje. S druge strane, iseljavanje iz Županije najčešće je usmjereno prema drugim gradovima i općinama unutar njezinih granica, dok u Općini Vrsar-Orsera najveći udio odseljenih odlazi u inozemstvo (39 %). Ova razlika pokazuje da stanovnici Općine Vrsar-Orsera češće biraju međunarodne migracije, umjesto preseljenja unutar Županije, za razliku od županijskog prosjeka, gdje dominiraju unutarnje migracije.

Sveukupno, i na razini Županije i Općine, migracije su ključni faktor u ublažavanju negativnog prirodnog prirasta. Međutim, podaci ukazuju da Općina Vrsar-Orsera ovisi o međunarodnim migracijama za očuvanje demografske stabilnosti, dok unutarnje migracije imaju značajniju ulogu na razini Istarske županije. Ovi trendovi naglašavaju specifičnosti Općine Vrsar-Orsera u odnosu na širi županijski kontekst.

Migracijski trendovi, zajedno s prirodnim prirastom, oblikuju dobno-spolnu strukturu stanovništva Općine Vrsar-Orsera, ističući ključne demografske izazove i specifičnosti. Za razliku od nacionalnog prosjeka, gdje žene čine većinu s 51,83 % i prosjeka Istarske županije, gdje žene čine 51,6 %, u Općini Vrsar-Orsera zabilježen je suprotan trend s većim udjelom muškaraca. Konkretno, žene čine 48,88 % (940), a muškarci 51,12 % (983), što Općinu izdvaja u lokalnom demografskom kontekstu. Dobno-spolna struktura dodatno pokazuje izražen udio starije populacije. Najbrojnija dobna skupina je ona između 65 i 69 godina, s ukupno 184 stanovnika. Mladi od 0 do 14 godina čine samo 13 % stanovništva (251 osoba), dok skupine srednje dobi (od 25 do 59 godina) broje 664 stanovnika. U radno sposobnoj populaciji muškarci su brojniji, dok žene dominiraju u najstarijim dobnim skupinama, poput onih iznad 80 godina, što je u skladu s trendovima veće dugovječnosti žena. Ova regresivna dobno-spolna struktura jasno pokazuje trend starenja stanovništva i neravnomjernu dobnu strukturu. Posebno je važno istaknuti veću dugovječnost žena u najstarijim dobnim skupinama, što ukazuje na potrebu za specifičnim uslugama i infrastrukturom za starije osobe.

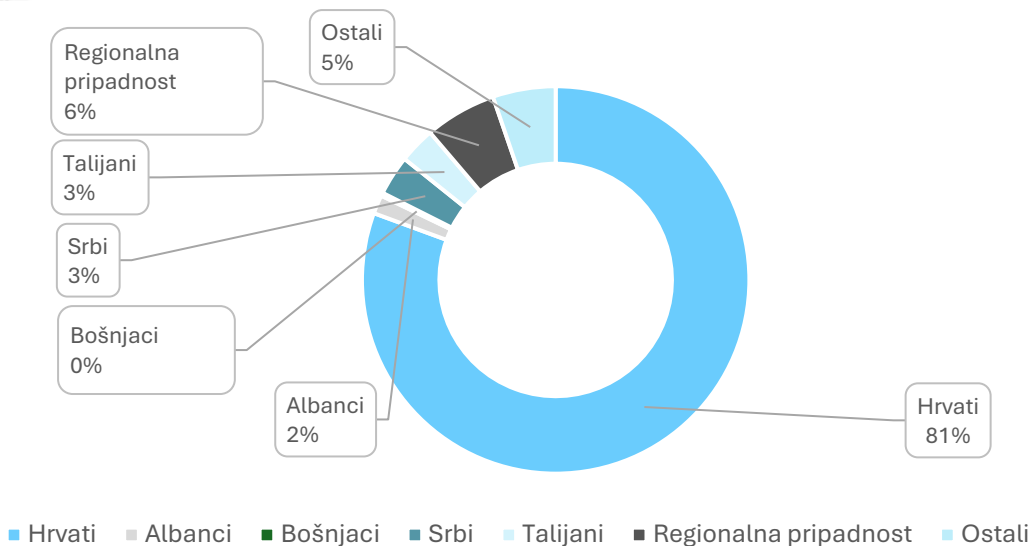
Grafikon 4: Dobno-spolna struktura stanovništva Općine Vrsar-Orsera

Izvor: DZS

Uz dobno-spolnu strukturu, koja je ključna za razumijevanje demografskih obilježja Općine Vrsar-Orsera, analiza narodnosti pruža vrijedan uvid u etničku i kulturnu raznolikost ovog područja.

Grafikon 5: Stanovništvo Općine Vrsar-Orsera prema narodnosti

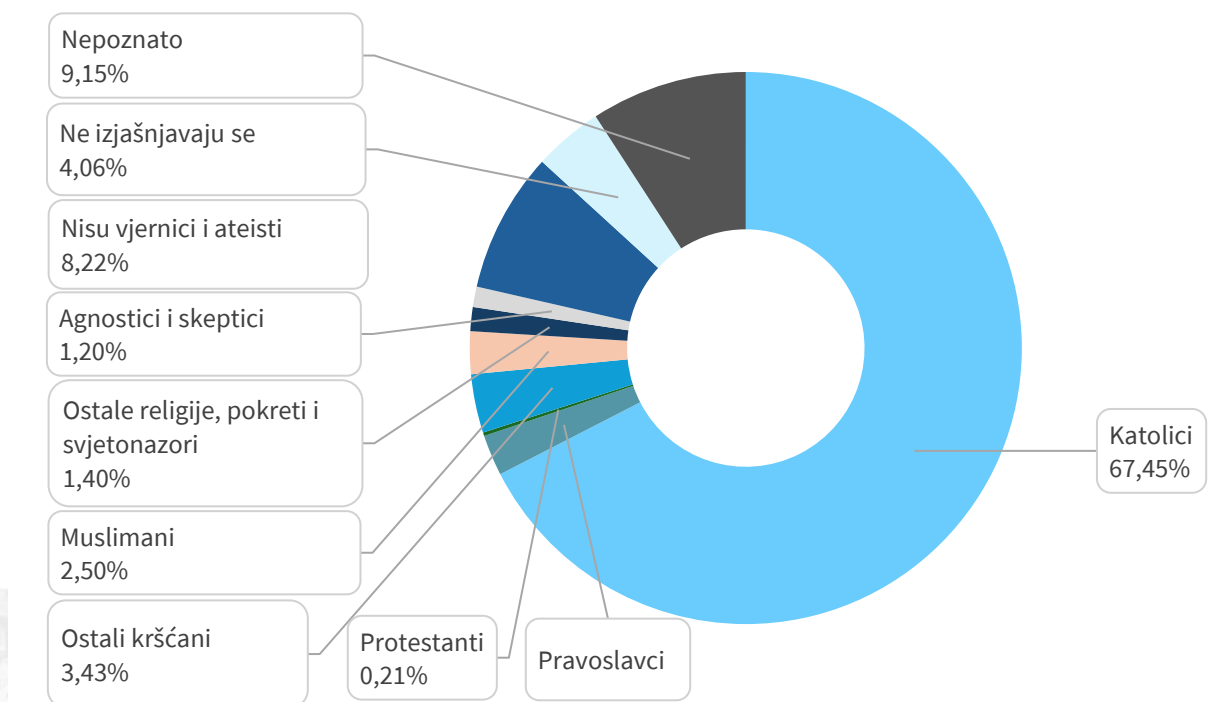

Izvor: DZS

Prema podacima Popisa stanovništva 2021. godine, Hrvati čine dominantnu većinu u Općini Vrsar-Orsera, s udjelom od 80,60 % (1.550 osoba). Među nacionalnim manjinama, po brojnosti, ističu se Srbi (3,33 %), Talijani (3,02 %), Albanci (1,56 %) i Slovenci (1,14 %), dok su ostale prisutne u manjim udjelima. Od ostalih elemenata analize populacije prema narodnosti ističe se da 5,98 % stanovnika izjavljuje regionalnu pripadnost, što ukazuje na značajan broj ljudi koji svoj identitet povezuju s regijom, a ne isključivo s nacionalnošću. Ovi podaci ukazuju na nacionalnu homogenost s većinom Hrvata, uz prisutnost raznolike manjinske zajednice koja odražava povijesne i kulturne utjecaje regije. Istodobno, izražena regionalna pripadnost dodatno naglašava postojanje jedinstvenog identiteta Općine.

Osim strukture prema narodnosti, vjerska pripadnost također pruža vrijedan uvid u demografski profil Općine Vrsar-Orsera, ističući dominaciju jedne skupine, ali i određeni stupanj raznolikosti i sekularizacije.

Grafikon 6: Struktura stanovništva Općine Vrsar-Orsera prema vjerskoj strukturi

Izvor: DZS

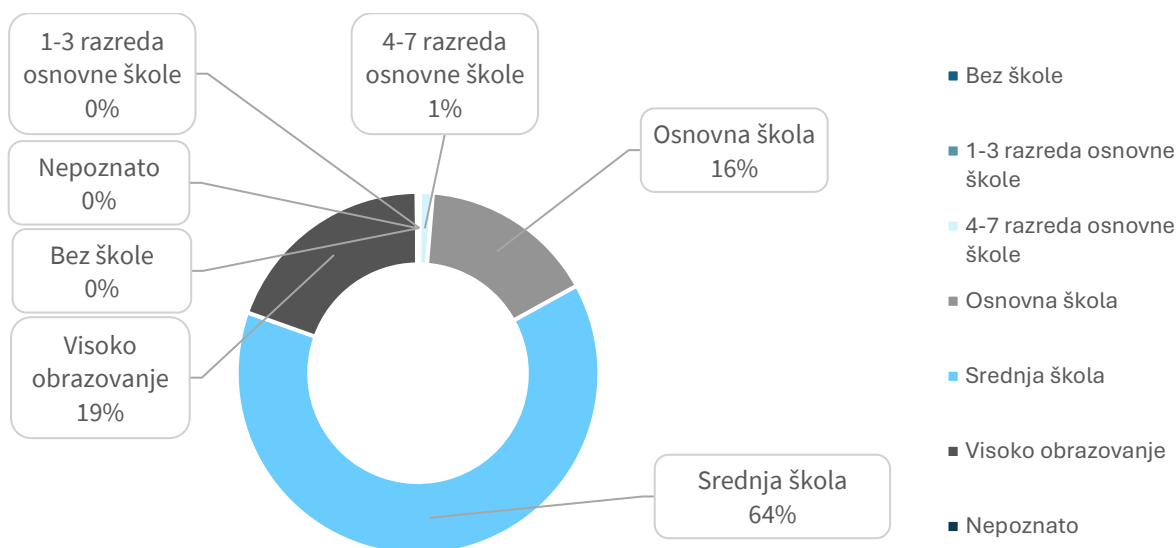
Vjerska struktura Općine Vrsar-Orsera pokazuje dominaciju katolika, koji čine 67,45 % ukupnog stanovništva što je gotovo identično postotku katolika na razini Istarske županije (65,32 %), ali približno 12 % manje od nacionalnog prosjeka.

Ostale kršćanske zajednice, uključujući pravoslavce (2,39 %), protestante (0,21 %) i "ostale kršćane" (3,43 %), čine manji dio populacije. Značajan dio stanovnika izjasnio se kao nevjernici ili ateisti (8,22 %), dok je 13,21 % stanovništva svrstano u kategorije "nepoznato" ili se ne želi izjasniti. Muslimani čine 2,50 %, dok pripadnici istočnih religija i drugih svjetonazora zajedno čine manje od 2 %. Ovi podaci ukazuju na relativno homogenu vjersku strukturu s dominantnom katoličkom većinom, ali i na

prisutnost pluralizma koji uključuje različite religijske i ne-religijske skupine. Istovremeno, visok udio odgovora u kategorijama „nepoznato“ ili „ne izjašnjavaju se“ odražava trend sve izraženijeg odmaka od vjerskog identiteta u određenim dijelovima stanovništva.

Nakon analize narodnosne i vjerske pripadnosti, obrazovna struktura stanovništva Općine Vrsar-Orsera pruža važne uvide u socio-ekonomske karakteristike lokalne zajednice. Podaci o razinama obrazovanja pokazuju da 63,45 % radno sposobne populacije ima završeno srednjoškolsko obrazovanje, što ukazuje na usklađenost Općine s regionalnim i nacionalnim obrazovnim obrascima. Visokoobrazovanih je 19,44 % (325 osoba), što je nešto niže od nacionalnog prosjeka od 24,1 % prema Popisu stanovništva iz 2021. godine. Osnovnu školu završilo je 15,66 % stanovništva (262 osobe), dok samo 3 osobe nemaju formalno obrazovanje, što odražava nacionalni trend niskog udjela neobrazovanih. Razlike između spolova također su uočljive: žene čine većinu među visokoobrazovanimima (187 žena naspram 138 muškaraca), dok su muškarci blago prevladavaju u kategoriji srednjeg obrazovanja (560 muškaraca naspram 501 žene). Graf u nastavku detaljnije prikazuje strukturu radno sposobnog stanovništva prema školskoj spremi, omogućujući jasniji uvid u obrazovne obrasce među radnom populacijom.

Grafikon 7: Struktura radno sposobnog stanovništva Općine Vrsar-Orsera prema stručnoj spremi

Izvor: DZS

Što se tiče zaposlenosti, prema Popisu stanovništva iz 2021. godine, muškarci čine 53,52 %, dok žene čine 46,48 % ukupnog broja zaposlenih. Najveći udio zaposlenih pripada dobnoj skupini 40–44 godine, koja čini približno 14 % ukupne zaposlenosti. Ova dobna skupina ima stabilnu zastupljenost spolova, s 73 muškarca i 60 žena, i odražava visok stupanj profesionalne aktivnosti u zrelim godinama. Općenito, dobne skupine između 35 i 54 godine čine gotovo polovicu radne populacije (48 %) predstavljajući okosnicu radne snage u Općini, pri čemu prevladavaju uslužna i trgovačka zanimanja. Nasuprot tome, zaposlenost u dobi 60–64 godine opada – zabilježeno je samo 60 zaposlenih, od kojih su većina muškarci. Opisani pad odražava prirodan prijelaz prema umirovljenju i tipičan obrazac smanjenja radne aktivnosti u starijim dobnim skupinama.

Zaključno, uz dosadašnje analize, razmatranje obiteljskih struktura predstavlja još jedan aspekt promjena koje oblikuju demografski profil Općine Vrsar-Orsera. Za razliku od Republike Hrvatske i Istarske županije, gdje je u međupopisnom razdoblju zabilježeno smanjenje ukupnog broja obitelji, ukupni broj obitelji u Općini Vrsar ostao je gotovo nepromijenjen. Ovaj stagnirajući trend može se pripisati starenju populacije i niskom demografskom prirastu. Unatoč tome, struktura obitelji u Općini Vrsar odražava šire demografske i društvene trendove prisutne na regionalnoj i nacionalnoj razini te naglašava potrebu za prilagodbom lokalnih politika u smjeru podrške različitim obiteljskim strukturama i poticanja demografskog rasta.

Podaci iz Popisa stanovništva 2021. godine pokazuju dominaciju tradicionalnih obiteljskih oblika, ali i značajne promjene u odnosu na 2011. godinu. Bračni parovi s djecom i dalje su najzastupljeniji oblik obitelji (čine 46 % svih oblika obiteljskih zajednica), ali njihov broj bilježi pad od gotovo 21 % u odnosu na prethodni popis iz 2011. godine. Ovaj trend prati obrazac zabilježen i na razini Istarske županije (pad od 20,09 %) i nacionalnoj razini (19,13 %). Bračni parovi bez djece, drugi najzastupljeniji oblik obitelji, čine 26 % ukupnog broja obitelji u Vrsaru, ali su također zabilježili pad s 163 na 149 obitelji. Nadalje, evidentirano je povećanje broja jednoroditeljskih obitelji. Broj majki s djecom povećao se sa 74 na 85, što predstavlja rast od 15 % u posljednjih deset godina. S druge strane, broj očeva s djecom ostao je gotovo nepromijenjen, s blagim porastom s 25 na 30 obitelji. Na razini Istarske županije, majke s djecom čine 15,55 % svih obitelji, dok očevi čine 3,57 %, što je usporedivo s lokalnim razinama. Na regionalnoj razini zabilježen je značajan porast broja očeva kao primarnih skrbnika (24,90 %), što ukazuje na promjenu društvenih uloga i sve veću ravnopravnost u roditeljstvu. Iako je ovaj trend manje izražen u Vrsaru, nagovještava šire društvene promjene, ali i specifične potrebe jednoroditeljskih obitelji u pogledu socijalnih i drugih usluga. Izvanbračni parovi, s djecom i bez djece, čine manji udio u ukupnoj obiteljskoj strukturi. Broj izvanbračnih parova s djecom ostao je gotovo nepromijenjen, dok su izvanbračni parovi bez djece također stabilni, s ukupno 46 obitelji u oba slučaja. Na nacionalnoj razini izvanbračne zajednice su u porastu (49,88 % povećanja udjela), ali ovaj trend nije izražen u Općini Vrsar, što ukazuje na očuvanje tradicionalnijih obiteljskih obrazaca.

Društveno okruženje

Analiza društvenih djelatnosti obuhvaća područja odgoja i obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi te područja kulture, sporta i civilnog društva, kao ključnih aspekata društvenog okruženja. Prikaz sustava odgoja i obrazovanja, uz kvantitativne podatke i trendove, potkrijepljena je kvalitativnim uvidima i obuhvaća sve razine obrazovanja dostupne na lokalnoj razini, ali i prikaz aktivnosti vezanih uz ostale razine obrazovanja. Slično tome, i prikaz sustava zdravstvene i socijalne skrbi razrađen je na način da daje uvid u pokrivenost zdravstvenim i socijalnim uslugama, odnosno njihovu dostupnost. Završno, prikazane su i ostale sastavnice društvenog okruženja – kultura, sport i civilno društvo.

Odgoj i obrazovanje

Na području Općine formalno su organizirane dvije razine obrazovanja: rani i predškolski odgoj i obrazovanje, koji se provode u matičnom dječjem vrtiću s područnim odjelom u Funtani, te osnovno obrazovanje. Pristup srednjoškolskom obrazovanju u cijelosti je organiziran u drugim jedinicama lokalne samouprave, prvenstveno u Gradu Poreču-Parenzo, gdje su koncentrirani i ostali društveni sadržaji.

Predškolski odgoj i obrazovanje

Program predškolskog odgoja u Općini Vrsar-Orsera organiziran je u ustanovi Dječji vrtić Tići Vrsar sa sjedištem u Vrsaru, čiji je osnivač Općina. U sastavu dječjeg vrtića djeluje i područni dječji vrtić sa sjedištem u Funtani. Kao ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje djeluje kroz provedbu različitih programa utemeljenih na humanističko-razvojnog pristupu, u skladu s osnovnim načelima suvremenog odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. Uz Dječji vrtić Tići Vrsar, djeca s područja Općine imaju mogućnost pohađati i Dječji vrtić-Scuola dell'infanzia "PAPERINO" u Poreču, kao predškolsku ustanovu koja provodi redovni program na talijanskom jeziku, omogućujući njegu, odgoj, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, prehranu i socijalnu skrb, a s posebnim naglaskom na razvoj rane dvojezičnosti.

Infrastruktura ranog i predškolskog odgoja unaprijeđena je rekonstrukcijom zgrade matičnog vrtića u Vrsaru, provedenom 2019. godine, s naglaskom na energetska obnova¹⁴ te uređenje vanjskog prostora. U sklopu radova ugrađen je novi sustav grijanja i hlađenja te solarni paneli za toplu vodu, što je značajno povećalo energetska učinkovitost zgrade. Tijekom rekonstrukcije sve vrtićke skupine privremeno su

---

¹⁴ Projektom su provedene aktivnosti obnove ovojnice zgrade (vanjski zidovi, strop prema negrijanom tavanu (iznad grijanog prostora), ravni krov (iznad grijanog prostora), zatim zamjena postojeće stolarije energetska efikasnijom, zamjena unutarnje rasvjete učinkovitijom, ugradnja solarnog sustava za pripremu tople vode, ugradnja novog visokoučinkovitog sustava (rekonstrukcija kotlovnice i izborom kondenzacijskog kotla, zamjena postojećih split sustava novim VRV sustavom (dizalicama topline) te uvođenje sustava daljinskog očitavanja potrošnje energije i vode. Osim navedenog, u sklopu rekonstrukcije zamjena keramike u četiri sobe u vrtićkim grupama s prethodnom rekonstrukcijom kanalizacijskih i vodovodnih vodova, zamjena keramike kuhinje i praonice Vrtića s prethodnom rekonstrukcijom kanalizacijskih vodova te ugradnja alarmnog sustava.

bile premještene u područni vrtić u Funtani, dok je jaslički program nastavio s radom u dijelu matičnog vrtića koji nije bio obuhvaćen radovima.¹⁵

Prema posljednjim podacima, u pedagoškoj godini 2023./2024. vrtić je pohađalo 137¹⁶ djece u devet odgojno-obrazovnih skupina. U matičnom vrtiću uzrast od navršene treće godine života do polaska u školu raspodijeljen je u tri odgojne skupine, "Vrapčići", "Sjenice", "Srakice" s 56 djece dok uzrast od navršene prve do treće godine života uključuje 36 djece u tri odgojne skupine naziva "Šojkice", "Galebovi" i "Lastavice" s desetsatnim redovitim programom. Uz organizaciju na razini matičnog vrtića u Vrsaru, najrelevantniju za predmetni dokument, u područnom vrtiću u Funtani organizirane su tri odgojno-obrazovne skupine, uzrast od jedne do tri godine u odgojnoj je skupni "Zebice" s 12 djece, od tri godine do polaska u školu u odgojnoj skupni "Prepelice" s 17 djece te od četiri godine do polaska u školu u odgojnoj skupini "Kosići" s 19 djece. Uz ravnateljicu, odgajateljce, stručnu službu čini pedagoginja, psihologinja, zdravstvena voditeljica, administrativno i tehničko osoblje. Organizacija radnog vremena formirana je na pet dana u tjednu od 6:30 do 19:00 sati dok je za djecu korisnike, usluga vrtića do 15:30 sati. U ljetnim mjesecima rad vrtića organiziran je u matičnom dječjem prostoru u Vrsaru.

U skladu s Godišnjim planom i programom odgojno-obrazovnog rada za pedagošku godinu 2024./2025.¹⁷ ukupno je planirano osam odgojno obrazovnih skupina raspodijeljenih na jaslički i vrtićki program sa 120 djece, što predstavlja smanjenje od jedne odgojne skupine u odnosu na godinu ranije. Naime, zatvorena je jedna jaslička grupa u područnom vrtiću u Funtani zbog manjeg broja prijavljene djece i optimizacije programa i grupa.¹⁸ Za referentnu pedagošku godinu (2024./2025.) nakon provedenih upisa i konačnim rangiranjem pristiglih prijava upisano je ukupno 21 novo dijete jasličke i vrtićke dobi dok je ukupan broj djece 121. U matičnom vrtiću u Vrsaru, djeca do navršene treće godine raspoređena su u tri odgojne skupine, "Galebovi", "Šojkice" i "Lastavice", s ukupno 33 djece. Djeca starija od tri godine organizirana su u dvije skupine – mješovitu skupinu "Vrapčići", koja broji 19 djece, te stariju skupinu "Srakice", koja ima 21 dijete, što ukupno čini 52 djece u vrtićkom uzrastu. U područnom vrtiću u Funtani djeluju dvije odgojne skupine, mješovita skupina "Prepelice" s 14 djece te starija skupina "Kosići" s 18 djece, čime područni vrtić broji ukupno 32 djece. Od ukupnog broja upisane djece, u pedagoškoj godini 2024./2025. vrtić pohađa jedno dijete s utvrđenim poteškoćama u razvoju, čija je skrb i pratnja osigurana zapošljavanjem pomoćnog asistenta.

Prateći kretanje broja djece koja pohađaju dječji vrtić u proteklih pet godina, može se uočiti stabilan broj odgojnih skupina, koji varira između osam i devet u većini godina, uz povećanje s osam na devet skupina od 2021. do 2022. godine, te ponovno smanjenje na osam u aktualnoj pedagoškoj godini 2024./2025. Najveći broj djece zabilježen je u pedagoškoj godini 2021./2022. s 148 djece, dok je najniži

¹⁵ Projekt je financiran iz programa Ruralnog razvoja, podmjere 7.4., tipa operacije 7.4.1. Ukupna vrijednost projekta je 942,331.94 EUR, a procijenjeni iznos potpore je 676,886.32 EUR. Projekt se počeo provoditi u travnju 2019. godine, a dovršetak svih ulaganja i povlačenja sredstva iz projekta izvršen je tijekom 2020. godine

¹⁶ Izvješće o radu za pedagošku godinu 2023./2024.

¹⁷ Godišnji program rada za 2024./2025.

¹⁸ Za navedenu pedagošku godinu prijavilo samo četvero djece jasličke dobi koja su prebačena u matični dječji vrtić u Vrsaru-Orsera.

broj bio u 2020./2021. (129 djece), što je posljedica smanjenja upisa zbog pandemije COVID-19. Tijekom posljednje dvije godine broj djece se blago smanjuje, s 148 u 2021./2022. na 137 u 2023./2024. U pedagoškoj godini 2023./2024. upisan je manji broj djece, njih 140, koji je dodatno smanjen do kraja godine na 137, što predstavlja iznimku jer je to jedina godina koja bilježi smanjenje broja djece u odnosu na broj upisanih na početku pedagoške godine, dok se za ostala promatrana razdoblja bilježi povećanje broja djece na kraju pedagoške godine u odnosu na broj upisanih. Podaci za promatrani period u skladu su s negativnim prirodnim prirastom Općine Vrsar-Orsera, koji je posebno istaknut u 2022. i 2023. godini. U petogodišnjem razdoblju od 2019./2020. do 2023./2024., broj djece koja pohađaju dječji vrtić smanjio se za 6,16 %.

Tablica 3: Ukupan broj djece i ukupan broj odjela u Dječjem vrtiću Tići Vrsar

Godina	Broj djece	Broj odjela
2019./2020.	146	8
2020./2021.	129	8
2021./2022.	148	9
2022./2023.	145	9
2023./2024.	137	9

Izvor: Godišnja izvješća Dječjeg vrtića Vrsar

Program javnih potreba u predškolskom odgoju provodi se kroz aktivnosti i projekte proračunskog korisnika, Dječjeg vrtića Tići Vrsar, sukladno planu rada Ustanove. U njegovom sufinanciranju, osim Općine Vrsar-Orsera kao osnivača i nositelja konsolidacije, sudjeluju i Općina Funtana-Fontane, temeljem Sporazuma o obavljanju i financiranju društvenih djelatnosti u dijelu zajedničkih funkcija, Istarska županija te Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, koje sufinancira program predškole i program odgoja i obrazovanja djece s teškoćama integrirane u redovne programe. Dodatna sredstva osigurava i sam korisnik iz vlastitih i namjenskih prihoda. Rashodi programa odnose se na financiranje troškova zaposlenih i materijalnih rashoda Dječjeg vrtića Tići Vrsar.

Analizom godišnjih izvješća i proračunskih izdvajanja u petogodišnjem razdoblju od 2019. do 2023. godine vidljiv je trend povećanja sredstava koje Općina Vrsar-Orsera izdvaja za potrebe ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Porast izdvajanja odražava posvećenost Općine osiguravanju kvalitetnih uvjeta za predškolski odgoj i obrazovanje. Tijekom 2019. i 2020. godine, Općina je realizirala ranije opisana ulaganja u infrastrukturu, čime je osigurala bolje prostorne uvjete, a porast izdvajanja za redovnu djelatnost zabilježen u tom razdoblju nastavlja se i u narednim godinama. U 2023. godini izdvojeno je 397,18 € po glavi stanovnika za djelatnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

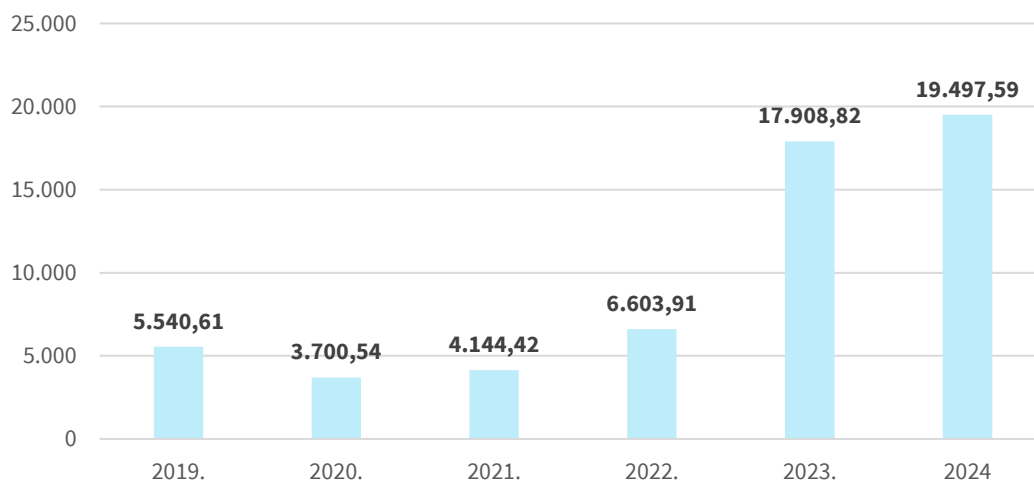
Tablica 4: Izdvajanje proračunskih sredstava Općine Vrsar-Orsera za potrebe predškolskog odgoja i obrazovanja u petogodišnjem razdoblju

2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
1.100.454,16 €	697.945,10 €	625.994,90 €	753.201,22 €	763.788,33 €

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Osiguravanje visoke razine dostupnosti i kvalitete predškolskog odgoja ostvaruje se reguliranom cijenom u Dječjem vrtiću Tići Vrsar te Dječjem vrtiću-Scoula dell'infanzia „Paperino“ na talijanskom jeziku. To uključuje pravo svakog roditelja s prebivalištem na području Općine i poreznom pripadnošću, koji imaju dvoje djece koja pohađaju vrtić ili su u sustavu redovnog školovanja (do navršene 26. godine života), na sufinanciranje 50 % troškova boravka djeteta u jaslicama i vrtiću. Roditelji s troje ili više djece koja pohađaju vrtić ili su u sustavu redovnog školovanja (do navršene 26. godine života) ostvaruju pravo na sufinanciranje 100 % troškova. U 2023. godini, u odnosu na 2022. godinu, zabilježen je značajan porast proračunskih izdvajanja za predškolski odgoj, koji je iznosio 171,19 % više za troškove boravka u vrtićima i jaslicama.

Grafikon 8: Izdvajanje proračunskih sredstava Općine Vrsar-Orsera za trošak boravka u vrtićima i jaslicama od 2019. do 2024.

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

U radu Dječjeg vrtića Tići naglasak je stavljen na razvoj ključnih vještina i interesa djece kroz različite programe koji pružaju temelj za sveobuhvatan razvoj, osiguravajući kvalitetnu pripremu za buduće obrazovne izazove. Od pedagoške godine 2023./2024. uveden je dodatni program engleskog jezika, čime se doprinosi ranom usvajanju stranih jezika.

Pored toga, u okviru vrtića organizirane su i druge dodatne aktivnosti, poput sportskog programa i glazbene radionice, organizirane u suradnji s udrugom Društvo "Naša djeca" Vrsar. Posebna pozornost posvećena je razvoju logičko-matematičkog mišljenja putem STEM radionice, koje su osmišljene za djecu u dobi od 4. do 6. godina. Radionice potiču istraživački duh, kreativnost i sposobnost rješavanja problema, čineći ih važnim dijelom suvremenog odgojno-obrazovnog pristupa. Također, vrtić pridaje važnost zdravim prehrambenim navikama od najranije dobi. Voće je glavni izvor prirodnih šećera, dok

su industrijski prerađeni šećeri u potpunosti isključeni iz prehrane, čime se promovira zdrav način života i pravilna prehrana kod djece.

Završno, iz provedene analize vidljiva je kontinuirana provedba aktivnosti poboljšanja usluga u sustavu ranog odgoja i obrazovanja, izgradnjom infrastrukture i povećanjem materijalnih uvjeta uz pomoć obitelji u njihovom svakodnevnom roditeljskim obvezama, te na taj način stvara preduvjete za ostanak obitelji u zajednici.

Stav građana u pogledu zadovoljstva s opremljenosti predškolske infrastrukture ima visoku razinu pozitivnih ocjena. Visok postotak ispitanika, 73,24 % (63) izrazilo je svoje zadovoljstvo ili potpuno zadovoljstvo razinom opremljenosti dječjeg vrtića, dok je postotak ispitanika koji izražava nezadovoljstvo 25,58 % (22).

Osnovnoškolsko obrazovanje

Osnovnoškolsko obrazovanje organizirano je u jednoj ustanovi, Osnovna škola Vladimir Nazor Vrsar, kao administrativno sjedište Općine Vrsar-Orsera. Osnivač škole je Istarska županija. Organizacija nastave, odnosno rada škole, podrazumijeva rad u jednoj smjeni, točnije jutarnjoj smjeni. U školskoj godini 2024./2025. školu pohađa 213 učenika u 13 razrednih odjela, a na razini škole organiziran je Program produženog boravka za učenike prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda u trajanju od pet sati.

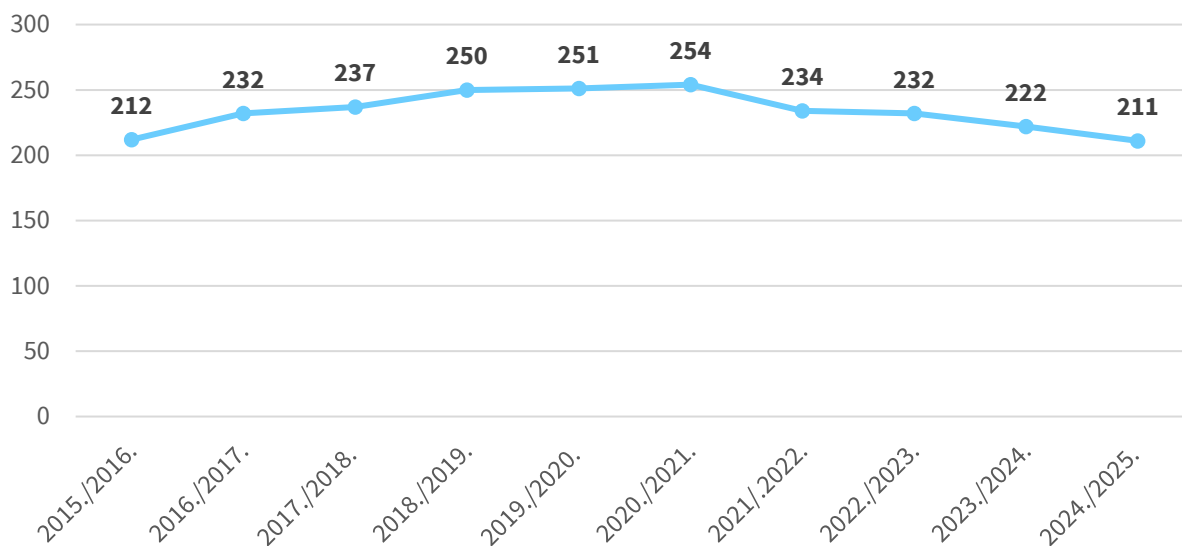
Upisno područje Osnovne škole Vladimira Nazora u Vrsaru obuhvaća prostor na sjeveru, koji se prostire od Općine Funtana-Fontane, na istoku od Kloštra, te nenaseljeni prostor uz obalu Linskog zaljeva na jugoistoku. Uključuje naselja Vrsar, Općinu Funtana, te naselja Marasi, Gradina, Kontešići, Kloštar, Begi, Delići, Bralići i Flengi, koja se nalaze 5-10 km udaljena od Vrsara. Prometna povezanost omogućena je školskim prijevozom, koji je ujedno i jedina javna prometna veza između sela Marasi, Kontešići, Begi, Delići i Bralići s Vrsarom te Gradom Porečom-Parenzo, administrativnim središtem Poreštine.

Broj učenika u proteklom desetogodišnjem razdoblju varira bez jasnog trenda. Najviše učenika pohađalo je Osnovnu školu Vladimira Nazora Vrsar tijekom školske godine 2020./2021., njih 254, kako je prikazano na grafikonu niže. Od ukupnog broja učenika u posljednjoj školskoj godini za koju su dostupni podaci (2024./2025.), broj učenika (96) i učenika (115) gotovo je podjednak, a ukupno 17 učenika s teškoćama u razvoju pohađa redovan program uz prilagodbu, odnosno redovan program uz individualizirani pristup. Trend smanjenja broja djece u predškolskom odgoju i obrazovanju prati sličan obrazac u osnovnoškolskom obrazovanju. Od pedagoške godine 2021./2022. bilježi se kontinuirani pad broja djece koja pohađaju obrazovne ustanove na obje razine.

Nastavno na smanjenje broja upisane djece za referentno razdoblje na području Općine Vrsar-Orsera, i u Istarskoj županiji zabilježen je sličan trend smanjenja broja učenika u osnovnim školama. Ukupan broj

učenika smanjio se s 15.393 na 14.887 u školskoj godini 2024./2025., što predstavlja smanjenje od 3,28 % i potvrđuje da ovo pitanje nije izolirano, već je dio šireg demografskog problema.

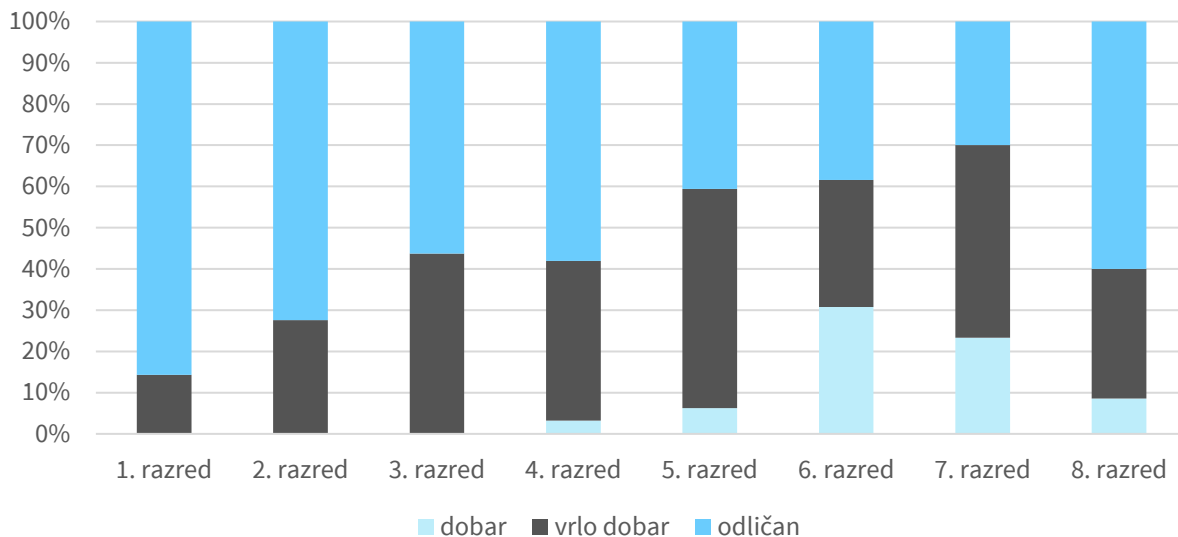
Grafikon 9: Kretanje broja učenika Osnovne škole Vladimira Nazora Vrsar u razdoblju od šk.god. 2015./2016. do šk.god. 2024./2025.

Izvor: Školski E-rudnik

Nadalje, od ostalih pokazatelja osnovnoškolskog obrazovanja, opći uspjeh na razini cijele Osnovne škole Vladimira Nazora Vrsar u školskoj godini 2023./2024. bio je 4,45, što je u skladu s prosjekom Istarske županije koji iznosi 4,46. Odličan uspjeh ostvarilo je 119 učenika, što čini 54,09 % učenika s ukupnom zaključnom ocjenom. Opći uspjeh 5,0 ostvarilo je 33 učenika, odnosno 15,00 % učenika od ukupnog broja učenika s zaključnom ocjenom. Analiza distribucije ocjena pokazuje da do petog razreda prevladava visok udio učenika s odličnim uspjehom, dok se u višim razredima povećava broj učenika s vrlo dobrim uspjehom. S druge strane, značajna je promjena, odnosno povećanje broja učenika osmih razreda s odličnim uspjehom, koji su u školskoj godini 2023./2024. činili čak 60 % generacije, što je u prosjeku porast od 33,3 % u odnosu na petogodišnje razdoblje. Na razini osnovne škole nije bilo učenika s dovoljnim niti nedovoljnim uspjehom, odnosno ponavljača.

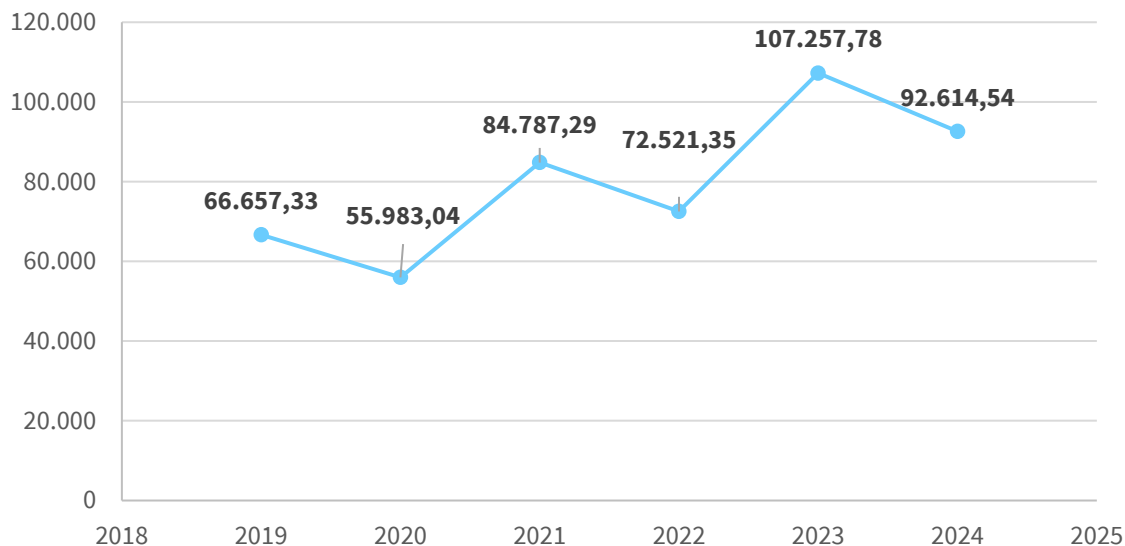
Grafikon 10: Distribucija ocjena po razredima u Osnovnoj školi Vladimira Nazora u školskoj godini 2023./2024.

Izvor: Školski eRudnik

Unatoč izazovima demografskog pada i smanjenju broja upisane djece, izdvajanja Općine Vrsar-Orsera za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje u posljednjih šest godina pokazuju trend ukupnog rasta usprkos izraženim godišnjim oscilacijama. U analiziranom razdoblju bilježi se izmjena faze smanjenja i povećanja izdvajanja, s najvišom vrijednosti zabilježenom u 2023. godini, što označava vrhunac ulaganja u promatranom periodu. Porast izdvajanja u 2023. godini rezultat je kapitalnih ulaganja uz redovite proračunske stavke vezane uz osnovne troškove obrazovnog sustava. Povećana sredstva odnose se na financiranje izrade projektne dokumentacije za dogradnju osnovne škole i izgradnju školske sportske dvorane te nabavu pametnih ploča. Ulaganja se nastavljaju i u 2024. godini u smanjenijem obujmu, ali uz zadržavanje kontinuiteta u unapređenju obrazovne infrastrukture.

Grafikon 11: Izdvajanja Općine Vrsar-Orsera za potrebe osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja u razdoblju od 2019. do 2024.

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Od istaknutih obrazovnih elemenata, škola je fokusirana na popularizaciju informatičke znanosti, a zbog moderne informatičke opreme prepoznaje se kao e-škola. Status dodatno podržavaju međunarodne aktivnosti škole. Povezano s tim, posebno se ističe organizacija događanja provedenih u prijašnjem razdoblju poput Srednjoeuropske informatičke olimpijade i ljetnog kampa mladih informatičara. Također, u okviru škole organizirana je izvannastavna aktivnost robotike koja potiče učenike na razvoj tehničkih vještina, a učitelji kontinuirano usavršavaju svoje informatičko obrazovanje različitim radionicama, edukacijama i webinarima. Širim društvenom angažmanom učenike se motivira na pozitivan doprinos lokalnoj, ali i široj zajednici. Posebnu pozornost posvećuje se osvještavanju ekoloških i društvenih izazova sudjelovanjem u programima poput UNICEF-ovog „Škole za Afriku“. Uz Eko grupu kao dio izvannastavnih aktivnosti, škola je 2007. godine stekla status Eko škole, a aktivno sudjeluje u programu Globe, koji promiče globalno učenje i opažanje s ciljem očuvanja okoliša.

Završno, iz perspektive Općine Vrsar-Orsera, institucionalna i financijska podrška usmjerena je na obitelji s troje ili više djece u predškolskom sustavu ili sustavu redovitog obrazovanja do 26. godine života pokrivanjem troškova toplog obroka za svako dijete. Dodatno, osigurani su troškovi prijevoza za osnovnoškolce s invaliditetom ili teškoćama u razvoju, osiguravajući im lakši pristup obrazovanju stalnom podrškom, a kontinuirano se subvencioniraju troškovi nabave školskog pribora za učenike s prebivalištem na području općine. Uz to, u segmentu osnovnoškolskog obrazovanja, Općina u cijelosti financira program produženog boravka, uključujući troškove osoblja, plaće i materijalna prava za četiri nastavnika, čime osigurava dodatnu podršku učenicima. Također, u cilju osiguravanja infrastrukturne usklađenosti s važećim pedagoškim standardima, Općina je financirala izradu projektno-tehničke dokumentacije za dogradnju škole i izgradnju školske sportske dvorane.

Više od dvije trećine ispitanika 88 % (63) izrazilo je visoku razinu zadovoljstva opremljenošću škole ocjenama u potpunosti sam zadovoljan i zadovoljan sam, što potvrđuje opći dojam da obrazovna infrastruktura zadovoljava potrebe zajednice. Stav ispitanika pokazuje kako je strateško usmjerenje Općine prema kontinuiranom unaprjeđenju obrazovanja prepoznato kao diferencirajući faktor i primjer dobre prakse u lokalnoj samoupravi, te razvojna poluga kojom se osnažuje kvaliteta obrazovnog procesa i dugoročna održivost zajednice.

Umjetnička škola Poreč – Područni odjel Vrsar-Orsera

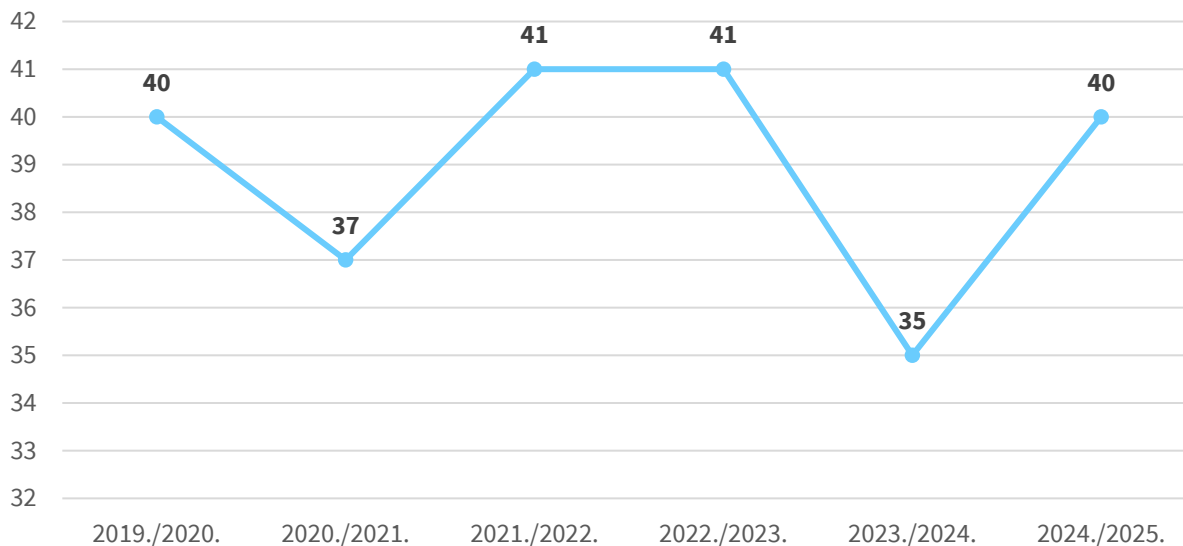
Na području općine djeluje Područni odjel Umjetničke škole Poreč, koji pruža osnovno glazbeno obrazovanje. U okviru škole organizirana su instrumentalna odjeljenja za gitaru, violinu, klavir, harmoniku, flautu i trubu, s ciljem osposobljavanja djece za samostalno muziciranje i razvoj individualnog stvaralaštva. Program trenutno pohađa oko 40 učenika, dok nastavu provodi šest visoko kvalificiranih učitelja.

Postojeći infrastrukturni kapaciteti škole nisu usklađeni s odredbama Državnog pedagoškog standarda, što predstavlja ključan izazov u osiguravanju optimalnih uvjeta za izvođenje nastave. Naime, nastava je privremeno premještena u Osnovnu školu Vladimira Nazora Vrsar, uslijed štete od požara¹⁹. Ovakva organizacija rezultirala je neadekvatnim uvjetima za učenike i nastavno osoblje, uz otežanu provedbu nastavnog procesa, izazove u organizaciji i rasporedu sati te ograničenja u realizaciji nastave i koncertnih aktivnosti.

Na temelju grafikona koji prikazuje broj djece, polaznika škole u područnom odjelu Umjetničke škole Poreč u Vrsaru-Orsera, vidljiv je opći trend oscilacija. Broj polaznika škole na početku razdoblja (2019./2020.) iznosio je 40, da bi potom pao na 37 u 2020./2021. godini, a zatim ponovno porastao na 41 u 2021./2022. godini. Broj polaznika ostao je stabilan i u 2022./2023. godini, uz ponovni pad u 2023./2024. na 35 polaznika, što je ujedno najniži broj u analiziranom razdoblju. U zadnjoj godini prikazanoj na grafikonu (2024./2025.), broj polaznika ponovo se povećava na 40, što upućuje na povratak interesa i povećanje broja novih prijava.

¹⁹ Privremena organizacija nastave uslijedila je od studenog 2022. godine.

Grafikon 12: Broj polaznika Umjetničke škole Poreč, Područni odjel Vrsar-Orsera za razdoblje 2019./2020. - 2024./2025.

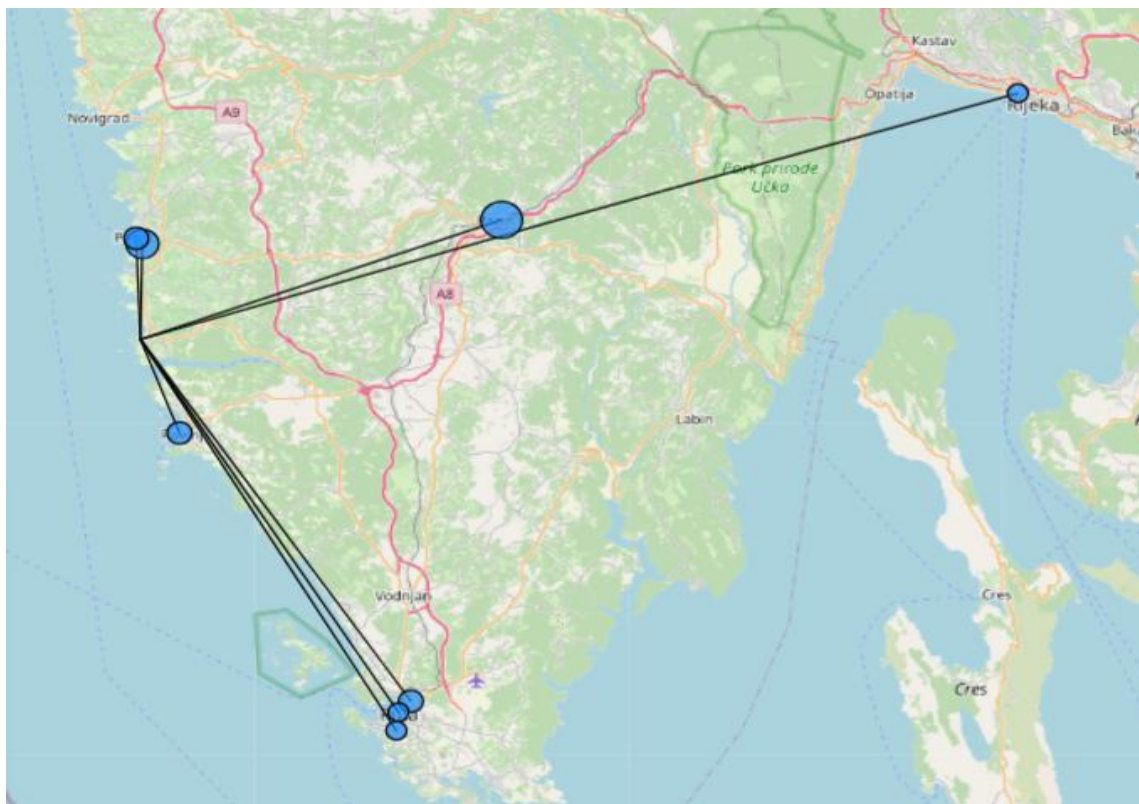
Izvor: Školski E-rudnik

Srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje

U kontekstu nastavka srednjoškolskog obrazovanja Općina Vrsar-Orsera nema ustanovu u domeni srednjoškolskog obrazovanja. Učenici s područja Općine pohađaju neku od 22 srednje škole u Istarskoj županiji izvan mjesta svog prebivališta, a najbliže srednje škole nalaze se u 10 km udaljenom Gradu Poreču-Parenzo, Srednja škola Mate Balote - Poreč te Turističko-ugostiteljska škola Antona Štifanića Poreč. Osim toga, uz prethodno spomenute dvije najbliže srednje škole koje se primarno odabiru, ističu se i Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile u Pazinu, Strukovna škola Eugena Kumičića u Rovinju, te Tehnička škola u Puli, koje su se pokazale kao najčešći sekundarni izbor učenika s područja Općine Vrsar – Orsera.

Prema statističkim podacima, u petogodišnjem razdoblju, od ukupno 139 učenika koji su završili osnovnu školu, 67 učenika Osnovne škole Vladimira Nazora Vrsar nastavilo je srednjoškolsko obrazovanje u Gradu Poreču-Parenzo kao primarnom odabiru za nastavak svog školovanja. U školskoj godini 2019./2020. zabilježen je najveći interes za nastavak obrazovanja u Gradu Poreču-Parenzo, što je kulminiralo u 2020./2021., kada je upis u srednje škole u tom gradu bio najviši. Međutim, u školskoj godini 2021./2022. bilježi se pad broja upisa u srednje škole u Gradu Poreču-Parenzo, dok prednjači Pazin kao odredište za daljnje obrazovanje. Tijekom iduće dvije školske godine, 2022./2023. i 2023./2024., ponovno su evidentirane promjene dinamike u odabiru srednje škole između Grada Poreča-Parenzo i Pazina. Uz navedena dva grada kao primarne izbore, srednje škole u gradovima Rijeci, Rovinju, Puli i Bujama zastupljene su u manjoj mjeri kao sekundarni izbor za nastavak obrazovanja.

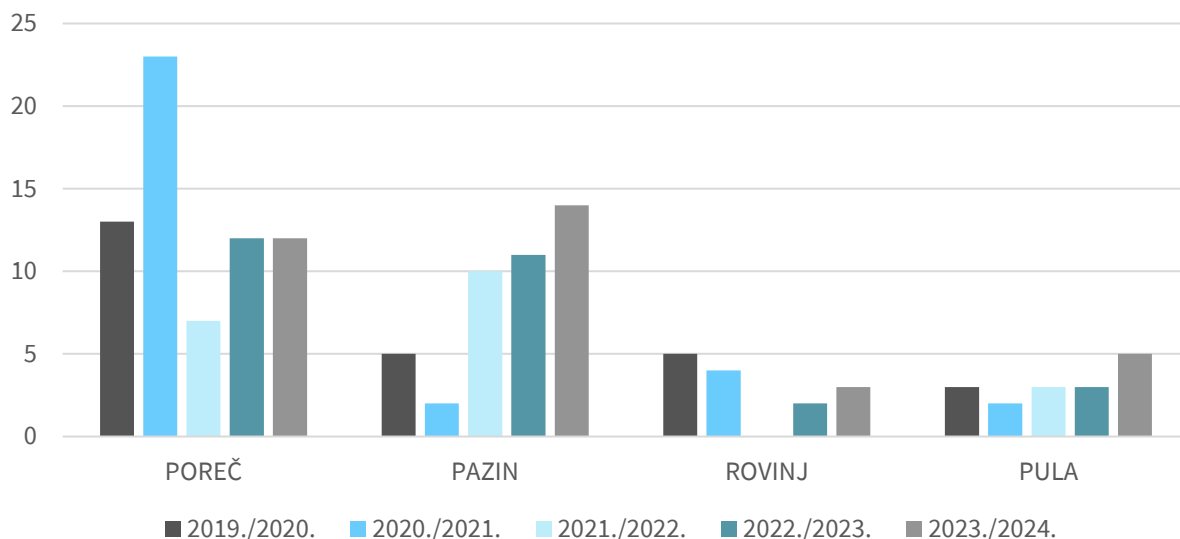
Slika 3: Prikaz geografskog položaja srednjih škola koje izabiru učenici iz Općine Vrsar-Orsera u školskoj godini 2023. - 2024.

Izvor: Školski E-rudnik

Iz niže prikazanog grafikona, prema posljednjim podacima za školsku godinu 2023./2024., svi od ukupno 35 učenika upisali su srednju školu, a Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile u Pazinu i Srednja škola Mate Balote u Poreču-Parenzo bili su dva najčešća izbora. Školska godina 2023./2024. izdvaja se kao godina s najvećim brojem učenika koji su se odlučili za upis u pazinsku Gimnaziju i strukovnu školu Jurja Dobrile, čime se nastavlja trend povećanog interesa započet u školskoj godini 2021./2022. Rezultati pokazuju da su gimnazijski smjerovi (opća i jezična gimnazija) najprivlačniji.

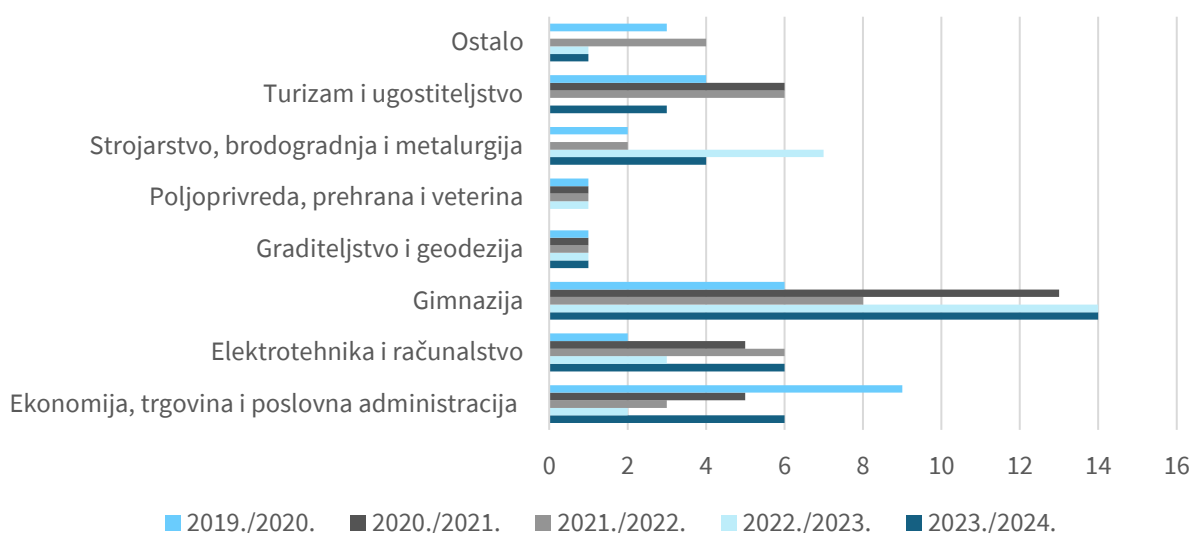
Grafikon 13: Pokazatelji upisa učenika Osnovne škole Vrsar-Orsera u srednje škole prema mjestu odabira u razdoblju od šk.god. 2019./2020. do 2023./2024.

Izvor: Školski e-Rudnik

Osim toga, skupine zanimanja poput ekonomista, komercijalista i tehničara za elektroniku podjednako su zastupljena među učenicima te po interesu zauzimaju drugo mjesto, dok zanimanja iz sektora turizma, poput hotelijersko-turističkog tehničara i turističko-hotelijerskog komercijalista, bilježe najmanji interes. Slična situacija prisutna je i kod strukovnih zanimanja koja uključuju obavezu učeničku praksu, poput frizera, konobara, slastičara i kozmetičara. Slabiji interes učenika za ova zanimanja dodatno je pojačan neusklađenošću upisnih kvota s potrebama tržišta rada. Preciznije, kvote za zanimanja hotelijersko-turističkog tehničara i turističko-hotelijerskog komercijalista znatno premašuju kvote za praktična zanimanja (npr. konobar, slastičar), što otežava postizanje ravnoteže između obrazovnog sustava i tržišnih zahtjeva. Osim toga, neusklađenost dovodi do manjka kvalificirane radne snage u praktičnim zanimanjima, ključnim za lokalnu ekonomiju, osobito u općinama, odnosno destinacijama poput Općine Vrsara-Orsera, gdje turizam i ugostiteljstvo imaju značajnu ulogu.

Grafikon 14: Statistika upisa u srednjoškolske programe učenika Osnovne škole Vladimira Nazora Vrsar-Orsera

Izvor: Školski e-Rudnik

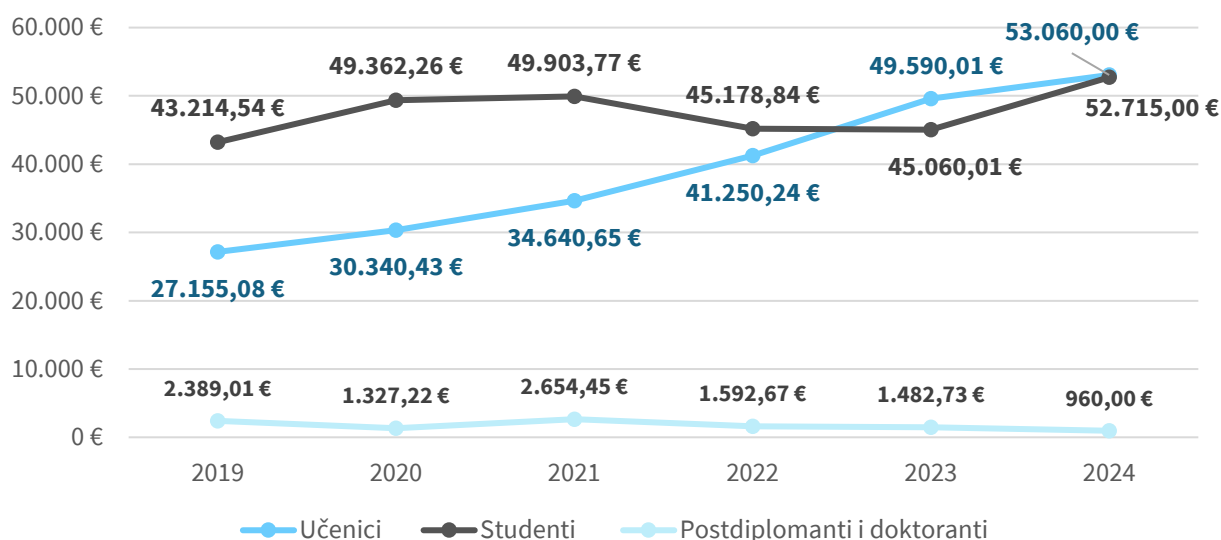
Općina Vrsar-Orsera svojim redovnim programom subvencionira prijevoz učenika srednjih škola koji svakodnevno putuju u druge gradove na području Istarske županije. Subvencija se osigurava i isplaćuje u visini 50% iznosa mjesečne autobusne karte. Općina Vrsar-Orsera osigurava sufinanciranje prijevoza učenika srednjih škola u skladu s nacionalnim propisima i lokalnim odlukama. Prijevoz učenika koji putuju iz Općine Vrsar-Orsera u obližnje gradove poput Poreča, Rovinja ili Pazina financira se zajedničkim sredstvima države, županije i jedinica lokalne samouprave. Pravo na sufinanciranje troškova prijevoza ostvaruju redoviti učenici s prebivalištem i stvarnim boravištem na području Općine Vrsar-Orsera. Visina troškova koji se pokrivaju ovisi o udaljenosti i mjestu gdje je učenik upisao srednju školu. Pravo sufinanciranja troškova prijevoza ostvaruju i učenici smješteni u domove na području Istarske i Primorsko-goranske županije na način da Općina sufinancira dio cijene povratne karte jednom tjedno od mjesta prebivališta do mjesta u kojem se nalazi učenički dom.

Nastavak srednjoškolskog obrazovanja na području Istarske županije moguć je u tri ustanove iz sustava visokog obrazovanja: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Istarsko veleučilište – Università Istriana di scienze applicate te Veleučilište u Rijeci – Stručni studij Poduzetništvo - Pazin.

Općina Vrsar-Orsera, u okviru poticanja daljnjeg obrazovanja, također djeluje proaktivno, osiguravajući sredstva za dodjelu stipendija u svom proračunu svake godine. Stipendije se dodjeljuju putem javnog natječaja, a pravo na stipendiju imaju redoviti učenici srednjih škola i studenti s prebivalištem na području Općine, prema unaprijed definiranim kriterijima bodovanja. Iznimno, učenici koji u završnom razredu osnovne ili srednje škole ostvare odličan uspjeh automatski stječu pravo na stipendiju, neovisno o broju bodova. Analiza dostupnih proračunskih podataka ukazuje na uzlazni trend u izdvajanjima za stipendije učenicima tijekom posljednjih šest godina. Suprotno tome, sredstva usmjerena na stipendiranje studenata bilježe blagi pad tijekom 2022. i 2023. godine. U 2024. godini

zabilježen je oporavak, s porastom izdvajanja od 16,99% u odnosu na prethodnu godinu. Istovremeno, sredstva namijenjena potpori postdiplomantima i doktorandima od 2022. godine pokazuju kontinuirani silazni trend što može ukazivati na potrebu za strateškim razmatranjem u području podrške visokom i znanstvenom obrazovanju. Prema posljednjim podacima, u školskoj godini 2023./2024., visina stipendije za učenike iznosila je 90,00 eura mjesečno, a za studente 120,00 eura mjesečno. U pedagoškoj godini 2024./2025. iznos stipendija za obje kategorije porastao je za 10 %, a prema posljednjim objavljenim podacima, stipendije za učenike u pedagoškoj godini 2024./2025. iznosit će 120,00 eura, a za studente 156,00 eura, čime Općina zadržava pozitivan smjer ulaganja u obrazovanje stalnim povećanjem iznosa.

Grafikon 15: Podaci o proračunskim izdvajanjima za stipendije za učenike, studente, postdiplomante i doktorante

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Cjeloživotno obrazovanje

Pučko otvoreno učilište Poreč javna je ustanova koja već desetljećima predstavlja središte obrazovanja, kulture i društvenog života u Poreču i širem području. Učilište organizira raznolike programe formalnog i neformalnog obrazovanja, uključujući tečajeve stranih jezika, informatičke radionice, programe stručnog usavršavanja i cjeloživotnog učenja. Osim obrazovnih aktivnosti, Učilište je poznato po bogatom kulturnom programu koji uključuje kazališne predstave, filmske projekcije, koncerte, izložbe i različite festivale. Suradnjom s lokalnim zajednicama i međunarodnim partnerima, značajno se doprinosi razvoju kulturnog identiteta i društvene kohezije, čineći ga ključnim akterom u očuvanju i promociji obrazovanja i kulture u regiji.

U okviru Pučkog otvorenog učilišta djeluje i Međunarodna studentska kiparska škola Montraker, koju financiraju Općina Vrsar-Orsera i Turistička zajednica Općine Vrsar-Orsera uz donatore Maistra d.d. i Kamen Pazin d.d. Redoviti sudionici škole su Akademija likovnih umjetnosti iz Zagreba, Akademija

primijenjenih umjetnosti iz Rijeke, Umjetnička akademija iz Splita, Akademija za likovno umetnost i oblikovanje iz Ljubljane te povremeno Accademia di belle arti iz Venecije. Program se održava svake godine početkom rujna u starom kamenolomu u Vrsaru. Školu pohađa oko pet studenata, uz sudjelovanje profesora, mentora i profesionalnih kamenoklesara.

Općina Vrsar-Orsera u 2023. godini je jedna od predvodnica u Istarskoj županiji po ulaganju u obrazovanje, što ukazuje na njenu stratešku usmjerenost prema razvoju ljudskih potencijala i obrazovnog sustava. Izdvajanje od 533,43 eura po glavi stanovnika pokazuje opredijeljenost za osiguravanje kvalitetnih uvjeta za obrazovanje na svim razinama, od predškolskog do visokog obrazovanja te značajno nadmašuje prosjek Istarske županije, koja je u referentnoj godini izdvojila 394,84 eura po glavi stanovnika uz istovremeno stalan rast proračunskih izdvajanja za troškove obrazovanja u petogodišnjem razdoblju.

Zdravstvo

Zdravstvena zaštita stanovnika Općine Vrsar-Orsera, uzimajući u obzir prostornu i administrativnu organizaciju na regionalnoj razini, kao i kod većine ostalih usluga i sadržaja, organizirana je na način da je dio osnovnih zdravstvenih usluga pokriven na lokalnoj razini, dok se dio usluga nalazi na području Grada Poreča-Parenzo i Grada Pule-Pola kao gravitacijskim središtima u ovom segmentu. Prema podacima za siječanj 2024. godine Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, ukupno je 2.249²⁰ osiguranih osoba u osnovnom zdravstvenom osiguranju na području Općine Vrsar-Orsera. Navedeni broj obuhvaća sve kategorije osiguranika, uključujući zaposlenike, umirovljenike, nezaposlene, djecu, studente i druge skupine koje imaju pravo na osnovno zdravstveno osiguranje sukladno zakonskoj regulativi u Republici Hrvatskoj.

Zdravstvena zaštita Općine Vrsar-Orsera obuhvaća ustanove primarne zdravstvene zaštite. Na području Općine u sastavu Istarskih domova zdravlja djeluju dvije ambulante, odnosno dva tima obiteljske medicine, koja prema procjeni mreže javne zdravstvene službe u djelatnosti obiteljske medicine odgovaraju potrebama. Ambulante obiteljske medicine organizirane su u okviru nadležne županijske ustanove, Istarskih domova zdravlja, dok su aktivnosti Općine podrazumijevale osiguravanje infrastrukture i opremanje istih. Prva lokacija nalazi se u sklopu objekta Nogometnog igrališta Vrsar, kao projekt realiziran 2018. godine.²¹ Druga lokacija smještena je u prostoru Sportske dvorane Saline, koji je također ustupljen na korištenje Istarskim domovima zdravlja. Prostor je opremljen kako bi osigurao odgovarajuće uvjete za pružanje zdravstvenih usluga.

Ostali segmenti primarne zdravstvene zaštite – zdravstvena zaštita žena, pedijatrija, patronažna i laboratorijska dijagnostika organizirani su u okviru Istarskih domova zdravlja, Ispostava Poreč, s dostatnim brojem timova za potrebe Poreštine. Nastavni zavod za javno zdravstvo Istarske županije pruža usluge u vezi s preventivom, epidemiologijom, zdravstvenom ekologijom, mikrobiologijom i

²⁰ Broj osiguranih osoba HZZO-a

²¹ Općina je ustupila prostor Istarskim domovima zdravlja, financirala izradu projektno-tehničke dokumentacije, izvođenje radova te opremanje prostorija.

drugim područjima javnog zdravstva. U pogledu hitne medicinske pomoći, ista je organizirana u okviru Nastavnog zavoda za hitnu medicinu Istarske županije, također kroz Ispostavu Poreč koja obuhvaća okolno gravitirajuće područje. Sukladno odredbama Odluke o donošenju mreže hitne medicine i sanitetskog prijevoza²² kojom su definirane mreže hitne medicine i sanitetskog prijevoza, u okviru Ispostave Poreč potrebno je pet T1²³ timova i pet T2²⁴ timova.

Ljekarnička djelatnost u Općini Vrsar-Orsera predstavlja segment zdravstvene infrastrukture i osigurava dostupnost lijekova i zdravstvenih usluga stanovnicima. Na području Općine djeluje jedna ljekarna smještena u Vrsaru, dok je građanima, kao druga najbliža opcija, dostupna i ljekarna u susjednoj općini Funtana.

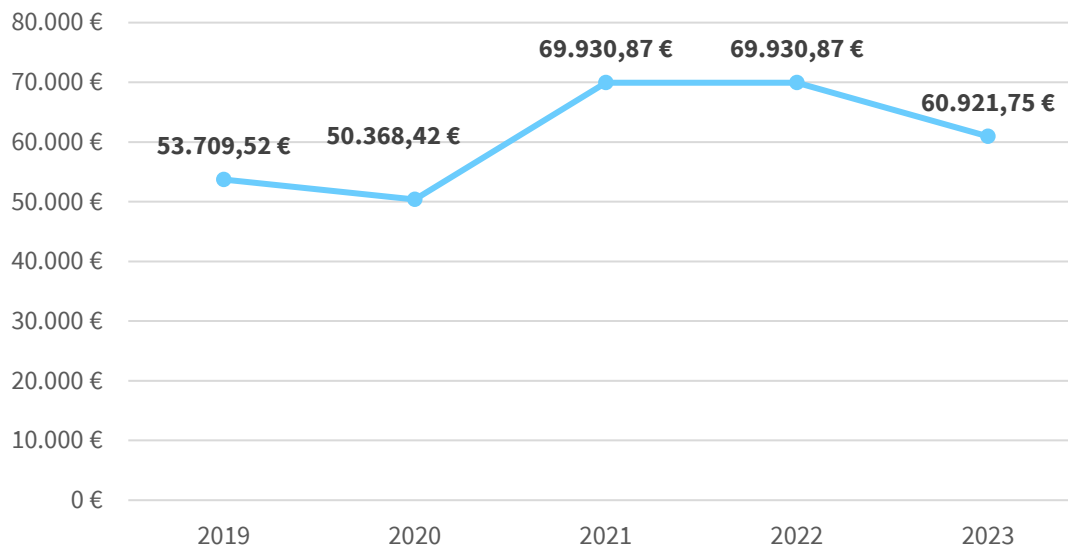
Nadalje, uz prikazanu mrežu javne zdravstvene službe, koja je u najvećoj mjeri nadležnosti Županije, Općina Vrsar-Orsera provodi povezane programe zaštite, očuvanja i unaprjeđenja zdravlja. Najviše je financijskih sredstava izdvojeno tijekom 2021. i 2022. godine, što predstavlja značajan porast od 38,83 % u odnosu na 2020. godinu. U dvogodišnjem razdoblju Općina je intenzivirala izdvajanja za zaštitu pučanstva od zaraznih bolesti, što uključuje povećana sredstva za zdravstvene i veterinarske usluge. Posebno se ističe značajno povećanje financiranja Zavoda za hitnu medicinu Istarske županije, čime se nastojalo unaprijediti dostupnost i kvalitetu hitnih medicinskih usluga. Pojačana su i izdvajanja za aktivnosti Hrvatskog crvenog križa, čime se dodatno osigurala podrška u području humanitarnog djelovanja i zdravstvene sigurnosti. Istovremeno, tekuće donacije za Udrugu slijepih Istarske županije i Društvo invalida Poreč ostale su na istoj razini, čime se održava kontinuirana podrška ovim organizacijama. U 2023. godini zabilježen je blagi pad ukupno izdvojenih sredstava za zaštitu pučanstva, u usporedbi s prethodnom godinom. Pad je rezultat smanjenja iznosa namijenjenog zaštiti od zaraznih bolesti, dok su ostala izdvajanja za zdravstvene i veterinarske usluge te podršku ustanovama i udrugama ostala stabilna. Unatoč smanjenju, zadržan je kontinuitet financiranja ključnih segmenata zdravstvene zaštite.

²² Odluka o donošenju mreže hitne medicine i sanitetskog prijevoza (NN 134/2013)

²³ T1 tim sastoji se od liječnika, medicinske sestre/tehničara i vozača.

²⁴ T2 tim sastoji se od medicinske sestre/tehničara i vozača.

Grafikon 16: Podaci za petogodišnje razdoblje o izdvajanjima za troškove zdravstvene zaštite

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Kao jedna od elemenata osiguravanja odgovarajućeg zdravstvenog standarda, od 2020. godine, temeljem Odluke o sufinanciranju dopunskog zdravstvenog osiguranja umirovljenika, Općina Vrsar-Orsera pruža financijsku potporu umirovljenicima za dopunsko zdravstveno osiguranje. Pravo na sufinanciranje ostvaruju umirovljenici koji su državljani Republike Hrvatske, imaju prebivalište na području Općine Vrsar-Orsera te posjeduju važeću policu dopunskog zdravstvenog osiguranja za tekuću godinu.²⁵

Uz to, ostali segmenti koji doprinose zdravstvenom standardu definirani su Programom javnih potreba u zdravstvu, kojim se utvrđuju djelatnosti i poslovi koji su od interesa za Općinu Vrsar-Orsera, a odnose se na unapređenje zdravlja, prevenciju bolesti te podizanje kvalitete zdravlja i života svih dobnih skupina uz financijski okvir. Kontinuirane aktivnosti programa javnih potreba u zdravstvu koje se ponavljaju su, sufinanciranje troškova stanovanja deficitarnog zdravstvenog osoblja te najam ambulante opće/obiteljske medicine na području Općine Vrsar-Orsera. Najznačajniji zdravstveni projekt u kojem je Općina Vrsar-Orsera sudjelovala u prethodnom razdoblju na razini Istarske županije jest izgradnja i opremanje nove Opće bolnice Pula. U kontekstu prijenosa osnivačkih prava nad bolnicom na Republiku Hrvatsku, država je preuzela kreditne obveze vezane uz realizaciju kapitalnog ulaganja. Međutim, Općina Vrsar-Orsera nastavila je aktivno sudjelovati u jačanju regionalne zdravstvene mreže te je, zajedno s ostalim jedinicama lokalne samouprave na području Istarske

²⁵ Sukladno Odluci o sufinanciranju dopunskog zdravstvenog osiguranja umirovljenika („Službene novine Općine Vrsar-Orsera“ broj 03/20, 12/20, 11/21, 7/22 i 19/24) sufinanciranje ne ostvaruju oni umirovljenici čiju premiju dopunskog zdravstvenog osiguranja u cijelosti financira državni proračun Republike Hrvatske.

županije, sufinanciranja projekt dogradnje Specijalne bolnice za ortopediju i rehabilitaciju "Martin Horvat" u Rovinju.

Nadalje, sukladno lokalnim socio-ekonomskim prilikama, prije svega povezanim sa značajnom ulogom turizma u lokalnom gospodarstvu i intenzivnim turističkim prometom, identificirano je značajno povećanje opterećenja na zdravstveni sustav tijekom ljetnih mjeseci. Sukladno tome, kapaciteti zdravstvene skrbi tijekom ljetne turističke sezone povećavaju se organizacijom turističkih ambulanti. Na području Općine Vrsara-Orsera djeluju i dvije turističke ambulante, AC Valkanela i FKK Koversada. U okviru turističkih ambulanti turisti mogu zatražiti pomoć za razne manje zdravstvene probleme ili dobiti uputu za specijalističku zdravstvenu zaštitu ako je to potrebno. Kao isključivo privatna zdravstvena ustanova s naplatom usluge bez ugovora s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, ambulanta je primarno namijenjena za hitne i manje zdravstvene intervencije kako bi se osigurala osnovna zdravstvena skrb tijekom boravka posjetitelja na području Općine Vrsar-Orsera.

Zaključno, prema posljednjim podacima za 2023. godinu o zdravstvenom stanju stanovništva i zdravstvenoj djelatnosti u Istarskoj županiji, na području Općine Vrsar-Orsera popunjena je mreža javne zdravstvene službe u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, djelatnostima: opće medicine, stomatologije, zdravstvene njege u kući i farmacije. Za područje Ispostave Poreč sukladno mreži hitne medicine ugovoreno je pet timova T1 i pet timova T2G. Od ostalih segmenata zdravstvene zaštite, na širem području Poreča, u okviru specijalističko-konzilijarne i dijagnostičke zdravstvene zaštite, mreža javne zdravstvene službe nije u potpunosti pokrivena. Nedostaje jedan tim interne medicine i jedan tim psihijatrije, što upućuje na potrebu za dodatnim resursima kako bi se zadovoljile specifične zdravstvene potrebe lokalnog stanovništva.²⁶

Socijalna skrb

Socijalna skrb u Općini Vrsar-Orsera temelji se na nacionalnom zakonodavnom okviru te je pod nadzorom i regulacijom Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. Općenito, jedinice lokalne samouprave imaju značajnu autonomnu (samoupravnu) ulogu u poslovima socijalne skrbi, prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi²⁷. Uloga općinske uprave očituje se i u provedbi nacionalnih politika na lokalnoj razini, ali i u suradnji s relevantnim organizacijama i institucijama kako bi se osigurala kvalitetne i pravovremene socijalne usluge za građane. Hrvatski zavod za socijalni rad - Područni ured Poreč zadužen je za organizaciju i pružanje Zakonom o socijalnoj skrbi²⁸ i Zakonom o osobnoj asistenciji²⁹ socijalne skrbi na području Grada Poreča-Parenzo i okolnih općina, uključujući Općinu Vrsar-Orsera, te Sveti Lovreč, Višnjan, Vižinadu, Kaštelir-Labince, Funtanu i

²⁶ Izvješće za 2023. Podaci za 2023. godinu o zdravstvenom stanju stanovništva i zdravstvenoj djelatnosti u Istarskoj županiji, Nastavni zavod za javno zdravstvo Istarske županije - Istituto formativo di sanita' pubblica della regione Istriana: za 2023. godinu

²⁷ Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17/, 98/19, 144/20)

²⁸ Zakon o socijalnoj skrbi („Narodne novine“ 18/22, 46/22, 119/22, 71/23/, 156/23)

²⁹ Zakon o osobnoj asistenciji („Narodne novine“ 71/23)

Tar-Vabrigu i središnji je dionik putem kojeg se realiziraju prava u socijalnoj skrbi. Uz to, kao dodatni nadstandard na lokalnoj razini, a osobito uzevši u obzir područje obuhvata koje pokriva Područni ured Poreč, Općina Vrsara-Orsera usmjerava dodatnu pažnju na prepoznavanje specifičnih potreba lokalnog stanovništva.

Odluka o socijalnoj skrbi na području Općine Vrsar-Orsera³⁰ (dalje: Odluka) predstavlja pravni temelj za donošenje Programa javnih potreba u socijalnoj skrbi Općine. Odlukom se definiraju programi koje financira Općina, usmjereni na unapređenje socijalne politike iznad standarda. Politika socijalne skrbi i pomoći prvenstveno je usmjerena prema najranjivijim skupinama, uključujući umirovljenike, djecu i socijalno ugrožene osobe bez ili s minimalnim prihodima.

Prema Odluci, glavne korisničke skupine socijalne skrbi uključuju najranjivije kategorije stanovništva:

- samac i kućanstvo koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba;
- dijete bez roditelja ili odgovarajuće roditeljske skrbi, dijete žrtva obiteljskog, vršnjačkog ili drugog nasilja, dijete žrtva trgovanja ljudima, dijete rane i predškolske dobi s razvojnim odstupanjem ili razvojnim rizikom, dijete s teškoćama u razvoju, dijete s problemima u ponašanju, dijete bez pratnje koje se zatekne izvan mjesta svog prebivališta bez nadzora roditelja ili druge odrasle osobe koja je odgovorna skrbiti se za njega te dijete strani državljanin koje se zatekne na teritoriju Republike Hrvatske bez nadzora roditelja ili druge odrasle osobe koja je odgovorna skrbiti se za njega;
- mlađa punoljetna osoba i mlađa punoljetna osoba s problemima u ponašanju;
- osoba koja je bila korisnik prava na uslugu smještaja ili organiziranog stanovanja, a kojoj je potrebno osigurati stanovanje dok za to traje potreba, a najduže do 26. godine života;
- trudnica ili roditelj s djetetom do godine dana života, iznimno do tri godine života bez obiteljske podrške i odgovarajućih uvjeta za život;
- obitelj kojoj je zbog narušenih odnosa ili drugih nepovoljnih okolnosti potrebna stručna pomoć ili druga podrška;
- osoba s invaliditetom koja nije u mogućnosti udovoljiti osnovnim životnim potrebama;
- odrasla osoba žrtva obiteljskog ili drugog nasilja te žrtva trgovanja ljudima;
- osoba koja zbog starosti ili bolesti ne može samostalno skrbiti o osnovnim životnim potrebama;
- osoba ovisna o alkoholu, drogama, kockanju i drugim oblicima ovisnosti;
- beskućnik.

Sukladno naprijed definiranim korisnicima socijalne skrbi, dostupne su sljedeće usluge, odnosno prava iz socijalne skrbi:

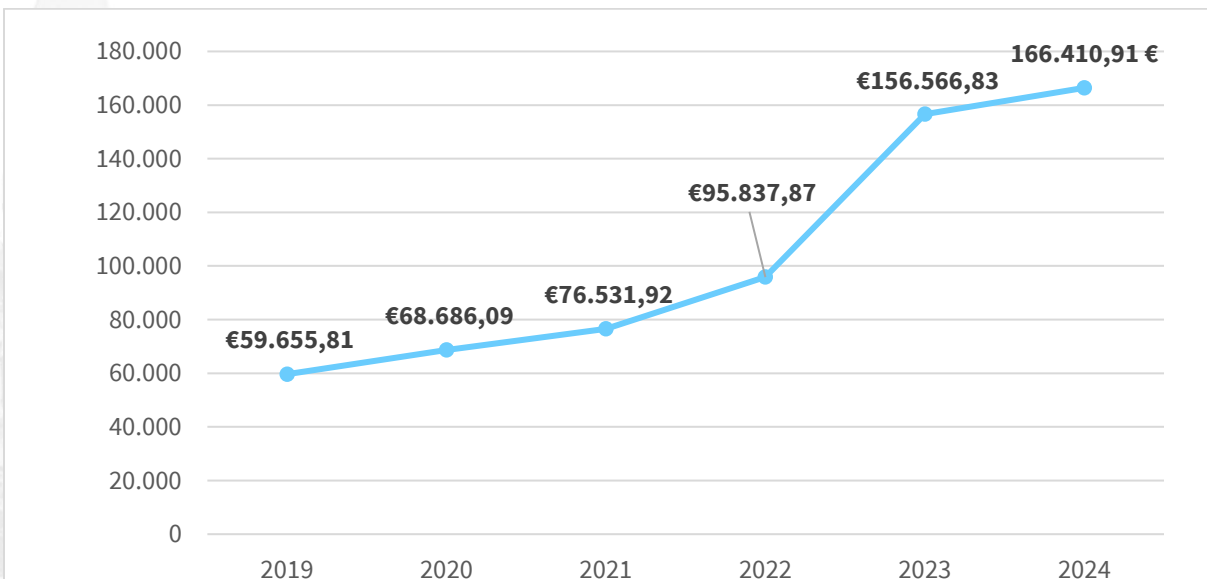
- pomoć u prevladavanju posebnih teškoća;
- naknada za troškove stanovanja;

³⁰ Službene novine Općine Vrsar-Orsera br. 7/22 i 26/24

- jednokratna novčana pomoć za novorođeno dijete;
- podmirivanje troškova boravka djeteta u jaslicama i dječjem vrtiću;
- podmirivanje troškova prehrane djece u osnovnoj školi;
- podmirivanje troškova prijevoza osnovnoškolaca;
- podmirivanje troškova prijevoza srednjoškolaca;
- učeničke i studentske stipendije;
- pomoć za troškove prijevoza djeci s teškoćama u razvoju;
- pomoć za vanbolničko liječenje ovisnika o drogama i drugim vrstama ovisnosti;
- zdravstvena pomoć i njega u kući;
- pomoć u kući;
- jednokratna novčana pomoć korisnicima mirovine i starijim osobama bez mirovine;
- sufinanciranje udruga, društava, ustanova i institucija koje imaju socijalni karakter;
- sufinanciranje smještaja korisnika domova za starije i nemoćne osobe.

Općina visoko zastupljena socijalna prava temelji na zakonskim propisima nadležnog ministarstva u čijoj realizaciji sudjeluje kao jedinica lokalne samouprave. Sukladno grafikonu niže, od 2019. godine Općina Vrsar-Orsera bilježi stalan rast izdvajanja sredstava za socijalnu zaštitu. Povećanja su rezultat strateških odluka i odgovora na individualne potrebe pojedinaca u riziku od socijalne isključenosti, usmjerenih na pružanje dodatne potpore ovim skupinama.

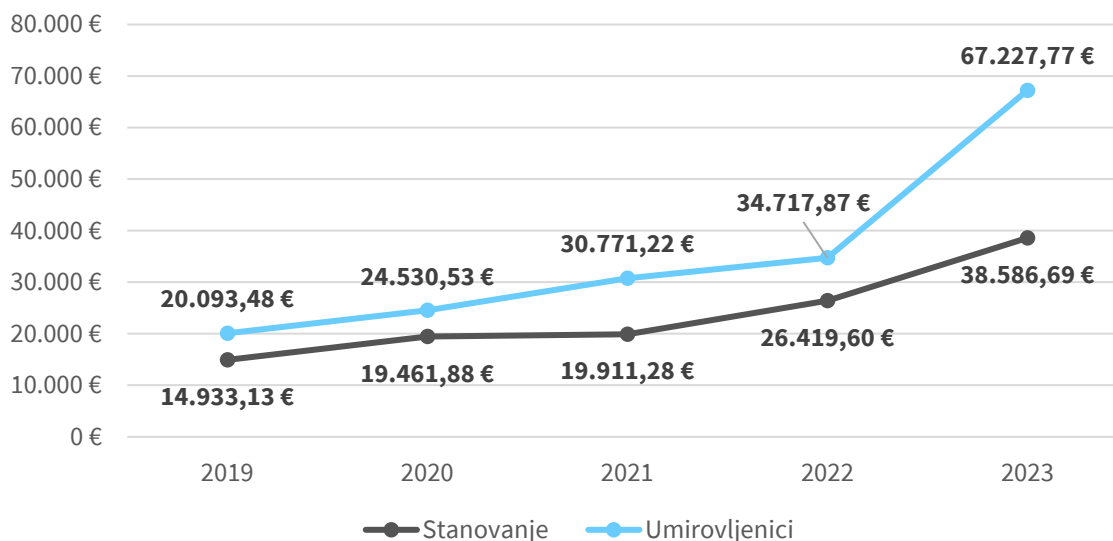
Grafikon 17: Podaci za šestogodišnje razdoblje o izdvajanju proračunskih sredstava za socijalnu zaštitu

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Osim toga, izdvojeno iz ukupnih ulaganja u socijalnu zaštitu, prikazan je stalan rast izdvajanja za dvije kategorije socijalne zaštite, troškove stanovanja i troškove smještaja korisnika domova za starije i nemoćne. Općina aktivno sufinancira smještaj svojih korisnika u domovima čiji su osnivači druge institucije, čime osigurava pristup kvalitetnim uslugama skrbi za najranjivije skupine stanovništva.

Grafikon 18: Podaci za petogodišnje razdoblje o izdvajanjima za troškove stanovanja i troškove smještaja korisnika domova za starije i nemoćne

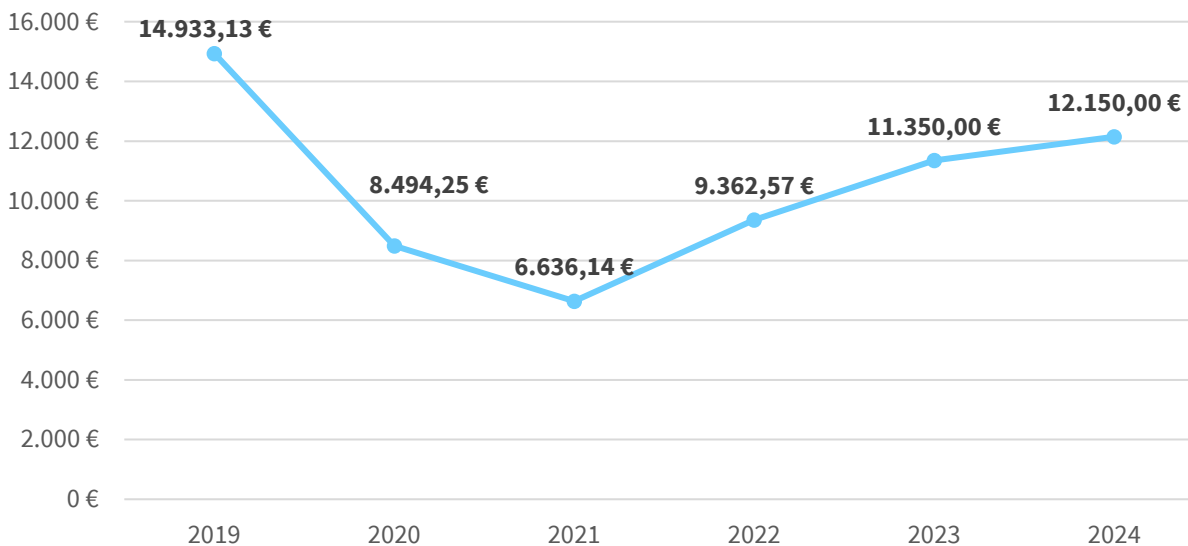

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Sufinanciranje naknada za stanovanje i troškova smještaja korisnika domova za starije i nemoćne osobe, bilježe kontinuirani rast, s najznačajnijim povećanjem zabilježenim tijekom 2022. i 2023. godine. Kontinuitet povećanja odražava nastojanje Općine Vrsar-Orsera da osigura socijalnu sigurnost najranjivije skupine stanovništva. U odnosu na 2019. godinu, bilježi se trend povećanja izdvajanja za 158,39 % u kategoriji stanovanja dok je za kategoriju troškova smještaja taj iznos povećan za 234,57 % u odnosu na 2019. godinu.

Povezano s tim, isplate jednokratnih naknada za novorođenčad odgovaraju demografskim trendovima, posebno u kontekstu pada broja novorođene djece na području Općine, što je postalo izraženije u posljednjih nekoliko godina. Sukladno važećoj Odluci, jednokratna novčana pomoć za prvo dijete iznosi 550,00 eura, a za drugo i svako sljedeće dijete u obitelji 800,00 eura. Analiza proračunskih izdvajanja u protekle dvije godine pokazuje trend rasta izdvojenih sredstava što korelira s blago povećanim brojem živorođene djece u promatranom razdoblju.

Grafikon 19: Podaci za šestogodišnje razdoblje o izdvajanjima za jednokratne novčane pomoći novorođenčad na području Općine Vrsar-Orsera

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Nadstandard usluga po kojima se Općina ističe, a koji doprinosi povećanju dostupnosti i efikasnosti socijalne podrške za stanovnike Općine Vrsar-Orsera, predstavlja socijalna podrška građanima u obliku administrativnih i savjetodavnih usluga koje socijalni radnik pruža dva puta tjedno u prostorijama Općine Vrsar-Orsera, utorkom i četvrtkom od 17:00 do 18:30 sati. Radi se o usluzi informiranja građana o pravima u sustavu socijalne skrbi, zaprimanju zahtjeva te pružanju savjeta u vezi s pribavljanjem potrebne dokumentacije. Uvođenje navedene usluge stručne podrške prepoznato je kao svojevrsna produžena ruka institucionalnih dionika u sustavu socijalne skrbi.

Posebna pažnja posvećena je umirovljenicima, kojih je na području Općine u 2023. godini, bilo 571.³¹ Najveće povećanje sredstava u proračunu usmjereno je na njihove potrebe, uključujući isplatu jednokratnih novčanih naknada za sve umirovljenike, podjelu prehrambenih paketa te sufinanciranje dopunskog zdravstvenog osiguranja. Osim toga, u uvjetima rasta troškova života, umirovljenicima s najnižim primanjima isplaćuju se dodatne jednokratne novčane pomoći za ublažavanje energetske i inflatorne pritiska.

Vezano uz pružatelje socijalnih usluga, temeljem Registra pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi, na području Općine Vrsar-Orsera nema formalno evidentiranih pružatelja socijalnih usluga. Ipak, za korisnike s područja Općine dostupne su usluge Dnevnog centra za rehabilitaciju Veruda-Pula koji djeluje za šire područje Istarske županije i predstavlja socijalnu infrastrukturu za pružanje rehabilitacijskih usluga djeci, mladima i odraslim osobama s teškoćama u

³¹ Podaci Općine Vrsar-Orsera za 2023. godinu.

razvoju. Kao suosnivač ustanove, Općina Vrsar-Orsera aktivno sudjeluje u sufinanciranju rada ustanove, čime doprinosi osiguravanju specijaliziranih usluga za ranjive skupine stanovništva. U 2024. godini zabilježen je značajan porast izdvajanja iz proračuna od 49,76 % u odnosu na prosječnu razinu izdvajanja u razdoblju 2019. – 2023. Osim rehabilitacijskih programa za djecu rane i predškolske dobi s odstupanjima u neuromotornom i psihomotornom razvoju, školsku djecu s motoričkim i razvojnim teškoćama te odrasle osobe s motoričkim i složenim razvojnim teškoćama posebnu pažnju posvećuje djeci s oštećenjima vida, sluha i dodatnim senzornim oštećenjima, pružajući individualizirani pristup i potporu te inkluzivnost u širem društvenom kontekstu.

Tablica 5: Izdvajanja u šestogodišnjem razdoblju iz proračuna Općine Vrsar-Orsera za ustanovu Dnevni centar za rehabilitaciju Veruda-Pula

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Iznos	4.379,85 €	4.379,85 €	5.494,72 €	5.494,72 €	5.654,00 €	8.467,41 €

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Nadalje, na području Općine Vrsar-Orsera, prema podacima Registra udruga Ministarstva uprave i pravosuđa, trenutno ne djeluju udruge specijalizirane za socijalne djelatnosti. Međutim, Sindikat umirovljenika Hrvatske – Podružnicu Vrsar i Sigurnu kuću Istra, Općina prepoznaje kao ključne partnere iz civilnog društva. Obje udruge imaju značajnu ulogu u sustavu socijalne zaštite, svaka u svom području djelovanja, pružajući podršku najranjivijim skupinama stanovništva i odgovarajući na njihove potrebe. Osim toga, Općina pruža financijsku podršku Centru za pružanje usluga u zajednici Zdravi grad Poreč, socijalnoj ustanovi koju je osnovao Grad Poreč-Parenzo. Glavna djelatnost Centra usmjerena je na pružanje psihosocijalne podrške pojedincima i obiteljima, s posebnim naglaskom na unapređenje zdravlja i kvalitete života u zajednici. Njihove aktivnosti obuhvaćaju širok spektar usluga, od jačanja mentalnog zdravlja do poticanja socijalne uključenosti. Uz navedeno, jedan od ključnih pružatelja socijalnih usluga u ovom području je i Gradsko društvo Crvenog križa Poreč, čiji ogranak djeluje na području Općine Vrsar-Orsera. U skladu sa Zakonom o Hrvatskom Crvenom križu, društvo pokriva Grad Poreč-Parenzo te okolne općine Poreštine, uključujući Vrsar, Funtanu, Sveti Lovreč, Vižinadu, Višnjani, Kaštelir-Labinci i Tar-Vabrigu. Okvir redovnih aktivnosti uključuje humanitarnu pomoć, zdravstvenu preventivu te dobrovoljno darivanje krvi.

Analizom zadovoljstva ispitanika u domeni dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite te socijalne skrbi udio nezadovoljnih i izrazito nezadovoljnih ispitanika u obje kategorije u prosjeku iznosi 23,26 % (20) dok razina zadovoljstva varira. Specifično, u segmentu zdravstvene zaštite, udio ispitanika koji izražavaju zadovoljstvo kvalitetom i dostupnosti iznosi 55,8 % (48), u usporedbi sa socijalnom skrbi, gdje je taj udio niži i iznosi 45,34 % (39). Ispitanici razvoj javne, socijalne infrastrukture identificiraju kao važan aspekt za nadolazeće razdoblje. Konkretno, prema viđenju ispitanika, postoji potreba za osiguravanjem dostupnijih usluga socijalne skrbi za stariju populaciju, bilo u vidu smještajnih kapaciteta ili dnevnih boravaka, odnosno skrbi u zajednici.

Kultura i kulturna baština

Kulturna baština

Kulturna baština određenog područja odraz je jedinstvenog kulturno-povijesnog razvoja i tradicija koje su se oblikovale kroz vrijeme, što Općinu Vrsar-Orsera čini iznimno posebnom. Kao ključni element u oblikovanju identiteta, kulturna baština predstavlja neprocjenjiv resurs za strateško planiranje budućeg razvoja kulturnih, umjetničkih i turističkih potencijala. Uz kulturnu baštinu, kulturne resurse Općine čine kulturno-umjetničke ustanove, udruge i manifestacije posvećene očuvanju baštine, promociji raznovrsnih umjetničkih izraza te podizanju svijesti o njihovoj važnosti i doprinosu zajednici.

Prema službenoj evidenciji - Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, na području Općine Vrsar-Orsera ukupno je evidentirano sedam zaštićenih elementa kulturne baštine, od čega su tri nepokretna pojedinačna kulturna dobra (Samostan i crkva sv. Mihovila, Crkva sv. Marije od Mora i ostaci samostana, Stambeno-atelijski kompleks s galerijom Džamonja), tri zaštićena arheološka lokaliteta (Arheološko nalazište u neposrednoj okolici crkve sv. Marije od Mora, Arheološko nalazište Monte Ricco i Ostaci potonulog zrakoplova Ford B-24H-15-FO S „Liberator“) te jedna kulturno – povijesna cjelina koja se odnosi na zaštićenu gradsku jezgru.

Tablica 6: Popis zaštićene kulturne baštine na području Općine Vrsar-Orsera

Naziv kulturnog dobra	Vrsta kulturnog dobra
Arheološko nalazište u neposrednoj okolici crkve sv. Marije od Mora	Arheologija
Arheološko nalazište Monte Ricco	Arheologija
Ostaci potonulog zrakoplova Ford B-24H-15-FO S „Liberator“	Arheologija
Kulturno – povijesna cjelina Vrsara	Kulturno-povijesna cjelina
Samostan i crkva sv. Mihovila	Nepokretna pojedinačna
Crkva sv. Marije od Mora i ostaci samostana	Nepokretna pojedinačna
Stambeno-atelijski kompleks s galerijom Džamonja	Nepokretna pojedinačna

Izvor: Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Registar kulturnih dobara

Mapiranje baštinskih resursa Općine Vrsar-Orsera provedeno je u okviru izrade Strategije razvoja turizma Općine Vrsar do 2032. godine, gdje je analiza baštinske ponude i resursa razrađena uzevši u obzir lokalni, nacionalni i europski značaj određenih resursa. Sukladno analizi, evidentirane su osnove kulturne baštine:

- naslijeđe suvremene umjetnosti (Murtić, Džamonja, kiparska škola „Montraker“);
- interpretacijski centri (MORE, MORE, ZEC Kontija, Casanovino utočište);
- izvedbena umjetnost – kulturno-povijesna baština koja je interpretirana („Casanova Tour“, kulturno-povijesna manifestacija „Stari samanj pod Kaštelom“);
- arheološka nalazišta (sv. Marija od mora, Monte Ricco);

- sakralno naslijeđe (sv. Marija od mora, Sveti Mihovil nad Limom);
- kamenolomi / vrsarski kamen (prostor u kojem je čovjek promijenio prirodno zadani krajolik).

Stambeno-atelierski kompleks s galerijom Džamonja odnosno Park skulptura Dušana Džamonje jedno je od najznačajnijih kulturno-umjetničkih resursa na području Općine Vrsar-Orsera, obuhvaćajući površinu od 30.000 četvornih metara. Kompleks se sastoji od ljetnikovca, ateljea, galerije i parka površine 24.000 četvornih metara. Izgrađen 1965. godine kao ljetna rezidencija Dušana Džamonje, ovaj prostor bio je ključni centar umjetnikovog stvaralaštva, uz njegove ateljee u Zagrebu i Bruxellesu. Ljetnikovac je u privatnom vlasništvu nasljednika Dušana Džamonje, dok je park u vlasništvu Općine Vrsar-Orsera. Cijelim kompleksom upravlja Zavičajni muzej Poreštine - Museo del territorio parentino kao ovlaštena ustanova Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Na prostoru parka smješteno je ukupno 26 skulptura od kojih je 18 u vlasništvu Republike Hrvatske dok je preostalih 8 u vlasništvu Općine Vrsar-Orsera. Park skulptura je otvoren za javnost tijekom cijele godine, dok je uz prethodnu najavu, moguće posjetiti i galerijski prostor.

Dionici u kulturi i kulturna infrastruktura

Ključni pokretači kulturnog razvoja na području Općine Vrsar-Orsera su institucionalni i izvaninstitucionalni akteri, čija suradnja igra ključnu ulogu u stvaranju dinamičnog i održivog kulturnog okruženja. Za sektor kulture u Općini Vrsar-Orsera službeno je zadužen Jedinostveni upravni odjel, koji nadzire aspekte kao što su stabilnost financiranja, održivost sustava i kvalitetno upravljanje. Uz njega, važnu ulogu ima Zavičajni muzej Poreštine – Museo del territorio parentino, matična muzejska institucija koja interpretacijom i prezentacijom lokalnih identiteta povezuje Općinu Vrsar-Orsera sa širim područjem Grada Poreča-Parenzo.

Kao značajan dionik u području zaštite prirodne i kulturne baštine ističe se Znanstveno edukacijski centar Kontija (ZEC) smješten na mjestu stare gospodarske zgrade. Kao dio projekta „KLIM Kontija – Limski zaljev – Održivo upravljanje zaštićenim područjima“ čiji je nositelj Općina Vrsar-Orsera s partnerima Istarskom županijom i Javnom ustanovom Natura Histrica, ZEC obuhvaća 552 m² prostora, uključujući edukacijske i specijalizirane prostore za osobe s posebnim potrebama, multimedijske i laboratorijske prostore, te vanjske edukativne sadržaje. Projektiran kao energetska neovisan „Kuća u prirodi“, ZEC koristi 95 solarnih panela i ima vlastitu vodospremu. Centar je namijenjen obrazovanju iz prirodnih i tehničkih znanosti, te zavičajnoj nastavi. Osim toga, služi za edukaciju lokalnog stanovništva, informiranje posjetitelja i turista, te kao koordinacijski centar za suradnju s organizacijama poput Hrvatskih šuma, Konzervatorskog odjela i turističkih poduzeća.

Drugi relevantan akter u području zaštite baštine je Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika, koji djeluje kao ustrojstvena jedinica Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Dugi niz godina Centar kontinuirano provodi arheološka istraživanja na području Općine Vrsar-Orsera, a aktivnosti Centra odvijaju se u okviru različitih znanstveno-istraživačkih projekata, čime se sustavno doprinosi razumijevanju, dokumentiranju i valorizaciji lokalne kulturne i prirodne baštine. Nadalje, prema podacima Registra udruga, u Općini Vrsar-Orsera djeluju dvije udruge čije su aktivnosti izravno

vezane uz kulturu i umjetnost. Comunità degli Italiani di Orsera – Zajednica Talijana Vrsar izvaninstitucionalni je akter koji značajno doprinosi kulturnom životu lokalne zajednice i očuvanju specifičnog identiteta. Aktivnosti Zajednice Talijana usmjerene su na organizaciju raznovrsnih događaja poput festivala, koncerata, predstava i izložbi, uz osnovne aktivnosti - promicanja talijanske tradicije, nasljeđa i jezik te poticanja aktivnog sudjelovanja stanovništva u kulturnim aktivnostima. Uz Zajednicu Talijana, u području kulture, specifično glazbe, prepoznat je doprinos Ženskog pjevačkog zbora Mendule kao važnog aktera u očuvanju glazbene tradicije i međukulturnog dijaloga kroz višegodišnje organiziranje glazbeno-folklornog susreta „Pramaliće“. Svojim djelovanjem ističe se i Glazbena Rock Udruga Vrsar koja unatoč formalnom prestanku postojanja i dalje neformalno djeluje kao platforma za promicanje rock glazbe, stvaralaštva i podrške mladim talentima. Aktivnostima poput organizacije koncerata, glazbenih radionica i festivala, udruga obogaćuje lokalnu glazbenu scenu. Posebno se ističe organizacija Montraker Live Music Festivala, koji okuplja lokalne i regionalne bendove te doprinosi razvoju kulturne i turističke ponude Općine.

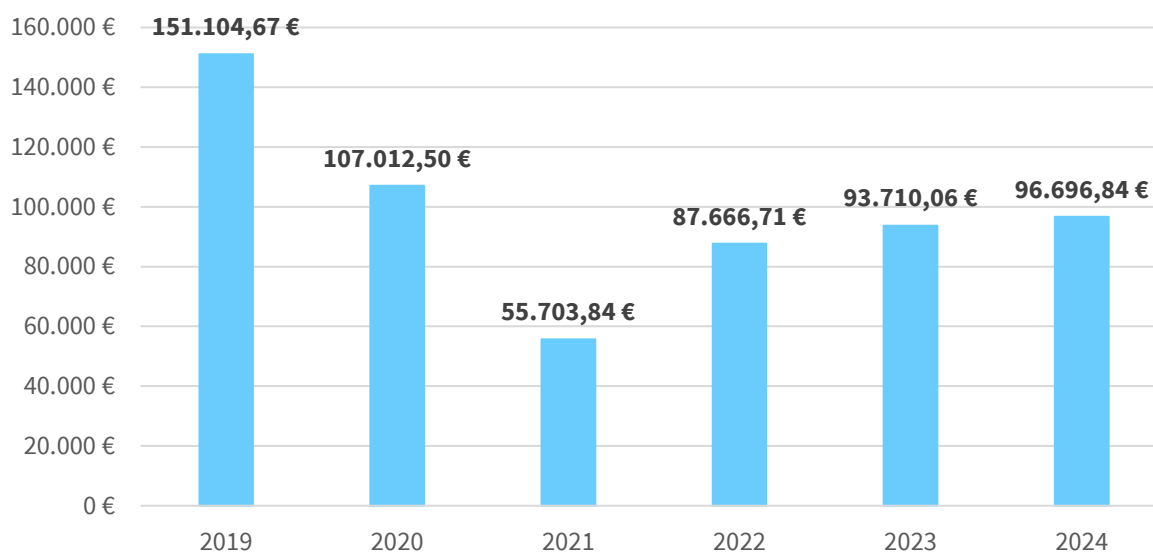
Iako Općina Vrsar-Orsera, zbog broja stanovnika, nema vlastiti ogranak narodne knjižnice, stanovnicima je osiguran pristup uslugama Gradske knjižnice Poreč, koja pokriva cijelo gravitacijsko područje Poreštine. Dodatno, radi unapređenja dostupnosti knjižne građe, Općina je u 2022. godini uspostavila Čitaonicu Vrsar, smještenu u prizemlju Stare škole u Vrsaru koja trenutno nije u funkciji zbog požara koji je zahvatio predmetni prostor. Čitaonica je bila opremljena sredstvima iz natječaja LAG-a "Središnja Istra" te je osmišljena kao mjesto za čitanje, informiranje i druženje. Posjetiteljima su na raspolaganju bile knjige, dnevni i tjedni tisak te pristup internetu putem računalne opreme. Svojim financijskim programom, Općina je osiguravala besplatan pristup tiskovinama za sve građane, čime je dodatno poticala informiranost i kulturno uključivanje lokalne zajednice.

Općina Vrsar-Orsera trenutno nema osiguranu kulturnu infrastrukturu u smislu ustanove namijenjene za održavanje koncerata, izložbi i drugih kulturnih događanja. Unatoč tome, oslanja se na postojeće prostorne i vanjske kapacitete za organizaciju kulturnih manifestacija. U tom kontekstu, identificirana je potreba za daljnjim ulaganjima kako bi se stvorili uvjeti za kvalitetno održavanje kulturnih sadržaja posebno tijekom zimskog perioda.

U razdoblju od 2019. do 2023. godine Općina je ostvarila značajna ulaganja u kulturu, pri čemu se posebno ističe 2019. godina, kada su realizirana dva kapitalna projekta od iznimne važnosti: Arheološki lokalitet Monte Ricco i Revitalizacija sjeveroistočne kule. Uz to, iste godine započet je projekt ArchaeoCulTour, usmjeren na identifikaciju i analizu arheološke baštine, s ciljem jačanja svijesti o njezinoj važnosti i integriranja u kulturnu i turističku ponudu. Početak pandemije COVID-19 doveo je do osjetnog smanjenja proračunskih izdvajanja za kulturu. Međutim, u razdoblju od 2021. do 2024. godine Općina postupno povećava sredstva namijenjena kulturnim aktivnostima i projektima. U tom razdoblju nastavljena je realizacija kapitalnih projekata, uključujući istraživanja i razvoj arheoloških lokaliteta, s posebnim naglaskom na očuvanje i valorizaciju kulturne baštine te ulaganja u Park skulptura Dušan Džamonja, kao važan segment lokalne umjetničke i kulturne scene. Kontinuiranim povećanjem sredstava za kulturu Općina Vrsar-Orsera pokazuje posvećenost očuvanju kulturne baštine i

unapređenju lokalne kulturne infrastrukture, čime doprinosi razvoju turizma i jačanju identiteta zajednice što je u skladu s ciljevima Strategije razvoja turizma općine Vrsar-Orsera do 2032. godine.

Grafikon 20: Podaci o proračunskim izdvajanjima za kulturu u Općini Vrsar-Orsera

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Uz istaknutu ulogu Općine u razvoju kulturne ponude, kao ključan dionik ističe se i Turistička zajednica Općine Vrsar-Orsera koja osim u segmentu poticanja organizacije i sufinanciranja kulturnih manifestacija, ima značajnu ulogu u promociji i prezentaciji istih. Cjelokupna kulturna ponuda, uz ostale sadržaje i događanja, redovito se ažurira u kalendaru događanja dostupnom na mrežnoj stranici Turističke zajednice, što predstavlja osnovni izvor informacija o sadržajima.

Kulturne manifestacije

Analiza kulturnih djelatnosti na lokalnoj razini temelji se na raspoloživim dokumentima i podacima Općine Vrsar-Orsera, koji pružaju sveobuhvatan uvid u sustav financiranja i podrške kulturnim aktivnostima. Poseban naglasak stavljen je na činjenicu da se najveći broj značajnijih kulturnih manifestacija vremenski i prostorno organizira tijekom ljetnih mjeseci, kada je turistička sezona na vrhuncu. Dostupni podaci jasno upućuju na to da se razvoj kulturnog sadržaja u Općini Vrsar-Orsera usmjerava prema zadovoljenju potreba turizma, pri čemu se kulturno planiranje koristi kao strateški alat za jačanje turističke konkurentnosti.

Iako se najveći dio kulturnog sadržaja nudi tijekom ljetnih mjeseci, Općina nastoji prevladati sezonalnost organiziranjem manifestacija i tijekom zimskog razdoblja. Jedan od takvih događaja je tradicionalna manifestacija 'Zimske radosti u Vrsaru – Festività invernali d'Orsera', koja uključuje besplatno klizalište, programe za djecu te zabavne sadržaje popraćene koncertima, čime se obogaćuje kulturna ponuda i tijekom zime.

Jedna od jedinstvenih manifestacija je Casanova Tour koja istražuje ljubavnu povijest Vrsara kroz interaktivne šetnje. Hodajuća tura, vođena je izvođačima Istra Inspirita, počinje na rivi i vodi posjetitelje do vidikovaca starogradske jezgre, pričajući nezaboravnu priču o Giacomu Casanovi. Tura završava u njegovom utočištu, gdje je boravio tijekom svog prvog posjeta Vrsaru 1743., čime posjetiteljima pruža dojmljivo putovanje kroz povijest.

Festival GitarISTRA – More & gitare, tradicionalni ljetni glazbeni festival, održava se u Općini Vrsar-Orsera od 2003. godine u crkvi sv. Marije od Mora. Festival je posvećen klasičnoj gitari kao solističkom instrumentu, a njegovo ime simbolizira vezu između glazbe i primorskog okruženja. Organiziran je u suradnji s tvrtkom Maistra d.d., organizacijom Lions Club i Austrijskim kulturnim forumom, a u prethodna dva desetljeća u okviru festivala održano je preko 200 koncerata popraćenih gostovanjima renomiranih gitarističkih virtuozna.

Završno, posebno mjesto u kulturnoj ponudi Općine Vrsar-Orsera zauzima kiparstvo, koje je valorizirano kao dio lokalnog kulturnog nasljeđa. Brojne skulpture nastale su radom Kiparske škole Montraker, gdje se koristi tradicionalni istarski kamen. Ove skulpture postavljene su na javnim prostorima, šetnicama i unutar starogradske jezgre kao "otvorena galerija" koja obogaćuje kulturni identitet Vrsara-Orsera.

Analiza zadovoljstva korisnika kulturnim sektorom ukazuje na značajne razlike u percepciji organizacije kulturnih događanja i očuvanja kulturne baštine, pri čemu je percepcija očuvanja i promocije kulturne baštine pokazala 13,17 % više pozitivnih ocjena u usporedbi s organizacijom kulturnih događanja. Dodatno, ispitanici obuhvaćeni anketom identificiraju nedostatak sadržaja za mlade te ograničenost kulturnih i društvenih aktivnosti izvan turističke sezone. Istovremeno, naglašen je značaj povijesne i kulturne baštine u pozicioniranju Općine kao atraktivne destinacije, pri čemu se posebno ističu srednjovjekovne znamenitosti, kiparsko nasljeđe Montrakera te povijesni kontekst koji uključuje Casanovine posjete, za koje smatraju kako mogu biti dodatno valorizirani. Uz to, kao značajna kulturna obilježja istaknuti su povijesna jezgra, Kamenolom Montraker, Park skulptura Dušan Džamonja te Atelier Ede Murtića koji doprinose identitetu destinacije i stvaraju dodanu vrijednost u kontekstu kulturnog turizma.

Sport

Cilj analize sporta u Općini Vrsar-Orsera je istaknuti njegovu važnost u razvoju zajednice. Sport i fizička aktivnost, uz pozitivne društvene učinke, imaju i značajne gospodarske koristi, posebno na lokalnoj i regionalnoj razini. Upravo zbog toga, analiza sporta predstavlja važan segment šire socio-ekonomske analize. Predmetna analiza bit će strukturirana sljedećim, najvažnijim segmentima:

- sportska infrastruktura;
- sportski i rekreativni sadržaji u okviru sportskih udruga;
- sportske manifestacije.

Sportska dvorana Saline jedan je od najvažnijih sportskih infrastrukturnih objekata u Općini. Multifunkcionalna dvorana izgrađena 2021. godine podržava mogućnosti odvijanja dvoranskih sportova (rukomet, odbojka, mali nogomet, košarka, gimnastika, stolni tenis), kao i treninge rekreativaca i održavanje sportskih priprema. Multifunkcionalna dvorana predstavlja važan iskorak u razvoju sportske infrastrukture, omogućujući kvalitetne uvjete za treninge, natjecanja i organizaciju različitih događaja, čime se doprinosi i turističkoj atraktivnosti Općine Vrsar-Orsera. Uz Sportsku dvoranu Saline, u Općini je kao dodatni kapacitet sportske infrastrukture dostupno i vaterpolo igralište. Sukladno podacima iz Nacionalnog informacijskog sustava u sportu, na području Općine Vrsar-Orsera u uporabi je još devet objekata sportske infrastrukture. Svi su, osim Sportske dvorane na adresi Aldo Negri 44, otvorenog tipa, s različitim podlogama od trave, umjetne trave, betona ili asfalta.

U 2022. godini proveden je kapitalni projekt izgradnje multifunkcionalnog igrališta u vrijednosti od 75.000,00 € čiji je cilj unaprijediti sportsko-rekreativnu infrastrukturu i pružiti stanovnicima svih uzrasta kvalitetne uvjete za sport, rekreaciju i društvene aktivnosti. Planirano igralište osmišljeno je kao višenamjenski prostor koji omogućava održavanje različitih sportskih aktivnosti.

Osim navedene osnovne infrastrukture i projekata, na području Općine Vrsar-Orsera za potrebe sporta koriste se i drugi objekti, sportska infrastruktura unutar turističkih kapaciteta, dvorane, fitness centri, manja lokalna igrališta, kao i ostali prilagođeni objekti za koje nije moguće izvršiti adekvatnu sistematizaciju.

Tablica 7: Osnovna sportska infrastruktura na području Općine Vrsar-Orsera

Sportska infrastruktura
Betonsko igralište Vrsar
Bočalište Vrsar
Nogometno igralište NK Vrsar
Odbojkaško igralište u Vrsaru
Polivalentno igralište Montraker
Sportska dvorana na adresi Aldo Negri 44 u Vrsaru
Svlačionice nogometnog kluba s popratnim sadržajima
Vježbalište „Crljenka“

Izvor: Informacijski sustav Ministarstva turizma i sporta RH

Pokazatelji uspješnosti programa u sportu i rekreaciji jasno se očituju u razini uređenosti sportskih objekata, broj novoosnovanih sportskih udruga i njihovih članova, povećanje broja sati sportskih i rekreativnih aktivnosti te broj sudionika u tim programima. Na području Općine Vrsar-Orsera djeluje ukupno 12 sportskih udruga, pri čemu je po tradiciji djelovanja najstariji Nogometni klub Vrsar, osnovan 1975. godine, a većina sportskih udruga ima tradiciju dulju od 20 godina.

Tablica 8: Pregled registriranih pravnih osoba u sportskoj djelatnosti na području Općine Vrsar-Orsera

Sportska udruga	Godina osnivanja ³²
Nogometni klub Vrsar	1975.
Aeroklub Vrsar - Vrsar	1976.
Boćarski klub Vrsar	1977.
Karate klub „Vrsar“	1987.
Sportsko – ribolovno društvo „Baraj“ Vrsar	1990.
Ronilački klub Ugor	1995.
Vaterpolo klub „Vrsar“	2003.
Stolnoteniski klub „Vrsar“ – Vrsar	2004.
„Kickboxing klub Vrsar“	2014.
Pikado klub Vrsar	2017.
Motociklistički klub Kampanja	2023.
Sportski klub Pietra D'Orsera	2023.

Izvor: Informacijski sustav Ministarstva turizma i sporta RH / Registar udruga

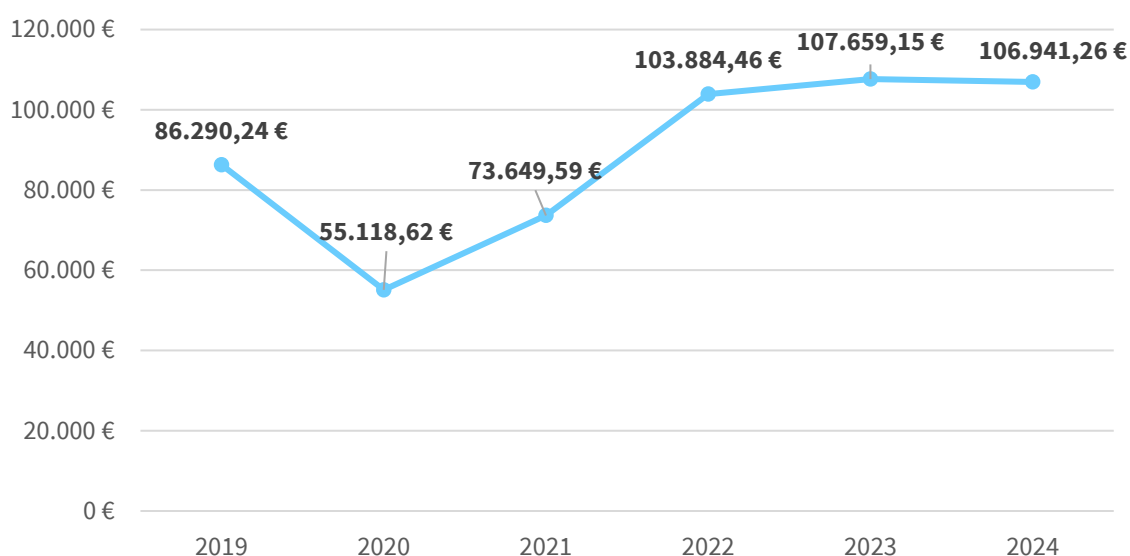
Trenersko osoblje nositelj je stručnog kadra u sportu. U sportskim udrugama na području Općine Vrsar-Orsera registrirani su stručni treneri za specifične sportske discipline kao što su karate, nogomet, sportski ribolov na moru i stolni tenis. Dva registrirana trenera angažirana su u Stolnoteniskom klubu Vrsar. Nogometni trener angažiran je u Nogometnom klubu Vrsar. Dva trenera su angažirana u Karate klubu Vrsar, a u Sportsko-ribolovnom društvu Baraj Vrsar djeluje jedan trener specijaliziran za udičarenje odnosno lov štapom iz usidrene brodice. Struktura aktivnih sportaša u Općini Vrsar-Orsera odražava dostupnu sportsku infrastrukturu i resurse, koji, zajedno s angažiranim trenerima pružaju kvalitetne uvjete za razvoj sporta u zajednici. Osim formalno registriranog trenerskog osoblja na području Općine Vrsar-Orsera aktivna su i dva licencirana instruktora ronjenja koji provode ronilačke tečajeve.

Program javnih potreba u sportu Općine Vrsar-Orsera obuhvaća ključne aktivnosti, poslove i djelatnosti od posebnog značaja za lokalnu zajednicu. Program uključuje provedbu tjelesne i zdravstvene kulture

³² Godina osnivanja evidentirana u Informacijskom sustavu Ministarstva turizma i sporta odstupa od godine osnivanja u Registru udruga Ministarstva pravosuđa i uprave, zbog čega je u tablici ista prikazana kombinacijom izvora i odnosi se na raniju godinu osnivanja.

djece i mladih, organizaciju i provedbu treninga, sustava domaćih i međunarodnih natjecanja sportskih udruga te održavanje sportske infrastrukture. Financijska sredstva za realizaciju ovih programa dodjeljuju se javnim natječajem, u skladu s Pravilnikom o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja programa i projekata od interesa za opće dobro na području Općine Vrsar-Orsera. Grafikon u nastavku pokazuje da je 2020. godina bila obilježena znatno manjim izvršenjem planiranih sredstava zbog ograničenog djelovanja sportskih klubova uslijed pandemije COVID-19. No, od 2021. do 2023. godine bilježi se kontinuirani rast izdvajanja za sport, što ukazuje na postupan oporavak i povećanje ulaganja u sportske aktivnosti. U 2024. godini zabilježen je blagi pad izdvajanja, no on se u kontekstu prethodnog višegodišnjeg rasta može interpretirati kao kratkoročna oscilacija bez značajnijeg utjecaja na trend rasta. Ovaj trend potvrđuje predanost Općine Vrsar-Orsera unaprjeđenju sportske infrastrukture i podršci sportskim udrugama, čime se potiče razvoj sporta i promocija zdravog načina života u zajednici.

Grafikon 21: Podaci o proračunskim izdvajanjima za sport u Općini Vrsar-Orsera

Izvor: Godišnja izvješća o izvršenju proračuna Općine

Program sportskih manifestacija i zajedničkih ulaganja u infrastrukturu provodi se uz blisku suradnju Općine Vrsar-Orsera i Turističke zajednice Općine Vrsar-Orsera. Suradnja uključuje sufinanciranje i suorganizaciju sportskih događanja koje zajednički realiziraju. Sportske manifestacije prepoznate su kao ključan čimbenik ne samo za poticanje sudjelovanja u sportskim aktivnostima i promicanje zdravog načina života, već i za obogaćivanje turističke ponude Općine.

Tijekom 2023. godine, Turistička zajednica Općine Vrsar-Orsera uložila je ukupno 76.859,78 € u organizaciju velikih i malih sportskih događanja, čime je značajno doprinijela kvaliteti lokalne sportske i turističke ponude. Među istaknutim manifestacijama su: Međunarodni teniski turnir-Memorijal Slavoj Greblo, Međunarodni teniski turnir – Perin Memorijal, Međunarodni teniski turnir – Maistra Cup, Lim Bay Challenge. Od dvoranskih sportova ističu se „Međunarodni stolnoteniski kamp“, Prvenstvo Hrvatske u

stolnom tenisu, Međunarodni stolnoteniski turnir „Martinje 2023“, Šahovski turnir Vrsar Open 2023. i 19. vaterpolo kup.

Dostupnost sportskih sadržaja i kvaliteta sportske infrastrukture u Općini ukazuje na diversificiranu percepciju ispitanika. Većina, odnosno 63 % (41 ispitanik), izražava zadovoljstvo ili visoko zadovoljstvo trenutnim stanjem, dok 26 % (17 ispitanika) iskazuje nezadovoljstvo ili izrazito nezadovoljstvo. Istovremeno, značajan udio ispitanika, 41,17 % (28), zauzima neutralan stav, što sugerira na daljnje unaprjeđenje i potencijalno diferencirane potrebe unutar zajednice. Unatoč visokom stupnju zadovoljstva postojećom sportskom infrastrukturom, istaknuta je potreba za daljnjim ulaganjima, i to prioritetno, poboljšanje sportske i rekreacijske infrastrukture, s posebnim naglaskom na izgradnju pomoćnih nogometnih igrališta i razvoj širokog spektra sadržaja za sport i rekreaciju, uključujući atletsku stazu, biciklističke rute te multifunkcionalne sportske terene.

Stambena politika

Analiza podataka o stambenim jedinicama u Općini Vrsar-Orsera prema Popisu stanovništva 2021. godine ukazuje na značajan udio nenastanjenih stambenih jedinica, što reflektira izraženu sezonalnost i turističku orijentaciju Općine. Od ukupno 1.782 stambene jedinice, 1.027 stanova je predviđeno za stalno stanovanje, no od toga je trajno nastanjeno svega 720 jedinica, dok je preostalih 307 nenastanjeno. Dodatno, 587 stambenih jedinica koristi se povremeno, pri čemu se 585 objekata koristi za odmor, a 2 za sezonske poljoprivredne radove. Također, 168 jedinica ima isključivo poslovnu namjenu, što dodatno naglašava diversificiranu strukturu korištenja prostora u Općini.

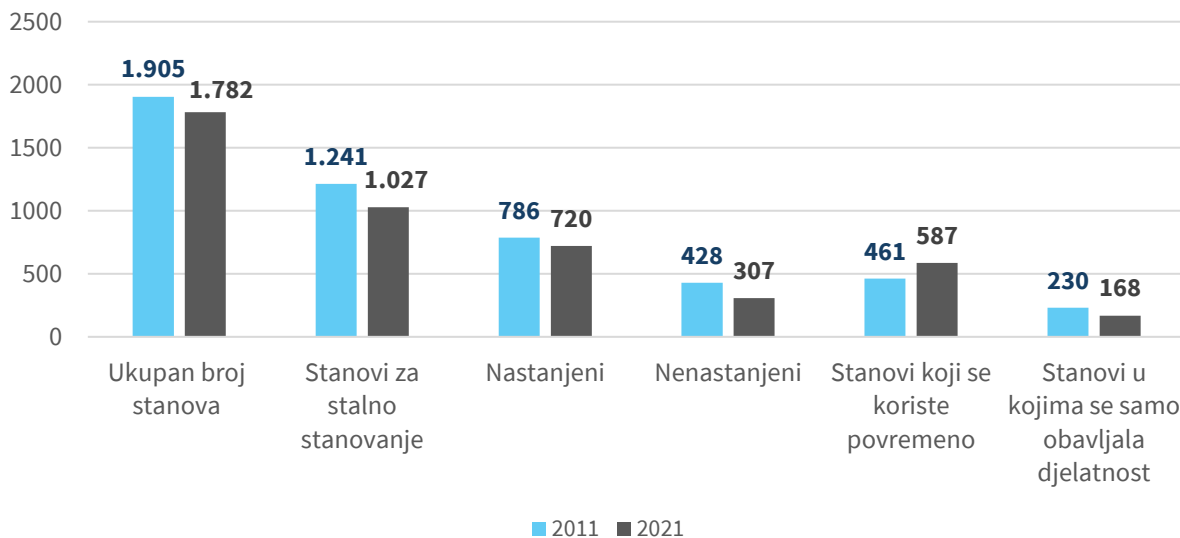
Analiza vlasničke strukture trajno nastanjenih stambenih jedinica pokazuje da se od ukupno 720 jedinica, njih 706 nalazi u privatnom vlasništvu, dok je zastupljenost ostalih vlasničkih kategorija manja. Konkretno, jedna jedinica je u vlasništvu poduzeća, 11 jedinica pripada javnom sektoru, a dvije su u vlasništvu crkve.

Usporedba podataka iz Popisa stanovništva 2011. i 2021. godine pokazuje trend smanjenja broja stambenih jedinica³³. Ukupni broj stambenih jedinica smanjen je s 1.905 u 2011. godini, na 1.782 u 2021. godini, što predstavlja pad od 6,45 %. Značajniji pad bilježi se u segmentu stanova za stalno stanovanje, koji su u istom razdoblju smanjeni s 1.214 na 1.027, što predstavlja smanjenje od 15,40 %. Istovremeno, broj trajno nastanjenih stanova smanjen je s 786 na 720, što odražava negativni trend od 8,4 % i u skladu je s negativnim demografskim trendovima i depopulacijom područja. S druge strane, a povezano s gospodarskim i turističkim usmjerenjem općine, u analizi stambene strukture između 2011. i 2021. godine razvidan je rast isključivo u segmentu stanova koji se koriste povremeno, primarno za odmor.

³³ Prema metodologiji Državnog zavoda za statistiku Popis 2021. obuhvatio je sljedeće stambene jedinice: stanove, ostale stambene jedinice i kolektivne stanove.

Istovremeno, broj stambenih jedinica namijenjenih sezonskom korištenju tijekom poljoprivrednih radova ostao je nepromijenjen, što ukazuje na stabilnost ovog segmenta.

Grafikon 22: Stanovi prema načinu korištenja na području Općine Vrsar-Orsera

Izvor: DSZ

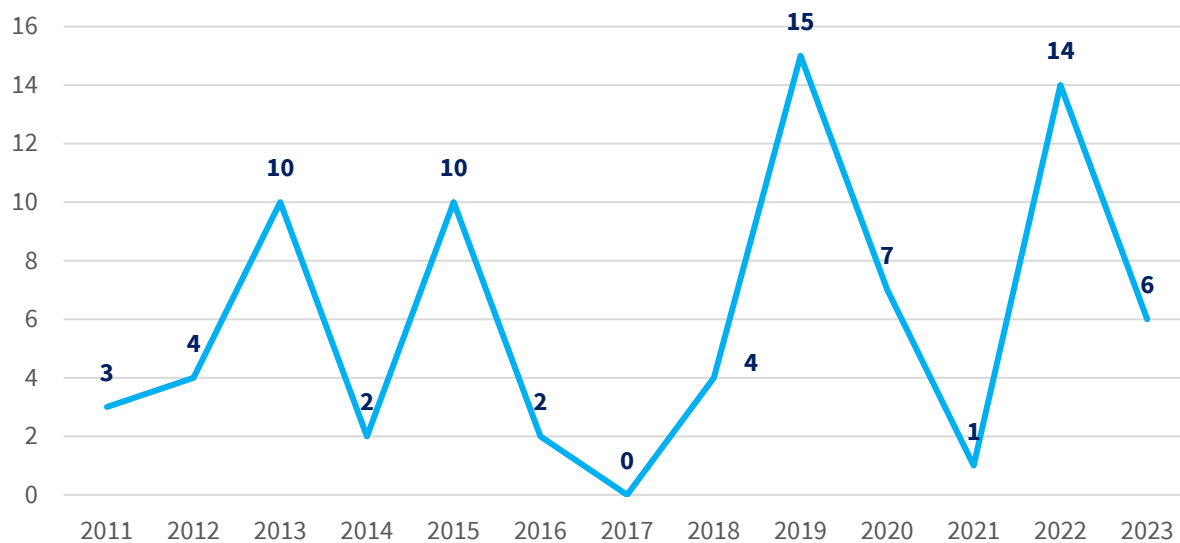
Gore prikazani podaci koreliraju s padom broja članova kućanstava, koji je u razdoblju od 2011. do 2021. godine smanjen za 11 %. Za razliku od trenda zabilježenog u Općini Vrsar-Orsera, Istarska županija bilježi drugačije trendove u stambenom sektoru na županijskoj razini, odnosno rast broja stambenih jedinica. Prema Popisu stanovništva 2021. godine, u Istarskoj županiji evidentirano je 155.913 stambenih jedinica, što predstavlja povećanje od 14,7 % u odnosu na 2011. godinu.

Temeljem Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Vrsar-Orsera, ukupno građevinsko područje određeno prostornim planom, koje obuhvaća izgrađene zone naselja i područja planirana za njihovo uređenje, razvoj i proširenje, iznosi 115,13 ha, što čini 3,04 % ukupne površine Općine. Istovremeno, neizgrađeni dio građevinskog područja, predviđen prostornim planom za daljnji razvoj naselja, obuhvaća površinu od 76,45 ha, odnosno 2,02 % ukupne površine Općine. Planiranje i upravljanje građevinskim područjem usmjereno je na kontrolirani prostorni razvoj, uzimajući u obzir prirodne resurse, infrastrukturne kapacitete i održivost prostora.³⁴ U skladu s prostorno-planskim smjericama, prioritet se daje zadržavanju kompaktne izgradnje, pri čemu se nova građevinska područja planiraju u neposrednoj blizini postojeće izgradnje, uz maksimalno korištenje nepoljoprivrednog zemljišta kako bi se osiguralo racionalno korištenje prostora i smanjio pritisak na visokovrijedne poljoprivredne površine.

³⁴ Izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Vrsar-Orsera, [Microsoft Word - 123 obrazlozenje procisceno.doc](#)

Dinamika stambene izgradnje na području Općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2011. do 2023. godine pokazuje varijabilne trendove, s vrhuncem izgradnje zabilježenim u 2019. godini. Od 2019. do 2023. godine evidentiran je kontinuirani pad broja završenih stambenih jedinica, što ukazuje na postupno smanjenje investicijske aktivnosti u sektoru stanogradnje.

Grafikon 23: Broj završenih stanova na podru

čju Općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2011. do 2023.

Izvor: DSZ

Analiza tržišta nekretnina u Općini Vrsar-Orsera za 2023. godinu, temeljena na podacima iz Godišnjeg izvješća Republike Hrvatske o tržištu nekretnina za Istarsku županiju, ukazuje na određene tržišne trendove i promjene tijekom analiziranog petogodišnjeg razdoblja, odnosno u usporedbi s 2019. godinom.³⁵

Prema posljednjim podacima, u 2023. godini na području Općine Vrsar-Orsera realizirana je kupoprodaja 18 stanova/apartmana ukupne površine 1.240 m², uz prosječnu cijenu od 2.247,58 €/m². Također, prodano je devet obiteljskih kuća ukupne površine 2.221 m², s prosječnom cijenom od 506,90 €/m². U segmentu poslovnih nekretnina zabilježena je prodaja dvaju poslovnih prostora ukupne površine 150,48 m², s prosječnom cijenom od 1.674,64 €/m². Osim toga, sklopljeno je osam ugovora o najmu stanova ukupne površine 522,80 m², s prosječnom cijenom najma od 6,15 €/m². U usporedbi s 2019. godinom, kada je na području Općine zabilježen vrhunac izgradnje stambenih jedinica, vidljiv je pad broja prodanih stanova s 22 na 18, dok je istovremeno prosječna cijena znatno porasla s 1.632,36 €/m² u 2019. godini na 2.247,58 €/m² u 2023. godini. Analiza tržišta nekretnina u Istarskoj županiji pokazuje kontinuirani rast aktivnosti. U 2023. godini zabilježeno je ukupno 1.391 transakcija kupoprodaje stanova, uz prosječnu cijenu od 2.363,76 €/m². U usporedbi s 2019. godinom, kada je

³⁵<https://www.istra-istria.hr/hr/izdvojene-stranice/izvjesca-o-trzistu-nekretnina/>

realizirano 1.352 kupoprodaje stanova po prosječnoj cijeni od 1.065,11 €/m², evidentan je značajan rast cijena po kvadratu. U kontekstu obiteljskih kuća također su evidentirani rastući trendovi – povećanje realiziranih kupoprodaja, uz sličnu cijenu po kvadratnom metru. Tijekom 2023. godine realizirano je 523 kupoprodaja obiteljskih kuća po prosječnoj cijeni od 395,48 €/m², što predstavlja rast u odnosu na 2019. godinu kada je evidentirano 429 transakcija uz neznatno veću prosječnu cijenu kvadrata od 397,45 €/m². Povezano s tim, analiza tržišta nekretnina ukazuje na divergentne trendove između Istarske županije i Općine Vrsar-Orsera. Na županijskoj razini evidentan je kontinuirani rast broja transakcija i prosječnih cijena stambenih jedinica, pri čemu su cijene stanova u 2023. godini porasle za 122 % u odnosu na 2019. godinu, uz umjeren rast broja kupoprodaja. Paralelno, sektor obiteljskih kuća bilježi povećanu tržišnu aktivnost, iako uz stagnaciju cijena po kvadratnom metru. Suprotno tome, tržište nekretnina u Vrsaru-Orsera karakterizira smanjenje broja prodanih stanova, ali i značajan rast prosječne cijene po kvadratu.

Analiza dostupnih podataka iz Popisa stanovništva 2011. i 2021. godine, prikazanih u donjoj tablici, uz postojeći trend pada broja stanovnika ukazuje na ukupni pad broja stambenih jedinica na području Općine Vrsar-Orsera iako je na razini pojedinih naselja evidentiran umjereni rast broja stambenih jedinica u naseljima Delići, Flengi, Kloštar, Kontešići i Marasi.

Tablica 9: Prikaz usporedbe broja stanovnika i stambenih jedinica na području Općine Vrsar-Orsera

Naselja	Broj stanovnika		Broj stambenih jedinica				Udio (%) ³⁶	
	2011.	2021.	2011. ³⁷		2021. ³⁸		2011.	2021.
			Ukupno	Stalno stanovanje	Ukupno	Stalno stanovanje		
Begi	31	31	23	18	20	14	78,2	70,0
Bralići	24	23	14	12	12	0	85,7	0
Delići	21	21	14	12	15	12	85,7	80,0
Flengi	154	149	87	67	112	86	77,0	76,7
Gradina	49	44	24	20	21	15	83,3	71,4
Kloštar	40	41	28	25	29	18	89,3	62,0
Kontešići	6	4	9	7	11	0	77,8	0
Marasi	66	75	45	32	56	30	71,1	53,5
Vrsar	1771	1535	1647	992	1506	843	60,2	55,9
UKUPNO	2162	1923	1891	1185	1700	1018	62,6	59,8

Izvor: DSZ

³⁶ Udio stanova za stalno stanovanje u ukupnom broju stambenih jedinica

³⁷ Javno dostupni podaci DSZ.

³⁸ Podaci dobiveni izravnom komunikacijom s Državnim zavodom za statistiku, temeljem zahtjeva za pristup statističkim podacima, 27.2.2025.

Prema posljednjim podacima za 2022. godinu, Općina Vrsar-Orsera svrstava se među jedinice lokalne samouprave s najmanjom cjenovnom prihvatljivošću³⁹ stambenih nekretnina, odnosno nepovoljnog odnosa između cijena nekretnina i primanja stanovništva. Indeks dostupnosti, koji predstavlja omjer medijalne cijene stambene nekretnine i prosječne neto plaće zaposlenih u pravnim osobama, u Vrsaru-Orsera prelazi vrijednost 30, što ukazuje na izrazito nepovoljan odnos između prihoda stanovništva i cijena nekretnina. Ovakav trend u skladu je s općim kretanjima na tržištu nekretnina u priobalnim područjima, gdje su stambene nekretnine znatno manje cjenovno prihvatljive u usporedbi s kontinentalnim dijelom zemlje. S obzirom na to da se među 20 jedinica lokalne samouprave s najmanjom cjenovnom prihvatljivošću nalaze isključivo priobalne destinacije, uključujući Rovinj, Hvar, Dubrovnik i Funtanu-Fontane, jasno je da turistički pritisak i povećana potražnja za nekretninama igraju glavnu ulogu u visokom indeksu. Dodatno, analizom kupovne moći stanovništva utvrđeno je da je u jedinicama lokalne samouprave s najmanjom cjenovnom prihvatljivošću stambenog prostora, uključujući Vrsar-Orsera, za prosječni godišnji neto dohodak moguće kupiti između 2,6 i 3,5 m² stambenog prostora. Osim toga, podaci ukazuju da stanovnici Vrsara-Orsera za jedan m² stana/apartmana moraju izdvojiti više od 30 % godišnjeg dohotka. Grad Zagreb se, prema indeksu priuštivosti stanovanja, nalazi na 86. mjestu među jedinicama lokalne samouprave, s vrijednošću indeksa 17,1. U praksi, to znači da prosječni stanovnik Zagreba za svoj godišnji dohodak može priuštiti kupnju 5,9 m² stambenog prostora što je za 68,57 % više stambenog prostora u odnosu na stanovnika Općine Vrsar-Orsera. S druge strane, najpovoljniji omjer dohotka i cijene nekretnina bilježe jedinice lokalne samouprave u kontinentalnom dijelu Hrvatske, pri čemu kao primjer najpovoljnijeg omjera je Grad Đurđevac gdje prosječni godišnji dohodak omogućuje kupnju između 12,1 i 49,2 m² stambenog prostora, što ukazuje na povoljniji odnos cijena nekretnina.

Kao aspekt povećanja dostupnosti i priuštivosti stanovanja, u vrijeme izrade dokumenta⁴⁰ Općina Vrsar-Orsera implementira Program društveno poticane stanogradnje (POS) sukladno Odluci o uvjetima, mjerilima i postupku za kupnju stanova iz predmetnog programa na svom području. Prema posljednje objavljenoj listi reda prvenstva, evidentirano je 66 prijavljenih osoba. Jedan od ključnih kriterija za sudjelovanje u programu jest uvjet da su podnositelj zahtjeva, kao i članovi njegovog obiteljskog domaćinstva navedeni u zahtjevu kao budući vlasnici stana na dan objave Javnog poziva za iskaz interesa imaju prijavljeno prebivalište na području Općine Vrsar-Orsera. Nadalje, kandidati ne smiju posjedovati, niti su smjeli posjedovati u razdoblju od šest mjeseci prije objave Poziva, stan, kuću, nekretninu stambeno-poslovne namjene ili građevinsko zemljište na kojem je moguća izgradnja stambene jedinice. Iznimku čine podnositelji koji su vlasnici stambenog prostora čija površina nije dostatna za životne potrebe obiteljskog domaćinstva.

Uz ovaj program, Općina Vrsar-Orsera provodi i niz dodatne mjere unaprjeđenja stambene politike, uključujući javne pozive za osnivanje prava građenja na općinskim nekretninama u naselju Begi,

³⁹ Pregled tržišta nekretnina Republike Hrvatske za 2023. godinu, Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, 2023. godina, <https://mpgi.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/stambeno/Pregled-trzista-nekretnina-2023.pdf>

⁴⁰ siječanj 2025.

prodaju nekretnina radi rješavanja stambenih potreba građana te sufinanciranje obroka stambenih kredita fizičkim osobama za gradnju, dogradnju, dovršetak ili rekonstrukciju nekretnina na području Općine. Ciljevi navedenih mjera obuhvaćaju smanjenje iseljavanja mladih obitelji te pružanje podrške stambenom zbrinjavanju lokalnog stanovništva. Jedinstveni uvjet za sudjelovanje u svim navedenim pozivima jest uvjet prebivališta na području Općine Vrsar-Orsera te dokaz o nepostojanju useljive nekretnine za stambenu namjenu.

Završno, analiza podataka o stambenim jedinicama u Općini Vrsar-Orsera ukazuje na izraženu sezonalnost i turističku orijentaciju, s visokim udjelom nenastanjenih jedinica i stanova namijenjenih odmoru. Smanjenje ukupnog broja stambenih jedinica i trajno nastanjenih stanova korelira s negativnim demografskim trendovima, dok istovremeno rast cijena nekretnina smanjuje njihovu financijsku dostupnost za lokalno stanovništvo.

Stambena politika i pristupačnost stanovanja predstavljaju područje s najizraženijim nezadovoljstvom među ispitanicima, s čak 72 % (62) ispitanika koji su izrazili potpuno nezadovoljstvo ili nezadovoljstvo. Usporedno, udio onih koji su iskazali razinu zadovoljstva ili potpunog zadovoljstva ostaje vrlo nizak, tek 16,2 % (14). Stambena politika predstavlja jedan od ključnih izazova za Općinu Vrsar-Orsera prema stavu ispitanika, osobito u kontekstu nedostatka stambenih objekata za dugoročni najam te sve izraženije nemogućnosti priuštivosti stanovanja. Ispitanici smatraju da situacija negativno utječe na demografsku sliku i mogućnosti privlačenja i zadržavanja mladih obitelji te radno sposobnog stanovništva, što dodatno otežava održavanje ravnoteže između turističkog razvoja i kvalitete života lokalnog stanovništva. Povezano s tim, iz aspekta održive budućnosti i razvoja kao i ključnih projekata Općine Vrsar-Orsera, ispitanici primarno ističu potrebu za osiguranjem cjenovno prihvatljivog stambenog prostora kao čimbenika stabilnosti i dugoročnog (demografskog) razvoja zajednice.

Gospodarstvo

Opća gospodarska kretanja

Općina Vrsar-Orsera, smještena na zapadnoj obali Istre, poznata po svojoj turističkoj ponudi i prirodnim ljepotama, svrstava se među razvijenije jedinice lokalne samouprave u Hrvatskoj. Prema indeksu razvijenosti za razdoblje od 2020. do 2022. godine, koji iznosi 110,177, općina zauzima 33. mjesto među svim jedinicama lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj. Pripada razvojnoj skupini 8, koja obuhvaća iznadprosječno razvijene općine, odnosno prvu četvrtinu iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave. Opća gospodarska kretanja analizirana u petogodišnjem razdoblju od 2019. do 2023. godine ukazuju na relativno stabilan gospodarski rast, unatoč izazovima koje su donijele pandemijske godine. Jačanje gospodarskih pokazatelja i pozitivna gospodarska kretanja potvrđuju konkurentnost Općine Vrsar-Orsera unutar Istarske županije i Republike Hrvatske. Ovi rezultati dodatno podupiru njezin status jednog od ključnih gospodarskih središta regije.

Ukupan broj poduzetnika na području Općine Vrsar-Orsera varirao je u analiziranom petogodišnjem razdoblju. U 2019. godini evidentirano je 135 gospodarskih subjekata, dok je prema posljednjim podacima u 2023. godini na području Općine Vrsar-Orsera registrirano 132 gospodarska subjekta, što predstavlja blagi pad od 2,2 %, ali se uzevši u obzir ostale pokazatelje poslovanja ne povezuje s nestabilnošću lokalnog gospodarstva. Naime, u petogodišnjem razdoblju evidentirano je i značajno povećanje ukupnih ostvarenih prihoda, koji su s 16.392.948 € u 2019. godini porasli na 26.994.955 € u 2023. godini, što predstavlja rast od 64,7 %. Ukupni rashodi također su zabilježili rast, s 15.138.581 € u 2019. godini na 23.539.271 € u 2023. godini, povećavši se za 55,5 %. Unatoč rastu rashoda, ukupna dobit pojedinog razdoblja također bilježi pozitivan trend, povećavši se s 943.882 € u 2019. godini na 2.886.548 € u 2023. godini, što predstavlja povećanje od čak 205,8 %. Od ostalih pokazatelja poslovanja, ističe se značajno povećanje ostvarenih prihoda od prodaje u inozemstvu, s 1.848.733 € u 2019. godini na 2.841.056 € u 2023. godini, što čini povećanje od 53,6 %. Ovaj rast odražava sve veću orijentaciju poduzetnika prema međunarodnim tržištima, doprinoseći povećanju konkurentnosti lokalnog gospodarstva na širem tržištu. Broj zaposlenih u gospodarskim subjektima na području općine zabilježio je umjereni rast, povećavši se s 326 u 2019. godini na 350 u 2023. godini, što čini povećanje od 7,4 %, što ukazuje na širenje gospodarskih aktivnosti i rast mogućnosti zapošljavanja za lokalno stanovništvo.

Tablica 10: Osnovni gospodarski pokazatelji u razdoblju od 2019. do 2023.

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Broj poduzetnika	135	141	136	135	132
Ukupni prihodi	16,392,948 €	13,987,407 €	19,129,930 €	22,479,260 €	26,994,955 €
Ukupni rashodi	15,138,581 €	13,432,506 €	16,983,115 €	19,692,532 €	23,539,271 €
Dobit/gubitak	943,882 €	347,054 €	1,857,826 €	2,414,821 €	2,886,548 €
Prihod od prodaje u inozemstvu	1,848,733 €	2,434,714 €	2,675,781 €	2,136,452 €	2,841,056 €
Broj zaposlenih	326	313	304	325	350

Izvor: FINA, Infobiz

Mikro i mala poduzeća čine ključni dio gospodarske strukture Općine Vrsar-Orsera. U 2023. godini, mikro poduzeća čine većinu s 124 poduzetnika, dok mala poduzeća obuhvaćaju osam gospodarskih subjekata. Mikro poduzeća ostvaruju ukupne prihode od 14.179.017,00 €, dok mala poduzeća doprinose s 12.815.939,00 €, a ostvarena dobit/gubitak razdoblja svih mikro poduzeća iznosila je 922.725,00 €, dok su mala poduzeća ostvarila znatno veću dobit od 1.963.823,00 €.

Tablica 11: Analiza prema veličini poduzeća u 2023. godini

	Mikro	Mali
Broj poduzetnika	124	8
Ukupni prihodi	14,179,017.00 €	12,815,939.00 €
Ukupni rashodi	13,078,358.00 €	10,460,913.00 €
Dobit/gubitak	922,725.00 €	1,963,823.00 €
Broj zaposlenih	212	138

Izvor: FINA, Infobiz

Unatoč tome što mikro i mala poduzeća čine ključni dio gospodarske strukture, percepcija vezana uz prilike za razvoj malog i srednjeg poduzetništva pokazuje značajan prostor za unaprjeđenje, s obzirom na to da je najveći broj ispitanika izrazio nezadovoljstvo i potpuno nezadovoljstvo trenutnim stanjem 48,8 % (42) u ovoj podkategoriji. Neodlučnih je 27,9 % (24), a samo je 22 % (19) ispitanika iskazalo zadovoljstvo i potpuno zadovoljstvo. Prema rezultatima anketnog upitnika, budući razvoj Općine Vrsar-Orsera trebao bi se temeljiti na ravnoteži između turizma, ostalih sektora gospodarstva i ukupne kvalitete života lokalnog stanovništva. Prema ispitanicima, u nadolazećem razdoblju turizam ostaje ključna gospodarska grana, no nužno je raditi na njegovoj održivosti i cjelogodišnjoj ponudi kako bi se smanjila sezonalnost i osigurala stabilna radna mjesta. Istovremeno, važno je poticati razvoj obrtništva i poduzetništva izvan turističkog sektora, te nadomjestiti nedostatak određenih djelatnosti u Općini Vrsar-Orsera, odnosno diverzificirati strukturu lokalnog gospodarstva.

U analizi strukture lokalnog gospodarstva prema djelatnostima ističe se sektor I – Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, koji ima vodeću ulogu u gospodarstvu Općine Vrsar-Orsera. S ukupno 26 poduzetnika, ovaj sektor ostvaruje najveće prihode, iznoseći 5.541.335,00 €, što čini 20,53 % ukupnih prihoda svih gospodarskih subjekata u općini. Sektor I zapošljava 103 osobe, čime zauzima prvo mjesto po broju zaposlenih u općini, s 30 % ukupnog broja zaposlenih u gospodarskim subjektima u općini.

Tablica 12: Analiza strukture gospodarstva Općine Vrsar-Orsera u 2023. godini

	Broj poduzetnika	Udio (%)	Ukupni prihodi	Udio (%)	Broj zaposlenih	Udio (%)
A - poljoprivreda i šumarstvo	4	3,03 %	1,069,225 €	3,96 %	15	4,28 %
C - Prerađivačka industrija	11	8,33 %	3,899,482 €	14,45 %	53	15,14 %
F - Građevinarstvo	24	18,18 %	3,461,161 €	12,82 %	52	14,85 %
G - Trgovina na veliko i malo	18	13,64 %	3,140,467 €	11,63 %	30	8,57 %
H - prijevoz i skladištenje	2	1,52 %	2,194,345 €	8,13 %	8	2,28 %
I - Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	26	19,70 %	5,541,335 €	20,53 %	103	29,42 %
L - poslovanje nekretninama	6	4,55 %	44,012 €	0,16 %	0	0 %
M - Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	11	8,33 %	1,339,879 €	4,96 %	13	3,71 %
N - administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	24	18,18 %	2,380,064 €	8,82 %	20	5,71 %
R - Umjetnost, zabava i rekreacija	4	3,03 %	3,868,582 €	14,33 %	52	14,85 %
S - Ostale uslužne djelatnosti	2	1,52 %	56,403 €	0,21 %	4	1,14 %
UKUPNO	132	100,00 %	26,994,955 €	100,00 %	350	100,00 %

Izvor: FINA, Infobiz

Sektor građevinarstva (sektor F) zauzima drugo mjesto prema broju poduzetnika, s ukupno 24 poduzetnika koji ostvaruju 12,82 % ukupnih prihoda, odnosno 3.461.161,00 €. Sektor građevinarstva zapošljava 52 djelatnika. U proteklom petogodišnjem razdoblju u sektoru građevinarstva evidentirana je značajna ekspanzija poslovanja, promatrajući broj poslovnih subjekata, broj zaposlenih te ostvarene prihode. Naime, između 2019. i 2023. godine broj poslovnih subjekata porastao je za 33 % (s 18 na 24), broj zaposlenih u istima za 48,5 % (s 35 na 52), a iznos ostvarenih ukupnih prihoda za više od 200 % (s 1.707.616,00 € na 3.461.161,00 €).

Prerađivačka industrija (sektor C) drugi je najznačajniji sektor prema ostvarenim prihodima, s ukupno 3.899.482,00 €, što čini 14,45 % ukupnih prihoda svih gospodarskih subjekata u općini. Ovaj sektor zapošljava 53 osobe, a ostvaruje najveći udio u ostvarenim prihodima od izvoza, odnosno prihodima od prodaje u inozemstvu. Naime, gospodarski subjekti u prerađivačkoj industriji prema posljednjim pokazateljima za 2023. godinu ostvarili su 2.376.362,00 €, odnosno 83,64 % ukupnog izvoza svih gospodarskih subjekata u općini.

Sektor trgovine na veliko i malo (sektor G), s 18 gospodarskih subjekata i 30 zaposlenih, ostvaruje 11,63 % ukupnih prihoda svih gospodarskih subjekata u općini.

Prema analiziranim pokazateljima poslovanja, ističe se i sektor umjetnosti, zabave i rekreacije (sektor R) koji s ostvarenih 3.868.582,00 € ukupnih prihoda i 52 zaposlenih čini 14,33 % ukupnih prihoda svih subjekata u općini.

Iako sektor poljoprivrede i šumarstva (sektor A) prema poslovnim pokazateljima ima manji udio u gospodarstvu općine – s četiri poduzetnika koji ostvaruju 3,96 % ukupnih prihoda (1.069.225,00 €) i zapošljavaju 15 osoba - obrađen je u zasebnom poglavlju jer njegov značaj nadilazi evidentirane poslovne pokazatelje.

Prikaz sektorske dominacije i tržišne prisutnosti Maistre d.d. i Valamar Riviere d.d. na području Općine Vrsar-Orsera

U okviru sveobuhvatne analize gospodarske strukture Općine Vrsar-Orsera, djelatnost I – Pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane identificirana je kao temeljni pokretač lokalnog gospodarstva. Unutar ove djelatnosti, kao ključni tržišni akteri s izraženim financijskim, infrastrukturnim i operativnim kapacitetima, ističu se Maistra d.d. i Valamar Riviera d.d. Navedena društva čine okosnicu turističkog razvoja destinacije te utječu na zapošljavanje i prihodovnu stranu proračuna Općine.

Maistra d.d., koja posluje u okviru Adris grupe zauzima drugo mjesto među svim poslovnim subjektima u svojoj djelatnosti na području Republike Hrvatske s ukupnim prihodima od 241.818.493,00 EUR u 2024. godini. U istom razdoblju ukupni prihodi od prodaje iznosili su 235.013.199,00 EUR, od čega se 181.098.248,00 EUR ili 77% odnosi na prihode iz inozemstva, što odražava visoku orijentaciju poslovanja prema međunarodnom tržištu, u skladu sa strukturom turističkog prometa u destinaciji.

Na području Općine Vrsar-Orsera, Maistra d.d. upravlja raznolikim portfeljem smještajnih objekata, čime ostvaruje izravan utjecaj na razvoj turizma i prostora. Upravljanje obuhvaća hotel Pineta s 96 smještajnih jedinica i ukupno 170 ležajeva, turističke apartmane, Koversada i Riva sa 153 smještajne jedinice i ukupno 327 kreveta, te tri turistička naselja, Belvedere, Petalon i All Inclusive Resort Funtana, s ukupnim kapacitetom od 750 smještajnih jedinica i 1.594 ležaja. U segmentu kamping turizma, društvo upravlja kampovima Valkanela, Porto Sole i naturističkim kampom Koversada,

Dodatno, kamp Orsera pod upravljanjem je Valamar Riviere d.d. Ukupno je na destinaciji dostupno 4.688 kamp-parcela s kapacitetom za smještaj 14.064 osobe, čime Vrsar-Orsera potvrđuje status iznimno konkurentne kamping destinacije.

Promatrajući razdoblje od 2019. do 2024. godine, poslovanje Maistre d.d. na području Općine Vrsar-Orsera bilježi stalni rast prihoda, izuzev pandemije korona virusa u 2020. godini. Do 2024. godine lokalni prihodi dosegli su 52,6 milijuna eura, gotovo dvostruko više nego 2019. godine. U istom razdoblju, iznos komunalne naknade plaćene Općini porastao je s 536.982,83 EUR u 2019. na 789.684,74 EUR u 2024., što potvrđuje izravnu vezu između gospodarskog rasta i fiskalnog kapaciteta lokalne samouprave.

Tablica 13: Prikaz poslovanja trgovačkog društva Maistra d.d., u šestogodišnjem razdoblju na području Općine Vrsar-Orsera

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Ukupni prihodi	35,798,855.13 €	14,684,491.07 €	31,335,796.67 €	42,198,184.75 €	50,196,270.01 €	52,645,649,23 €
Iznos komunalne naknade	536,982.83 €	220,267.36 €	470,036.95 €	632,972.77 €	752,944.05 €	789,684,74 €

Izvor: Podaci Općine Vrsar - Orsera

Uz društvo Maistra d.d., Valamar Riviera d.d. predstavlja drugog ključnog gospodarskog subjekta u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane na području Općine Vrsar-Orsera. Na nacionalnoj razini je vodeća turistička kompanija s ukupnim prihodima 420.253,776 EUR u 2024. U istom razdoblju prihodi od prodaje iznosili su 411.321,821 EUR dok se 361.681.000,00 EUR odnosi na prihode od prodaje inozemnim gostima.

Na lokalnoj razini, Valamar Riviera d.d., upravlja kampom Orsera, smještenim u neposrednoj blizini središta mjesta, kapaciteta za više od 1.500 gostiju. Kamp Orsera pozicioniran je kao kategorija 3 zvjezdice, a ističe se kvalitetnom infrastrukturom, prirodnim položajem i usmjerenošću na održivi turizam. Zahvaljujući kontinuiranim ulaganjima u podizanje kvalitete usluga ostvaruje iznimnu popunjenost tijekom glavne turističke sezone, pri čemu značajan udio gostiju dolazi iz inozemstva osobito iz Njemačke, Austrije i Italije. Društvo ima i izražen multiplikativni učinak na lokalno gospodarstvo kroz izravno zapošljavanje, angažman lokalnih dobavljača i pružatelja usluga, kao i kroz značajne uplate komunalnih naknada i doprinosa, koje doprinose jačanju fiskalnog kapaciteta Općine.

U razdoblju od 2019. do 2023. godine, poslovanje društva Valamar Riviera d.d. na području Općine obilježeno je kontinuiranim rastom ukupnih prihoda i fiskalnih uplata, uz očekivani pad tijekom 2020. godine, uvjetovan negativnim utjecajem pandemije COVID-19 na turistički sektor. Analiza pokazuje da su se ukupni prihodi Valamar Riviere d.d. u 2023. godini gotovo udvostručili u odnosu na 2020. godinu, a rast je praćen i proporcionalnim povećanjem uplate komunalne naknade, čime se potvrđuje pozitivan doprinos fiskalnom kapacitetu Općine.

Kroz navedeno razdoblje vidljiv je povratak na pretpandemijsku razinu poslovanja već 2021. godine, dok 2022. i 2023. predstavljaju fazu daljnje konsolidacije i rasta. Istodobno, povećanje iznosa komunalne naknade upućuje na ravnotežu između poslovnog uspjeha i odgovornosti prema lokalnoj zajednici.

Tablica 14: Prikaz poslovanja trgovačkog društva Valamar Riviera d.d. u petogodišnjem razdoblju na području Općine Vrsar-Orsera

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Ukupni prihodi	2,473,190.02 €	1,218,891.50 €	2,238,831.51 €	2,776,471.43 €	3.097,897,64 €
Iznos komunalne naknade	37,097.85 €	18,283,37 €	33,582.47 €	41,647.07 €	46,468.46 €

Izvor: Podaci Općine Vrsar - Orsera

Izdvojeni pokazatelji poslovanja ključnih gospodarskih subjekata, Maistra d.d. i Valamar Riviera d.d., ukazuju na njihovu izrazitu ulogu u oblikovanju gospodarskog profila Općine Vrsar-Orsera. Međutim, zbog specifičnosti i višedimenzionalnosti turističke djelatnosti koja uključuje prostorne, ekonomske, demografske i društvene aspekte detaljnija analiza ovog sektora bit će predstavljena u okviru zasebnog naslova Turizam, u okviru kojeg će se obraditi turistički promet, struktura i sezonalnost smještajnih kapaciteta, tržišne karakteristike te multiplikativni učinci sektora na ukupni razvoj Općine.

Sustav poslovne podrške i program potpore poduzetništvu

Općina Vrsar-Orsera kao jedinica lokalne samouprave upravlja gospodarskim razvojem usmjeravajući ga sukladno definiranim strateškim ciljevima, dok specifično, povećanju konkurentnosti poduzetništva doprinosi kroz Program poticanja razvoja poduzetništva koji se donosi na godišnjoj razini. Program poticanja razvoja poduzetništva financira se iz proračuna Općine i podrazumijeva dodjelu bespovratnih potpora kroz ukupno pet mjera:

- potpore poduzetnicima početnicima koji prvi put otvaraju obrt ili trgovačko društvo,
- potpore za financiranje pripreme i kandidiranje EU projekata,
- potpore za novo zapošljavanje i samozapošljavanje,
- potpore za subvencioniranje digitalizacije poslovanja,
- potpore za subvencioniranje nabave dugotrajne materijalne imovine.

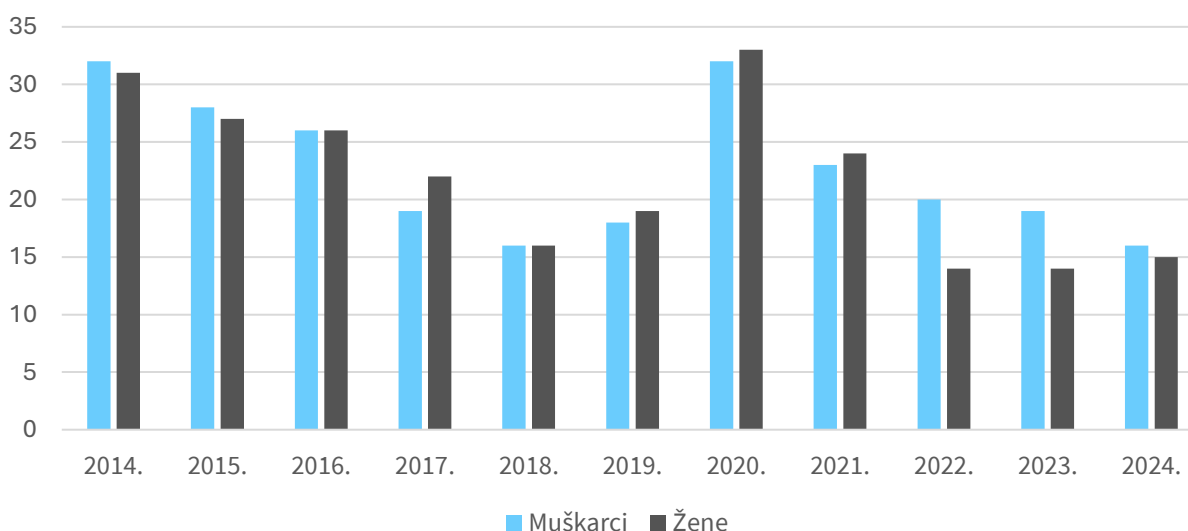
Namjena potpore, odnosno prihvatljive aktivnosti za koje korisnici mogu ostvariti potporu definirane su po pojedinačnoj mjeri, pri čemu je najširi spektar prihvatljivih namjena potpore dostupan poduzetnicima početnicima. Kao korisnici potpora, definirani su poslovni subjekti (obrti, te mikro, mala i srednja poduzeća) koji posluju i imaju registrirano sjedište na području Općine Vrsar-Orsera.

Tržište rada

Negativne implikacije na tržište rada povezuju se s depopulacijskim trendovima te starenjem stanovništva. Prema Popisu iz 2021. godine radno sposobno stanovništvo u općini Vrsar-Orsera čini 63,29 % ukupnog broja stanovnika, što u odnosu na zadnji popis stanovništva predstavlja relativno smanjenje od 6,88 % i ukazuje na dobne karakteristike iseljenog stanovništva. Udio kontingenta radno sposobnog stanovništva odgovara udjelu na županijskoj (62,51 %) i nacionalnoj razini (63,28 %).

Prema posljednjim dostupnim podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u općini Vrsar-Orsera ukupno je 31 nezaposlena osoba, 32 osobe manje, odnosno 50,79 % manje u odnosu na 2014. godinu. Ovdje se ne radi o linearnom kretanju i kontinuiranom padu broja nezaposlenih osoba, s obzirom na to da je pandemija virusa COVID-19 bila istaknuti faktor koji je utjecao na povećanje broja nezaposlenih između 2019. i 2021. godine, nakon čega Hrvatski zavod za zapošljavanje ponovno evidentira silazne trendove. Prema spolu, do istaknute 2019. godine distribucija je bila relativno ravnomjerna, uz neznajno veći udio žene u ukupnom broju nezaposlenih, pa je prosječan omjer na godišnjoj razini iznosio 51 % muškaraca i 49 % žena.

Grafikon 24: Kretanje trendova nezaposlenosti prema spolu na području općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2014. do 2024.

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Što se tiče kretanje nezaposlenosti prema dobi, u 2024. godini najveći udio u broju nezaposlenih imaju dobne skupine 30-34, 45-49 te 55-59 godina s jednakim udjelom od 15,63 % dok je u 2023. godini najviše nezaposlenih zabilježeno između 45 i 49 (18,18 %). U 2024. godini dob 25-29 i 40-44 bilježi smanjenje zaposlenosti za 40 %, dok s druge strane dobna skupina 50-54 pokazuje najveće povećanje nezaposlenosti i to za 200 %.

Tablica 15: Prosječni broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2023. i 2024. godini

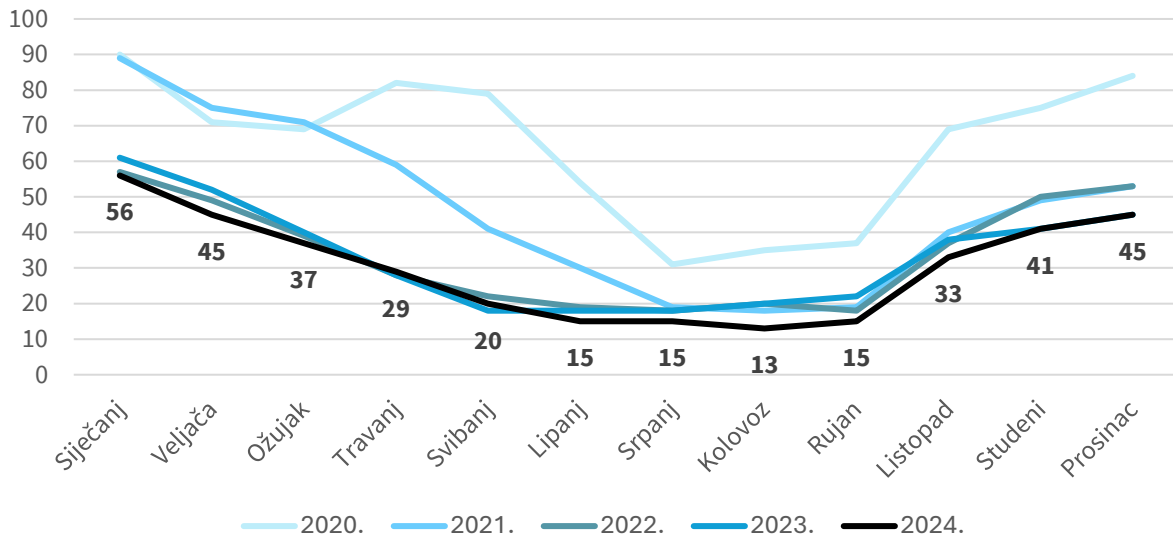
Godine starosti	2023.		2024.	
	Broj	%	Broj	%
15-19	0	0,00 %	0	0,00 %
20-24	3	9,09 %	3	9,38 %
25-29	5	15,15 %	3	9,38 %
30-34	4	12,12 %	5	15,63 %
35-39	3	9,09 %	3	9,38 %
40-44	5	15,15 %	3	9,38 %
45-49	6	18,18 %	5	15,63 %
50-54	1	3,03 %	3	9,38 %
55-59	5	15,15 %	5	15,63 %
60+	1	3,03 %	2	6,25 %
UKUPNO	33	100,00 %	32	100,00 %

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Problem dugotrajne nezaposlenosti u Općini Vrsar-Orsera značajno je manje izražen u odnosu na Republiku Hrvatsku u cjelini. Dugotrajno nezaposlene osobe, odnosno osobe koje traže posao i upisane su u evidenciju nezaposlenih dulje od godinu dana čine samo tri osobe, odnosno 10 % od ukupnog broja nezaposlenih na području općine Vrsar-Orsera. Na županijskoj razini dugotrajne nezaposlene osobe čine 19,52 % ukupnog broja nezaposlenih, dok s druge strane na razini Republike Hrvatske dugotrajno nezaposlene osobe čine 38,90 % ukupnog broja nezaposlenih.

Zbog važnosti turizma u lokalnom gospodarstvu, njegov utjecaj odražava se i na kretanje broja nezaposlenih tijekom mjeseci. Na temelju grafičkog prikaza u nastavku, jasno je vidljivo smanjenje broja nezaposlenih tijekom ljetnih mjeseci – lipnja, srpnja, kolovoza i rujna, dok se broj nezaposlenih ponovno povećava u periodu od listopada do travnja. Ipak, tijekom 2020. godine zabilježeno je djelomično odstupanje od ovog trenda zbog pandemije COVID-19, koja je uzrokovala smanjenje gospodarske aktivnosti, uključujući kretanje ljudi i roba, a time i smanjenje turističkog prometa i potrebe za radnom snagom na tržištu rada. U razdoblju od 2021. do 2024. godine bilježi se nastavak silaznog trenda.

Grafikon 25: Kretanje broja nezaposlenih

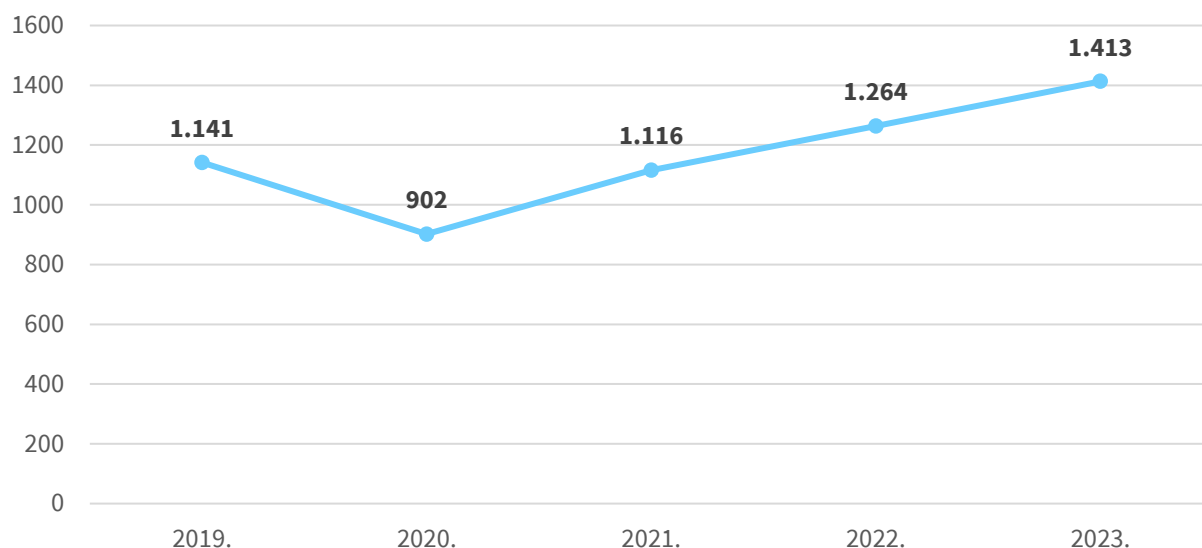
po

mjesecima u razdoblju od 2020. do 2024.

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Nastavno su prikazani pokazatelji zaposlenosti kao relevantniji pokazatelji stanja na tržištu rada. Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u prosincu 2024. godine na području općine Vrsar-Orsera zabilježeno je ukupno 1152 osiguranika. Odstupanje od pozitivnog trenda broja osiguranika, vidljiv je 2020. godini, a ključni razlog bio je utjecaj pandemije COVID-19. U razdoblju od 2021. do 2023. godine zabilježen je stalni porast broja osiguranika što je u korelaciji sa statističkim pokazateljem pada broja nezaposlenih.

Grafikon 26: Kretanje broja osiguranika pri Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje na području općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2019. do 2023.

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Ukupan broj radnika, u promatranom razdoblju, najviše se povećao u kategoriji radnika kod pravnih osoba na 216, odnosno za 35,88 %, dok se broj poljoprivrednika i samostalnih djelatnika neznatno smanjio. Nadalje, broj obrtnika povećao se za 15,38 %, odnosno na 120 te se broj radnika kod fizičkih osoba povećao za 26,45 %, odnosno na 196.

Tablica 16: Broj osiguranika u Općini Vrsar-Orsera od 2020. do 2024.

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Radnici kod pravnih osoba	530	570	666	699	746
Obrtnici	104	109	106	112	120
Poljoprivrednici	4	4	6	6	5
Samostalne profesionalne djelatnosti	6	8	7	6	5
Radnici kod fizičkih osoba	155	167	171	191	196
Osiguranici zaposleni kod međunarodnih organizacija i u inozemstvu	1	0	0	0	0
Osiguranici-produženo osiguranje	5	39	21	25	19
UKUPNO	805	897	977	1039	1091

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Turizam

Turizam čini temeljni stup gospodarskog razvoja Općine Vrsar-Orsera, oslanjajući se na iznimnu prirodnu i kulturnu baštinu, bogatu turističku ponudu, odnosno kvalitetnu turističko-resursno-atraksijsku osnovu. Kao jedna od vodećih turističkih destinacija u Istarskoj županiji, Općina Vrsar-Orsera ostvaruje značajan doprinos ukupnoj turističkoj ponudi te turističkom prometu regije. Prema klasifikaciji Instituta za turizam, Općina Vrsar-Orsera se nalazi u prvoj kategoriji indeksa turističke razvijenosti⁴¹ u Hrvatskoj, odnosno među turistički najrazvijenijim jedinicama lokalne samouprave.

Pristup razvoju turizma u Općini Vrsar-Orsera definiran je sektorskim strateškim dokumentom – *Strategijom razvoja turizma Općine Vrsar-Orsera do 2032. godine*, kojom su definirane smjernice i razvojni koncepti daljnjeg razvoja turizma, kao i aktivnosti vezane uz brendiranje Općine kao turističke destinacije.

U nastavku poglavlja prikazane su osnovne odrednice turističkog prometa s ciljem prepoznavanja razvojnih potreba i potencijala unutar ovog sektora, koji se ističe kao jedan od glavnih pokretača gospodarskog rasta na lokalnoj razini.

Turistički promet

Turizam predstavlja jedan od ključnih segmenata gospodarskog razvoja Općine Vrsar-Orsera, što potvrđuju kontinuirani pozitivni trendovi turističkog prometa. Prema posljednjim podacima, u 2023. godini, destinacija je zabilježila ukupno 239.709 dolazaka i 1.795.246 noćenja, čime je ostvareno povećanje od 3,79 % u dolascima i 1,39 % u noćenjima u odnosu na 2022. godinu. Općina Vrsar-Orsera s navedenim turističkim prometom predstavlja devetu turističku destinaciju po broju ostvarenih dolazaka u Istarskoj županiji, te osmu po broju ostvarenih noćenja, te ukupnom turističkom prometu na razini Županije doprinosi s 4,82 % u dolascima i 5,95 % u noćenjima⁴².

Analiza strukture turističkog prometa prema tržištu dolaska pokazuje izrazitu dominaciju stranih gostiju, koji su tijekom 2023. godine ostvarili 231.749 dolazaka i 1.758.701 noćenje, čineći 96,6 % ukupnog broja dolazaka, odnosno 97,96 % ukupnog broja noćenja. Usporedba s prethodnom godinom ukazuje na porast od 4,8 % u dolascima i 1,45 % u noćenjima stranih gostiju, što potvrđuje atraktivnost destinacije za inozemne posjetitelje. Nasuprot tome, u kategoriji domaćih gostiju u posljednje dvije godine evidentirano je smanjenje broja dolazaka od 18,9 %, dok je smanjenje broja noćenja u blažem padu, 1,46 % između 2022. i 2023. godine.

Usporedba s predpandemijskom 2019. godinom ukazuje na pozitivne, rastuće trendove. Broj dolazaka u 2023. godini premašio je razinu iz 2019. godine za 8,14 %, dok je broj noćenja porastao za 9,7 %. Uz to, pozitivan pokazatelj predstavlja i oporavak turističkog sektora nakon pandemijske 2020. godine.

⁴¹ „Osnovni pokazatelji su broj kreveta, ukupno i na 100 stanovnika, broj kreveta u hotelima i sličnim smještajnim objektima, ukupno i na 100 stanovnika, broj dolazaka turista i ostvarenih noćenja, ukupno i po stanovniku, te broj zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane te udio tog broja u ukupnom broju zaposlenih.“ (Institut za turizam, https://www.iztg.hr/hr/metodologija_itr/)

⁴² Pokazatelji se odnose na 2023. godinu.

Tijekom ovog razdoblja Općina Vrsar-Orsera bilježi kontinuirani rast ključnih turističkih pokazatelja, što odražava uspješnu implementaciju strategija prilagođavanja i očuvanje konkurentnosti na tržištu. Kampovi i turistička naselja održala su središnju ulogu u strukturi ponude, dok privatni i nekomercijalni smještaj doprinosi širenju spektra opcija za različite tipove posjetitelja.

Tablica 17: Ostvareni dolasci i noćenja od 2019. do 2023.

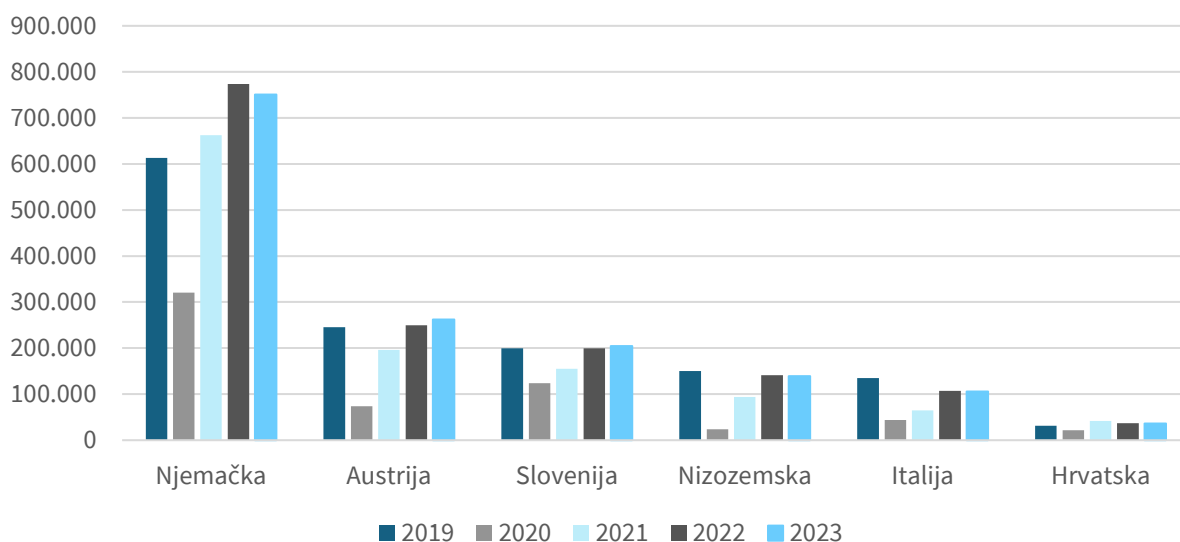
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Dolasci					
Domaći	5.922	3.334	6.469	9.815	7.690
Strani	215.743	83.589	165.356	221.137	231.749
Ukupno	221.665	87.193	171.825	230.952	239.709
Noćenja					
Domaći	31.050	21.472	41.717	37.088	37.545
Strani	1.605.391	694.104	1.359.352	1.733.485	1.758.701
Ukupno	1.636.441	715.576	1.770.573	1.770.573	1.795.246

Izvor: Turistička zajednica Općine Vrsar-Orsera

Prosječno trajanje boravka turista na području Općine Vrsar-Orsera ukazuje na promjenjive trendove, ali u kumulativu blago povećanje. Naime, prosječno trajanje boravka povećalo se s prosječno 7,38 dana u 2019. godini na 7,48 dana u 2023. godini, iako je u trogodišnjem razdoblju između 2021. i 2023. godine prisutan trend smanjenja trajanja boravka s najviše vrijednosti u promatranom periodu – 10,34 dana u 2021. godini.

Emitivna tržišta u Općini Vrsar-Orsera u 2023. godini potvrđuju dominantnu ulogu stranih gostiju u ukupnom turističkom prometu, s posebnim naglaskom na ključna tržišta kao što su Njemačka, Austrija i Slovenija. Usporedba s prethodnim razdobljima ukazuje na stabilnost ovih tržišta, uz oscilacije tijekom pandemijske 2020. godine.

Grafikon 27: Ostvareni broj noćenja po zemljama od 2019. do 2023.

Izvor: Turistička zajednica Općine Vrsar-Orsera

Gosti iz Njemačke su 2023. godine, kao i prethodnih godina, zadržali vodeću poziciju među emitivnim tržištima s ostvarena 750.747 noćenja, što čini 41,82 % ukupnih noćenja u 2023. godini. Unatoč zabilježenom padu od 3,06 % u odnosu na 2022. godinu, Njemačka i dalje ostaje ključni izvor turističkog prometa, pri čemu prosječno trajanje boravka njemačkih gostiju sugerira preferenciju duljih, obiteljskih odmora, osobito u kampovima i obiteljskom smještaju. Austrijski turisti zauzimaju drugo mjesto s ukupno 262.079 noćenja, što čini 14,60 % ukupnog broja noćenja. U usporedbi s 2022. godinom, bilježi se rast od 4,99 %, što odražava stabilnu povezanost austrijskog tržišta s Općinom Vrsar-Orsera. Ovaj trend naglašava potencijal daljnjeg razvoja ponude prilagođene preferencijama austrijskih gostiju, osobito u segmentu aktivnog odmora i obiteljskog smještaja. Treće mjesto pripada Sloveniji, koja je ostvarila 204.087 noćenja, što čini 11,27 % ukupnog turističkog prometa noćenjima. Rast od 2,27 % u odnosu na 2022. godinu dodatno potvrđuje važnost ovog tržišta, a blizina destinacije i kvalitetna prometna povezanost osiguravaju kontinuitet dolazaka slovenskih gostiju, s naglaskom na kraće, ali učestale boravke tijekom cijele godine. Uz to, značaj gostiju iz Slovenije očitovao se i tijekom pandemijske 2020. godine, kada je zabilježen najmanji pad ostvarenih noćenja među istaknutim emitivnim tržištima (-37,89 % u odnosu na prethodnu godinu). Nadalje, Nizozemska zauzima četvrto mjesto s ostvarenih 138.846 noćenja, što predstavlja 7,95 % ukupnog broja noćenja. Zabilježeni pad od 1,44 % u odnosu na prethodnu godinu ukazuje na potrebu za dodatnim naporima u segmentu promocije i prilagodbe ponude nizozemskim gostima, koji pokazuju interes za kampove i objekte u neposrednoj blizini prirodnih atrakcija. Na petom mjestu nalazi se Italija, čiji su turisti ostvarili ukupno 106.051 noćenje, što čini 6,06 % ukupnog turističkog prometa noćenjima. Blagi pad od 1,09 % u odnosu

na 2022. godinu ukazuje na sezonalni karakter dolazaka talijanskih gostiju, koji su i dalje najzastupljeniji tijekom glavnih ljetnih mjeseci.

Ostala emitivna tržišta, poput Češke, Poljske, Danske i Švicarske, također doprinose turističkom prometu, pri čemu su Poljska i Danska zabilježile rast noćenja od 8 % i 10 %, dok je Češka zabilježila blagi pad od 0,64 %. Rast noćenja iz Švicarske iznosi 111 %, što ukazuje na mogućnosti daljnjeg pozicioniranja destinacije na ovom tržištu. Usporedba s predpandemijskom 2019. godinom otkriva kako Njemačka i Austrija zadržavaju vodeće pozicije, dok promjene na manjim emitivnim tržištima pružaju priliku za strateški razvoj ciljane ponude.

Nadalje, u skladu sa strukturom turističkih smještajnih kapaciteta, turistički promet Općine Vrsar-Orsera obilježen je dominacijom kampova kao najvažnijeg oblika smještaja, dok ostali smještajni objekti također bilježe stabilne ili rastuće rezultate. U nastavku teksta, turistički promet bit će prikazan prema pojedinačnim smještajnim objektima, što podrazumijeva ostvarena noćenja u hotelima, kampovima i turističkim naseljima, te privatnom, nekomercijalnom smještaju i nautici kao zasebnim kategorijama. Prema broju ostvarenih noćenja, *Kamp Valkanela* s ostvarenih 528.654 noćenja u 2023. godini ima vodeću poziciju na području Općine Vrsar-Orsera i ostvaruje gotovo 30 % svih noćenja ostvarenih na području Općine. Prema broju ostvarenih noćenja slijede *Kamp Koversada* i *Kamp Porto Sole*, oba pod upravljanjem tvrtke Maistra d.d. u kojima je ostvareno 331.942, odnosno 261.835 noćenja, što akumulira 63 % ukupnog turističkog prometa destinacije u navedena tri kampa. Uz to, kao četvrto pozicionirani objekt u kategoriji kampova, s ostvarena 154.919 noćenja, ističe se *Kamp Orsera* pod upravljanjem tvrtke Valamar Riviera d.d., iz čega proizlazi relativni udio od 71 % ostvarenih noćenja u kampovima u odnosu na ukupan broj noćenja u Općini Vrsar-Orsera.

Kategorija privatnog smještaja u promatranom petogodišnjem razdoblju bilježi varirajuće trendove, iako je u 2023. godini zabilježen pad broja ostvarenih noćenja u odnosu na 2022. godinu od 6,42 %, slično kao i u kategoriji nautike gdje broj noćenja smanjen za 9,13 %.

Tablica 18: Ostvareni broj noćenja po objektima od 2019. do 2023.

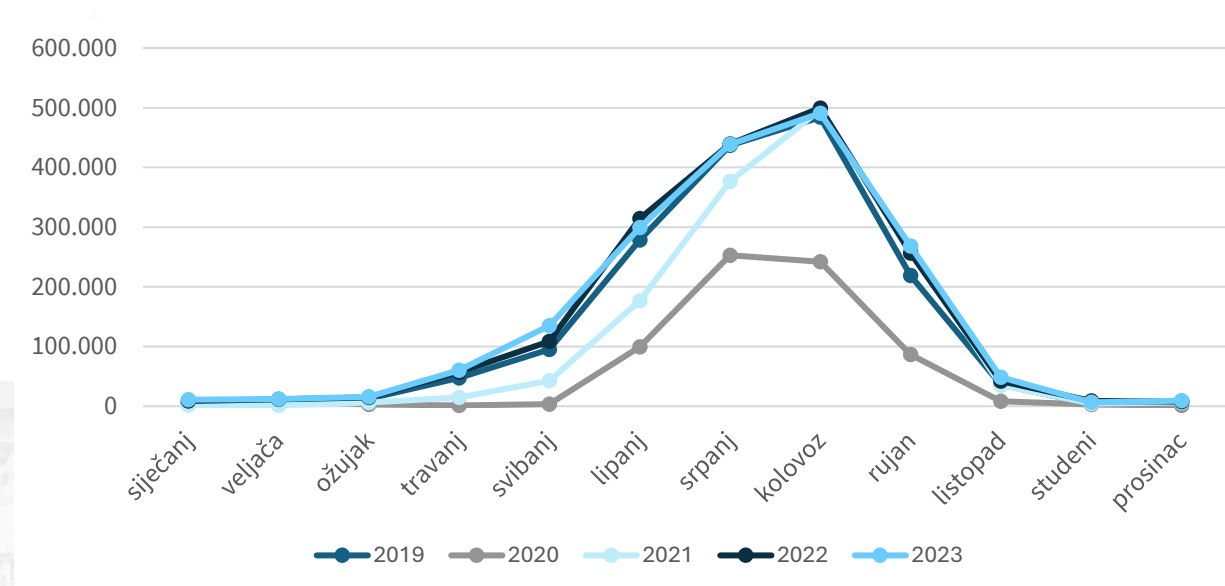
Objekt	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Hotel Pineta	47.230	5.536	24.630	49.875	52.021
Hotel Vista	8.937	1.743	5.821	6.552	6.029
Hotel Villa Vrsar	1.093	626	1.018	1.195	1.155
Aparthotel Riva	18.498	5.523	10.988	21.320	22.064
Naselje Belvedere	127.371	54.212	96.331	128.646	134.361
Naselje Petalon	67.335		54.546	68.521	68.581
Villas Koversada	36.149	11.384	28.503	33.805	34.541
App. Koversada	24.739	8.038	22.064	26.385	27.922
Kamp Porto Sole	211.798	82.808	195.509	245.505	261.835
Kamp Koversada	317.161	167.876	288.145	332.201	331.942
Kamp Valkanela	458.197	203.630	417.659	519.624	528.654

Kamp Orsera	152.136	63.951	128.288	160.156	154.919
Privatni smještaj	119.471	71.908	113.841	135.087	126.416
Nekomercijalni smještaj	43.969	35.616	45.044	47.923	50.726
Ukupno	1.636.441	712.854	1.426.633	1.733.485	1.795.246
Nautika	9.500	6.641	11.272	13.126	11.927

Izvor: Turistička zajednica Općine Vrsar-Orsera

Uz visoki indeks turističke razvijenosti i pozitivne pokazatelje ostvarenog turističkog prometa, obilježje lokalnog turizma je i izražena sezonalnost. U posljednjem petogodišnjem razdoblju više od 50 % noćenja realizira se tijekom srpnja i kolovoza, odnosno više od 85 % tijekom lipnja, srpnja, kolovoza i rujna, što upućuje na *sunce i more* kao ključni turistički proizvod, te odgovara strukturi smještajnih kapaciteta i značajnom udjelu kampova u strukturi smještajnih objekata. Ipak, u istom razdoblju, evidentirano je povećanje turističkog prometa u pred i posezoni. Iako je relativno izraženo broj noćenja značajno porastao usporedivši siječanj 2019. i siječanj 2023. godine za 93%, odnosno s 5.631 noćenja u siječnju 2019. godine na 10.908 noćenja u siječnju 2023. godine, zbog malih apsolutnih vrijednosti isti porast nije jasno vidljiv na grafikonu niže.

Grafikon 28: Ostvareni broj noćenja po objektima od 2019. do 2023.

Izvor: Turistička zajednica Istarske županije

Osim navedenih kvantitativnih pokazatelja i ostvarenog turističkog prometa koji ukazuju na osnovne karakteristike Općine Vrsar-Orsera kao turističke destinacije, jedno od ključnih obilježja lokalnog turizma je važnost ključnih dionika, odnosno ključnih pružatelja usluge smještaja. Sukladno ranije prikazanom turističkom prometu po objektima, društvo Maistra d.d. raspolaže s 85,5 % ukupnog komercijalnog smještaja⁴³ na području Općine Vrsar-Orsera, uz koje se kao ključan dionik ističe i

⁴³ Strategija razvoja turizma Općine Vrsar-Orsera do 2032. godine

društvo Valamar Riviera d.d., što navedene gospodarske subjekte, uz institucionalne dionike – Općinu i Turističku zajednicu Općine Vrsar-Orsera pozicionira kao nositelje daljnjeg razvoja turizma na lokalnoj razini.

Turizam predstavlja strateški najvažniji sektor gospodarstva Općine, čineći temelj ekonomskog rasta. Analiza zadovoljstva razinom razvijenosti turističke ponude pokazuje uravnotežene rezultate u pogledu zadovoljstva kapacitetima u hotelima i kampovima kao dominantnom segmentu turističke ponude (Maistra d.d., Valamar Riviera d.d.) i kapacitetima privatnog smještaja, pri čemu je prosječan udio ispitanika koji izražavaju zadovoljstvo ili potpuno zadovoljstvo 37,2 % (32).

Kao ključne prednosti trenutnog modela upravljanja turizmom, ispitanici ističu uspješno očuvanje prostora Općine od prekomjerne apartmanizacije i nekontrolirane izgradnje, čime se osigurava dugoročna održivost destinacije. S druge strane, ispitanici izražavaju svijest o prevelikoj ovisnosti o turizmu kao dominantnoj gospodarskoj grani, što iz njihove perspektive ugrožava dugoročno održiv gospodarski razvoj, osobito uzevši u obzir sezonalnost turizma kao jedno od obilježja.

Unatoč tim izazovima, većina ispitanika buduću razvoj Općine vidi kroz diversifikaciju turističke ponude, s naglaskom na cjelogodišnji turizam, boutique turizam te razvoj sportskog i aktivnog turizma. Također, naglašava se potreba za usmjeravanjem strategije rasta s kvantitativnog na kvalitativni pristup, pri čemu bi se naglasak trebao staviti na podizanje razine usluge i iskustvene vrijednosti za posjetitelje, umjesto isključivog povećanja broja dolazaka i noćenja. Povezano s tim, gastro i eno ponuda uspješno ispunjava očekivanja ispitanika te istovremeno pruža diferencirano iskustvo koje pozitivno utječe na njihovu ukupnu percepciju destinacije. Ovaj segment turističke ponude identificiran je kao jedan od ključnih faktora koji generiraju visoku razinu zadovoljstva, potiču lojalnost posjetitelja i povećavaju vjerojatnost ponovnog dolaska ili preporuke destinacije.

Poljoprivreda

Poljoprivreda je tradicionalno bila važna gospodarska djelatnost u Općini Vrsar-Orsera, oblikujući kulturni i gospodarski identitet regije. Povoljan geografski položaj i klimatski uvjeti omogućuju raznolikost u poljoprivrednoj proizvodnji, uključujući vinogradarstvo, maslinarstvo, povrćarstvo i stočarstvo. Iako u posljednjim godinama poljoprivreda ne dominira lokalnim gospodarstvom, ona zadržava svoju važnost očuvanjem ruralnog života, razvojem održivih oblika turizma i doprinosom raznolikosti gospodarskih aktivnosti.

Struktura poljoprivrednih gospodarstava u Općini Vrsar-Orsera pokazuje prilagodbu lokalnim uvjetima i tržišnim prilikama. U 2023. godini registrirano je ukupno 96 poljoprivrednih gospodarstava, što predstavlja porast u odnosu na 2019. godinu, kada ih je bilo 85. Najveći broj čine obiteljska gospodarstva, kojih je 75, uz zabilježeni porast u kategoriji obrta (s četiri na šest) i samoopisanih poljoprivrednih gospodarstava (s 0 na 12). Evidentirani porast broja samoopisanih poljoprivrednih gospodarstava, kojih u 2019. godini nije bilo registriranih, dok ih je u 2023. godini zabilježeno 12, povezan je s izmjenama zakonske regulative, koja je obiteljska poljoprivredna gospodarstva podijelila na tržišno orijentirana, odnosno OPG-ove koji se bave komercijalnom poljoprivrednom proizvodnjom,

te na ona koja poljoprivredne aktivnosti provode isključivo za osobne potrebe (SOPG). Trgovačka društva i dalje čine stabilan, ali malen udio s tri registrirana subjekta.

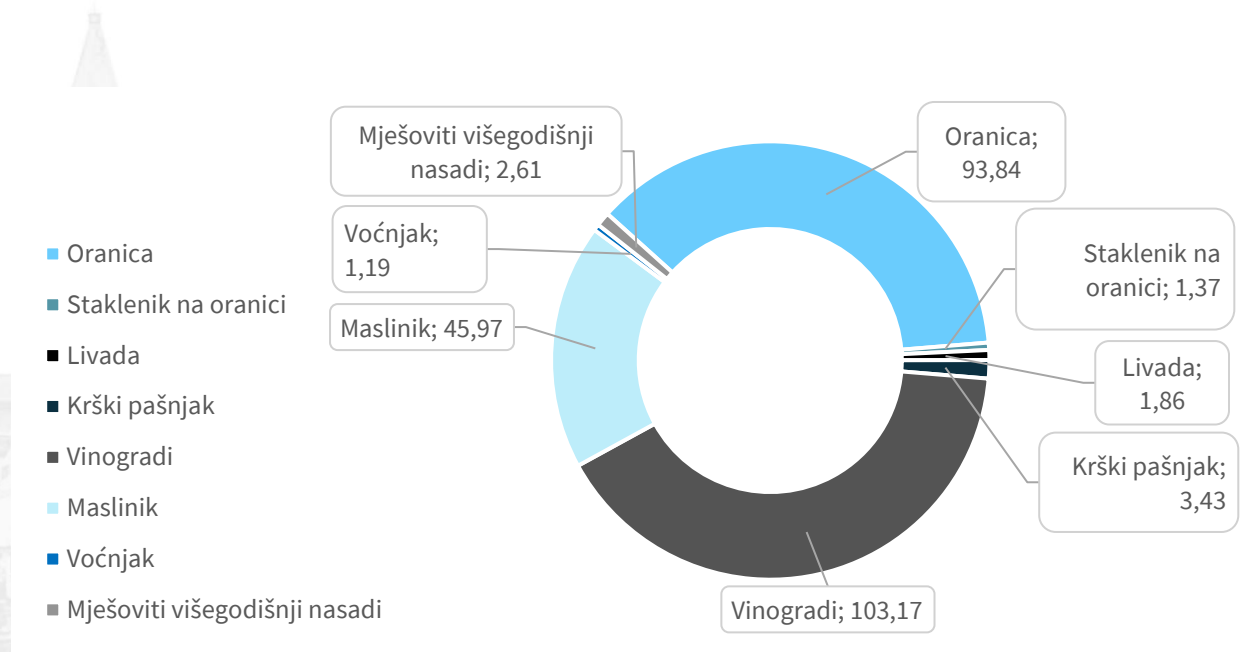
Tablica 19: Prikaz poljoprivrednih gospodarstava prema tipu u periodu od 2019. do 2023.

Vrsta poljoprivrednog gospodarstva	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Obiteljsko gospodarstvo	78	76	75	72	75
Obrt	4	4	5	5	6
Samoopkrbno poljoprivredno gospodarstvo (SOPG)	0	4	6	11	12
Trgovačko društvo	3	3	3	3	3
UKUPNO	85	87	89	91	96

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Ukupno registrirane ARKOD parcele u 2023. godini pokrivaju 253,44 hektara poljoprivrednog zemljišta. Najveću površinu zauzimaju vinogradi (103,17 ha), što ističe važnost vinogradarstva u regiji, dok maslinici (45,97 ha) dodatno naglašavaju tradiciju maslinarstva. Oranice obuhvaćaju 93,84 hektara, a ostale vrste zemljišta, poput voćnjaka, livada, mješovitih višegodišnjih nasada, staklenika na oranicama i krških pašnjaka, doprinose raznolikosti poljoprivredne proizvodnje na ovom području.

Grafikon 29: Prikaz poljoprivrednih površina na području Općine prema vrsti uporabe u 2023.

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Nadalje, agrarna struktura pokazuje kako na području Općine Vrsar-Orsera više od 80 % poljoprivrednih gospodarstava raspolaže poljoprivrednom površinom manjom od 3 ha, a prosječna površina kojom raspolažu je 2,51 ha. Poljoprivrednom površinom veličine od 3 do 20 ha raspolaže 15 % poljoprivrednih

gospodarstava, a veće površine u kategoriji od 20 do 100 ha koriste samo dva poljoprivredna gospodarstva u Općini. Uz to, strukturu poljoprivrednog zemljišta obilježava i više manjih posjeda, odnosno veći broj ARKOD parcela po pojedinom gospodarstvu te relativno mala prosječna veličina parcele. Prosječno, poljoprivredna gospodarstva s područja Općine Vrsar-Orsera raspolažu s 4,33 ARKOD parcele, prosječne pojedinačne površine 0,56 ha, a usitnjenost i fragmentiranost poljoprivrednih površina identificirano je kao jedno od obilježja koje utječe na daljnji razvoj poljoprivrede.

Završno, u kontekstu daljnjeg razvoja poljoprivrede, kao ključni dionici ističu se Općina Vrsar-Orsera i Lokalna akcijska grupa (LAG) Središnja Istra, gdje Općina ostvaruje aktivnu ulogu u razvoju poljoprivrede i ruralnog prostora. Članstvo u Lokalnoj akcijskog grupi Središnja Istra osigurava podršku za lokalne poljoprivrednike i potiče ulaganja u modernizaciju, održivost i diversifikaciju. Uz to, kao ključni dionici identificirani su i izvaninstitucionalni dionici, odnosno organizacije civilnog društva, primarno Udruga maslinara *Buga* Vrsar koja okuplja maslinare s područja Općine i djeluje u pogledu razvoja i širenja kulture uzgoja masline, poticanja maslinara na razvoj integrirane i ekološke proizvodnje te osiguravanje uvjeta za kvalitetnu preradu i prodaju maslinovog ulja.

Rezultati analize ukazuju na izraženo nisko zadovoljstvo lokalnog stanovništva razvojem poljoprivrede obuhvaćenog upitnikom. Više od polovice ispitanika 53,4 % (46) ocijenilo je poljoprivredu kao nedovoljno razvijenu, dok je udio onih koji su zadovoljni ili potpuno zadovoljni iznimno nizak 18,6 % (16). Povezano s niskom razinom zadovoljstva, ispitanici prepoznaju poljoprivredu kao sektor koji zahtijeva dodatna ulaganja i poboljšanja.

Ribarstvo

Ribarstvo je tradicionalno značajan sektor u gospodarskoj strukturi Općine Vrsar-Orsera, dijelom integriran u širi akvatorij zapadne obale Istre, koji uključuje i Limski zaljev. Područje Lokalne akcijske grupe u ribarstvu - FLAG-a „Istarski švoj“, kojem Općina Vrsar-Orsera pripada, bogato je ribolovnim resursima te predstavlja jedinstvenu geografsku i ekološku cjelinu. Prema podacima iz 2023. godine, na području Općine registrirano je 20 obrta za djelatnost ribarstva, što predstavlja pad u odnosu na 2015. godinu, kada ih je bilo 25.

Limski zaljev, kao jedno od glavnih lokacija za uzgoj školjaka, odražava važnost akvakulture u ovom području. Uzgoj školjaka odvija se i u drugim dijelovima u području obuhvata FLAG-a, uključujući Općinu Tar-Vabriga – Torre-Abrega i Grad Poreč-Parenzo, ali Limski zaljev zauzima istaknuto mjesto zbog svojih prirodnih karakteristika koje omogućuju visoku kvalitetu uzgoja. Pored gospodarskih aktivnosti, sektor ribarstva podržan je djelovanjem osam ribarskih udruga koje uključuju športsko-ribolovna društva iz Vrsara, Funtane, Pazina i Poreča, a koje pridonose očuvanju tradicije i održivom razvoju sektora, naglašavajući društvenu komponentu ribarstva kao važnog dijela lokalne zajednice.

Općina Vrsar-Orsera raspolaže infrastrukturom za gospodarski ribolov, što uključuje iskrcajna mjesta prilagođena različitim veličinama plovila. U 2023. godini na području Općine evidentirano je ukupno 28 ribarskih plovila, od kojih je 20 duljine manje od 12 metara, šest plovila duljine između 12 i 23,99 metara te dva plovila dulja od 24 metra. Ova struktura ribarske flote omogućuje raznolikost u ribolovnim aktivnostima te prilagodbu različitim vrstama ulova i ribolovnih alata. Iskrcajna mjesta na području Vrsara imaju ključnu ulogu u optimizaciji ribolovnih aktivnosti, omogućujući efikasan iskrcaj i distribuciju ulova. Osim Vrsara, iskrcajna mjesta za plovila različitih veličina nalaze se i u Funtani, Tar-Vabrigi i Poreču, čime se osigurava funkcionalna povezanost ribarske infrastrukture unutar FLAG-a „Istarski švoj“.

Podaci za razdoblje od 2019. do 2023. godine ukazuju na pozitivan trend u razvoju ribarstva na području Općine Vrsar-Orsera. Ukupne količine iskrcajne ribe i drugih morskih organizama bilježe kontinuirani rast. Iskrcaj se povećao s 1.664.937,54 kg u 2019. godini na 2.213.870,56 kg u 2022. godini s daljnjom tendencijom rasta, a ukupan iskrcaj evidentiran na području Općine Vrsar-Orsera predstavlja 94 % ukupnog iskrcaja na području obuhvata FLAG-a⁴⁴ te 15,19 % ukupnog iskrcaja u Istarskoj županiji.

Tablica 20: Iskrcaj po grupama morskih organizama na području Općine Vrsar - Orsera

Grupa morskih organizama	Iskrcaj Vrsar	Iskrcaj IŽ
Bijela riba	28.678,50	618.254,28
Glavonošci	9.190,55	226.156,99
Hrskavična riba	1.232,1	103.149,98
Mala plava riba	2.161.290,05	14.376.427,68
Ostalo	480,10	40.290,65
Rakovi	471,15	28.602,33
Školjkaši	11.241,95	121.743,94
Velika plava riba	1.286,15	42.214,04
Iskrcaj (kg)	2.213.870,56	15.556.839,89
Mala plava riba	2.161.290,05	14.376.427,68

Izvor: Lokalna razvojna strategija u ribarstvu 2021. – 2027.

Najveći udio u iskrcaju kontinuirano čini mala plava riba, s količinom od 2.213.870,56 kg u 2021. godini. Ostale kategorije uključuju bijelu ribu (28.678,50 kg), glavonošce (9.190,55 kg), školjkaše (11.241,95 kg) te rakove i druge morske organizme, što odražava raznolikost ulova i bogatstvo ribolovnih resursa lokalnog akvatorija.

Tablica 21: Iskrcaj prema ribolovnim alatima na glavnim iskrcajnim mjestima na području Općine Vrsar-Orsera

Ribolovni alat	Vrsar	Ukupno FLAG
Plivarica-srdelara	2.097.861,6	2.097.861,6

⁴⁴ Ostala iskrcajna mjesta na području FLAG-a jesu Poreč, Tar-Vabriga i Funtana.

Pridnena povlačna mreža -	39.689,19	39.689,19
Jednostruke mreže stajačice	19.816,40	19.816,40
Dredža Rampon	17.166,15	17.166,15
Priručna oprema za sakupljanje drugih morskih organizama	3.593,15	3.593,15
Trostruke jednopodne mreže stajačice	1.714,00	1.714,00
Mreža listarica	2.122,80	2.122,80
Osti	56,00	56,00
Trostruke dvopodne mreže	98,30	98,30
Ukupno	2.182.117,59	2.471.309,21

Izvor: Lokalna razvojna strategija u ribarstvu 2021. – 2027.

Prema posljednjim podacima iz 2021. godine potvrđuju da su plivarice-srdelare i dalje dominantni ribolovni alat u Vrsaru, u okviru kojih ukupan iskrcaj iznosi 2.097.861,6 kg, što čini najveći dio ulova. Od ostalih ribolovnih alata, ulov s pridnenim povlačnim mrežama iznosio je 39.689,19 kg, a jednostrukim mrežama stajačica 19.816,4 kg.

Zadovoljstvo razinom razvoja ribarstva pokazuje uravnotežen omjer pozitivnih ocjena koje čine 37,2 % (32 ocjene) i negativnih ocjena također s udjelom od 37,2 % (32), odnosno podijeljene stavove ispitanika. Neutralni stavovi zauzimaju značajan udio od 25,5 % (22) ispitanika. Kvalitativna analiza prikupljenih podataka dodatno potvrđuje da ribarstvo nije prepoznato kao ključni nositelj gospodarskog rasta, već kao djelatnost s visokim razvojnim potencijalom. U tom kontekstu, jedan od dominantnih prijedloga ispitanika odnosi se na izdvajanje ribarske luke iz postojećeg prostora Luke Vrsar, čime bi se omogućila veća operativna učinkovitost te bolja prilagođenost potrebama ribarske industrije. Implementacija takvog modela mogla bi pridonijeti optimizaciji poslovnog okruženja za lokalne ribare, istovremeno smanjujući operativne kolizije s drugim pomorskim i turističkim aktivnostima.

Urbano okruženje

Kvaliteta urbanog okruženja, odnosno infrastrukturnih sustava na području Općine Vrsar-Orsera analizirana je na temelju relevantnih pokazatelja stanja primarne infrastrukture. Analiza obuhvaća pregled primarne komunalne infrastrukture i uređenja, uzevši u obzir teritorijalnu rasprostranjenost iste u segmentima vodoopskrbe i odvodnje, distribucije plina i električne energije. Uz to, obrađeni su i ostali infrastrukturni sustavi, od sustava gospodarenja otpadom do infrastrukture za povezivost – internetsku i prometnu. Analiza prometne mreže uključuje informacije o prostornoj rasprostranjenosti i gustoći mreže, a u segmentu infrastrukture za internetsku povezanost, analizirani su podaci o prodoru širokopojasnog pristupa – fiksnog i pokretnog, kao i dostupnosti besplatnog interneta na javnim površinama.

Komunalna infrastruktura i uređenje

Vodoopskrba

Općina Vrsar - Orsera spada pod vodoopskrbu distribucijsko područje Istarski vodovod Buzet. U pogledu vodno-gospodarskog sustava, sva kućanstva u Općini Vrsar-Orsera imaju osigurane priključke na vodovodnu mrežu, a ukupna dužina izgrađene mreže iznosi 33,57 km. Za proizvodnju (crpljenje) i distribuciju vode odgovorno je trgovačko društvo Istarski vodovod Buzet d.o.o.

Voda se crpi iz izvora Sveti Ivan, Gradole, Bulaž i Butoniga. Kontrolu kvalitete vode provodi Tehnološko-laboratorijska služba prema unaprijed definiranom planu uzorkovanja, koji uključuje točke uzorkovanja, učestalost i vrste analiza, te interni laboratorij na postrojenju Butoniga. Kvaliteta vode nadzire se na nekoliko lokacija: na vodocrpilištima Sveti Ivan, Gradole i Bulaž, kao i na akumulaciji Butoniga, uz analizu vode nakon svake faze pročišćavanja na postrojenjima. Također, kontrolira se usklađenost vode koja je namijenjena za ljudsku potrošnju u distribucijskoj mreži. Voda s jezera i iz postrojenja Butoniga analizira se u internom laboratoriju na istom postrojenju.

Prema karti infrastrukturnog – vodnogospodarskog sustava⁴⁵ na području općine postoje dvije vodospreme Lokvica i Sv. Martin te se obije nalaze na prostoru naselja Vrsar. Unutar naselja Marasi nalazi se vodena komora i mini akumulacija za navodnjavanje zemljišta južno od naselja. Magistralni opskrbni cjevovod prolazi kroz vodospremu Sv. Martin gdje se grana ostalim vodoopskrbnim cjevovodima na području naselja Vrsar i opskrbljuje stanovništvo vodom. Naselja Marasi, Kloštar, Kontešići, Gradina i Begi crpe vodu iz vodospreme Jakići Donji koja se nalazi u susjednoj općini Sveti Lovreč. Naselja Flengi, Bralići i Delići crpe vodu putem ostalih vodoopskrbnih cjevovoda koji se pružaju iz vodospreme Sv. Martin i Baderna koja se nalazi unutar Grada Poreč – Parenzo⁴⁶.

⁴⁵ Izmjene i dopune prostornog plana uređenja

⁴⁶ <https://geoportal.istra-istria.hr/>

Odvodnja otpadnih voda

Tvrtka nadležna za usluge izgradnje i upravljanje izgrađenim kanalizacijskim sustavima je Odvodnja Poreč d.o.o. Na mrežu javne odvodnje priključena su dva naselja unutar općine: Vrsar i Kloštar. U naselju Vrsar, priključenost na sustav odvodnje iznosi 99 %, dok u naselju Kloštar iznosi 60 %. Ukupna dužina javne mreže odvodnje je 23,13 km⁴⁷.

Na području Općine nalaze se sljedeće crpne stanice: Valkanela 1 i 2, Turist, Vrsar 1 i 2, Petalon 1 i 2, Koversada 1 do 4 i Marasi 1 i 2 te uređaji za pročišćavanje Flengi, Petalon i Kloštar. Mjesta za ispušt otpadnih voda nalaze se pokraj uređaja za pročišćavanje Kloštar i Flengi. Ispust otpadnih voda iz pročišćivača Petalon ulazi izravno u more.

Analizom prikupljenih podataka uočene su značajne varijacije u percepciji zadovoljstva ispitanika u odnosu na infrastrukturu vodoopskrbe i odvodnje te infrastrukturu odvodnje oborinskih voda. Kvaliteta infrastrukture vodoopskrbe i odvodnje ocijenjena je pozitivnije, budući da 52,3 % ispitanika (45) izražava zadovoljstvo ili potpuno zadovoljstvo, dok 26,7 % (23) ispitanika iskazuje nezadovoljstvo. Suprotno tome, kvaliteta infrastrukture odvodnje oborinskih voda ima niži stupanj zadovoljstva, s tek 24,4 % (21) ispitanika koji su zadovoljni, dok značajan postotak od 41,8 % (36) ispitanika izražava nezadovoljstvo. U kontekstu ključnih područja za unaprjeđenje infrastrukture u Općini Vrsar-Orsera, ispitanici su prepoznali infrastrukturu odvodnje oborinskih voda, kao i infrastrukturu vodoopskrbe i odvodnje, kao ključne segmente koji zahtijevaju unaprjeđenje.

Energetska infrastruktura i obnovljivi izvori energije

Energetska infrastruktura i obnovljivi izvori energije

Distribucija električne energije na području Općine Vrsar-Orsera izvršava HEP d.o.o. operator distribucijskog sustava, Elektoristra Pula, terenska jedinica Poreč. Na području Općine Vrsar-Orsera ne postoji proizvodnja električne energije, već je razvijen isključivo elektroenergetski sustav. Općina je povezana s državnom elektroenergetskom mrežom putem dalekovoda DV 110 kV i trafostanice TS 110/20 kV Funtana. Iz ove trafostanice izlaze dva ogranka dalekovoda 35(20) kV – jedan prema sjeveru, prema Gradu Poreču-Parenzo, a drugi prema jugu, prema Gradu Rovinju-Rovigno. Područje Općine potpuno je pokriveno elektroenergetskim razvodom, koristeći odgovarajuće zračne i podzemne vodove⁴⁸.

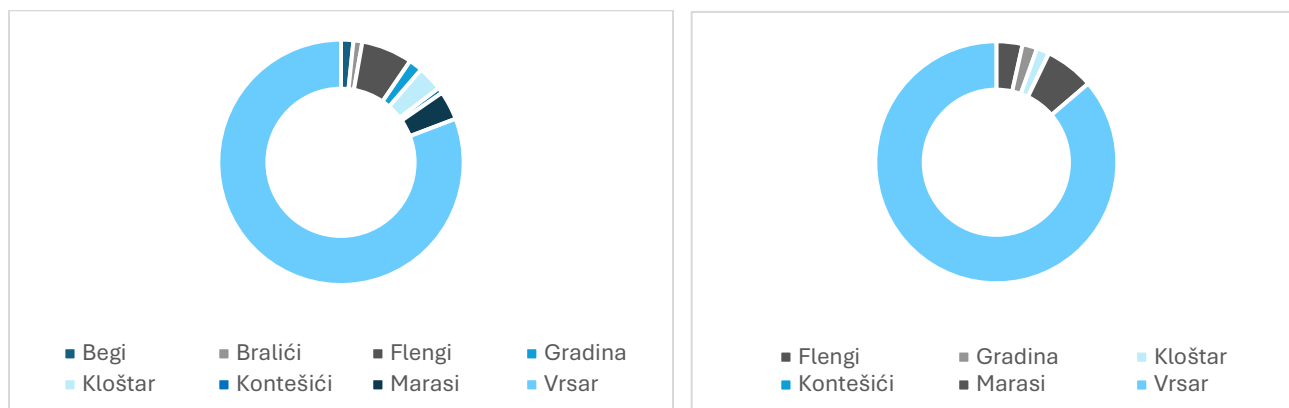
Prema podacima Akcijskog plana održivog energetskeg razvitka i prilagodbe klimatskim promjenama Općine Vrsar-Orsera, stambeno zgradarstvo na području općine u 2022. godini potrošilo je 6.501,977 MWh električne energije od kojih se najveći dio potrošnje odnosi na područje naselja Vrsar, dok je potrošnja energije u zgradama komercijalnog, uslužnog sektora i privatna poduzeća u 2022. godini

⁴⁷ Provedbeni program Općine Vrsar-Orsera za razdoblje 2021.-2025.

⁴⁸<https://geoportali.istra-istria.hr/>; Provedbeni program Općine Vrsar-Orsera za razdoblje 2021.-2025.

iznosila 4.591,253 MWh, također najvećim dijelom u naselju Vrsar. Zbog karakterističnog sustava gospodarstva, najveći dio djelatnosti koje se obavljaju u zgradama komercijalnog i uslužnog sektora su vezane za turizam (smještajni kapaciteti, priprema hrane, trgovina, zabava i nautika).

Grafikon 30: (lijevo) Udjeli pojedinih naselja u ukupnoj potrošnji el. energije u 2022. (u %) i (desno) udjeli pojedinih naselja u potrošnji el. energije u komercijalno-uslužnim zgradama u 2022. (u %)

Izvor: Akcijski plan održivog energetskog razvitka i prilagodbe klimatskim promjenama Općine Vrsar – Orsera u 2022. godini

Ukupna potrošnja energije u 2022. godini obuhvaćajući sektor zgradarstva i javne rasvjete iznosila je 11.429,75 MWh.

Rezultati provedenog istraživanja upućuju na relativno visoko opće zadovoljstvo građana u pogledu pouzdanosti opskrbe električnom energijom i kvalitete javne rasvjete, pri čemu prosječan postotak zadovoljstva iznosi 61 % (52,5). Međutim, istovremeno se uočava značajan stupanj nezadovoljstva u kontekstu tranzicije prema obnovljivim izvorima energije, budući da samo 17,4 % (15) ispitanika iskazuje zadovoljstvo ili potpuno zadovoljstvo napretkom u ovom području. Kao ključne izazove za daljnji razvoj, ispitanici ističu potrebu za ubrzanjem tranzicije prema obnovljivim izvorima energije, kao i za povećanjem dostupnosti infrastrukture za električna vozila, što ukazuje na relevantnost ovih segmenata u budućem razvoju energetske i prometne infrastrukture.

Plinoopskrba

Općinom Vrsar-Orsera prolazi plinski transportni sustav Republike Hrvatske. Za potrebe plinske mreže na području općine izgrađena je međučistačka stanica (MČS) koja se nalazi istočno od naselja Vrsar iz kojeg se grana lokalni plinovod i vodi do samog naselja te uz obalu prema naselju Funtana u susjednoj

općini. Kroz općinu također prolaze dva magistralna plinovoda: Vodnjan – Umag DN300/50 i Vodnjan – Umag DN300/50⁴⁹.

Prometna infrastruktura i povezanost

Cestovni promet

Cestovna mreža Općine Vrsar-Orsera povoljno je razgranata te povezuje sva naselja unutar općine. Najgušća je na području naselja Vrsar. Ukupna duljina cestovne mreže na području općine iznosi 188,11 km. Državna cesta D75 Plovanija – Umag – Novigrad – Poreč – Vrsar – Brajkovići – Bale - Pula prolazi duž cijele općine u smjeru istok – zapad te spaja njeno središte Vrsar s većim mjestima u okolici – Pulom, Porečom i Umagom. Njena duljina iznosi 13,82 km. Iz nje se granaju dvije županijske ceste 5071 Vrsar – Orsera – turističko naselje Koversada i 5174 Vrsar – Orsera (D75) – Zračna luka Vrsar – Orsera na području naselja Vrsar koje spajaju njegovo šire područje s glavnom cestovnom mrežom, gdje cesta 5071 služi kao obilaznica uz samo naselje dok cesta 5174 spaja zračnu luku Vrsar s državnom cestom D75. Također, na krajnjem istoku općine, županijska cesta 5209 ostvaruje poveznicu izravno na autocestu A9 dionice Plovanija – čvorište Rovinj – Pula. Ukupna duljina županijskih cesta iznosi 5 km. Lokalne ceste 50091 Flengi – Fuškulin i 50092 Gradina – sv. Lovreč prolaze kroz naselja Flengi i Marasi te povezuju prostor sa susjednim općinama Poreč i Sveti Lovreč. Njihova ukupna duljina iznosi 4,72 km. Od ostalih kategorija cesta prema *OpenstreetMap* kategorijama, mogu se izdvojiti rezidencijalne (11,66 km), servisne (32,67 km), neklasificirane (12,86 km) i ostale ceste u koje se ubrajaju poljski putevi, ceste korištene za povezivanje poljoprivrednih i šumskih površina te makadam (107,36 km)⁵⁰.

Razvijenost prometne mreže utvrđuje se brojčanim pokazateljima; prostornom i demografskom gustoćom te *Engelovim koeficijentom*. Prostorna gustoća odraz je duljine razvrstanih cesta prema 100 km². U Općini Vrsar-Orsera, ukupna duljina razvrstanih cesta je 23,54 km, stoga iznos prostornog koeficijenta gustoće prometne mreže iznosi 62,45. Demografska gustoća je vrijednost cestovne duljine naprema 10.000 stanovnika. Općina Vrsar-Orsera, prema podacima zadnjeg popisa stanovništva iz 2021. godine, ima 1.923 stanovnika čime slijedi da je demografska gustoća prostora 122,43. *Engelov koeficijent* opći je pokazatelj gustoće prometne mreže nekog prostora koji se dobiva množenjem prostorne i demografske gustoće. Koeficijent razvijenosti cestovne mreže Općine Vrsar-Orsera iznosi 87,44. U usporedbi s prometnicama okolnih općina i cijele Županije, Općina Vrsar-Orsera ima drugu najkraću prometnu mrežu, što je rezultat njezine manje teritorijalne površine i kraće duljine prometne mreže. S druge strane, ima relativno visoku demografsku gustoću, veću od županijskog prosjeka zbog relativno visokog broja stanovnika na manjoj prostornoj površini. *Engelov koeficijent* za Općinu Vrsar-Orsera iznosi 87,44, što je malo više iznad županijskog prosjeka, ali niže od susjednih općina Sveti Lovreč i Kanfanar koji, zbog svoje velike demografske gustoće, imaju vrlo visok koeficijent razvijenosti prometne mreže.

⁴⁹ Plinacro

⁵⁰ Openstreet Map, Geoportal - Hrvatske ceste d.o.o.

Tablica 22: Pokazatelji cestovne mreže

Administrativna jedinica	Prostorna gustoća	Demografska gustoća	Engelov koeficijent
Istarska županija	72,55	104,59	87,11
Poreč - Parenzo	88,66	59,62	72,70
Rovinj - Rovigno	39,48	23,59	30,52
Kanfanar	105,59	422,17	211,13
Vrsar - Orsera	62,45	122,43	87,44
Sveti Lovreč	112,67	370,70	204,37
Funtana - Fontane	45,63	39,86	42,65

Izvor: Openstreet Map

Tablica 23: Vremensko putovanje cestovnim prometom do najbližih većih centralnih naselja

Polazište	Odredište	Vrijeme trajanja vožnje (min)	Duljina (km)
Vrsar	Pula	51	54,4
Vrsar	Poreč	19	11,4
Vrsar	Rovinj	38	30,1
Vrsar	Novigrad	36	27,7
Vrsar	Umag	53	60,3
Vrsar	Pazin	42	44,3
Vrsar	Rijeka	86	97,5

Izvor: Google Maps

Općini Vrsar-Orsera, u pogledu šire prometne slike na razini Europske unije odnosno Paneuropskih koridora, najbližu točku spajanja predstavlja čvorište Rijeka gdje se prostor spaja na paneuropski koridor Vb koji vodi do Zagreba, Čakovca prema Budimpešti te se dalje nadovezuje na druge koridore u smjeru Austrije, Poljske i Ukrajine.

Usluge parkiranja i održavanja parkirališta na području Općine Vrsar-Orsera u nadležnosti su trgovačkog društva u vlasništvu Općine – Montrakter d.o.o. Sustav parkinga pod naplatom podijeljen je u na četiri lokacije te obuhvaća ukupno 1.008 parkirnih mjesta:

- veliki parking (365 parkirnih mjesta; 4 invalidska mjesta; 4 mjesta s el. punjačem; dodatnih 150 mjesta na zelenoj površini);
- autobusni kolodvor (67 parkirnih mjesta; 2 taxi mjesta; 2 mjesta s el. punjačem; 3 invalidska mjesta; 10 mjesta za autobuse)
- Marina Vrsar (134 mjesta; 1 taxi mjesto; 4 invalidska mjesta; 13 mjesta iza restorana; 1 mjesto s el. punjačem)
- Parking škola (46 mjesta; 2 invalidska mjesta; 200 dodatnih mjesta na zelenoj površini).

Nedostatnu kvalitetu prometne infrastrukture ispitanici ističu kao jedan od ključnih izazova s kojim se suočavaju na dnevnoj razini te kao prioritetno područje za unapređenje. Kao konkretne probleme navode prometovanje kroz staru gradsku jezgru, nedostupnost javnog prijevoza i neadekvatno prometno rješenje naselja u cjelini. Povezano s tim, kvaliteta prometne infrastrukture u Općini bilježi nižu razinu zadovoljstva, s tek 31,3 % (27) ispitanika koji su izrazili zadovoljstvo ili potpuno zadovoljstvo, dok je nezadovoljnih i potpuno nezadovoljnih 39,5 % (34). Prema provedenoj anketi, 47,6 % (41) ispitanika ocijenilo je dostatnost javnih parkirališta zadovoljavajućom. S druge strane, prometna povezanost s okolnim jedinicama lokalne samouprave pokazuje podijeljena mišljenja među građanima Općine. Naime, 39,5 % (34) ispitanika izražava zadovoljstvo ili potpuno zadovoljstvo prometnom povezanosti, dok je 30,2 % (26) nezadovoljno ili potpuno nezadovoljno.

Željeznički promet

Na području Općine Vrsar-Orsera ne postoji željeznički promet. Najbliža stanica nalazi se u naselju Sveti Petar u Šumi na dionici Pula – Vodnjan – Kanfanar - Sveti Petar u Šumi – Pazin – Cerovlje – Borut – Lupoglav.

Pomorski promet

Sukladno prostornom planu uređenja Općine Vrsar - Orsera, sustav pomorskog prometa uključuju:

- Luke otvorene za javni promet:
  - Od lokalnog značaja:
    - Vrsar
    - Vrh Lima
- Luke od posebne namjene:
  - Luke posebne namjene - luke nautičkog turizma od državnog značaja:
    - Vrsar – luka (do 400 vezova)
  - Ribarske luke:
    - Vrsar
- Turistička privezišta

Pomorska luka Vrsar svrstana je u kategoriju luka za javni promet županijskog značaja i smještena je u centru naselja Vrsar. Kapacitet luke Vrsar je 173 komunalna veza, što u odnosu na potrebe nije dostatno, uzevši u obzir listu čekanja od 46 korisnika⁵¹. Luka je opremljena osnovnom komunalnom infrastrukturom, strujom i vodom. Luka Vrh Lima, uz kapacitet od 61 komunalnog veza raspolaže i s 10 nautičkih vezova s primarno turističkom namjenom, koji se koriste za kratkotrajni pristan na području Limskog zaljeva. Osim navedenog, značaj za turistički i gospodarski razvoj Općine Vrsar-Orsera ima Marina Vrsar. Smještena je uz južnu obalu poluotoka Montraker te njome upravlja općinsko komunalno poduzeće Montraker d.o.o. Marina raspolaže s 220 morskih i 40 suhih vezova. Zbog dubine plovnog puta

⁵¹ Podatak se odnosi na siječanj 2025.

i vezova koja varira od 4 do 14 metara, marina može primiti jahte duljine do 50 metara. Najbliže lučko središte otvoreno za međunarodnu plovidbu je luka Poreč.

Zračni promet

Prema informacijama iz dokumenta o izmjenama i dopunama prostornog plana uređenja Općine Vrsar, sustav zračnog prometa unutar općine čine:

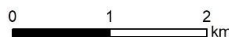
- Aerodrom Vrsar referentnog koda 1A sa sezonskim ograničenjem zračnim carinskim prijelazom međunarodnog značaja II. Kategorije
- Heliodromi:
  - Aerodrom Vrsar (za interventne namjene)
  - Stancija Grande i TZ Belvedere (za vlastite/komercijalne potrebe)

Zračna luka Vrsar nalazi se u blizini južne obale naselja Vrsar nedaleko od Limskog zaljeva, 2 km jugoistočno od naselja Vrsar orijentirana pravcem sjever-jug. Do nje vodi županijska cesta 5174 koja ju spaja s državnom cestom D75. Izgrađena je 1976. godine te je opremljena za prihvat i održavanje manjih zrakoplova. Operater je *North Adria Aviation* iz Vrsara, a navigacijske servise (plan leta, meteorološka situacija i kontrola zračnog prometa) obavlja preko Zračne luke Pula. Namijenjena je za povremeni zračni promet, a obuhvaća prihvat i održavanje manjih zrakoplova, panoramske letove preko Istre, taksi letove do domaćih i inozemnih zračnih luka, sportske letove, protupožarne letove, letove hitnih intervencija te letova za oglašavanje. Luka je registrirana za domaći i inozemni zračni promet. Također služi kao sezonski međunarodni granični prijelaz (od travnja do studenog).

Slika 4: Prometna infrastruktura Općine Vrsar - Orsera

Prometna infrastruktura	Cestovna infrastruktura
Luka otvorena za javni promet od lokalnog značaja	Autocesta
Marina	Državna cesta
Zračna luka	Županijska cesta
	Lokalna cesta

Izvor podataka:
DGU, SRPJ, Openstreet Map, EEA

Izvor: DGU, SRPJ, Openstreet Map, EEA

Gospodarenje otpadom

Na području Općine Vrsar-Orsera djeluje komunalno poduzeće Montraker d.o.o., a za odvoz i zbrinjavanje zadužena je Usluga Poreč d.o.o., koja na području Grada Poreča-Parenzo i sedam okolnih općina obavlja djelatnost gospodarenja otpadom i povezanih komunalnih poslova – odvojenog prikupljanja otpada i upravljanja reciklažnim dvorištem. Infrastrukturu sustava gospodarenja otpadom čine reciklažno dvorište Gradina i podzemni spremnici za papir, plastiku i staklo (pet u naselju Vrsar i jedan u naselju Gradina), te nadležni centar gospodarenja otpadom Istarske županije – Kaštijun.

Količina ukupno prikupljenog komunalnog otpada u 2023. godini na području Općine Vrsar-Orsera iznosila je 2.579 tone, a od ukupno prikupljenog komunalnog otpada, 1.822 tone odnose se na miješani komunalni otpad. Količina prikupljenog komunalnog otpada iznosi 1.325 kg po stanovniku. To je gotovo tri puta više od nacionalnog prosjeka, koji iznosi 474 kg, te 1,7 puta više od županijskog prosjeka, koji je najveći na toj prostornoj razini i pokazuje tendenciju daljnjeg rasta.

To se može povezati s činjenicom kako je gospodarstvo Općine Vrsar-Orsera zasnovano na turističkim djelatnostima gdje se, za vrijeme turističke sezone, broj ljudi koji borave na području općine drastično poveća što utječe na povećanje količina komunalnog otpada. U usporedbi sa susjednim općinama, Općina Vrsar-Orsera proizvodi najviše komunalnog otpada po stanovniku (Sveti Lovreč – 478 kg, Poreč – 769 kg, Rovinj – 747 kg, Kanfanar – 387 kg) osim Funtane gdje je evidentirana količina od 2.252 kg komunalnog otpada po stanovniku.

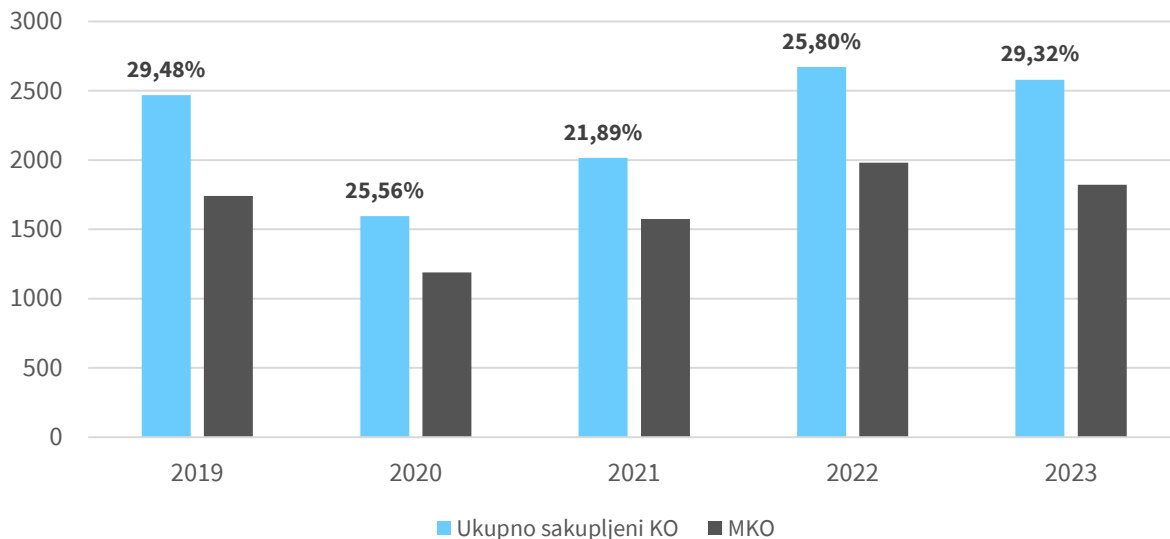
Prema podacima o količini odvojenih vrsta otpada iz komunalnog otpada od 2019. do 2023. godine, na području Općine Vrsar-Orsera najviše je prikupljeno glomaznog otpada godinu dana prije otvaranja reciklažnog dvorišta u Gradini nakon čega se njihov broj drastično smanjuje. Jedan od razloga je čišćenje divljih odlagališta. Iako je ostvaren iskorak u čišćenju divljih odlagališta otpada, ona još uvijek predstavljaju veliki problem zbog njihove opasnosti za okoliš, koja je posebno izražena na ovim područjima zbog vodopropusnih stijena, čija sposobnost propusnosti znači da otpadne tvari lako mogu dospjeti u dublje dijelove zemlje i tako prouzročiti veliku opasnost za zdravlje okoliša i ljudi. Prema podacima katastra speleoloških objekata u Republici Hrvatskoj, na području Općine Vrsar-Orsera nalaze se tri divlja deponija otpada od ukupno pet zabilježenih speleoloških objekata - Parizova jama, Jama pod Veliki Bebeljak i Jama kod Begi.

Nadalje, u kontekstu odvojenog prikupljanja otpada i ciljeva održivog gospodarenja otpadom, u promatranom petogodišnjem razdoblju evidentirano je variranje stopa odvojeno prikupljenog komunalnog otpada, bez jasnog trenda. Stopa odvojenog sakupljanja otpada u okviru javne usluge za 2023. godinu iznosi 29,32 %, što predstavlja povećanje od 2022. godine kada je ista iznosila 25,80 %. Unatoč uzlaznom trendu, stopa odvojenog prikupljenog komunalnog otpada daleko je ispod cilja od 60 % utvrđenog Planom gospodarenja otpadom Republike Hrvatske⁵². Promatrano područje, u usporedbi sa susjednim jedinicama lokalne samouprave, ima niži postotak odvajanja sakupljenog otpada od općine Sveti Lovreč (46,68 %) i Grada Poreča-Parenzo (40,98 %) te Kanfanara (33,46 %), ali veći od Grada Rovinja-Rovigno (26,07 %), Funtane (19,26 %). Također, Općina Vrsar-Orsera ima mnogo nižu stopu recikliranog komunalnog otpada na razini Istarske županije, koja iznosi 34 %.

---

⁵² Realna stopa odvojeno prikupljenog otpada veća je od pokazatelja evidentiranog u Izvješću o komunalnom otpadu za 2023. godinu, HAOP-a. Naime, nedosljednosti u regulativi podrazumijevaju da u izračun stope odvojenog prikupljanja otpada ulazi samo otpad prikupljen kod fizičkih osoba, dok se otpad preuzet kod pravnih osoba klasificira kao miješani komunalni otpad.

Grafikon 31: Prikaz količina komunalnog otpada s udjelom odvojeno prikupljenog otpada na području Općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2019. do 2023.

Izvor: Izvješće o komunalnom otpadu 2019.-2023., HAOP

Reciklažno dvorište u Gradini kojim upravlja Usluga Poreč d.o.o. korisnici, s prebivalištem ili boravištem te ako posjeduju stambeni objekt na širem području, na njemu mogu besplatno dopremiti i odložiti 49 različitih vrsta otpada.

Uspješno upravljanje održavanjem čistoće i funkcionalnosti javnih prostora ističe se kao jedno od najfunkcionalnijih područja komunalnog sustava s iznadprosječnim rezultatima zadovoljstva građana. Gospodarenje otpadom izdvojilo se kao najpozitivnije ocijenjen segment javne infrastrukture, pri čemu je nezadovoljstvo izrazilo tek 12,7 % (11) ispitanika, što ukazuje na visoku učinkovitost i široku prihvaćenost postojećeg sustava među stanovništvom.

Uz to, održavanje i čišćenje javnih prostora također bilježe visoku razinu zadovoljstva, s 58,1 % (50) ispitanika koji su izrazili pozitivno mišljenje. Rezultat potvrđuje kvalitetno upravljanje komunalnim uslugama te njegov doprinos poboljšanju opće kvalitete života u zajednici. Sinergija ova dva segmenta sugerira stabilan i održiv okvir za daljnje unapređenje komunalnih usluga, s potencijalom za daljnji razvoj i optimizaciju operativnih praksi.

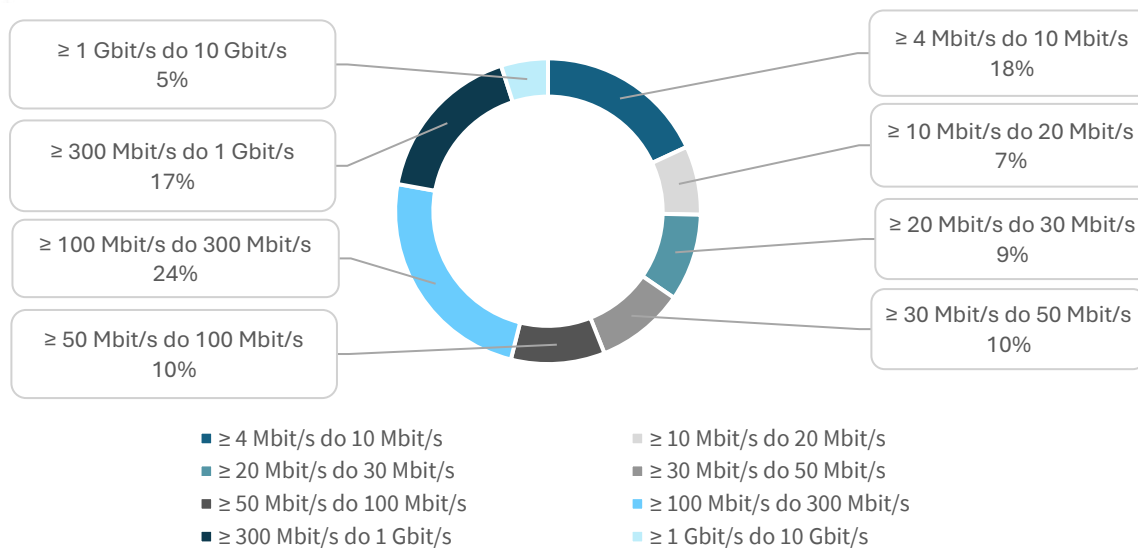
IT Infrastruktura

Širokopojasna infrastruktura omogućava povezivanje s internetom, prijenos podataka digitalnim putem te komunikaciju između osoba. Prema planu Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, razvoj širokopojasne infrastrukture naveden je kao jedan od prioritarnih područja djelovanja, te je osnovni plan izgraditi mrežu s visokom povezivosti i brzinom prijenosa podataka oko 1 Gbit/s s za područje cijele Hrvatske. Osnova za proširenje postojeće telekomunikacijske mreže te njezine povezanosti s magistralnom mrežom su telekomunikacijski vodovi koji se provode s kanalizacijskom i cestovnom infrastrukturom. Prema podacima HAKOM-a, na najvećem dijelu Općine

Vrsar-Orsera, dostupna je pokretna mreža male brzine 2 do 30 Mbit/s za više od dva operatora. Prostori većinske šumske vegetacije na području naselja Kloštar nisu pod obuhvatom mreže. Pokretna mreža većih podatkovnih brzina 30 do 100 Mbit/s dostupna je na području naselja Vrsar, Delići, Begi, Bralići, Gradina te dijelovima naselja Marasi i Flengi. Prema podacima za objedinjeni plan operatora pokretnih komunikacija, samostojeći antenski supovi nalaze se na području jugoistočno od naselja Vrsar, na granici između naselja Flangi i Vrsar te istočno od samog naselja Flengi. Elektroničko komunikacijske zone obuhvaćaju dijelove oko naselja Vrsar te šire područje naselja Flengi. Na cjelokupnom obuhvatu općine za sada ne postoji područje gdje je izgrađena svjetlovodna distribucijska mreža namijenjena otvorenom pristupanju mreži i zajedničkom korištenju te iste svim operaterima usluga, ali se planira na području naselja Vrsar. Unutar područja općine postoje šest radijskih postaja GSM tehnologije od kojih se jedna nalazi u blizini naselja Flengi, a ostalih pet unutar naselja Vrsar i njegovoj neposrednoj blizini.

Nadalje, priključenost kućanstava na fiksni širokopojasni pristup iznosi 77,78 %, pri čemu najveći broj kućanstava ima priključak brzine ≥ 100 Mbit/s do 300 Mbit/s (18,62 % kućanstava), dok priključak brzine ≥ 300 Mbit/s do 1 Gbit/s ima 13,37 % kućanstava. Ukupan postotak priključenosti na fiksni širokopojasni pristup viši je u odnosu na županijski prosjek koji iznosi 64,98 % te nacionalni prosjek 64,07 %.

Grafikon 32: Prikaz brzina korištenja širokopojasnog pristupa na području Općine Vrsar-Orsera

Izvor: HAKOM

Završno, u kontekstu IT infrastrukture i dostupnosti besplatnog interneta na javnim površinama, u okviru projekta „Istra connect“ koji je pokrenula Istarska razvojna turistička agencija (IRTA) u sklopu natječaja Inovativni turizam Ministarstva turizma, na području općine uspostavljeno je pet zona s otvorenim pristupnim točkama s besplatnim internetom.

Većina korisnika percipira kvalitetu internetske povezanosti kao adekvatnu za svakodnevne potrebe, budući da je više od polovice ispitanika, njih 53,4 % (46), ocijenilo brzinu i dostupnost interneta kao zadovoljavajuću ili u potpunosti zadovoljavajuću, što može biti pokazatelj relativno stabilne i funkcionalne digitalne infrastrukture.

Okvir upravljanja razvojem

Zakonodavni okvir sustava strateškog upravljanja

Strateško planiranje ključno je za postizanje uravnoteženog razvoja, optimalnog korištenja resursa i usklađivanja različitih interesa unutar društva. Ono osigurava jasnu viziju budućeg razvoja te omogućuje učinkovitu koordinaciju politika na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini, što je od presudne važnosti za postizanje dugoročnih ciljeva održivosti i konkurentnosti. Prije donošenja Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja regionalnim razvojem Republike Hrvatske (NN br. 123/2017, 151/2022) (dalje u tekstu, ZSSPURR), izazovi u strateškom planiranju odnosili su se na nepostojanje sveobuhvatnog zakonodavnog okvira, neusklađenost i fragmentaciju strateških dokumenata, slabu povezanost ciljeva s proračunskim sredstvima te nedostatak sustavnog praćenja i evaluacije učinaka strateških planova.

S ciljem rješavanja navedenih problema, pokrenuta je opsežna reforma sustava strateškog planiranja 2017. godine, što je rezultiralo donošenjem ZSSPURR-a. Smjer reforme bio je oblikovan, između ostalog, procesom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji te se zakonodavni okvir temelji upravo na primjerima dobre prakse europskih država poput Austrije, Litve, Latvije, Slovenije i Irske.

Naime, iako su temelji pravnog okvira strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj postavljeni već 2008. godine na nacionalnoj razini donošenjem Zakona o proračunu te 2009. godine na županijskoj razini donošenjem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, sustavni pristup strateškom planiranju, koji uključuje i lokalnu razinu, započinje tek 2017. godine usvajanjem upravo ZSSPURR-a, kojim je strateško planiranje postalo obveza kako za središnja tako i za lokalna tijela, odnosno jedinice lokalne samouprave.

Usvajanjem Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem osigurala se veća koordinacija, usklađenost ciljeva s resursima i učinkovitija provedba razvojnih politika na svim razinama upravljanja. Zakonom je također uvedena i Nacionalna razvojna strategija kao krovni dokument i sveobuhvatni akt strateškog planiranja koja definira dugoročne strateške ciljeve i prioritete.

Uz ZSSPURR, okosnicu sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske čine i:

- *Uredba o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN br. 37/2023)*
- *Pravilnik o rokovima i postupcima praćenja i izvješćivanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN br. 44/2023)*
- *Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN br. 44/2023)*
- *te najnoviji (na snazi od 01. siječnja 2024.) Pravilnik o izobrazbi u području strateškog planiranja i upravljanja razvojem (NN br. 44/2023).*

Tijekom godina, zakonodavni okvir prolazio je kroz razne izmjene i dopune, prvenstveno kako bi se postigla komplementarnost sa zakonodavnim okvirom za proračunsko planiranje. Integracija strateškog i proračunskog planiranja omogućuje usklađivanje razvojnih strategija s dostupnim resursima, osiguravajući da se planirane aktivnosti mogu provesti unutar proračunskih ograničenja. Ovakav pristup povećava transparentnost i odgovornost u korištenju javnih sredstava te omogućuje praćenje i evaluaciju postignutih rezultata u odnosu na postavljene ciljeve. Stoga je sinergija između strateškog i proračunskog planiranja ključna za održivi i uravnoteženi razvoj na svim razinama upravljanja. Uz navedeno, izmjene i dopune usklađene su sa sustavom upravljanja i kontrole u javnom sektoru, čime se osigurava djelotvorna provedba razvojnih politika na svim razinama javne vlasti.

Općinska uprava

Općina Vrsar-Orsera uspostavljena je u sklopu formiranja teritorijalno-administrativnog ustroja Republike Hrvatske, izdvajanjem dijela teritorija Općine Poreč, te je inicijalno obuhvaćala i naselje Funtana-Fontane, a koje je 2006. godine postalo zasebnom općinom. Iste je godine Općini Vrsar-Orsera pripojeno osam naselja iz Općine Sv. Lovreč koja zemljopisno čine cjelinu s Vrsarom. Područje Općine Vrsar-Orsera danas ukupno obuhvaća devet statističkih naselja i to: Vrsar kao administrativno i društveno sjedište, Begi, Bralići, Delići, Flengi, Gradina, Kloštar, Kontešići i Marasi.

Razvoj teritorijalnog ustroja Općine i prilagodbe kroz vrijeme postavili su temelje za stvaranje institucionalnog okvira koji danas omogućuje učinkovito funkcioniranje lokalne samouprave. Temeljni akt kojim se uređuje samoupravni djelokrug Općine kao i ustrojstvo, ovlasti, djelokrug i način rada općinskih tijela jest Statut Općine, koji predstavlja pravni temelj za funkcioniranje lokalne samouprave.

Općina je prilikom odlučivanja u poslovima iz svog samoupravnog djelokruga samostalna te obavlja osobito poslove lokalnog značaja koji se odnose na:

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- brigu o djeci,
- socijalnu skrb,
- primarnu zdravstvenu zaštitu,
- odgoj i osnovno obrazovanje,
- kulturu, tjelesnu kulturu i šport,
- zaštitu potrošača,
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarnu i civilnu zaštitu,
- promet na svom području
- te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Široki spektar nadležnosti Općine Vrsar-Orsera omogućava odgovaranje na specifične potrebe lokalne zajednice, osiguravajući pritom kvalitetno pružanje javnih usluga i rješavanje pitanja od lokalnog

značaja. Jasno definirani djelokrug rada pruža čvrste temelje za učinkovito upravljanje, dok institucionalni okvir omogućava usklađenu provedbu strateških dokumenata, poput Plana razvoja Općine. U kontekstu izrade, donošenja, provedbe i praćenja plana razvoja, temeljnu institucionalnu strukturu čine Općinski načelnik i Općinsko vijeće, koji zajednički oblikuju upravljački okvir lokalne zajednice. Uz njih, operativnu podršku pruža Jedinствeni upravni odjel koji je u okviru svog djelokruga samostalan u radu, ali za zakonito i pravovremeno obavljanje poslova iz svog djelokruga odgovoran je Općinskom načelniku.

Općinski načelnik odgovoran je, između ostalog, za pripremu prijedloga i izvršavanje općih akata Općinskog vijeća, upravljanje financijama, imovinom i resursima Općine te zastupanje Općine, dok je Općinsko vijeće predstavničko tijelo građana koje donosi odluke, planove i programe od strateškog značaja te osigurava njihovu usklađenost s potrebama zajednice. Struktura Općinskog vijeća osigurava inkluzivnost i zastupljenost svih dionika lokalne zajednice; sastoji se od devet vijećnika, pri čemu najmanje jedan mora biti pripadnik talijanske nacionalne manjine. Ova obveza proizlazi iz Statuta te jamči prava nacionalnih manjina i osigurava sudjelovanje talijanske zajednice u donošenju ključnih odluka za buduću razvoj Općine.

Trgovačka društva

Osim što osiguravaju donošenje i provedbu strateških odluka, upravljačka tijela Općine surađuju s komunalnim društvima koja imaju ključnu ulogu u pružanju javnih usluga i unapređenju lokalne infrastrukture. Navedena povezanost najizraženija je na razini šireg ekosustava Općine koji čini društvo MONTRAKER d.o.o., čija je uspostava u uskoj vezi s potrebama i specifičnostima Općine. Naime, po osnivanju same Općine, a povezano s potrebom preuzimanja obavljanja dijela komunalnih poslova (prvenstveno održavanje zelenih površina i čistoće) koje su do tad obavljala poduzeća iz Poreča, 1997. godine osnovano društvo MONTRAKER d.o.o. Tadašnje ustrojstvo Općine (koja je obuhvaćalo i naselje Funtana) odražava se i u vlasničkoj strukturi društva u kojem su i danas kao osnivači / članovi društva upisane Općina Vrsar-Orsera i Općina Funtana-Fontane. U razdoblju od osnivanja djelatnosti društva MONTRAKER d.o.o. šire se, te se kroz isto realiziraju i drugi projekti unaprjeđenja turističke infrastrukture. Povezano s tim, uspostavljene su dvije marine – Marina Vrsar i Marina Funtana. Nadalje, nakon izdvajanja Funtane kao samostalne općine, dio aktivnosti društva MONTRAKER d.o.o. preuzima novo komunalno poduzeće PUNTICA d.o.o., u vlasništvu Općine Funtana-Fontane. To se prije svega odnosi na održavanje zelenih površina mjesta i upravljanje grobljem Funtana. Uz društvo MONTRAKER d.o.o. na području Općine djeluje i društvo Usluga Poreč d.o.o., zaduženo za odvoz i zbrinjavanje komunalnog otpada. Usluga Poreč d.o.o. na području Grada Poreča-Parenzo i sedam okolnih općina obavlja djelatnost gospodarenja otpadom i povezanih komunalnih poslova, što ukazuje na dugotrajnu i neprekinutu isprepletenost područja Poreštine, koja proizlazi iz njenog ranijeg političkog, društvenog i formalno-pravnog ustrojstva, a dodatno je osnažena zajedničkom poviješću, kulturnom baštinom i gospodarskim vezama. Takva međusobna povezanost predstavlja osnovu za trajnu suradnju i usklađeno djelovanje jedinica lokalne samouprave na ovom području. Nadalje, također kao zajedničko trgovačko društvo, djelatnost odvodnje otpadnih voda na području Općine Vrsar-Orsera obavlja

Odvodnja Poreč d.o.o., dok je vodoopskrba u nadležnosti društva Istarski vodovod d.o.o. Buzet koje obuhvaća šire područje i ima ukupno 27 osnivača, među kojima i Općinu Vrsar-Orsera.

Transparentnost

Pravovremeno informiranje i aktivno uključivanje građana u strateške procese temelj su transparentnog i odgovornog upravljanja lokalnom zajednicom. Korištenje suvremenih komunikacijskih kanala poput web stranica i društvenih mreža jača povjerenje građana, omogućuje praćenje i vrednovanje donesenih odluka te povećava odgovornost vlasti prema zajednici. Otvorena komunikacija dodatno potiče aktivno sudjelovanje građana, doprinosi kvalitetnijem planiranju i provedbi razvojnih politika te smanjuje rizik od dezinformacija, osiguravajući veću uključenost šire javnosti. Jedan od glavnih komunikacijskih kanala Općine Vrsar-Orsera je web stranica - <https://www.vrsar.hr/>. Stranica pruža relativno širok spektar informacija, od informacija i obrazaca administrativne prirode preko novosti o lokalnim aktivnostima, do informacija o proračunu, EU projektima i planovima javnih nabava. Osobito se ističe potkategorija „iTransparentnost“ u dijelu „Proračun“ koja omogućuje javnosti uvid u poslovanje Općine, financijske transakcije i ključne poslovne dokumente.

Ispitanici ističu rad općinske uprave, kao treće prioritetno područje za unaprjeđenje u nadolazećem razdoblju. Percepcija građana u segmentu kvalitete rada općinske uprave pokazuje kako su građani najmanje zadovoljni kvalitetom usluga u smislu učinkovitosti općinske uprave u rješavanju problema obzirom da samo 26,7 % (23) smatra ovaj aspekt zadovoljavajućim dok je nezadovoljnih 44,1 % (38) i neutralnih stavova 29 % (25).

Nadalje, razina digitalizacije usluga općinske uprave ima podijeljene stavove ispitanika, s 36 % (31) nezadovoljnih, te podjednakim brojem onih koji istu smatraju zadovoljavajućim ili su neodlučni po tom pitanju, u prosjeku 31,9 % (27,5) ispitanika. Sličan stav evidentiran je i u pogledu transparentnosti financijskog poslovanja, gdje značajan dio ispitanika zauzima neutralnu poziciju s udjelom od 30,2 % (26), zatim 33,7 % (29) ispitanika koji smatraju da je transparentnost na zadovoljavajućoj razini, te 36 % (31), odnosi se na nezadovoljne ispitanike.

S druge strane, pristupačnost općinske uprave dobila je visoku ocjenu, te je 45,3 % (39) ispitanika zadovoljno, dok je nezadovoljnih 31,3 % (27). Više negativnih stavova građana zabilježeno je u pogledu brzine odgovora na zahtjeve i upite gdje je 40,6 % ispitanika (35) izrazilo nezadovoljstvo što nadmašuje udio građana koji smatraju da je ovaj aspekt na zadovoljavajućoj razini 33,7 % (29) dok je neutralan stav zadržalo 25,5 % ispitanika (22). Uzimajući u obzir identificirane izazove, ispitanici su naglasili važnost sustavne i učinkovite komunikacije između općinske uprave i lokalne zajednice. Kao ključne mjere poboljšanja predložene su inicijative usmjerene na redovnu dvosmjernu komunikaciju, uključujući periodične sastanke s građanima radi povećanja institucionalne transparentnosti i dostupnosti informacija. Ispitanici smatraju da bi unaprjeđenjem komunikacije općinska uprava mogla preciznije adresirati potrebe i očekivanja stanovništva. Kao pozitivan primjer participativnog pristupa, istaknuli su provedenu anketu u okviru izrade Plana razvoja.

Nadalje, rezultati ankete ukazuju na izraženo nezadovoljstvo među ispitanicima u pogledu prostornog i urbanističkog planiranja te ujedno ova potkategorija ima najveći udio nezadovoljstva, s udjelom od 55,8 % (48) ispitanika.

S druge strane, analiza percepcije o ulozi EU fondova u lokalnom razvoju ukazuje na visoku razinu osviještenosti među ispitanicima. Čak 79 % (68) ispitanika prepoznaje EU fondove kao ključni alat gospodarskog i infrastrukturnog napretka, što potvrđuje njihovu stratešku važnost u provedbi razvojnih politika Općine. Međutim, rezultati istraživanja zadovoljstva korisnika EU sredstava ukazuju na podijeljene stavove. Dok 31,3 % (27) ispitanika iskazuje zadovoljstvo ili potpuno zadovoljstvo korištenjem EU sredstava, 38,3 % (33) izražava nezadovoljstvo ili potpuno nezadovoljstvo.

Analiza financijskih kapaciteta

Analiza institucionalnog okvira upravljanja razvojem nužno uključuje i razmatranje financijskih kapaciteta, budući da strateško planiranje ne samo da pruža mehanizam za identifikaciju ključnih razvojnih prioriteta i ciljeva, već i osigurava da se kroz proračunski proces raspoloživa sredstva usmjere prema tim prioritetima. Ovaj proces omogućuje optimalno korištenje resursa, čime se potiče efikasnost i transparentnost u ostvarivanju strateških ciljeva zajednice.

Tablica 24: Prikaz proračuna Općine Vrsar-Orsera

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Prihodi	4.870.027,34	4.338.823,31	3.573.127,78	4.224.319,72	4.540.701,59	4.436.076,76	6.104.396,00
Rashodi	3.736.334,92	4.695.407,76	3.718.570,65	4.491.380,78	3.346.436,91	4.029.193,14	7.254.700,00
Razlika	+1.133.692,42	-356.584,45	-145.442,87	-267.061,06	+1.194.264,68	406.883,62	-1.150.304,00

Izvor: Godišnji izvještaji o izvršenju proračuna Općine Vrsar-Orsera

Analiza proračuna Općine Vrsar-Orsera za razdoblje od 2018. do 2024. godine ukazuje na promjenjive trendove u prihodima i rashodima, što se odražava i na godišnju razliku između njih. Suficiti su zabilježeni u 2018. (+1.133.692,42 eura) i 2022. (+1.194.264,68 eura) godini, dok su u ostalim godinama prevladavali deficiti, najsnažnije izraženi u 2024. godini (-1.150.304,00 eura). Značajan pad prihoda zabilježen je u 2020. godini, što se može pripisati utjecaju globalne pandemije COVID-19. Pandemija je imala izražen negativan učinak na financije jedinica lokalne samouprave, ponajviše zbog usporavanja gospodarskih aktivnosti, što je bilo osobito vidljivo u područjima koja ovise o turizmu. Istovremeno, došlo je do povećanja rashoda usmjerenih na javnozdravstvene mjere i druge hitne intervencije.

Civilno društvo

„Organizacije civilnog društva u Europskoj uniji igraju važnu ulogu u promicanju temeljnih prava te tako doprinose funkcioniranju demokratskih društava. One pomažu ljudima da govore o pitanjima koja su im

bitna, pomažu nositeljima prava, nadziru aktivnosti vlada i parlamenata, savjetuju donositelje politika i zahtijevaju od nadležnih tijela odgovornost za djelovanje.“⁵³

Prilikom planiranja i donošenja plana razvoja ključno je prepoznati kapacitet civilnog društva za mobilizaciju resursa, znanja i energije svake lokalne zajednice. Strukturiranim i kontinuiranim dijalogom s organizacijama civilnog društva osnažuje se partnerstvo između građana i donositelja odluka, omogućujući oblikovanje razvojnih politika koje reflektiraju stvarne potrebe zajednice. Organizacije civilnog društva, svojim neposrednim radom s različitim društvenim skupinama, osiguravaju da se izazovi i potencijali različitih sudionika zajednice detaljno istraže te ugrade u strateške dokumente. Suradnjom s civilnim društvom, Općina Vrsar-Orsera jača participativne procese, optimizira raspodjelu resursa te osigurava da planirani projekti odgovaraju trenutnim prioritetima i budućim potrebama zajednice, čime se povećava njihova učinkovitost i dugoročna održivost.

Na razini Republike Hrvatske, civilno društvo obuhvaća širok spektar aktera koji djeluju u različitim područjima, od promicanja osnovnih ljudskih vrijednosti i zaštite ljudskih prava (osobito prava marginaliziranih skupina) te socijalne zaštite, preko zaštite okoliša i očuvanja prirodne i kulturne baštine pa do sporta. Koristeći svoje Ustavom zajamčeno pravo na slobodno udruživanje, građani djeluju unutar različitih organizacijskih oblika – udruga, neprofitnih organizacija, zaklada, fundacija i slično – kako bi aktivno oblikovali društvene promjene, čime doprinose razvoju civilnog društva na nacionalnoj razini i prosperitetu svojih lokalnih zajednica.

Najčešći oblik organiziranja su udruge, koje svojom brojnošću i raznolikošću čine okosnicu civilnog društva i ključan su alat za povezivanje građana u ostvarivanju zajedničkih ciljeva. U prosincu 2024. godine, u Registru udruga Republike Hrvatske, koji na nacionalnoj razini vodi Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, bilo je aktivno ukupno 45.691 udruga. Istodobno, na razini Istarske županije bile su aktivne 2.124 udruge, dok je na lokalnoj razini Općine Vrsar-Orsera djelovalo 27 udruga. Svih 27 udruga ima svoje sjedište u naselju Vrsar, što potvrđuje njegovu ulogu kao centralnog društvenog i administrativnog središta Općine i sve su, bez obzira na razinu aktivnosti, uskladile svoje statute sa Zakonom o udrugama (Narodne novine br. 74/2014, 70/2017, 98/2019, 151/2022). Navedeni zakon, zajedno sa Zakonom o zakladama (Narodne novine br. 106/2018, 98/2019, 151/2022), Zakonom o volonterstvu (Narodne novine br. 58/2007, 22/2013, 84/2021) i Zakonom o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (Narodne novine br. 121/2014, 114/2022) čini regulatornu okosnicu djelovanja civilnog društva u Republici Hrvatskoj.

---

⁵³ European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) (2018). *Challenges facing civil society organizations working on human rights in the EU*. Dostupno na: <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-organisations-working-human-rights-eu>. (Pristupljeno: 5. prosinca 2024.).

Tablica 25: Popis udruga sa sjedištem u Općini Vrsar-Orsera

Naziv udruge
Udruga ugostitelja Vrsar
Zajednica Talijana Vrsar - Comunità degli Italiani di Orsera
„Motociklistički klub Kampanja“
Ronilački klub „Ugor“
Društvo prijatelja HNK Hajduk u Vrsaru
Pikado klub Vrsar
Sportsko-ribolovno društvo „Baraj“ Vrsar
Stolnoteniski klub „Vrsar“ - Vrsar
Vaterpolo klub „Vrsar“
Glazbena rock udruge Vrsar
Aeroklub „Vrsar“ – Vrsar
Društvo „Naša djeca“ Vrsar
Karate klub „Vrsar“
Speleoklub „Had“ Poreč
Nogometni klub Vrsar
Sportski klub Pietra d'Orsera
Udruga za održivi razvoj zajednice i očuvanje baštine grota Vrsar
Klub tajlandskog boksa „Veli Jože“ Vrsar
Lovačko društvo „Lim“ Vrsar
„Mendule“ Vrsar
Nogometni klub „Victory“
Udruga maslinara „Buga“
Boćarski klub Vrsar
„Kickboxing klub Vrsar“
Dobrovoljno vatrogasno društvo „Vrsar“ Vrsar
Udruga mladih Galineri Vrsar
Orsarta – Kulturno-edukacijski centar

Izvor: Registar udruga

Općina Vrsar-Orsera ističe se kao zajednica s izrazito visokim stupnjem građanskog angažmana, gdje na svakih 71 stanovnika dolazi jedna udruge. Ovaj rezultat nadmašuje prosjek Istarske županije, gdje je omjer jedna udruge na 92 stanovnika, kao i nacionalni prosjek od jedne udruge na 85 stanovnika. Takvi

pokazatelji svrstavaju Vrsar među zajednice s najaktivnijim civilnim društvom, koje unaprjeđuje i obogaćuje društveni život te doprinosi jačanju društvene kohezije i održivom razvoju Općine.⁵⁴

Prema području djelovanja, najveći broj udruga u Vrsaru djeluje u području sporta, čineći više od polovice ukupnog broja udruga. Sportske udruge uključuju širok spektar sportskih aktivnosti, od timskih sportova (nogometa i vaterpola) do individualnih aktivnosti poput ronjenja, karate i boćanja. Uz sportske udruge, ističu se i sektorske udruge u gospodarstvu, poput Udruge ugostitelja Vrsar i Udruge maslinara „Buga“, koje promoviraju razvoj lokalnih gospodarskih grana i zajedničkih interesa njihovih članova. Uz njih, posebno mjesto zauzimaju udruge fokusirane na djecu i mlade koje svojim programima osiguravaju uključivanje mlađih generacija u društveni život, kao i kulturne i umjetničke udruge koje doprinose očuvanju kulturne baštine i razvoju kreativnih inicijativa, obogaćujući društveni i kulturni život lokalne zajednice.

Uz već spomenuti zakonodavni okvir, potrebno je spomenuti i institucionalni okvir za djelovanje civilnog društva nužan za osiguranje podrške, koordinacije i resursa potrebnih za učinkovitu provedbu zakonskih odredbi. Što se tiče takvog okvira na nacionalnoj razini, isti već desetljećima postoji i počiva na tri „stupa“ potpore civilnom društvu – Uredu za udruge kao stručnoj službi Vlade RH, Savjetu za razvoj civilnog društva kao savjetodavnom tijelu Vlade i Nacionalnoj zakladi za razvoj civilnog društva koju je osnovao Hrvatski sabor. Na županijskoj razini relevantna je Zaklada za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva Istarske županije, koju je 2006. godine osnovala Istarska županija. Na općinskoj razini nadležan je Jedinostveni upravni odjel općine, unutar kojeg djeluje Odsjek za opću upravu, društvene djelatnosti i javnu nabavu.

Jedan od najvećih izazova s kojima se civilno društvo susreće je financijska održivost. Iako mnoge udruge doprinose razvoju zajednice različitim društvenim, kulturnim, sportskim i humanitarnim aktivnostima, one su često suočene s problemom nedostatka stabilnih izvora prihoda. Većina ih tako ovisi o povremenim donacijama, projektima financiranim iz javnih sredstava ili natječajima za sredstva iz fondova Europske unije. Ograničenost lokalnih i državnih proračuna dodatno smanjuje mogućnosti za sustavno financiranje, dok kompleksnost natječajnih procedura i zahtjeva za EU fondove često predstavlja prepreku manjim udrugama. Kao rezultat, mnoge udruge rade na granici održivosti, oslanjajući se na volonterski rad i minimalne resurse, što ograničava njihov potencijal za rast i razvoj.

U tom kontekstu, za udruge na području Općine Vrsar-Orsera značajna je financijska podrška koju udrugama pruža Općina kroz redovitu objavu Javnog natječaja za financiranje programa i projekata od interesa za opće dobro na području Općine Vrsar-Orsera koje provode udruge, a koji se objavljuje svake godine na web stranicama Općine. Također, nisu zanemariva ni sredstva koja Općina dodjeljuje udrugama u formi donacije, a koja nisu nužno namijenjena za financiranje konkretnog projekta.

---

⁵⁴ Napomena: Podaci o broju stanovnika temelje se na Popisu stanovništva iz 2021. godine, dok su podaci o broju udruga preuzeti iz Registra udruga u 2024. godini. Iako između tih razdoblja može doći do manjih promjena, razlike ne bi značajno utjecale na prikazane omjere.

Tablica 26: Iznosi odobrenih iznosa financiranja udrugama (trenutno aktivnima) sa sjedištem u Općini za razdoblje od 2020. do 2024.

Naziv udruge	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	Ukupno
Udruga ugostitelja Vrsar	5.076,65	-	-	-	-	5.076,65
Zajednica Talijana Vrsar - Comunità degli Italiani di Orsera	-	-	-	-	2.900,00	2.900,00
Ronilački klub „Ugor“	4.512,58	3.981,68	3.981,68	-	4.375,00	16.850,94
Pikado klub Vrsar	1.725,40	1.061,78	2.654,56	-	2.000,00	7.441,74
Sportsko-ribolovno društvo „Baraj“ Vrsar	3.318,07	3.052,62	3.318,07	-	3.318,00	13.006,76
Stolnoteniski klub „Vrsar“ - Vrsar	7.963,39	7.963,39	9.290,60	11.900,00	14.000,00	51.117,38
Vaterpolo klub „Vrsar“	2.455,37	1.990,84	1.990,84	-	2.000,00	8.437,05
Glazbena rock udruuga Vrsar	2.322,65	-	-	-	-	2.322,65
Društvo „Naša djeca“ Vrsar	17.253,97	16.192,18	18.514,83	-	25.000,00	76.960,98
Karate klub „Vrsar“	2.389,01	1.858,12	-	-	800,00	5.047,13
Speleoklub „Had“ Poreč	1.592,67	1.592,67	-	-	2.000,00	5.185,34
Nogometni klub Vrsar	39.816,84	38.489,61	39.816,84	-	46.000,00	164.123,29
Sportski klub Pietra d'Orsera	-	-	-	-	1.200,00	1.200,00
Lovačko društvo „Lim“ Vrsar	-	2.521,73	2.521,73	3.311,00	2.986,00	11.340,46
„Mendule“ Vrsar	4.645,00	3.981,68	3.318,07	3.336,00	4.400,00	19.680,75
Udruga maslinara „Buga“	5.076,65	3.138,89	4.778,02	-	4.200,00	17.193,56

Boćarski klub Vrsar	2.919,90	1.592,67	3.052,62	3.000,00	-	10.565,19
„Kickboxing klub Vrsar“	2.919,90	1.990,84	1.990,84	1.900,00	2.000,00	10.801,58
Udruga mladih Galineri Vrsar	-	-	3.716,24	-	-	3.716,24
Orsarta – Kulturno-edukacijski centar	-	-	1.327,23	-	-	1.327,23
UKUPNO	/	/	/	/	/	434.294,92

Izvor: Odluke o dodjeli sredstava za sufinanciranje programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge na području Općine Vrsar-Orsera

Na temelju dostupnih podataka, Općina Vrsar-Orsera je u razdoblju od 2020. do 2024. godine izdvojila ukupno 434.294,92 € za financiranje različitih projekata udruga trenutno upisanih u Registar udruga sa sjedištem na području Općine.

Prema području djelovanja, Općina Vrsar-Orsera najviše izdvaja za sportske aktivnosti, s ukupno više od 300.000,00 eura usmjerenih na nogomet, stolni tenis, sportsko-ribolovne sadržaje i druge sportske udruge. Osim sportskih aktivnosti, značajna sredstva dodijeljena su i društvenim i kulturnim udrugama, poput Društva „Naša djeca“ Vrsar, koje projektima poput ljetnog kampa u Montrakeru i prosinačkih priredbi doprinosi društvenom i kulturnom životu zajednice. Organiziranjem edukativnih i zabavnih programa za djecu, Društvo „Naša djeca“ Vrsar ne samo da promovira dječja prava, već i stvara sigurno i poticajno okruženje za njihov rast i razvoj, što ga čini važnim dionikom u lokalnoj zajednici. Ova raspodjela sredstava odražava usmjerenost Općine Vrsar-Orsera podršci sportskim, društvenim i kulturnim inicijativama koje obogaćuju život svih građana i promiču zajedničke vrijednosti.

Općina Vrsar-Orsera ne podržava samo udruge i organizacije koje imaju sjedište na njezinom području, već aktivno surađuje i s brojnim drugim dionicima iz šire regije, posebice s udrugama i organizacijama sa sjedištem na području Istarske županije. Ovaj pristup doprinosi kvaliteti života lokalne zajednice i obogaćuje raznolikost kulturnih, sportskih i društvenih sadržaja dostupnih stanovnicima i posjetiteljima Općine. Jedan od istaknutih primjera ove suradnje je dugogodišnja podrška Općine Vrsar-Orsera programima Odbojkaškog kluba Funtana-Vrsar, koji, iako djeluje na i području susjedne općine ima osiguranu financijsku i logističku podršku.

Talijanska nacionalna manjina – dvojezičnost

Jedno od značajnih obilježja civilnog društva Općine Vrsar-Orsera, kao i Istarske županije, jest uloga pripadnika talijanske nacionalne manjine. Talijanska zajednica doprinosi očuvanju kulturne raznolikosti, njegovanju dvojezičnosti te jačanju povijesnih veza s talijanskom kulturom. Njihovo aktivno sudjelovanje u društvenim, kulturnim i obrazovnim aktivnostima obogaćuje lokalnu zajednicu i čuva specifični identitet i naslijeđe ovog područja. Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine, Talijani

čine drugu najzastupljeniju nacionalnu manjinu u Općini, s udjelom od 3,02 % ukupnog broja stanovnika. Na razini Istarske županije prema istom popisu živi 71,09 % od ukupnog broja pripadnika talijanske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj - više nego u svim drugim županijama zajedno.

Na razini Općine, ključnu ulogu u zaštiti i promicanju prava talijanske nacionalne manjine ima Statut, koji osigurava ravnopravnost i dvojezičnost kao sastavni dio svakodnevnog života zajednice. Pripadnicima talijanske nacionalne manjine Statut jamči službenu uporabu talijanskog jezika i pisma u općinskoj upravi, na javnim oznakama te u administrativnim postupcima. Također, osigurana im je politička zastupljenost u predstavničkim tijelima Općine, čime se omogućuje njihovo aktivno sudjelovanje u donošenju odluka važnih za lokalnu zajednicu. Uporaba hrvatskog i talijanskog jezika u službenim i javnim aktivnostima ne samo da je omogućena statutarnim odredbama, već je podržana i regulirana na županijskoj i nacionalnoj razini putem nekoliko važnih pravnih akata:

- *Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina (Narodne novine br. 155/2002, 47/2020, 80/2011, 93/2011)*
- *Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine br. 51/2000, 56/2000, 155/2002)*
- *Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine br. 33/2001 i kasniji amandmani)*
- *Statutom Istarske županije / Statuto della regione Istriana (SNIŽ/BURI 10/09, 4/13, 16/16, 1/17, 2/17, 2/18, 10/20 i 6/21)*

Navedena pravna regulativa omogućuje pripadnicima talijanske nacionalne manjine ostvarivanje svojih prava u svakodnevnim situacijama, bilo da se radi o obrazovanju, administraciji ili kulturnim događanjima. Dvojezičnost ne samo da pridonosi očuvanju specifičnog identiteta zajednice, već i jača njezinu povezanost s povijesnim i kulturnim naslijeđem regije.

Važna uloga talijanske nacionalne manjine u Općini Vrsar-Orsera očituje se radom *Zajednice Talijana Vrsar – Comunita degli Italiani di Orsera*, jedne od najstarijih udruga u Općini. Zajednica djeluje kao čuvar talijanske baštine, jezika i tradicije, organizirajući besplatne tečajeve jezika, kulturne manifestacije i radionice, poput izrade venecijanskih maski. Njihove aktivnosti značajno obogaćuju društveni život i njeguju talijanski identitet u zajednici. Doprinos Zajednice Talijana prepoznat je i valoriziran od Općine dodjelom priznanja za promociju talijanskog jezika i kulture u ožujku 2024. godine. Uz to, važnost daljnjeg promicanja dvojezičnosti i očuvanja talijanskog jezika formalizirana je potpisom Sporazuma o suradnji s dvojezičnim gradovima i općinama Istarske županije. Sporazum su potpisali istarski župan kao i čelnici sedam gradova i jedanaest općina čime nastavljaju suradnju i zajedničko financiranje (prvi sporazum potpisan je 2020. godine) aktivnosti namijenjenih promicanju dvojezičnosti u razdoblju od 2024. do 2027. godine.

SWOT ANALIZA

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetna i dostupna predškolska i osnovnoškolska infrastruktura • Dostupno glazbeno obrazovanje djelovanjem područnog odjela Umjetničke škole Poreč • Zastupljenost primarne zdravstvene zaštite i osigurana infrastruktura • Povećana dostupnost socijalne skrbi administrativnim savjetovanjem građana Općine • Bogatstvo kulturnog naslijeđa i prepoznatljivi elementi baštine • Očuvana prirodna baština • Pokretanje projekta društveno poticajne stanogradnje (POS) • Pozitivni pokazatelji poslovanja lokalnih poduzetnika • Razvijen turistički sektor • Povoljni agro-ekološki uvjeti za razvoj poljoprivrede • Dostatna vodoopskrbna mreža • Kvalitetan elektrodistribucijski sustav • Dostupnost Aerodroma Vrsar • Uspostavljena infrastruktura za gospodarenje otpadom • Razvijeno civilno društvo • Talijanska nacionalna manjina kao nositelj kulturne i jezične baštine 	<ul style="list-style-type: none"> • Negativan prirodni prirast i starenje populacije stanovništva • Nedostatak stručnog kadra u predškolskom odgoju i obrazovanju • Neadekvatni prostorni resursi za glazbeno obrazovanje • Nedostatni kapacitet pružatelja socijalnih usluga za starije i nemoćne • Manjak prostornih kapaciteta za kulturna događanja • Nedostatna stambena infrastruktura i nepriuštivo stanovanje • Prekomjerno oslanjanje na turizam kao generatora gospodarskog razvoja • Izražena sezonalnost lokalnog gospodarstva i tržišta rada • Nedostatna infrastruktura odvodnje oborinskih voda • Dotrajala infrastruktura sustava odvodnje otpadnih voda • Nedostatna kvaliteta cestovne infrastrukture i postojećih prometnih rješenja • Nedostatan javni prijevoz i povezanost s okolnim područjima • Nedostatni kapaciteti lučke infrastrukture • Nedovoljna stopa odvojenog prikupljanja otpada • Nerazvijene e-usluge Općine

Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost EU sredstava za ulaganje u društvenu i javnu te komunalnu infrastrukturu • Novi modeli poticanja zapošljavanja u zdravstvu, uz jačanje postojećih • Jačanje civilnog društva u provedbi deinstitutionaliziranih socijalnih usluga • Razvoj kreativnih industrija valorizacijom kulturne baštine • Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o lokalnim porezima, Zakon o upravljanju i održavanju zgrada i Nacionalni plan stambene politike do 2030. godine kao prilike za optimizaciju stambene dostupnosti • Dostupnost EU sredstava za jačanje konkurentnosti MSP-ova • Energetska tranzicija i korištenje obnovljivih izvora energije • Financiranje digitalne tranzicije ESI fondovima • Novi Zakon o turizmu kao prilika za razvoj održive destinacije 	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavak negativnih demografskih trendova • Nemogućnost pronalaska stručnog kadra u društvenim djelatnostima • Povećanje socijalne isključenosti ranjivih skupina primarno starijih i nemoćnih • Daljnja prekomjerna ovisnost o turizmu • Nastavak trenda rasta cijena nekretnina • Klimatske promjene • Daljnje veliko vršno opterećenje infrastrukture u ljetnim mjesecima • Inflacija • Nepovoljna geopolitička situacija • Rizik o ekoloških katastrofa

Srednjoročna vizija razvoja

Općina Vrsar-Orsera

Vrsar-Orsera 2031. - živjeti, stvarati i čuvati

Živjeti – Izvor⁵⁵ zajedništva i kvalitete života za sve generacije

Vrsar je mjesto izgrađenog identiteta za život svih generacija – uključivog, pravednog i pristupačnog. Razvojem društvene infrastrukture, obrazovanja, zdravstva i skrbi, Vrsar postaje izvor međugeneracijske solidarnosti, mjesto gdje svatko može pronaći prostor za svoj rast.

Stvarati – Izvor inovacija i održivog gospodarstva

Vrsar potiče poduzetništvo, poljoprivredu i održive oblike turizma koji poštuju prostor i ljude. Općina postaje izvor stvaralaštva, otvorena za nove ideje, ali ukorijenjena u lokalnim vrijednostima.

Čuvati – Izvor očuvane prirode i kulturnog identiteta

Kao mjesto s bogatom poviješću i jedinstvenim krajolikom, Vrsar provodi razvojne mjere koje prirodu ne eksploatiraju nego njeguju, a kulturnu baštinu ne konzerviraju nego oživljavaju. Postaje izvor održivosti, destinacija koja turizam vodi promišljeno, s naglaskom na autentičnost, ekološku ravnotežu i identitet prostora.

Pojašnjenje vizije

Vizija razvoja Općine Vrsar-Orsera do 2031. godine izražava dugoročnu ambiciju usmjerenu na izgradnju uključive, održive i otporne zajednice. Utemeljena je na prepoznavanju ključnih vrijednosti prostora i zajednice, visoke kvalitete života, očuvanih prirodnih i kulturnih resursa te stvaralačkog potencijala stanovništva. Vizija služi kao smjernica za donošenje razvojnih odluka, usmjeravanje prioriteta i postizanje ravnoteže između potreba ljudi, gospodarstva i okoliša, postavljajući temelje za održiv i uravnotežen razvoj.

Općina Vrsar-Orsera je mjesto izraženog identiteta, bogate kulturne baštine i iznimnog krajolika, koje svoj razvoj temelji na uravnoteženom odnosu između kvalitete života, održivog gospodarskog razvoja i očuvanja prirodnih i kulturnih resursa. Vrsar-Orsera ima snažne pretpostavke za razvoj kao uključiva zajednica svih generacija, u kojoj su dostupni obrazovanje, skrb, zdravstvena zaštita i društvena infrastruktura, čime se potiče međugeneracijska solidarnost i aktivno sudjelovanje građana.

Gospodarski potencijal Vrsara-Orsera počiva na razvoju malog i srednjeg poduzetništva, poljoprivrede te turizma koji je održiv, promišljen i usmjeren na očuvanje lokalnih vrijednosti. Iako turizam predstavlja značajnu gospodarsku granu, potrebna je njegova transformacija prema modelu koji

⁵⁵ U korijenu naziva *Ursaria* sačuvala se staromediteranska riječ “ur” koja znači izvor.

poštuje okoliš, baštinu i potrebe lokalne zajednice. Pri tome, naglasak je na inovacijama, kružnom gospodarstvu i povezivanju gospodarskih sektora kroz lokalne resurse.

Poseban značaj ima očuvanje prirodne i kulturne baštine od krajobraza do urbanih cjelina i nematerijalne baštine koja ne smije ostati samo predmet zaštite, već postaje pokretač identitetski snažnog, ekološki osjetljivog i kulturno relevantnog razvoja. Vrsar-Orsera se razvija kao prostor koji spaja prošlost i budućnost očuvanjem tradicije i baštine, ali i stvaranjem novih vrijednosti kroz otvorenost i odgovornost prema prostoru.

S obzirom na izražene utjecaje klimatskih promjena, potrebna je dodatna pažnja usmjerena prema zelenoj tranziciji, energetske učinkovitosti, otpornosti infrastrukture i očuvanju prirodnih resursa. Također, digitalna transformacija i participativni modeli upravljanja ključni su za uključivanje svih dijelova društva, osobito mladih i ranjivih skupina.

*Kako bi Vrsar-Orsera postao primjer zajednice 21. stoljeća, važno je ulagati u razvoj ljudi, poticati kreativnost, jačati lokalne kapacitete i osigurati ravnotežu između kvalitete života, stvaranja i očuvanja u skladu s vizijom: **živjeti, stvarati i čuvati.***

Strateški okvir

Opis srednjoročnih razvojnih potreba i potencijala

1. Društveno okruženje

Razvojne potrebe

Društveni razvoj Općine Vrsar-Orsera obuhvaća područja odgoja i obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi te kulture, sporta i civilnog društva.

Analiza postojećeg stanja ukazuje na određene strukturne izazove povezane s demografskim kretanjima, dostupnošću usluga i infrastrukturnim kapacitetima. Što se tiče demografskog aspekta, iako se broj obitelji zadržava na stabilnoj razini, ukupan broj stanovnika bilježi pad od 11 % u desetogodišnjem razdoblju⁵⁶, što je više od županijskog prosjeka. Ključni uzrok toga je negativan prirodni prirast i starenje stanovništva, ali pozitivni migracijski saldo ublažava ukupne gubitke. Time se javlja razvojna potreba za jačanjem pronatalitetnih i demografskih mjera koje istodobno pokrivaju i područje stanovanja kao i druga povezana područja.

U području odgoja i obrazovanja prisutan je pad broja upisane djece u sustavu predškolskog i osnovnog obrazovanja, što odražava demografske trendove, identificirane su razvojne potrebe ulaganja u sustav odgoja i obrazovanja. Primarno, postoji potreba za nastavkom ulaganja u obrazovnu infrastrukturu, s

⁵⁶ Prema podacima posljednjeg popisa stanovništva iz 2021. godine, u Općini Vrsar-Orsera živi ukupno 1.923 stanovnika. U usporedbi s popisom iz 2011. godine, u Općini je živjelo 2.162 stanovnika.

naglaskom na segment osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja, radi osiguranja prostornih i funkcionalnih uvjeta u skladu s pedagoškim standardima. Ujedno, kao razvojni prioritet nameće se i osiguranje specijaliziranih prostornih kapaciteta za provedbu glazbenog obrazovanja, čime bi se unaprijedila njegova dostupnost te kvaliteta izvannastavnih i umjetničkih sadržaja u zajednici. Uz prostorna ograničenja postojećih objekata, izazov predstavlja i nedostatak stručnog kadra pa je kao razvojna potreba identificirana provedba mjera usmjerenih na privlačenje i zadržavanje stručnog kadra.

Nadalje, unatoč ograničenim mogućnostima Općine u definiranju programa, postoji potreba za usklađivanjem i prilagodbom obrazovnog sadržaja tržišnim trendovima i potrebama lokalnog gospodarstva, točnije usmjeravanja mladih prema deficitarnim zanimanjima u turizmu, obrtništvu, uslužnim djelatnostima te socijalnom i zdravstvenom radu.

Zdravstveni i socijalni sustav pružaju adekvatne i osnovne usluge, osobito u domeni primarne zdravstvene zaštite i socijalnih prava. Ipak, područje socijalnih usluga pokazuje nedostatke jer u Općini nije formalno evidentiran niti jedan registrirani pružatelj socijalnih usluga što ograničava dostupnost institucionalnih i izvaninstitucionalnih socijalnih usluga. Najveće potrebe utvrđene su kod starijih i nemoćnih, osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju kao ranjivih skupina. U kontekstu povećanja kapaciteta za skrb o ranjivim društvenim skupinama, s naglaskom na starije osobe ključno je planirati i implementirati mjere usmjerene na razvoj i funkcionalno jačanje društvene infrastrukture, osobito uspostavom dnevnih boravaka za starije osobe, čime bi se osigurala veća dostupnost socijalnih usluga i unaprijedila kvaliteta života korisnika.

Kultura i sport predstavljaju važan segment društvenog života u Općini. Razvojne potrebe u kulturi odnose se na diverzifikaciju kulturne ponude te jačanje njezine prisutnosti tijekom cijele godine, a ne isključivo u ljetnim mjesecima. Postoji izražena potreba za sustavnim ulaganjem u planiranje i upravljanje kulturnim resursima na način koji doprinosi smanjenju sezonalnosti turizma i stvara dodanu vrijednost lokalnoj zajednici. Specifične potrebe odnose se na uspostavu i razvoj novih interpretacijskih centara, kulturnih ruta i tematskih sadržaja s ciljem valorizacije i integriranog upravljanja srednjovjekovnom baštinom, kiparskim nasljeđem Montrakera te narativno atraktivnim povijesnim elementima, poput Casanovinih boravaka u Vrsaru-Orsera. Istovremeno, prepoznata je potreba za strateškim jačanjem kapaciteta lokalnih dionika u području kulturnog planiranja i upravljanja kao i uspostava učinkovitih mehanizama koordinacije između kulturnog i turističkog sektora radi poticanja održivog i uravnoteženog razvoja destinacije.

U kontekstu sporta razvojna potreba Općine Vrsar-Orsera očituje se u daljnjoj izgradnji i unaprjeđenju sportske i rekreacijske infrastrukture, s ciljem odgovora na rastuće potrebe lokalne zajednice i stvaranja preduvjeta za razvoj natjecateljskog sportskog turizma. Na području Općine već je uspostavljena osnovna sportska infrastruktura, pri čemu posebno značajnu ulogu ima novoizgrađena multifunkcionalna dvorana za dvoranske sportove, koja dopunjuje postojeće sadržaje otvorenog tipa. Paralelno s infrastrukturnim razvojem, bilježi se i kontinuirani porast broja novoosnovanih sportskih udruga što dodatno potvrđuje potrebu za strateškim ulaganjem u ovaj segment kako bi se osigurao održiv razvoj sporta i aktivnog načina života u lokalnoj zajednici.

Poseban razvojni izazov u Općini predstavlja stambena politika. Cijene nekretnina i njihova slaba dostupnost uzrokovana sezonalnom orijentacijom tržišta narušavaju pristupačnost i priuštivost stanovanja, što otežava ostanak mladih obitelji i privlačenje stanovništva, posebno kvalificiranog kadra. Nedostatak mogućnosti dugoročnog najma i nepristupačne cijene nekretnina dovode do deficita raspoloživih stambenih jedinica tijekom cijele godine, čime se značajno ograničava demografska obnova zajednice. Kako bi se stanovanje učinilo dostupnijim, potrebne su dodatne socijalne i financijske mjere podrške.

Razvojni potencijali

Unatoč navedenim društvenim izazovima, Općina Vrsar-Orsera posjeduje razvojne potencijale u području društvenog razvoja. Pozitivan migracijski saldo, iako trenutačno nedovoljan za nadoknadu prirodnog pada stanovništva, upućuje na percepciju Općine kao poželjnog mjesta za život, što se može dodatno kapitalizirati usmjeravanjem na razvoj politika zapošljavanja i stanovanja te većoj dostupnosti javnih usluga.

Postojeća obrazovna infrastruktura, dječji vrtić i osnovna škola, pružaju osnovu za daljnja ulaganja u kvalitetu i dostupnost usluga. Dodatni potencijal leži u razvoju suradnje s lokalnim poduzećima čime se učenicima omogućuje primjena znanja i bolja priprema za tržište rada.

U području socijalne skrbi, potencijal se temelji na nadogradnji postojećeg sustava, odnosno razvoju mreže socijalnih usluga oslonjene na principe deinstitucionalizacije i skrbi u zajednici. Općina provodi savjetodavne aktivnosti socijalnog radnika, što predstavlja potencijal za daljnji napredak izgradnje sustava koji uključuje lokalne dionike posebno u cilju jačanja doprinosa civilnog društva u razvoju i pružanju socijalnih usluga. Dostupnost zdravstvenih usluga na području Općine u značajnoj mjeri ovisi o organizaciji i dostupnosti zdravstvene infrastrukture na regionalnoj, odnosno županijskoj razini. Potencijal postoji u proširenju dostupnosti postojećih usluga primarne zdravstvene zaštite, osobito uvođenjem dodatnih mobilnih timova u suradnji s Istarskim domovima zdravlja. Također, razvoj preventivnih i edukativnih zdravstvenih programa u suradnji s lokalnim udrugama i povezanim institucijama može doprinijeti jačanju zdravlja zajednice.

Nadalje, arheološka i nematerijalna kulturna baština Općine Vrsar-Orsera predstavlja značajan, još uvijek nedovoljno valoriziran razvojni potencijal. Vrsarski kamen predstavlja vrijedan razvojni potencijal koji množe doprinijeti stvaranju jedinstvenog identiteta destinacije. Kulturna ponuda temeljena na arheološkim lokalitetima omogućuje diverzifikaciju turističkog proizvoda izvan sezonskih okvira i pridonosi pozicioniranju Općine kao destinacije s autentičnim kulturnim identitetom. Dodatno, osiguravanje adekvatne infrastrukture za održavanje kulturnih događanja i manifestacija u zatvorenim prostorima ključno je za kontinuitet kulturnog života u Općini i razvoj novih kulturnih sadržaja tijekom cijele godine. Poseban razvojni potencijal leži u brendiranju i promociji lokalne nematerijalne baštine, poput Vrsaranskih amareta, čime se jača prepoznatljivost destinacije, potiče lokalno poduzetništvo i doprinosi očuvanju kulturnog naslijeđa održivim modelima interpretacije i prezentacije.

2. Gospodarsko okruženje

Razvojne potrebe

Općina Vrsar-Orsera svrstava se među najrazvijenije jedinice lokalne samouprave u Hrvatskoj, pri čemu gospodarstvo karakterizira stabilan rast i oslanjanje na turizam. Iako turizam generira glavnu prihodnu i zapošljavanja, njegova dominacija u ukupnoj gospodarskoj strukturi ima svojih ograničenja. Sezonalnost dovodi do fluktuacija na tržištu rada, infrastrukturnih opterećenja i osjetljivosti lokalnog gospodarstva na vanjske utjecaje.

Zato postoji potreba za diverzifikacijom gospodarstva, kako bi se osigurao stabilniji i otporniji sustav kao i potreba za poticanjem obrtništva i poduzetništva izvan turističkog sektora. Mikro, mala i srednja poduzeća suočena su s potrebom za jačanjem institucionalnog i financijskog okvira podrške. Program poticanja poduzetništva pruža osnovu, ali su potrebne ciljane mjere za sektore s potencijalom za diverzifikaciju lokalnog gospodarstva. Uz to, ulaganja u poduzetničku infrastrukturu također su identificirana kao razvojna potreba.

Unatoč povoljnim prirodnim i klimatskim uvjetima, poljoprivreda ostaje slabija gospodarska grana unutar koje se javlja potreba za ulaganjem i jačanjem kapaciteta. Istodobno, poljoprivreda zahtijeva strateške politike Općine te uključivanje ruralnih područja u regionalne i šire lance vrijednosti koji se mogu postići uspostavom proizvođačkih organizacija koje bi omogućile bolju tržišnu prepoznatljivost lokalnih proizvoda.

Slično, razvojne potrebe utvrđene su i u sektoru ribarstva i akvakulture, gdje je unatoč razvijenosti djelatnosti poput uzgoja školjaka u Limskom zaljevu, potrebna veća integracija sektora u lokalni gospodarski sustav. Kao specifična potreba ističe se izdvajanje ribarske luke iz postojećeg prostora Luke Vrsar, kao rješenje koje bi bilo bolje prilagođeno zahtjevima ribarske djelatnosti, uz istovremeno smanjenje prostornog preklapanja i kolizije s turizmom i drugim pomorskim aktivnostima.

Razvojni potencijali

Unatoč postojećim ograničenjima, gospodarska struktura Općine ima potencijal za daljnji razvoj. Poslovanje lokalnih poduzetnika pokazuje stabilnu osnovu koju je moguće dodatno ojačati ciljanim mjerama, posebno korištenjem EU sredstava. Postoji prostor za specijalizaciju i povezivanje unutar postojećih gospodarskih djelatnosti, kao i za razvoj novih poslovnih modela suradnjom s lokalnom zajednicom, civilnim sektorom te prepoznavanjem i iskorištavanjem lokalnih prednosti.

Turizam, kao glavna gospodarska djelatnost, i dalje ima značajan potencijal, ali ga je moguće razvijati u pravcu veće održivosti i prostorne decentralizacije te razvoja posebnih oblika turizma. Time se otvara prostor za razvoj cjelogodišnjeg turizma i turističkih proizvoda koji se oslanjaju na lokalne resurse, gastronomiju, prirodne posebnosti za aktivni turizam, sport i rekreaciju te kulturnu baštinu. Specifično, razvoj aktivnog turizma cikloturizmom prepoznaje se kao razvojni potencijal koji doprinosi diversifikaciji turističke ponude, produljenju turističke sezone te promociji održivih oblika mobilnosti i

aktivnog odmora. Pritom prisutnost kampova i hotelskog smještaja izvan središta čini važan prostorni resurs jer omogućuje razvoj turizma izvan urbane jezgre, čime se doprinosi očuvanju prostora.

Razvojni potencijali sektora poljoprivrede temelje se na povoljnim agroekološkim uvjetima - povoljnoj klimi, plodnom i kvalitetnom tlu te dostupnosti vode. Lokalna prehrambena ponuda i kratki lanci opskrbe imaju potencijal da dodatno unaprijede cjelogodišnju turističku ponudu i istovremeno povećaju konkurentnost lokalnih proizvođača. U kontekstu povećanja potražnje za certificiranim i ekološkim proizvodima razvoj ekološke poljoprivrede razvojni je potencijal na kojem počiva revitalizacija ovog sektora te povećanja konkurentnosti malih proizvođača.

Završno, iako trenutno nije prepoznato kao ključni nositelj gospodarskog rasta, ribarstvo se ističe kao djelatnost s visokim razvojnim potencijalom, posebno u kontekstu pozicioniranja Općine Vrsar-Orsera kao destinacije koja povezuje održivu proizvodnju hrane i kvalitetnu turističku uslugu.

3. Urbano okruženje

Razvojne potrebe

Urbano okruženje Općine Vrsar-Orsera obuhvaća aspekte prostorne organizacije, komunalne i prometne infrastrukture, upravljanja okolišem te energetske i digitalne tranzicije.

Unatoč visokoj kvaliteti prirodnog okoliša, urbani sustav Općine Vrsar-Orsera suočava se s pritiscima koji proizlaze iz sezonske koncentracije aktivnosti, ograničene prometne i komunalne infrastrukture te nižeg stupnja energetske tranzicije. Povećani pritisak i vršno opterećenje na komunalnu infrastrukturu u ljetnim mjesecima, osobito u području vodoopskrbe i odvodnje, ukazuje na potrebu za dodatnim ulaganjima u sustave kako bi oni bili stabilni za vrijeme sezonske opterećenosti. Unapređenje infrastrukture odvodnje oborinski voda jedno je od ključnih infrastrukturnih potreba Općine.

Prometni izazovi utječu na kvalitetu života lokalnog stanovništva te predstavljaju jednu od izraženijih razvojnih potreba u segmentu urbanog okruženja. Kao i u ostalim segmentima komunalne infrastrukture, vršno opterećenje tijekom ljetnih mjeseci podrazumijeva da turistički pritisak dodatno opterećuje već ograničenu prometnu infrastrukturu. Uz potrebu za povećanjem parkirališnih kapaciteta ističe se potreba za povećanjem kvalitete i dostupnosti javnog prijevoza, kao jednog od modela razvoja održivijeg prometnog sustava.

Prometna povezanost s okolnim naseljima te županijskim središtima pokazuje slabosti. Riječ je o nepovezanim javnim prijevoznim linijama koje ne zadovoljavaju potrebe dnevne mobilnosti radnog stanovništva, školske djece i starijih osoba. Time je otežan pristup uslugama u području obrazovanja, zdravstva i zapošljavanja, a smanjuje se i ukupna privlačnost Općine za život, rad i investiranje. Potreba za jačanjem regionalne prometne integracije, uvođenjem fleksibilnijih oblika javnog prijevoza i povezivanjem s većim urbanim centrima poput Poreča ostaje jedan od razvojnih izazova.

Gospodarenje otpadom, iako organizacijski učinkovito, suočeno je s izazovima količina jer se na području Općine Vrsar-Orsera generira više otpada po stanovniku od nacionalnog prosjeka, što je

izravna posljedica turističke aktivnosti. U tom kontekstu postoji potreba za dodatnim mjerama koje obuhvaćaju smanjenje količine otpada, povećanje udjela selektivnog prikupljanja i bolje upravljanje građevinskim i sezonskim otpadom uz sustavno rješavanje problema divljih odlagališta otpada pojačanim nadzorom i preventivnim mjerama.

Na razini energetske infrastrukture i urbanističkog planiranja prepoznaje se potreba za tranzicijom prema obnovljivim izvorima energije i integracijom koncepta održive energije u cjelovitu viziju prostornog razvoja.

Razvojni potencijali

Unatoč prepoznatim infrastrukturnim izazovima, urbano okruženje Općine Vrsar-Orsera raspolaže nizom razvojnih potencijala koji predstavljaju čvrstu osnovu za prijelaz prema održivijem i urbanom okruženju. Postojeća kvaliteta pojedinih sustava komunalne infrastrukture, u kombinaciji sa sve većom svijesću o važnosti tranzicije na obnovljive izvore energije razvojni su potencijali koje je moguće dodatno valorizirati ciljanim i strateškim intervencijama.

Komunalna infrastruktura i gospodarenje otpadom predstavljaju područje s konkretnijim razvojnim mogućnostima. Iako Općina generira iznadprosječne količine otpada u usporedbi s nacionalnim razinama, što je očekivano s obzirom na turističke aktivnosti, visoka razina zadovoljstva stanovništva komunalnim uslugama ukazuje na dobro postavljene temelje. Upravo ta postojeća osnova koja dobro funkcionira može poslužiti kao potencijal za prelazak na održivije, kružne modele gospodarenja otpadom, poput prerade biorazgradivog otpada, bilo lokalno ili uz regionalnu suradnju, infrastrukture za građevinski otpad ili daljnju digitalizaciju sustava gospodarenja otpadom.

Energetska tranzicija također se izdvaja kao razvojno područje s mnogo potencijala. Geografski položaj i mediteranska klima stvaraju povoljno okruženje za povećano iskorištavanje solarne energije u kućanstvima, turističkom sektoru i komunalnoj infrastrukturi.

Implementacija pametnih rješenja prepoznata je kao razvojni potencijal rješavanja izazova prometnog sustava. Iako su prometna zagušenja i slaba povezanost javnog prometa identificirani kao izazovi, postojeća struktura cesta i blizina većih regionalnih čvorišta stvaraju potencijal za uspostavu funkcionalnijih rješenja uključujući sezonski i fleksibilni javni prijevoz i digitalizaciju upravljanja prometom. Osim toga, blizina manjeg aerodroma otvara potencijal razvoja specifičnih turističkih niša koje bi mogle koristiti zračni pristup. Razvoj biciklističke infrastrukture predstavlja strateški potencijal za unapređenje održive mobilnosti, smanjenje prometnog opterećenja u turističkoj sezoni i povećanje atraktivnosti destinacije za cikloturiste.

Informacijsko-komunikacijska infrastruktura pokazuje se kao funkcionalna i stabilna, što predstavlja dobar temelj za digitalizaciju javnih usluga i poslovanja. S obzirom na rastuće potrebe stanovništva i posjetitelja za kvalitetnim digitalnim uslugama, daljnja ulaganja u digitalnu infrastrukturu prepoznata su kao razvojni potencijal digitalne tranzicije u širem smislu.

4. Okvir upravljanja razvojem

Razvojne potrebe

Dimenzija okvira upravljanja razvojem odnosi na institucionalne kapacitete Općine Vrsar-Orsera da planira, koordinira i provodi razvojne politike i na razini suradnje s drugim institucionalnim i izvaninstitucionalnim dionicima. Analiza stanja pokazuje da Općina Vrsar-Orsera ima dobro postavljen institucionalni okvir za upravljanje razvojem koji ispunjava relevantne zakonske zahtjeve te ima dobru suradnju sa svojim građanima i civilnim društvom.

Unatoč tome, prisutne su razvojne potrebe usmjerene na unaprjeđenje digitalnih kapaciteta općinske uprave, osobito u području digitalizacije usluga i internih procesa te povećanja brzine i učinkovitosti odgovora na upite građana. Istaknuta je potreba za jačanjem administrativnih kapaciteta općinske uprave u dijelu tehničkih znanja i podizanja kapaciteta ljudskih resursa za pripremu i provedbu razvojnih projekata.

Prepoznata je i potreba za jačanjem mehanizama koordinacije i strateškog planiranja i to u smislu obveza koje proizlaze iz novog Zakona o turizmu, koji od jedinica lokalne samouprave zahtijeva izradu planova upravljanja destinacijom. Zahtjevi za održivim razvojem turizma, ograničenjem apartmanizacije i poticanjem ulaganja u zelene i digitalne sadržaje stvaraju potrebu za jačanjem kapaciteta strateškog promišljanja i međusektorske suradnje.

U području civilnog društva kao važne potrebe prepoznate su odgovarajuća podrška usmjerena prvenstveno na jačanje financijskih i ljudskih resursa s ciljem osnaživanja organizacija koje djeluju na području Općine i doprinose društvenom razvoju.

Razvojni potencijali

Jedan od bitnih potencijala je daljnja digitalna transformacija općinske uprave, u skladu s nacionalnim i europskim politikama digitalizacije javnog sektora. Korištenje sredstava iz ESI fondova predstavlja konkretan resurs za modernizaciju internih procesa i uvođenje elektroničkih usluga za građane. Tako je digitalna transformacija istovremeno prepoznata kao razvojna potreba i razvojni potencijal u kontekstu povećanja učinkovitosti lokalne samouprave.

Civilno društvo predstavlja jedan od ključnih razvojnih potencijala Općine Vrsar-Orsera. Brojne udruge već sada okupljaju velik broj građana i aktivno doprinose kvaliteti društvenog života. S omjerom jedne udruge na svakih 71 stanovnika, Vrsar se svrstava među najaktivnije lokalne zajednice u pogledu građanskog angažmana. Ovo stanje upućuje na postojanje visokog društvenog kapitala i spremnosti građana na uključivanje u javni život, što je prepoznato kao razvojni potencijal.

Kao partner u razvoju, organizacije civilnog društva imaju sposobnost povezati interese različitih društvenih skupina i prenijeti ih u javne politike. Njihova blizina lokalnim problemima i fleksibilnost u djelovanju čine ih važnim akterima u jačanju otpornosti zajednice.

Dvojezičnost predstavlja još jedan razvojni potencijal Općine Vrsar-Orsera, osobito u kontekstu njezina položaja u Istri, regiji s multikulturalnom tradicijom. Institucionalna prisutnost talijanskog jezika doprinosi jačanju društvene kohezije i osigurava ravnopravnu uključenost svih skupina, čime se potiče inkluzivnost i stabilnost zajednice. Istovremeno, dvojezičnost je kulturni kapital koji doprinosi očuvanju identiteta i posebnosti lokalne zajednice, a može se strateški koristiti u promociji turizma i međunarodne suradnje. U obrazovnom i gospodarskom smislu, viša razina jezične kompetencije ima potencijal doprinijeti zapošljivosti stanovništva, posebno u sektorima turizma i međunarodnih projekata. Pored toga, dvojezičnost olakšava pristup javnim uslugama pripadnicima talijanske nacionalne manjine te potiče njihovu veću participaciju u lokalnim razvojnim procesima. Time se stvara osnova za uključivo upravljanje i učinkovitije korištenje društvenog kapitala u razvoju Općine.

Potencijal za unaprjeđenje upravljanja razvojem posebno je izražen u novom Zakonu o turizmu, kojim jedinice lokalne samouprave, dobivaju jasniju odgovornost za izradu planova upravljanja destinacijom te oblikovanje turističkog razvoja, s naglaskom na održivost, prostornu ravnotežu i očuvanje kvalitete života stanovnika.

Prioriteti javnih politika u srednjoročnom razdoblju

1. Prioritet 1 – Mjesto i zajednica za sve generacije

Općina Vrsar-Orsera promišlja razvoj lokalne zajednice iz perspektive podizanja kvalitete života za sve generacije, s naglaskom na stvaranje atraktivnog, sigurnog i poticajnog okruženja za život i rad. Ključnu ulogu u tom procesu imaju društvene usluge koje trebaju biti prostorno i financijski dostupne te prilagođene suvremenim potrebama stanovnika.

Posebna pažnja usmjerena je na unaprjeđenje obrazovnog sustava i društvene infrastrukture kao preduvjeta demografske revitalizacije, zadržavanja mladih obitelji i privlačenja novih stanovnika. Ulaganja u mrežu vrtića, osnovnih škola i drugih obrazovnih kapaciteta nadovezuju se na stratešku orijentaciju prema razvoju obrazovanja koje odgovara potrebama lokalnog gospodarstva i prate trendove održivog rasta i tehnoloških promjena.

Upravo u cilju demografske obnove i stvaranja održive zajednice, Općina prepoznaje i radi na pitanju priuštivog stanovanja kao jednom od najvažnijih preduvjeta ostanka u zajednici. Općina stoga usmjerava pažnju na daljnji razvoj modela poticane stanogradnje, stvaranje partnerstava s privatnim sektorom i razmatranje raspoloživih javnih površina za stambene projekte koji odgovaraju stvarnim potrebama zajednice. Dodatno, Općina planira provedbu mjera predviđenih Nacionalnim planom stambene politike Republike Hrvatske do 2030., fokusirajući se na one aspekte koje su izravno primjenjive u lokalnom kontekstu i koje mogu doprinijeti povećanju stambenog fonda i unapređenju životnog standarda. Time se razvoj stambene politike pozicionira kao temeljna poluga jačanja lokalne kohezije, privlačenja stanovništva i podizanja kvalitete života u Općini.

U kontekstu očuvanja i promicanja identiteta zajednice, važan je i sustavan pristup valorizaciji kulturne baštine, uspostavi kulturne infrastrukture i očuvanju lokalnog nasljeđa. Kultura i baština ne percipiraju se isključivo kao vrijednosni element već kao i razvojni potencijal koji s jedne strane osnažuje lokalni identitet i potiče osjećaj pripadnosti unutar zajednice dok s druge strane predstavlja značajan potencijal za povećanje prepoznatljivosti i turističke atraktivnosti destinacije. Kroz podršku kulturnim inicijativama, valorizaciju nematerijalne baštine i aktivaciju kulturnih prostora, Općina teži uključivanju svih generacija u procese očuvanja i interpretacije lokalnog identiteta. Posebna će se pažnja usmjeriti na promicanje interkulturnog dijaloga prepoznajući kulturu kao ključan prostor susreta, razumijevanja i suradnje. Ovo je osobito važno u kontekstu izražene multietničnosti lokalne zajednice, koja je prepoznata kao potencijal za dodatno obogaćivanje lokalne zajednice.

Razvoj aktivne i uključive zajednice oslanja se i na sustavno ulaganje u sportsku i rekreativnu infrastrukturu. Promicanjem zdravih stilova života i otvaranjem prostora za sportske i društvene aktivnosti, jača se međugeneracijska solidarnost i društvena kohezija, a time i otpornost zajednice na društvene izazove. Jednako važan aspekt razvoja zajednice je dostupnost socijalnih i zdravstvenih usluga. Osim standardnih institucionalnih oblika skrbi, poseban naglasak stavlja se na razvoj inovativnih, fleksibilnih i izvaninstitucionalnih usluga koje odgovaraju stvarnim potrebama građana osobito onih ranjivijih skupina.

U središtu upravljanja ovim razvojnim procesima nalazi se općinska uprava koja se osuvremenjuje kroz digitalizaciju usluga, veću transparentnost i otvorenost prema građanima. Unapređenje upravljačkih i administrativnih kapaciteta te učinkovitije korištenje dostupnih nacionalnih i europskih fondova predstavljaju temelj za ostvarenje razvojnih ambicija.

Digitalna transformacija općinske uprave važna je za povećanje učinkovitosti, transparentnosti i dostupnosti javnih usluga, što je u skladu s očekivanjima građana i strateškim ciljevima Europske unije. Ulaganjem u razvoj i implementaciju suvremenih digitalnih rješenja unutar upravnih procesa, Općina Vrsar-Orsera nastoji optimizirati svoje poslovanje. Paralelno, s time, digitalna transformacija znači i osigurati bržu i kvalitetniju administrativnu podršku građanima. Unaprjeđenjem digitalnih javnih usluga postiže se bolja responzivnost na upite, učinkovitije upravljanje informacijama te kvalitetniji dijalog i veća uključenost građana u lokalne procese.

2. Prioritet 2 – Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva

Općina Vrsar-Orsera usmjerava svoje napore na razvoj uravnoteženog, raznolikog i otpornog lokalnog gospodarstva koje generira dodanu vrijednost.

Prepoznajući ranjivost gospodarstva temeljenog prvenstveno na turizmu, Općina Vrsar-Orsera aktivno pokreće i podupire ulaganja u poduzetničku infrastrukturu kao strateški odgovor na potrebu diversifikacije i jačanja lokalnog gospodarstva izvan turističkog sektora. U tom kontekstu, planira se

razvoj poslovne infrastrukture uspostavom poduzetničke zone te provedbom programa potpore razvoju poduzetništva, obrtništva i poljoprivrednih gospodarstava (PG-ova). Proširenjem dostupnosti poslovne infrastrukture te poticanjem povezivanja lokalnih poduzetnika s mrežama znanja, inovacija i tržišta stvaraju se preduvjeti za rast mikro, malih i srednjih poduzeća, otvaranje novih radnih mjesta i jačanje gospodarske otpornosti zajednice.

Mikro i mali poduzetnici prepoznati su kao temeljni nositelji gospodarskog razvoja, stoga su aktivnosti lokalne uprave usmjerene povećanje produktivnosti i konkurentnosti podupiranjem inovativnih, digitalnih i tehnološki suvremenih poslovnih modela. Kontinuirani dijalog između privatnog sektora i lokalne samouprave smatra se ključnim mehanizmom za uspostavu učinkovitog i prilagodljivog sustava podrške poduzetništvu.

U nastojanju da diversificira lokalno gospodarstvo i produlji turističku sezonu, Općina Vrsar-Orsera prepoznaje digitalne nomade kao novu ciljanu skupinu koja može doprinijeti stvaranju dodane vrijednosti. Dodatnim ulaganjem u infrastrukturu prilagođenu radu na daljinu, uključujući stabilnu digitalnu povezanost, *coworking* prostore i poticajno okruženje za život i rad, Općina razvija konkurentne uvjete za privlačenje i zadržavanje ove kategorije čija prisutnost obogaćuje lokalnu zajednicu te jača gospodarsku otpornost stvaranjem dodatnih prihoda i mogućnosti umrežavanja s globalnim tržištima.

Istovremeno, Općina usmjerava svoje razvojne politike na revitalizaciju i modernizaciju poljoprivrede, sektora koji unatoč povoljnim agroekološkim uvjetima ostaje nedovoljno zastupljen. Cilj je, osigurati sustavnu institucionalnu podršku, ciljane edukacije i poticati suradnju među proizvođačima s ciljem jačanja tržišne pozicije lokalnih proizvođača i njihove veće prisutnosti u regionalnim i nacionalnim lancima vrijednosti.

Turizam se u Općini Vrsar-Orsera razvija u smjeru veće održivosti i prostorne disperzije, s naglaskom na aktivni i cjelogodišnji turizam temeljen na valorizaciji lokalnih prirodnih resursa, gastronomije te kulturne baštine. U cilju jačanja sinergije između turizma i lokalne proizvodnje, razvijaju se modeli integracije ugostiteljsko-turističke ponude s proizvodima lokalnih poljoprivrednika i ribara. Integracija lokalnih prehrambenih proizvoda u ugostiteljsko-turističku ponudu doprinosi kvaliteti, autentičnosti i održivosti turističke ponude.

Ribarstvo predstavlja strateški važan sektor s izraženim razvojnim potencijalom za Općinu Vrsar-Orsera. Kroz kontinuirana ulaganja u modernizaciju ribarske infrastrukture te integraciju ribarstva u lokalnu turističku i ugostiteljsku ponudu, Općina aktivno doprinosi jačanju prehrambene samodostatnosti i diversifikaciji lokalnog gospodarstva. Izdvajanje ribarske luke iz postojećeg prostora Luke Vrsar prepoznato je kao ključna infrastrukturna mjera kojom se stvaraju prostorni i operativni preduvjeti za daljnji razvoj sektora čime se povećava dodana vrijednost i osnažuje lokalna ekonomija.

3. Prioritet 3 – Prostor i okruženje očuvanih resursa

Općina Vrsar-Orsera usmjerava svoj razvojni prioritet prema očuvanju i odgovornom upravljanju prostorom i svojim prirodnim resursima. Svjesna vrijednosti prirodne i kulturne baštine kojom raspolaže, Općina ističe važnost usklađenog i integriranog pristupa prostornom razvoju, koji uvažava okolišna ograničenja i prostorne kapacitete, s ciljem očuvanja ravnoteže između razvoja i zaštite resursa. Ovim prioritetom uspostavlja se okvir za dugoročno planiranje temeljeno na smjernicama za očuvanje okoliša, racionalno korištenje prostora i unapređenje infrastrukturnih sustava. U njegovu su središtu tri međusobno povezana cilja: funkcionalna povezanost, razvijena i otporna infrastruktura te prostorno planiranje usmjereno na održivom korištenju i zaštiti resursa.

Funkcionalna i održiva digitalna i prometna povezanost predstavlja temelj za jačanje mobilnosti, prostorne dostupnosti i međusobne povezanosti stanovništva, gospodarstva i javnih usluga. Planiranim unapređenjem IT infrastrukture želi se osigurati stabilna i dostupna digitalna mreža koja podržava učinkovitiju komunikaciju, pružanje digitalnih usluga i jačanje ukupne otpornosti zajednice na tehničke i infrastrukturne izazove. Kvalitetna prometna infrastruktura, zajedno s uspostavom sustava održive urbane mobilnosti doprinosi ravnomjernom razvoju prostora i boljoj povezanosti naselja s okolicom. Ovaj sustav uključuje razvoj biciklističke i pješačke infrastrukture te poticanje alternativnih oblika mobilnosti općenito. Ulaganjem u pametnu i održivu mobilnost doprinosi se smanjenju emisija, prometnih gužvi i pritiska na prostor, ali i povećanju sigurnosti i kvalitete života u naseljima. Uz to, planirano je poboljšanje kvalitete pomorskog prometa unapređenjem funkcionalnosti i sigurnosti pomorske infrastrukture kako bi se osigurala bolja dostupnost za stanovnike i turiste. Geografski položaj Općine, uključujući blizinu cestovnih pravaca i manjeg aerodroma, otvara dodatne mogućnosti za razvoj, čime se dodatno potvrđuje važnost ulaganja u funkcionalno povezanu i slojevito razvijenu prometnu infrastrukturu.

Razvoj funkcionalne javne, komunalne i zelene infrastrukture prioritet je za osiguranje kvalitetnije razine javnih usluga te otpornosti lokalnog prostora na okolišne i klimatske izazove. Mjerom razvoja i očuvanja zelene infrastrukture nastoji se unaprijediti prirodna komponenta urbanog prostora očuvanjem postojećih i stvaranjem novih zelenih površina. Ulaganja u zelenu infrastrukturu imaju višestruke koristi: poboljšanje mikroklima, smanjenja učinaka urbanih toplinskih otoka te pročišćavanja zraka i podrška bioraznolikosti. Osim što pridonose zdravlju i dobrobiti stanovnika, takva rješenja stvaraju ugodniju i otporniju životnu sredinu, osobito uzevši u obzir sve češće klimatske ekstreme. Povećanje kvalitete komunalne infrastrukture i usluga izravno je usmjereno na svakodnevne potrebe građana i specifične izazove uvjetovane sezonskim oscilacijama. Sustavi vodoopskrbe i odvodnje, gospodarenje otpadom te energetska infrastruktura moraju biti otporni, kapacitetom prilagođeni turističkim pritiscima i usklađeni s načelima održivosti. Unatoč adekvatnoj razini zadovoljstva stanovništva komunalnim uslugama, dodatna ulaganja planiraju se usmjeriti na prelazak prema kružnim modelima gospodarenja otpadom. To uključuje povećanje udjela selektivnog prikupljanja otpada, bolje upravljanje povećanim količinama sezonskog otpada i građevinskim otpadom te suzbijanje divljih odlagališta kao i uvođenje inovativnih rješenja poput prerade otpada.

Posebna pažnja usmjerit će se na daljnju digitalnu transformaciju svih ključnih sektora, uključujući implementaciju naprednih digitalnih alata za optimizaciju gospodarenja otpadom.

Energetska komponenta komunalne infrastrukture obuhvaćena je planiranim mjerama koje uključuju povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i unaprjeđenje energetske učinkovitosti. To podrazumijeva mjere kao što su integracija solarnih sustava u kućanstvima, turističkim kapacitetima i javnim objektima, kao i provedba mjera energetske obnove zgrada, uključujući poboljšanje toplinske izolacije, modernizaciju sustava grijanja i hlađenja s ciljem smanjenja potrošnje i jačanja energetske otpornosti prostora. Takva ulaganja, potpomognuta dostupnim nacionalnim i EU izvorima financiranja, imaju potencijal znatno unaprijediti održivost lokalnog sustava i istodobno povećati kvalitetu života.

Upravljanje prostornim razvojem i očuvanje prirodnih resursa jedan je od glavnih prioriteta razvoja Općine Vrsar-Orsera. Fokus je na usklađivanju budućih razvojnih zahvata s prihvatnim kapacitetima prostora, pri čemu se posebna pažnja posvećuje racionalnom korištenju postojećih resursa i izbjegavanju dodatnog širenja građevinskih područja. Razvoj se usmjerava na prostore koji su već infrastrukturno opremljeni ili prethodno urbanizirani, kako bi se očuvale neizgrađene površine te spriječila pretjerana apartmanizacija i betonizacija.

Prostorni planovi i investicijske odluke polazit će od stvarnih potreba lokalne zajednice i dugoročnih razvojnih smjernica. Posebno je važno izbjeći fragmentaciju prostora, očuvati poljoprivredna i prirodna područja te jačati funkcionalne veze između naselja. Revitalizacija manjih naselja boljom prometnom dostupnosti i infrastrukturnom opremljenosti ključni su za smanjenje prostornih neravnoteža. Paralelno, razvoj turističkih sadržaja izvan glavnih urbanih zona podupire se kao alat za rasterećenje središnjeg naselja Vrsar i smanjenje sezonskih pritisaka. Ovime se osigurava dugoročna ravnoteža između korištenja prostora i njegovog očuvanja, pri čemu svaka prostorna intervencija mora biti usklađena s nosivim kapacitetima okoliša i planskim dokumentima.

Tablica 27: Prikaz strateškog okvira u srednjoročnom razdoblju (Prioriteti javnih politika, posebni ciljevi i mjere)

Strateški okvir (Prioriteti javnih politika, posebni ciljevi i mjere)		
Prioritet 1 Mjesto i zajednica za sve generacije	Prioritet 2 Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva	Prioritet 3 Prostor i okruženje očuvanih resursa
PC 1.1. Demografska revitalizacija općine	PC 2.1. Pozicioniranje Općine kao cjelogodišnje turističke destinacije	PC 3.1. Funkcionalna i održiva digitalna i prometna povezanost
1.1.1. Priuštivo i održivo stanovanje	2.1.1. Razvoj infrastrukture aktivnog turizma	3.1.1. Unaprjeđenje IT infrastrukture
1.1.2. Pronatalitetna politika	2.1.2. Povećanje kvalitete ostalih turističkih sadržaja i ponude	3.1.2. Povećanje kvalitete infrastrukture pomorskog i zračnog prometa
		3.1.3. Uspostava sustava održive urbane mobilnosti
PC 1.2. Obrazovanje usklađeno s potrebama lokalnog gospodarstva	PC 2.2. Dodana vrijednost poljoprivrede i poduzetništva	PC 3.2. Funkcionalna javna, komunalna i zelena infrastruktura
1.2.1. Poticanje ranog profesionalnog usmjeravanja u kontekstu tržišnih potreba	2.2.1. Poticanje poljoprivrede i ribarstva	3.2.1. Razvoj i očuvanje zelene infrastrukture za otpornu i kvalitetnu životnu sredinu
1.2.2. Stvaranje infrastrukturnih preduvjeta za kvalitetan sustav odgoja i obrazovanja	2.2.2. Stvaranje povoljnog poduzetničkog okruženja i diverzifikacija lokalnog gospodarstva	3.2.2. Povećanje kvalitete komunalne infrastrukture i usluga
PC 1.3. Valorizacija lokalnog identiteta i prepoznatljivost kulturnog nasljeđa		PC 3.3. Upravljanje prostornim razvojem i očuvanje prirodnih resursa
1.3.1. Valorizacija materijalne kulturne baštine		3.3.1. Prostorni razvoj u skladu s mogućim prihvatnim kapacitetima
1.3.2. Očuvanje i prenošenje nematerijalne baština		3.3.2. Energetska tranzicija i održivi razvoj

PC 1.4. Razvoj zdravstvene i socijalne infrastrukture i društvenih sadržaja

1.4.1. Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske infrastrukture

1.4.2. Briga o ranjivim skupinama na lokalnoj razini

PC 1.5 Digitalizacija općinske uprave

1.5.1. Razvoj i implementacija digitalnih rješenja u općinskoj upravi

1.5.2. Unaprjeđenje participativnih modela upravljanja

Posebni ciljevi i mjere s prikazom pripadajućih pokazatelja ishoda

Prioritet 1

Mjesto i zajednica za sve generacije

Posebni cilj 1.1. Demografska revitalizacija općine

Općina Vrsar-Orsera se suočava s negativnim demografskim trendovima, uključujući pad broja stanovnika, starenje populacije te iseljavanje mladih i radno aktivnog stanovništva što posljedično utječe na održivost lokalne zajednice, dostupnost radne snage i funkcionalnost ključnih sustava kao što su obrazovanje, zdravstvo i socijalne usluge. Demografska revitalizacija usmjerena je na stvaranje poticajnog okruženja za život mladih, obitelji s djecom, ali i na privlačenje novih stanovnika. Uspješna revitalizacija zahtijeva integrirani pristup koji objedinjuje stambenu politiku, prostorno uređenje, društvenu infrastrukturu, pronatalitetne mjere i sveukupno povećanje kvalitete života. Posebni cilj stavlja naglasak na konkretne mjere kojima se stvaraju uvjeti za dugoročan ostanak stanovništva i razvoj lokalne zajednice. S tim u vezi predložena je mjera priuštivog i održivog stanovanja kojom Općina planira realizirati niz projekata usmjerenih na proširenje stambenog fonda i poboljšanje uvjeta stanovanja, osobito za mlade obitelji i stanovnike slabijeg imovinskog statusa. Kroz identifikaciju i obnovu postojećih zapuštenih objekata u vlasništvu Općine, stvorit će se novi stambeni kapaciteti bez potrebe za dodatnom prenamjenom prostora, čime se ujedno potiče revitalizacija napuštenih dijelova naselja. Nastavkom projekta društveno poticajne stanogradnje (POS) osigurat će se mogućnost kupnje stanova pod povoljnijim uvjetima, čime se izravno pomaže mladim obiteljima u rješavanju stambenog pitanja i povećava njihova motivacija za ostanak u zajednici. Također, projekt stambenog zbrinjavanja mladih u naseljima Begi i Flengi doprinosi ravnomjernijem razvoju Općine i omogućuje revitalizaciju ruralnih područja kroz ciljane intervencije u manje naseljene dijelove općinskog teritorija. U okviru druge mjere usmjerene na pronatalitetne politike, predviđena je izrada Akcijskog plana demografskog razvoja u suradnji s demografskim stručnjacima u koji će Općina uključiti i građane osobito mlade, koji će sadržavati smjernice za daljnje usmjeravanje i koordinaciju mjera stambene i populacijske politike na području Općine. Dodatnu vrijednost mjeri donosi i uređenje starogradske jezgre, koje osim što podiže kvalitetu stanovanja stvara temelje za povratak života u centar naselja i očuvanje identiteta zajednice.

Posebni cilj 1.2. Obrazovanje usklađeno s potrebama lokalnog gospodarstva

Obrazovni sustav Općine Vrsar-Orsera ima ključnu ulogu u dugoročnom društveno-gospodarskom razvoju, posebice u kontekstu sve izraženijeg nedostatka kvalificirane radne snage na lokalnom tržištu. Posebni cilj usmjeren je na unaprjeđenje obrazovnih politika koje prepoznaju i podržavaju potrebe gospodarstva te stvaraju poticajno okruženje za razvoj potencijala djece i mladih. Kroz mjeru rane

profesionalne orijentacije u skladu s tržišnim potrebama, Općina planira provoditi programe financiranja deficitarnih zanimanja kako bi se potaknulo obrazovanje za struke koje su ključne za lokalni razvoj, ali trenutno nisu dovoljno zastupljene. Mjera ima za cilj odgovor na potrebe poslodavaca, ali i pruža mladima konkretnu perspektivu zapošljavanja u vlastitoj sredini. Dodatno, unaprjeđenje dostupnosti i raznolikosti izvannastavnih aktivnosti, posebice kroz sadržaje Znanstveno-edukativnog centra Kontija, omogućuje učenicima razvoj dodatnih interesa i kompetencija te ih potiče na aktivno sudjelovanje u društvenom i znanstvenom životu zajednice. Stvaranje infrastrukturnih preduvjeta za kvalitetan sustav odgoja i obrazovanja obuhvaća projekte dogradnje i rekonstrukcije osnovne škole i školske sportske dvorane čime se osigurava funkcionalno, moderno i inkluzivno obrazovno okruženje. Osim toga, uređenjem prostora za glazbenu školu u zgradi Stare škole u Vrsaru-Orsera, osigurava se dostupnost umjetničkog obrazovanja koje doprinosi cjelovitom razvoju učenika i jačanju kulturnog identiteta zajednice.

Posebni cilj 1.3. Valorizacija lokalnog identiteta i prepoznatljivost kulturnog nasljeđa

Valorizacija lokalnog identiteta i prepoznatljivost kulturnog nasljeđa zauzimaju značajno mjesto u razvojnim prioritetima Općine, osobito u kontekstu očuvanja autentičnosti prostora, jačanja zajedničke svijesti o vrijednosti lokalnog nasljeđa te stvaranja prepoznatljivosti Općine na regionalnoj i nacionalnoj razini. Posebni cilj usmjeren je na poticanje aktivne brige o kulturnoj baštini kako materijalnoj tako i nematerijalnoj kroz sustavno ulaganje, edukaciju i uključivanje zajednice u procese zaštite, interpretacije i prijenosa kulturnih vrijednosti. U okviru mjere usmjerene na valorizaciju materijalne kulturne baštine predviđena su daljnja ulaganja u obnovu, zaštitu i aktivaciju kulturno-povijesnih lokaliteta koji predstavljaju prostorne, povijesne i simboličke nositelje identiteta lokalne zajednice s naglaskom na Park skulptura Dušana Džamonje. Cilj je ne samo konzervirati postojeće vrijednosti, već ih i staviti u funkciju suvremenih potreba, kroz kulturne, obrazovne i društvene sadržaje koji oplemenjuju prostor i stvaraju dodanu vrijednost kako bi se kulturna baština integrirala u svakodnevni život i otvorila mogućnost za razvoj kulturnog turizma, jačanje lokalnog gospodarstva i poticanje društvene uključenosti. Istovremeno, kroz mjeru očuvanja i prenošenja nematerijalne baštine sadašnjosti i budućnosti i dalje značajno mjesto zauzima Kiparska škola Montraker koja i dalje zadržava središnju ulogu kao prostor stvaralaštva, prijenosa znanja i međugeneracijske suradnje. Planirane aktivnosti temelje se na partnerstvima s kulturnim i obrazovnim institucijama, civilnim sektorom te aktivnim uključivanjem djece i mladih u proces očuvanja i reinterpetacije baštinskih sadržaja.

Posebni cilj 1.4. Razvoj zdravstvene i socijalne infrastrukture i društvenih sadržaja

U okviru posebnog cilja usmjerenog na unaprjeđenje kvalitete života svih stanovnika, naglasak je stavljen na stvaranje prostornih i programskih uvjeta koji omogućuju zdraviji, aktivniji i sigurniji život, pri čemu se posebna pažnja pridaje dostupnosti sadržaja svim dobnim i socijalnim skupinama. Segment posvećen unaprjeđenju sportsko-rekreacijske infrastrukture obuhvaća ulaganja u izgradnju i

opremanje prostora za aktivnosti na otvorenom i organizirani sport, s posebnim naglaskom na izgradnju pomoćnog nogometnog igrališta te dodatna ulaganja u sportsku infrastrukturu namijenjenu građanima svih životnih dobi. Razvoj takvih prostora doprinosi svakodnevnoj fizičkoj aktivnosti, promicanju zdravih životnih navika i poticanju neformalne društvene interakcije. Dio cilja koji se odnosi na brigu o ranjivim skupinama obuhvaća integrirani pristup razvoju infrastrukturnih i programskih rješenja usklađenih s potrebama starijeg stanovništva, osoba u socijalno nepovoljnom položaju te onih s ograničenim pristupom uslugama. Ključni prioritet predstavlja izgradnja Doma za starije i nemoćne u funkciji razvoja dugotrajne skrbi na lokalnoj razini. Nadogradnja usluga kroz uspostavu dnevnog boravka za starije osobe u Vrsaru-Orsera omogućuje pružanje kontinuirane podrške i osiguranje kvalitetne skrbi u neposrednom okruženju korisnika. Program "Pomoć u kući" doprinosi očuvanju samostalnosti starijih osoba i njihovu ostanku u vlastitim domovima uz dostupnu podršku. Dodatno, donošenje Lokalnog programa zdravlja postavlja okvir za strukturirani pristup javnozdravstvenim temama, s naglaskom na prevenciju, rano otkrivanje bolesti i promicanje zdravih životnih stilova. U planu je i rekonstrukcija te obnova stare škole u Vrsaru-Orsera, kao i prenamjena stare škole u Gradini u društvene centre, koji će služiti kao multifunkcionalni prostori za informiranje, druženje, kulturne i edukativne aktivnosti.

Posebni cilj 1.5. Digitalizacija općinske uprave

U okviru razvojnih potreba digitalne transformacije općinske uprave naglasak je stavljen na modernizaciju i unaprjeđenje organizacijske učinkovitosti te osnaživanje komunikacije i interakcije s građanima kroz primjenu digitalnih alata. Planira se implementacija rješenja koja omogućuju izgradnju funkcionalne, transparentne i respozivne općinske uprave, prilagođene potrebama svojih građana. U tom smislu, planirano je implementirati Smart Vrsar-Orsera, mobilnu i web aplikaciju koja će omogućiti direktnu komunikaciju građana s općinskom upravom, uključujući podnošenje zahtjeva, praćenje predmeta i prijavu komunalnih potreba. Cilj ovog digitalnog alata je unaprijediti dostupnost usluga, ubrzati protok informacija i potaknuti dvosmjernu komunikaciju između građana i uprave. Dodatno, kroz uspostavu Portala otvorenih podataka Općine predviđeno je osigurati sustavan pristup javno dostupnim informacijama i podacima, čime se jača transparentnost rada i potiče participacija građana u procesima odlučivanja.

Prioritet 2

Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva

Posebni cilj 2.1. Pozicioniranje Općine kao cjelogodišnje turističke destinacije

Općina Vrsar-Orsera svrstava se među najrazvijenije jedinice lokalne samouprave u Hrvatskoj. Gospodarsku sliku Općine obilježava stabilan rast temeljen ponajprije na turizmu, koji generira većinu lokalnih prihoda i zapošljavanja. Međutim, dominantna ovisnost o turističkom sektoru nosi određene

izazove, osobito izraženu sezonalnost, fluktuacije na tržištu rada, infrastrukturna opterećenja u vršnim mjesecima te povećanu osjetljivost na globalne i regionalne poremećaje. S ciljem ublažavanja navedenih ranjivosti, u okviru posebnog cilja usmjerenog na pozicioniranje Općine kao cjelogodišnje turističke destinacije, planirane su intervencije koje doprinose produženju turističke sezone, unaprjeđenju kulturne i prirodne baštine te razvoju održivih oblika turizma. U tom kontekstu, planirana je izgradnja mosta i šetnice na otoku Sv. Juraj kao infrastrukturne osnove za valorizaciju prostora i obogaćivanje ponude. Postavljanje informativne i signalizacijske infrastrukture dodatno doprinosi orijentaciji posjetitelja i interpretaciji lokalnih posebnosti. Dodatno, projekt "Outdoor Vrsar" predviđa jačanje outdoor i sportskog turizma s naglaskom na biciklističke, teniske i druge aktivnosti na otvorenom, čime se doprinosi razvoju turizma nižeg intenziteta koji je manje sezonski osjetljiv. U svrhu jačanja strateškog upravljanja kulturnim turizmom, planirana je izrada Strategije razvoja kulturnog turizma koja će poslužiti kao temeljni dokument za usmjeravanje aktivnosti, identifikaciju prioriternih intervencija te integraciju kulturne baštine u održivu turističku ponudu. Istodobno, poticanje javno-privatnih partnerstava prepoznaje se kao ključan mehanizam za proširenje i diversifikaciju turističke ponude, osobito u dijelu razvoja specijaliziranih sadržaja, novih investicija i podizanja kvalitete usluga.

Posebni cilj 2.2. Dodana vrijednost poljoprivrede i poduzetništva

Unatoč postojanju bogate gastronomske tradicije i dostupnosti kvalitetnih lokalnih proizvoda, potencijali za integraciju poljoprivrede i ribarstva u turističku ponudu ostaju djelomično neiskorišteni. Kroz promociju autohtonih proizvoda, razvoj kratkih lanaca opskrbe i zajednički tržišni nastup proizvođača, stvara se temelj za veću vidljivost lokalne ponude, unaprjeđenje konkurentnosti te jačanje otpornosti turističkog sektora. Istovremeno, lokalno gospodarstvo pokazuje potrebu za većom raznolikošću i aktivnošću izvan glavne turističke sezone. U tom kontekstu, planirane su mjere za jačanje poduzetništva u sektorima s potencijalom za cjelogodišnje poslovanje, uključujući osiguranje potrebne poslovne infrastrukture. Poseban fokus stavljen je na dovršetak imovinsko-pravnog uređenja Poslovne zone Neon te prostorno planiranje nove poslovne zone, čime će se stvoriti preduvjeti za nova ulaganja i razvoj lokalnog poduzetništva. Dodatno, prepoznat je potencijal u razvoju digitalnog poduzetništva i fleksibilnih oblika rada. U tom smjeru planirana je uspostava coworking prostora za digitalne nomade u objektu Stare škole u cilju ne samo na privlačenja mobilne radne snage, već i širenja gospodarske aktivnosti izvan turističke sezone kroz digitalno orijentirane djelatnosti.

Prioritet 3

Prostor i okruženje očuvanih resursa

Posebni cilj 3.1. Funkcionalna i održiva digitalna i prometna povezanost

Na području Općine postoje brojni izazovi u pogledu kvalitete prometne infrastrukture, a osobito u kontekstu sezonske opterećenosti, disperzije naselja te potreba lokalnog stanovništva i posjetitelja.

Povezivost predstavlja jedan od ključnih preduvjeta za održiv teritorijalni razvoj i pristupačnost osnovnim uslugama tijekom cijele godine, a posebni cilj primarno je usmjeren je na uklanjanje postojećih prometnih barijera te uspostavu učinkovitog, dostupnog i održivog sustava mobilnosti te digitalne infrastrukture, čime se stvara temelj za konkurentnije i uključivije društvo. Postojeće javno linijske veze s Porečom i drugim urbanim središtima nisu usklađene s ritmom svakodnevnog života, a brojna naselja nemaju redovitu i pouzdanu uslugu javnog prijevoza što ograničava pristup obrazovnim, zdravstvenim i gospodarskim sadržajima te negativno utječe na socijalnu uključenost i atraktivnost prostora za život. U okviru poboljšanja infrastrukture pomorskog i zračnog prometa, planirana je obnova aerodroma Vrsar s ciljem povećanja njegove funkcionalnosti i integracije u turističku i gospodarsku ponudu regije. Također, predviđena je rekonstrukcija benzinske crpke u luci Vrsar te proširenje kapaciteta dodatnim komunalnim vezovima, čime se doprinosi višoj razini usluge za pomorski promet i rekreacijske aktivnosti. U segmentu održive urbane mobilnosti, prepoznata je potreba za razvojem sigurnije i dostupnije biciklističko-pješačke infrastrukture. U tom kontekstu planirana je izgradnja više dionica staza koje povezuju ključne točke od Kapetanove stancije do županijske ceste ŽC571, zatim od kružnog toka Montepozzo prema rivi te dalje do Kapetanove stancije radi smanjenja prometnog opterećenja. U cilju rasterećenja središta naselja i unapređenja dostupnosti starogradske jezgre, planiran je projekt izgradnje javne garaže te dodatnih parkirališta, uključujući novo parkiralište u ulici Brostolade. Poseban naglasak stavlja se i na uvođenje alternativnih oblika prijevoza, kao što su žičare ili pokretne stepenice, u svrhu povezivanja različitih funkcionalnih zona naselja bez dodatnog pritiska na cestovni promet. Konačno, prepoznata je potreba za organiziranim prijevozom do zdravstvenih i drugih osnovnih usluga tijekom cijele godine, osobito za ranjive skupine stanovništva koje nemaju pristup osobnom prijevozu. Sustavno organiziranje tjednih prijevoza doprinijet će socijalnoj uključenosti i teritorijalnoj koheziji na razini cijele općine.

Posebni cilj 3.2. Funkcionalna, javna, komunalna i zelena infrastruktura

Unatoč iznimno kvalitetnom prirodnom okolišu i prostornim resursima, Općina Vrsar-Orsera se suočava s infrastrukturnim izazovima koji prvenstveno proizlaze iz izražene sezonske koncentracije aktivnosti. Tijekom ljetnih mjeseci dolazi do vršnog opterećenja prometne i komunalne infrastrukture, pri čemu su posebno izraženi problemi u sustavu vodoopskrbe, odvodnje i upravljanja oborinskim vodama. Održivo upravljanje prostorom i infrastrukturom postaje ključno za očuvanje kvalitete života lokalnog stanovništva te za jačanje kapaciteta Općine da odgovori na klimatske, turističke i demografske izazove. U okviru ovog posebnog cilja predviđena su ulaganja u dva ključna područja: razvoj zelene infrastrukture te unapređenje komunalne infrastrukture i usluga. Funkcionalna i očuvana zelena infrastruktura uključujući parkove, ima važnu ulogu u ublažavanju posljedica klimatskih promjena, osiguravanju ekološke ravnoteže i unapređenju urbanog identiteta. Planirane aktivnosti obuhvaćaju revitalizaciju postojećih i uređenje novih parkovnih površina na prioritarnim lokacijama u naselju Vrsar-Orsera, čime se stvara temelj za održiv razvoj prostora i podizanje kvalitete svakodnevnog života. Komunalna infrastruktura i usluge, iako trenutačno na visokoj razini zadovoljstva korisnika,

zahtijevaju prilagodbu suvremenim izazovima i povećanim sezonskim opterećenjima. Posebna pažnja posvećuje se gospodarenju otpadom, s obzirom na činjenicu da Općina bilježi iznadprosječnu količinu otpada po stanovniku. U cilju prelaska na kružne modele gospodarenja planiraju se sanacije postojećih divljih odlagališta, uspostava sustava za zbrinjavanje građevinskog otpada te uvođenje infrastrukture koja potiče odvojeno prikupljanje i obradu otpada u lokalnoj zajednici. Dodatno, predviđene su intervencije na području prometne i oborinske infrastrukture, koje uključuju izgradnju prometnice između područja Marine i lokaliteta Montraker te rješavanje oborinske odvodnje u kritičnoj zoni između sportske dvorane i obalnog pojasa. U tom kontekstu, planirana je obnova gradske rive koja ima višestruku ulogu od unaprjeđenja vizualnog identiteta i uređenosti javnog prostora, do jačanja funkcionalnih kapaciteta obalnog područja koje svakodnevno koristi lokalno stanovništvo, ali i brojni posjetitelji.

Posebni cilj 3.3. Upravljanje prostornim razvojem i očuvanje prirodnih resursa

Unatoč postojećem strateškom okviru i prirodnim vrijednostima koje karakteriziraju prostor Općine Vrsar-Orsera, prostorno planiranje i korištenje resursa suočava se s izazovima održivog upravljanja u uvjetima rasta potreba lokalne zajednice i intenzivne turističke aktivnosti. Cilj ovog posebnog cilja je uspostava ravnoteže između razvoja i očuvanja prostora kroz integraciju principa održivosti, energetske učinkovitosti i valorizacije prirodne baštine. Prva mjera usmjerena je na prostorni razvoj koji uvažava postojeće i projektirane prihvatne kapacitete područja. Planirana digitalizacija prostornih planova predstavlja važan iskorak u povećanju transparentnosti i učinkovitosti upravljanja prostorom te omogućuje kvalitetnije donošenje odluka temeljenih na dostupnim podacima razvoja. Druga mjera obuhvaća poticanje energetske tranzicije kao ključnog mehanizma za postizanje održivog razvoja. U tom se kontekstu prepoznaje potreba za povećanjem korištenja obnovljivih izvora energije, posebno kroz integraciju solarnih elektrana na javnim, privatnim i turističkim objektima. Treća mjera usmjerena je na zaštitu i valorizaciju prirodne baštine, pri čemu su šumsko područje Kontija i Limski zaljev identificirani kao prostori visokog potencijala za održivo korištenje i interpretaciju. Aktivnosti će biti usmjerene na unaprjeđenje pristupačnosti, informiranosti i infrastrukture koja omogućuje očuvanje ekosustava uz istodobno povećanje edukativne i turističke funkcije tih prostora u cilju postavljanja temelja za integrirani pristup koji povezuje očuvanje prirodnih resursa s održivim gospodarskim razvojem.

Tablica 28: Popis posebnih ciljeva s pripadajućim pokazateljima ishoda

Prioritet javnih politika	Posebni cilj	Pokazatelj ishoda	Definicija pokazatelja	Mjerilo	Polazna vrijednost (2026.)	Ciljana vrijednost (2031.)
1. Mjesto i zajednica za sve generacije	1.1. Demografska revitalizacija Općine					
	1.2. Obrazovanje usklađeno s potrebama lokalnog gospodarstva					
	1.3. Valorizacija lokalnog identiteta i prepoznatljivost kulturnog nasljeđa					
	1.4. Razvoj zdravstvene i socijalne infrastrukture i društvenih sadržaja					
	1.5. Digitalizacija općinske uprave					
2. Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva	2.1. Pozicioniranje Općine kao cjelogodišnje turističke destinacije					
	2.2. Dodana vrijednost poljoprivrede i poduzetništva					
	3.1. Funkcionalna i održiva digitalna i prometna povezanost					

**3. Prostor i
okruženje očuvanih
resursa**

3.2. Funkcionalna javna,
komunalna i zelena
infrastruktura

3.3. Upravljanje prostornim
razvojem i očuvanje prirodnih
resursa

Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030.

Na nacionalnoj razini, hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja predstavlja Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, koju je Hrvatski sabor usvojio u veljači 2021. godine. Plan razvoja u potpunosti je usklađen s temeljnim razvojnim smjerovima Strategije, uključujući stvaranje održivog gospodarstva i društva, jačanje otpornosti na krize, poticanje zelene i digitalne tranzicije te osiguravanje ravnomjernog regionalnog razvoja. Kroz svoj strateški okvir i usmjerenje, Plan daje izravan doprinos ostvarenju svih trinaest strateških ciljeva definiranih u Nacionalnoj razvojnoj strategiji, s posebno naglašenim doprinosom konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva, podizanju kvalitete života i zdravlja građana, ekološkoj i energetskej tranziciji u smjeru klimatske neutralnosti te jačanja regionalne konkurentnosti. U tom kontekstu, intervencijska logika Plana potvrđuje njegovu relevantnost i usklađenost s nacionalnim strateškim prioritetima te ističe njegovu ulogu u operacionalizaciji ciljeva koji su ključni za održivi i uključivi razvoj Republike Hrvatske do 2030. godine.

Tablica 29: Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom 2030.

POVEZANOST STRATEŠKOG OKVIRA S CILJEVIMA IZ NACIONALNE RAZVOJNE STRATEGIJE 2030.											
NACIONALNA RAZVOJNA STRATEGIJA 2030.		PLAN RAZVOJA OPĆINE VRSAR-ORSERA									
		Mjesto i zajednica za sve generacije					Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva		Prostor i okruženje očuvanih resursa		
		PC 1.1.	PC 1.2.	PC 1.3.	PC 1.4.	PC 1.5.	PC 2.1.	PC 2.2.	PC 3.1.	PC 3.2.	PC 3.3.
RAZVOJNI SMJER 1. Održivo gospodarstvo i društvo	SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo		x	x			x	x			x
	SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi		x								
	SC 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i	x				x					

	upravljanje državnom imovinom										
	SC 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge RH			x			x				
RAZVOJNI SMJER 2. Jačanje otpornosti na krize	SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život		x		x		x		x		
	SC 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji	x			x						
	SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj				x				x	x	
RAZVOJNI SMJER 3. Zelena i digitalna tranzicija	SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost		x					x	x	x	x
	SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoju biogospodarstva							x	x		
	SC 10. Održiva mobilnost								x	x	x
	SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva						x	x	x	x	
RAZVOJNI SMJER 4. Ravnomjeren regionalni razvoj	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima							x		x	x
	SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti			x				x	x		x

Razvojni projekti

U sklopu izrade Plana razvoja Općine Vrsar–Orsera za razdoblje 2025. – 2031., izrađena je sveobuhvatna baza razvojnih projekata koja predstavlja temelj za operacionalizaciju posebnih ciljeva i prioriteta Općine u nadolazećem razdoblju.

Riječ je o projektima različitog opsega, složenosti i razine pripremljenosti, koji u zbiru definiraju smjer daljnjeg gospodarskog, društvenog i infrastrukturnog razvoja.

Iz ukupne baze identificirani su projekti od posebne strateške važnosti, koji su detaljno razrađeni u okviru naslova *Terminski plan provedbe strateških projekata*. Istovremeno, pod naslovom *Indikativni financijski okvir* prikazana je cjelovita baza projekata s pripadajućim planiranim izvorima financiranja te poveznicama na stavke proračuna, s ciljem osiguravanja, pravilne koordinacije, sustavnog praćenja napretka te stvaranja pretpostavki za učinkovito korištenje raspoloživih izvora financiranja.

Struktura baze projekata obuhvaća ukupno 58 projekata, raspoređenih prema razvojnim prioritetima:

- Prioritet 1: Mjesto i zajednica za sve generacije – 26 projekata
- Prioritet 3: Prostor i okruženje očuvanih resursa – 23 projekta
- Prioritet 2: Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva – 9 projekata

Na ovaj način Plan razvoja osigurava integrirani okvir za provedbu i praćenje razvojnih projekata, uz jasnu poveznicu između posebnih ciljeva, projekata i proračunskog planiranja.

Tablica 30: Razvojni projekti

Posebni cilj	Mjera	Naziv projekta	Nositelj provedbe	Ukupno procijenjena vrijednost u EUR
PC 1.1. Demografska revitalizacija Općine	1.1.1. Priuštivo i održivo stanovanje	Identifikacija i obnova postojećih zapuštenih objekata u vlasništvu Općine u svrhu stanovanja	Općina Vrsar-Orsera	226.000,00
		Nastavak projekta društveno poticajne stanogradnje (POS)	Općina Vrsar-Orsera	4.397.500,00
		Izgradnja i opremanje dječjeg igrališta sa tematikom mora	Općina Vrsar-Orsera	250.957,50
		Stambeno zbrinjavanje mladih u naseljima Begi i Flengi	Općina Vrsar-Orsera	130.000,00
		Uređenje partera starogradske jezgre	Općina Vrsar-Orsera	2.500.000,00
		Izrada Akcijskog plana demografskog razvoja u suradnji s demografskim stručnjacima	Općina Vrsar-Orsera	15.000,00
	1.1.2. Pronatalitetna politika	Potpore za novorođenčad i djecu do završetka osnovne škole	Općina Vrsar-Orsera	1.080.000,00
PC 1.2. Obrazovanje usklađeno s potrebama lokalnog gospodarstva	1.2.1. Poticanje ranog profesionalnog usmjeravanja u kontekstu tržišnih potreba	Program financiranja deficitarnih zanimanja	Općina Vrsar-Orsera	186.000,00
		Unaprjeđenje dostupnosti i raznolikosti izvannastavnih aktivnosti u Znanstveno-edukativnom centru Kontija	Općina Vrsar-Orsera	180.000,00
	1.2.2. Stvaranje infrastrukturnih preduvjeta za kvalitetan sustav odgoja i obrazovanja	Dogradnja i rekonstrukcija školske sportske dvorane	Istarska županija	3.730.000,00
		Uređenje prostora za glazbenu školu u Staroj školi u Vrsaru	Općina Vrsar-Orsera	320.000,00

PC 1.3. Valorizacija lokalnog identiteta i prepoznatljivost kulturnog naslijeđa	1.3.1. Valorizacija materijalne kulturne baštine	Izgradnja ulaznog objekta u Park skulpture Dušan Džamonja	Općina Vrsar-Orsera	96.000,00
		Revitalizacija samostanskog kompleksa Sv. Mihovila u Kloštru	Općina Vrsar-Orsera	7.500.000,00
		Valorizacija lokaliteta Vrsarskih mozaika uz more	Općina Vrsar-Orsera	500.000,00
		Uređenje i valorizacija zone Montraker kao višefunkcionalnog prostora za kulturna, umjetnička i javna događanja	Općina Vrsar-Orsera	2.000.000,00
		Arheološka istraživanja i turistička valorizacija lokaliteta Mote Ricco, Mukaba, Gradina i obala Vrsar	Općina Vrsar-Orsera	780.000,00
	1.3.2. Očuvanje i prenošenje nematerijalne baštine	Kiparska škola Montraker	Općina Vrsar-Orsera	210.000,00
PC 1.4. Razvoj zdravstvene i socijalne infrastrukture i društvenih sadržaja	1.4.1. Unaprjeđenje sportsko-rekreacijske i društvene infrastrukture	Izgradnja pomoćnog nogometnog igrališta i izgradnja i/ili nadogradnja ostale sportsko-rekreativne infrastrukture za aktivnosti na otvorenom	Općina Vrsar-Orsera	1.110.000,00
		Rekonstrukcija i obnova stare škole u Vrsaru za potrebe Društvenog centra (prizemlje, podrumске просторе, studio za snimanje, tavanski prostor)	Općina Vrsar-Orsera	2.200.000,00
		Rekonstrukcija stare škole u Gradini u društveni centar	Općina Vrsar-Orsera	100.000,00
	1.4.2. Briga o ranjivim skupinama na lokalnoj razini	Izgradnja Doma za starije i nemoćne	Općina Vrsar-Orsera	6.500.000,00
		Dnevni boravak za starije osobe Vrsar-Orsera	Općina Vrsar-Orsera	150.000,00
		Projekt "Pomoć u kući"	Općina Vrsar-Orsera	410.000,00
		Lokalni program zdravlja	Općina Vrsar-Orsera	30.000,00
PC 1.5. Digitalizacija općinske uprave	1.5.1. Razvoj i implementacija	Mobilna i web aplikacija za direktnu komunikaciju s građanima i podnošenje zahtjeva	Općina Vrsar-Orsera	65.000,00

	digitalnih rješenja u općinskoj upravi			
	1.5.2. Unaprjeđenje participativnih modela upravljanja	Portal otvorenih podataka Općine	Općina Vrsar-Orsera	10.000,00
PC 2.1. Pozicioniranje Općine kao cjelogodišnje turističke destinacije	2.1.1. Razvoj infrastrukture aktivnog turizma	Izgradnja mosta i šetnice na otoku Sv. Juraj	Općina Vrsar-Orsera	<i>Trenutno nije moguće procijeniti.</i>
		Signalizacija i info table	Općina Vrsar-Orsera	150.000,00
		Razvoj infrastrukture za aktivnosti na otvorenom (Outdoor Vrsar)	Općina Vrsar-Orsera	90.000,00
	2.1.2. Povećanje kvalitete ostalih turističkih sadržaja i ponude	Izrada Strategije razvoja kulturnog turizma	Općina Vrsar-Orsera	30.000,00
		Sufinanciranje sportskih manifestacija van glavne turističke sezone (Outdoor Vrsar)	Općina Vrsar-Orsera	90.000,00
	PC 2.2. Dodana vrijednost poljoprivrede i poduzetništva	2.2.1. Poticanje poljoprivrede i ribarstva	Program potpora za poljoprivredu i ribarstvu	Općina Vrsar-Orsera
2.2.2. Stvaranje povoljnog poduzetničkog okruženja i diverzifikacija lokalnog gospodarstva		Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa Poslovne zone Neon	Općina Vrsar-Orsera	?
		Izrada prostorno-planske dokumentacije za novu poslovnu zonu	Općina Vrsar-Orsera	20.000,00
		Uspostava i opremanje coworking prostora za digitalne nomade u Staroj školi	Općina Vrsar-Orsera	12.000,00
PC 3.1. Funkcionalna i održiva digitalna i prometna povezanost	3.1.1. Unaprjeđenje IT infrastrukture	/	/	/
	3.1.2. Povećanje kvalitete infrastrukture	Rekonstrukcija benzinske crpke u luci Vrsar	Općina Vrsar-Orsera, koncesionar.	<i>Trenutno nije moguće procijeniti. Nakon dodjele koncesije, vanjski investitor će realizirati rekonstrukciju.</i>

	pomorskog i zračnog prometa	Dodatni komunalni vezovi	Lučka uprava Poreč	<i>Trenutno nije moguće procijeniti.</i>
		Obnova Aerodroma Vrsar	Općina Vrsar-Orsera	200.000,00
	3.1.3. Uspostava sustava održive urbane mobilnosti	Izgradnja biciklističko-pješačke staze od Kapetanove stancije do ŽC571	Općina Vrsar-Orsera	415.000,00
		Izgradnja biciklističko-pješačke staze kružni tok Montepozzo-Riva	Općina Vrsar-Orsera	210.000,00
		Izgradnja pješačko - biciklističke staze od kružnog toka Montepozzo do skretanja Kapetanovoj stanciji	Općina Vrsar-Orsera	130.000,00
		Izgradnja pješačke staze od vrtića do nogometnog igrališta	Općina Vrsar-Orsera	67.500,00
		Uspostava alternativnih oblika javnog prijevoza (žičara, pokretne stepenice i sl.) shuttle bus	Općina Vrsar-Orsera	130.000,00
		Projekt garaže u starogradskoj jezgri	Općina Vrsar-Orsera	4.650.000,00
		Izgradnja parkirališta u ulici Brostolade	Općina Vrsar-Orsera	30.000,00
		Organiziranje prijevoza za zdravstvene i ostale usluge tjedno tijekom cijele godine	Općina Vrsar-Orsera	70.000,00
PC 3.2. Funkcionalna, javna, komunalna i zelena infrastruktura	3.2.1. Razvoj i očuvanje zelene infrastrukture za otpornu i kvalitetnu životnu sredinu	Obnova gradske rive – faza 1 (od kružnog toka Marine)	Općina Vrsar-Orsera	6.000.000,00
		Revitalizacija i obnova postojećih parkova	Općina Vrsar-Orsera	1.362.000,00
		Uređenje novih parkova	Općina Vrsar-Orsera	500.000,00
		Izrada Strategije zelene urbane obnove	Općina Vrsar-Orsera	30.000,00
	3.2.2. Povećanje kvalitete komunalne infrastrukture i usluga	Izgradnja prometnice Marina - Montraker	Općina Vrsar-Orsera	500.000,00
		Izgradnja infrastrukture oborinskog kanala Sportska dvorana - Turistički objekti - Obala	Općina Vrsar-Orsera	561.000,00
		Projekt sanacije divljih odlagališta otpada	Općina Vrsar-Orsera	90.000,00

		Izgradnja infrastrukture za odlaganje građevinskog otpada	Općina Vrsar-Orsera	
		Unaprjeđenje prometnica u naseljima izvan Vrsara-Orsera	Općina Vrsar-Orsera	500.000,00
PC 3.3. Upravljanje prostornim razvojem i očuvanje prirodnih resursa	3.3.1. Prostorni razvoj u skladu s mogućim prihvatnim kapacitetima	Digitalizacija prostornih planova	Općina Vrsar-Orsera	100.000,00
	3.3.2. Energetska tranzicija i održivi razvoj	Poticanje i izgradnja sunčanih elektrana	Općina Vrsar-Orsera	60.000,00
	3.3.3. Zaštita prirodne baštine	Unaprjeđenje valorizacije zaštićenih područja šume Kontije i Linskog zaljeva i ekološke mreže Natura 2000	Općina Vrsar-Orsera	1.400.000,00

Terminski plan provedbe strateških projekata

Tablica 31: Strateški projekti Općine Vrsar-Orsera

Nastavak projekta društveno poticajne stanogradnje (POS)	
Prioritet	1. Mjesto i zajednica za sve generacije
Posebni cilj	1.1. Demografska revitalizacija Općine
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama (APN)
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt društveno poticajne stanogradnje (POS) usmjeren je na rješavanje stambenih potreba stanovništva Općine Vrsar-Orsera putem izgradnje stanova po uvjetima povoljnijim od tržišnih. Cilj projekta je povećati dostupnost stanovanja za mlade obitelji i druge prioritetne skupine, pridonijeti demografskoj revitalizaciji te stvoriti preduvjete za njihov ostanak i doseljavanje na lokalno područje. Planirane aktivnosti uključuju izradu projektno-tehničke dokumentacije, ishodenje potrebnih dozvola, potpisivanje sporazuma s Agencijom za pravni promet i posredovanje nekretninama (APN), izgradnju stambene zgrade te prodaju stanova krajnjim korisnicima po uvjetima utvrđenima u okviru POS programa. Realizacijom projekta unaprijedit će se stambeni fond Općine, osnažiti lokalna zajednica i doprinijeti povećanju kvalitete života stanovništva.
Status projekta	U tijeku je javna nabava od strane APN-a kojom se odabire izvođač građevinskih radova.
Početak i završetak provedbe projekta	2026. - 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	4.397.500,00 €
Planirani izvor financiranja	APN

Identifikacija i obnova postojećih zapuštenih objekata u vlasništvu Općine u svrhu stanovanja	
Prioritet	1. Mjesto i zajednica za sve generacije
Posebni cilj	1.1. Demografska revitalizacija Općine
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinstveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt identifikacije i obnove postojećih zapuštenih objekata u vlasništvu Općine Vrsar-Orsera usmjeren je na povećanje dostupnosti stanovanja kroz stavljanje u funkciju trenutno neiskorištenog stambenog potencijala. U skladu s ciljevima Nacionalnog plana stambene politike, projekt predviđa sustavno mapiranje, tehničku procjenu, otkup suvlasničkih dijelova i obnovu postojećih zapuštenih ili napuštenih objekata u vlasništvu Općine s ciljem njihovog korištenja za dugoročni ili prijelazni smještaj prioritetnih skupina poput mladih obitelji, osoba u riziku od stambene deprivacije i stručnih kadrova nužnih za razvoj zajednice.
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2026. - 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	226.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Program financiranja deficitarnih zanimanja	
Prioritet	1. Mjesto i zajednica za sve generacije
Posebni cilj	1.2. Obrazovanje usklađeno s potrebama lokalnog gospodarstva
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinstveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Program financiranja deficitarnih zanimanja predstavlja stratešku inicijativu usmjerenu na poticanje obrazovanja i zapošljavanja u zanimanjima koja su identificirana kao deficitarna na području Općine Vrsar-Orsera i šireg lokalnog

	tržišta rada. Projekt uključuje razvoj mehanizama za financijsku potporu učenicima i studentima koji se obrazuju za tražena zanimanja u sektorima poput medicine, predškolskog i školskog odgoja i obrazovanja kroz stipendije, sufinanciranje prijevoza, prakse i druge oblike podrške. Cilj programa je dugoročno smanjiti nesrazmjer između ponude i potražnje na tržištu rada, zadržati mlade u lokalnoj zajednici, povećati zapošljivost i unaprijediti ljudske potencijale ključnih gospodarskih djelatnosti. Program će se temeljiti na usklađenosti s analizom tržišta rada.
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	Kontinuirano.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	186.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Dogradnja i rekonstrukcija školske sportske dvorane

Prioritet	1. Mjesto i zajednica za sve generacije
Posebni cilj	1.2. Obrazovanje usklađeno s potrebama lokalnog gospodarstva
Nositelj projekta	Istarska županija
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt obuhvaća izgradnju/rekonstrukciju školske sportske dvorane. Cilj je osigurati suvremene, energetske učinkovite i sigurnosno usklađene prostore za nastavu, izvannastavne aktivnosti i sport, uz dostupnost za sve korisnike (učenike, nastavnike i širu zajednicu).
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2027. – 2028.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR) i naznačena proračunska pozicija	3.730,000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Istarska županija

Izgradnja ulaznog objekta u Park skulpture Dušan Džamonja	
Prioritet	1. Mjesto i zajednica za sve generacije
Posebni cilj	1.3. Valorizacija lokalnog identiteta i prepoznatljivost kulturnog nasljeđa
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinствeni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt predviđa izgradnju reprezentativnog objekta na ulazu u park koji će služiti kao središnja točka za prijem posjetitelja, informiranje i prezentaciju života i djela Dušana Džamonje. Ulazni objekt obuhvatit će informativni pult, multimedijalne sadržaje, suvenirnicu te prateće sadržaje, pri čemu će arhitektonsko rješenje biti usklađeno s prirodnim i umjetničkim ambijentom parka. Realizacijom projekta osigurat će se bolja organizacija posjeta, povećanje kulturno-turističke atraktivnosti i dugoročno pozicioniranje Parka skulptura kao prepoznatljivog centra suvremene umjetnosti u Istri i šire.
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2027. – 2028.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	96.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Dnevni boravak za starije osobe Vrsar - Orsera	
Prioritet	1. Mjesto i zajednica za sve generacije
Posebni cilj	1.4. Razvoj zdravstvene i socijalne infrastrukture i društvenih sadržaja
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinствeni upravni odjel, Općina Funtana

Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt dnevni boravak je usmjeren na stvaranje funkcionalnog i ugodnog prostora namijenjenog druženju, aktivnostima i pružanju podrške starijim mještanima. U okviru boravka osigurat će se prostori za socijalne, kulturne i rekreativne aktivnosti, kao i mogućnost organizacije radionica, predavanja te zdravstvenih i savjetodavnih usluga, s ciljem poboljšanja kvalitete života starijih osoba i smanjenja njihove socijalne izolacije. Projekt doprinosi razvoju mreže socijalnih usluga u zajednici, potiče aktivno starenje i jača socijalnu uključenost starijih stanovnika Vrsara - Orsera i okolice.
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2026. – 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	150.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Mobilna i web aplikacija za direktnu komunikaciju s građanima i podnošenje zahtjeva

Prioritet	1. Mjesto i zajednica za sve generacije
Posebni cilj	1.5. Digitalizacija općinske uprave
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinstveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Smart Vrsar-Orsera je projekt usmjeren na digitalizaciju javne uprave i jačanje dvosmjerne komunikacije između Općine Vrsar-Orsera i njezinih građana putem moderne mobilne i web aplikacije. Aplikacija će omogućiti jednostavnu i brzu, prijavu problema te dostupnost informacija. Cilj projekta je unaprijediti razinu informiranosti građana te ubrzati administrativne procese kroz digitalne kanale dostupne svim korisnicima.
Status projekta	U prvoj izvedbenoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2026. – 2028.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	65.000,00 EUR

Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera
Portal otvorenih podataka Općine	
Prioritet	1. Mjesto i zajednica za sve generacije
Posebni cilj	1.5. Digitalizacija općinske uprave
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinstveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Portal otvorenih podataka Općine Vrsar-Orsera zamišljen je kao moderno digitalno središte za objavu, upravljanje i ponovnu uporabu javnih podataka lokalne uprave, u skladu sa standardima nacionalnog Portala otvorenih podataka RH. Portal će sadržavati strukturirane i otvorene skupove podataka koji se mogu pretraživati po kategorijama (npr. imovina i inventar, komunalne naknade, ugovori, stipendije).
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2026. – 2027.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	10.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Izrada Strategije razvoja kulturnog turizma	
Prioritet	2. Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva
Posebni cilj	2.1. Pozicioniranje Općine kao cjelogodišnje turističke destinacije
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinstveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt je usmjeren na sustavno planiranje i unaprjeđenje kulturne ponude u svrhu diversifikacije i održivog razvoja lokalnog turizma. Cilj je definirati smjernice i

	<p>mjere za pozicioniranje Općine kao kulturno-turističke destinacije koja se oslanja na svoje povijesno naslijeđe, identitet, umjetničku baštinu i događanja. Analizirat će se postojeći resursi (kulturnih dobara, manifestacija, muzejsko-galerijskih prostora, arheoloških nalazišta i dr.) i identificirati potencijali za njihov razvoj, interpretaciju i turističku valorizaciju. Izradit će se u suradnji s lokalnom zajednicom, kulturnim institucijama, turističkim sektorom i stručnjacima iz područja kulturnog menadžmenta i održivog turizma. Osim povećanja vidljivosti kulturne baštine, projekt ima za cilj produljenje turističke sezone, jačanje lokalnog identiteta te ravnomjerniju prostornu i vremensku distribuciju turističkih tokova.</p>
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2026. – 2027.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	30.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa Poslovne zone Neon

Prioritet	2. Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva
Posebni cilj	2.2. Dodana vrijednost poljoprivrede i poduzetništva
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinstveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt se odnosi na sustavno rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u okviru Poslovne zone Neon u Općini Vrsar-Orsera, s ciljem omogućavanja provedbe infrastrukturnih zahvata i realizacije ulaganja u gospodarsku zonu.
Status projekta	U tijeku je sudski spor.
Početak i završetak provedbe projekta	2025. – 2028.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	?
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Izrada prostorno-planske dokumentacije za novu poslovnu zonu	
Prioritet	2. Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva
Posebni cilj	2.2. Dodana vrijednost poljoprivrede i poduzetništva
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinstveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt je usmjeren na stvaranje planskih preduvjeta za razvoj nove poslovne zone koja će doprinijeti gospodarskom razvoju općine. Izradom detaljne prostorno-planske dokumentacije definirat će se namjena površina, prometna i komunalna infrastruktura te uvjeti gradnje, čime će se osigurati kvalitetno i održivo uređenje prostora. Nova poslovna zona omogućit će privlačenje poduzetnika i investitora, otvaranje novih radnih mjesta te razvoj malog i srednjeg poduzetništva, uz ravnotežu između gospodarskih potreba i očuvanja okoliša u cilju jačanja konkurentnosti i dugoročne ekonomske održivosti Vrsara-Orsera.
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2026. – 2027.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	20.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Rekonstrukcija benzinske crpke u Luci Vrsar	
Prioritet	3. Prostor i okruženje očuvanih resursa
Posebni cilj	3.1. Funkcionalna i održiva digitalna i prometna povezanost
Nositelj projekta	CRODUX (Petrol Grupa)
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt predviđa modernizaciju i tehničko unapređenje postojeće infrastrukture za opskrbu gorivom u lučkom području. Postojeća crpka je zastarjela i ne

	udovoljava suvremenim tehničkim, sigurnosnim i ekološkim standardima, što ograničava kvalitetu usluge i sigurnost korisnika osobito nautičara, ribara i djelatnika u pomorskom prometu.
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2026. – 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	Nije moguće procijeniti. Nakon dodjele koncesije, vanjski investitor će realizirati rekonstrukciju.
Planirani izvor financiranja	CRODUX (Petrol Grupa)

Organiziranje prijevoza za zdravstvene i ostale usluge tjedno tijekom cijele godine

Prioritet	3. Prostor i okruženje očuvanih resursa
Posebni cilj	3.1. Funkcionalna i održiva digitalna i prometna povezanost
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinstveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Cilj je osigurati redoviti i pouzdani prijevoz stanovnicima, posebno starijim osobama, osobama smanjene pokretljivosti i onima bez vlastitog prijevoza, do zdravstvenih ustanova i drugih ključnih usluga koje nisu dostupne u njihovom neposrednoj okolini. Organiziranjem tjednih vožnji tijekom cijele godine smanjuje se socijalna isključenost, povećava dostupnost zdravstvene skrbi i javnih usluga te se podiže kvaliteta života u zajednici. Projekt doprinosi većoj socijalnoj uključenosti, sigurnosti i samostalnosti ranjivih skupina stanovništva, a ujedno jača povezanost lokalne zajednice.
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	Kontinuirano.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	70.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Obnova gradske rive – faza 1 (od kružnog toka Marine)	
Prioritet	3. Prostor i okruženje očuvanih resursa
Posebni cilj	3.2. Funkcionalna, javna, komunalna i zelena infrastruktura
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinstveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Projekt je usmjeren na rekonstrukciju i prostorno-funkcionalno unapređenje obalnog pojasa i područja starogradske jezgre. Idejnim rješenjem predviđene su intervencije koje uključuju novu šetnicu duž rive, proširenje luke, reorganizaciju prometa, nove sadržaje za stanovnike i posjetitelje te značajno povećanje javnih zelenih i rekreacijskih površina. Planira se modernizacija obalne infrastrukture, izgradnja pješačkih površina, uvođenje multifunkcionalnih trgova, ugostiteljskih i servisnih objekata, kao i nova rješenja za javna parkirališta. Obnova rive podrazumijeva i prilagodbu na klimatske promjene, uključujući podizanje razine obale i zaštitu od plavljenja. Poseban naglasak stavljen je na očuvanje kulturno-povijesne vrijednosti prostora te povezivanje stare jezgre s obalnim i otočnim prostorom.
Status projekta	Izrađeno idejno rješenje. Održano predstavljanje projekta široj javnosti.
Početak i završetak provedbe projekta	2025. – 2031.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	6.000.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Poticanje i izgradnja sunčanih elektrana	
Prioritet	3. Prostor i okruženje očuvanih resursa
Posebni cilj	3.3. Upravljanje prostornim razvojem i očuvanje prirodnih resursa
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinostveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Aktivnim korištenjem obnovljivih izvora energije kroz instalaciju solarnih elektrana na krovovima i objektima u vlasništvu lokalne zajednice, javnih institucija te privatnih građana i poduzetnika optimizirat će se iskorištavanje sunčeve energije, povećati energetska učinkovitost postojećih objekata i smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima, čime se istovremeno doprinosi smanjenju emisije stakleničkih plinova i zaštiti okoliša. Osim ekološkog učinka, projektom će se pružiti i ekonomska korist korisnicima kroz smanjenje troškova električne energije, poticati ulaganja u zelenu infrastrukturu te razvijati lokalna zajednica kroz edukaciju i podizanje svijesti o održivim i ekološki prihvatljivim rješenjima, s dugoročnim ciljem energetske neovisnosti Općine.
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2026. – 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	60.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Unaprjeđenje valorizacije zaštićenih područja šume Kontije i Linskog zaljeva i ekološke mreže Natura 2000	
Prioritet	3. Prostor i okruženje očuvanih resursa
Posebni cilj	3.3. Upravljanje prostornim razvojem i očuvanje prirodnih resursa
Nositelj projekta	Općina Vrsar-Orsera, Jedinostveni upravni odjel
Lokacija projekta	Općina Vrsar-Orsera
Opis projekta	Cilj je očuvanje i promocija prirodnih vrijednosti tog područja kroz sustavno upravljanje, edukaciju i razvoj ekoturizma. Projektom će se provesti aktivnosti usmjerene na zaštitu bioraznolikosti, održivo gospodarenje šumskim i vodnim resursima te očuvanje staništa značajnih biljnih i životinjskih vrsta. Istovremeno, kroz postavljanje informativnih i interpretacijskih sadržaja te organizaciju edukativnih programa, projekt doprinosi podizanju svijesti lokalne zajednice i posjetitelja o važnosti očuvanja prirode i ekološke mreže Natura 2000. Realizacijom projekta očekuje se poboljšanje turističke i obrazovne ponude, jačanje lokalnog identiteta i dugoročna održivost prirodnih resursa područja.
Status projekta	U planiranoj fazi.
Početak i završetak provedbe projekta	2027. – 2029.
Ukupno procijenjena vrijednost projekta (EUR)	1.400.000,00 EUR
Planirani izvor financiranja	Proračun Općine Vrsar-Orsera

Indikativni financijski okvir

Tablica 32: Indikativni okvir s utvrđenim proračunskim stavkama za svaki posebni cilj

R. br.	Naziv prioriteta (P)/posebnog cilja (PC)/strateškog projekta (SP)/projekt (P)	Ukupno procijenjena vrijednost (EUR) (2026. – 2031.)	Općinski proračun (EUR)	Državni proračun (EUR)	EU (EUR)	Ostalo (EUR)	Poduzeća u suvlasništvu Općine (EUR)	Šifra i naziv programa u proračunu Općine
P 1.	Mjesto i zajednica za sve generacije							
PC 1.1.	Demografska revitalizacija Općine							Programi 1001; 2002; 2802; 2501; 2701;
SP	Nastavak projekta društveno poticajne stanogradnje (POS)	4.397.500,00 €	100.000,00	4.212.500,00				
SP	Identifikacija i obnova postojećih zapuštenih objekata u vlasništvu Općine u svrhu	226.000,00	226.000,00					
P	Izgradnja i opremanje dječjih igrališta sa tematikom more	250.957,50	50.957,50		200.000,00			
P	Stambeno zbrinjavanje mladih u naseljima Begi i Flengi	130.000,00	130.000,00					
P	Izrada Akcijskog plana demografskog razvoja u suradnji s demografskim stručnjacima	15.000,00	15.000,00					
P	Uređenje partera starogradske jezgre	2.500.000,00	1.800.000,00		1.500.000,00			
P	Potpore za novorođenčad i djecu do završetka osnovne škole	1.080.000,00	1.080.000,00					
PC 1.2.	Obrazovanje usklađeno s potrebama lokalnog gospodarstva							Programi 2201; 2002; 2701; 3001
SP	Program financiranja deficitarnih zanimanja	186.000,00	186.000,00					

R. br.	Naziv prioriteta (P)/posebnog cilja (PC)/strateškog projekta (SP)/projekt (P)	Ukupno procijenjena vrijednost (EUR) (2026. – 2031.)	Općinski proračun (EUR)	Državni proračun (EUR)	EU (EUR)	Ostalo (EUR)	Poduzeća u suvlasništvu Općine (EUR)	Šifra i naziv programa u proračunu Općine
SP	Dogradnja i rekonstrukcija školske sportske dvorane	3.730.000,00	880.000,00	840.000,00		2.017.500,00		
P	Unaprjeđenje dostupnosti i raznolikosti izvannastavnih aktivnosti u Znanstveno-edukativnom centru Kontija	180.000,00	180.000,00					
P	Uređenje prostora za glazbenu školu u Staroj školi u Vrsaru	320.000,00	320.000,00					
PC 1.3.	Valorizacija lokalnog identiteta i prepoznatljivost kulturnog nasljeđa							Programi 2302; 2301
SP	Uređenje i valorizacija zone Montraker kao višefunkcionalnog prostora za kulturna, umjetnička i javna događanja	2.000.000,00	15.000,00		1.200.000,00	775.000,00		
P	Izgradnja ulaznog objekta u Park skulpture Dušan Džamonja	96.000,00	96.000,00					
P	Revitalizacija samostanskog kompleksa Sv. Mihovila u Kloštru	7.500.000,00	2.500.000,00	4.500.000,00	500.000,00			
P	Valorizacija lokaliteta Vrsarskih mozaika uz more	500.000,00		425.000,00	75.000,00			
P	Arheološka istraživanja i turistička valorizacija lokaliteta Mote Ricco, Mukaba, Gradina i obala Vrsar	780.000,00	180.000,00	600.000,00				
P	Kiparska škola Montraker	210.000,00	210.000,00					
PC 1.4.	Razvoj zdravstvene i socijalne infrastrukture i društvenih sadržaja							Programi 2401; 2601; 2501; 2701; 2002;

R. br.	Naziv prioriteta (P)/posebnog cilja (PC)/strateškog projekta (SP)/projekt (P)	Ukupno procijenjena vrijednost (EUR) (2026. – 2031.)	Općinski proračun (EUR)	Državni proračun (EUR)	EU (EUR)	Ostalo (EUR)	Poduzeća u suvlasništvu Općine (EUR)	Šifra i naziv programa u proračunu Općine
SP	Izgradnja Doma za starije i nemoćne	6.500.000,00	980.000,00	2.600.000	2.920.000			
P	Izgradnja pomoćnog nogometnog igrališta i izgradnja i/ili nadogradnja ostale sportsko-rekreativne infrastrukture za aktivnosti na otvorenom	1.110.000,00	800.000,00	300.000,00				
P	Rekonstrukcija i obnova stare škole u Vrsaru za potrebe Društvenog centra (prizemlje, podrumске просторе, studio za snimanje	2.200.000,00	1.200.000,00	1.000.000,00				
P	Rekonstrukcija stare škole u Gradini u društveni centar	100.000,00	50.000,00		50.000,00			
SP	Dnevni boravak za starije osobe Vrsar-Orsera	150.000,00	90.000,00		60.000,00			
P	Projekt "Pomoć u kući"	410.000,00	410.000,00					
P	Lokalni program zdravlja	30.000,00	30.000,00					
PC 1.5.	Digitalizacija općinske uprave							Programi 2001; 2004
SP	Mobilna i web aplikacija za direktnu komunikaciju s građanima i podnošenje zahtjeva	65.000,00	65.000,00					
SP	Portal otvorenih podataka Općine	10.000,00	10.000,00					
P 2.	Općina i destinacija s dodanom vrijednosti gospodarstva							
PC 2.1.	Pozicioniranje Općine kao cjelogodišnje turističke destinacije							Programi 2003; 2701; 1001; 2602: 2601
SP	Izrada Strategije razvoja kulturnog turizma	30.000,00	20.000,00			10.000,00 (TZO)		
P	Izgradnja mosta i šetnice na otoku Sv. Juraj	<i>Trenutno nije moguće procijeniti.</i>						

R. br.	Naziv prioriteta (P)/posebnog cilja (PC)/strateškog projekta (SP)/projekt (P)	Ukupno procijenjena vrijednost (EUR) (2026. – 2031.)	Općinski proračun (EUR)	Državni proračun (EUR)	EU (EUR)	Ostalo (EUR)	Poduzeća u suvlasništvu Općine (EUR)	Šifra i naziv programa u proračunu Općine
P	Signalizacija i info table	150.000,00	150.000,00					
P	Razvoj infrastrukture za aktivnosti na otvorenom (Outdoor Vrsar)	90.000,00	90.000,00					
P	Sufinanciranje sportskih manifestacija izvan Općine (Sporting Out)	90.000,00	90.000,00					
PC 2.2.	Dodana vrijednost poljoprivrede i poduzetništva							Programi 3001; 2002; 2803; 2701
SP	Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa Poslovne zone Neon							
SP	Izrada prostorno-planske dokumentacije za novu poslovnu zonu	20.000,00	20.000,00					
P	Uspostava i opremanje coworking prostora za digitalne nomade u Staroj školi	12.000,00	12.000,00					
P	Program potpora za poljoprivredu i ribarstvo	90.000,00	90.000,00					
P 3.	Prostor i okruženje očuvanih resursa							
PC 3.1.	Funkcionalna i održiva digitalna i prometna povezanost							Programi 2803; 2701; 3001
SP	Rekonstrukcija benzinske crpke u Luci Vrsar	<i>Trenutno nije moguće procijeniti. Nakon dodjele koncesije, vanjski investitor će realizirati rekonstrukciju.</i>						
P	Dodatni komunalni vezovi	<i>Trenutno nije moguće procijeniti.</i>						
P	Obnova Aerodroma Vrsar	200.000,00	200.000,00					
P	Izgradnja biciklističko-pješačke staze od Kapetanove stancije do ŽC571	415.000,00	415.000,00					

R. br.	Naziv prioriteta (P)/posebnog cilja (PC)/strateškog projekta (SP)/projekt (P)	Ukupno procijenjena vrijednost (EUR) (2026. – 2031.)	Općinski proračun (EUR)	Državni proračun (EUR)	EU (EUR)	Ostalo (EUR)	Poduzeća u suvlasništvu Općine (EUR)	Šifra i naziv programa u proračunu Općine
P	Izgradnja biciklističko-pješačke staze kružni tok Montepozzo-Riva	210.000,00	210.000,00					
P	Izgradnja pješačko - biciklističke staze od kružnog toka Montepozzo do skretanja Kapetanovoj stanciji	130.000,00	130.000,00					
P	Izgradnja pješačke staze od vrtića do nogometnog igrališta	67.500,00	17.500,00		52.000,00			
P	Uspostava alternativnih oblika javnog prijevoza (žičara, pokretne stepenice i sl.	130.000,00	130.000,00					
P	Projekt garaže u starogradskoj jezgri	4.650.000,00	4.650.000,00					
P	Izgradnja parkirališta u ulici Brostolade	30.000,00	30.000,00					
SP	Organiziranje prijevoza za zdravstvene i	70.000,00	70.000,00					
PC 3.2.	Funkcionalna, javna, komunalna i zelena infrastruktura							Programi 2803; 2701; 2806; 1001; 2004
SP	Obnova gradske rive - faza 1 (od kružnog toka Marine)	6.000.000,00	3.000.000,00	2.400.000,00	600.000,00			
P	Revitalizacija i obnova postojećih parkova	1.362.000,00	1.362.000,00					
P	Uređenje novih parkova	500.000,00	300.000,00		200.000,00			
P	Izgradnja prometnice Marina - Montraker	500.000,00	500.000,00					
P	Izgradnja infrastrukture oborinskog kanala Sportska dvorana - Turistički objekti - Obala	561.000,00	11.000,00			500.000,00		
P	Projekt sanacije divljih odlagališta otpada	90.000,00	90.000,00					

R. br.	Naziv prioriteta (P)/posebnog cilja (PC)/strateškog projekta (SP)/projekt (P)	Ukupno procijenjena vrijednost (EUR) (2026. – 2031.)	Općinski proračun (EUR)	Državni proračun (EUR)	EU (EUR)	Ostalo (EUR)	Poduzeća u suvlasništvu Općine (EUR)	Šifra i naziv programa u proračunu Općine
P	Izgradnja infrastrukture za odlaganje građevinskog otpada							
P	Izrada Strategije zelene urbane obnove	30.000,00	6.000,00		24.000,00			
P	Unaprijeđenje prometnica u naseljima u	500.000,00	300.000,00	200.000,00				
PC 3.3.	Upravljanje prostornim razvojem i očuvanje prirodnih resursa							Programi 3001; 2005
P	Digitalizacija prostornih planova	100.000,00	100.000,00					
SP	Poticanje i izgradnja sunčanih elektrana	60.000,00	60.000,00					
SP	Unaprjeđenje valorizacije zaštićenih područja šume Kontije i Linskog zaljeva	1.400.000,00	300.000,00		1.100.000,00			

Okvir za praćenje i vrednovanje

Praćenje i izvještavanje

Plan razvoja Općine Vrsar-Orsera za razdoblje 2025. – 2031. (dalje: Plan razvoja), predstavlja temeljni srednjoročni je akt strateškog planiranja kojim se određuju prioritete i ciljevi razvoja Općine te usmjerava razvoj u skladu s prepoznatim potrebama lokalne zajednice i raspoloživim resursima. Dokument je usklađen s hijerarhijski višim strateškim dokumentima na županijskoj i nacionalnoj razini, uključujući Plan razvoja Istarske županije i Nacionalnu razvojnu strategiju Republike Hrvatske do 2030. godine. Kao srednjoročni strateški dokument, Plan razvoja ima nadređenu ulogu u odnosu na kratkoročne provedbene akte, prije svega na Provedbeni program Općine Vrsar – Orsera za razdoblje 2021. – 2025., iz kojeg proizlaze konkretne mjere i aktivnosti.

Nositelj izrade i provedbe Plana razvoja, Općina Vrsar – Orsera, zadužen je za koordinaciju procesa praćenja i vrednovanja, dok su u njegovu provedbu uključena i druga relevantna tijela i službe Općine, ovisno o nadležnosti nad pojedinim mjerama i aktivnostima. Ključnu odgovornost u tom procesu ima općinski načelnik kao odgovorna osoba.

Sustav praćenja i izvještavanja temelji se na zakonodavnom okviru propisanom Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem (“Narodne novine”, br. 123/2017 i br. 151/2022) te Pravilnikom o rokovima i postupcima praćenja i izvješćivanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (“Narodne novine”, br. 44/23). Institucionalni okvir za praćenje i izvještavanje o provedbi Plana razvoja Općine Vrsar-Orsera za razdoblje 2025. – 2031., čini predstavničko tijelo općine, općinsko vijeće i regionalni koordinator javna ustanova „Regionalni koordinator Istarske županije za europske programe i fondove – Coordinatore regionale della Regione Istriana per i programmi e fondi europei“.

Praćenje provedbe Plana razvoja Općine Vrsar – Orsera čini sastavni dio integriranog ciklusa strateškog upravljanja razvojem te se provodi kroz metodološki strukturiran pristup temeljen na prikupljanju, analizi i evaluaciji unaprijed definiranih pokazatelja ishoda. Ovaj proces omogućuje sustavno i mjerljivo praćenje ostvarenja razvojnih ciljeva i pripadajućih mjera, čime se osigurava donošenje pravovremenih, informiranih i učinkovitih odluka u kontekstu upravljanja razvojnim politikama. Glavni instrument provedbe navedenog procesa je izrada Godišnjeg izvješća o napretku provedbe Plana razvoja, koje predstavlja ključni instrument evaluacije i izvještavanja o stupnju realizacije strateških prioriteta. Nositelj strateškog planiranja, Općina Vrsar – Orsera, dužna je ovo izvješće dostaviti predstavničkom tijelu, odnosno Općinskom vijeću, do 31. ožujka tekuće godine, dok je rok za dostavu usvojenog izvješća regionalnom koordinatoru osam dana od dana njegova usvajanja. Sadržaj izvješća te tehnički i metodološki okviri izrade propisani su Priručnikom o strateškom planiranju i pripadajućim Dodatkom priručniku koji je objavilo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije.

Provedba postupaka vrednovanja akata strateškog planiranja definirana je Zakonom i Uredbom o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (“Narodne novine”, br. 37/23). Postupak vrednovanja provodi se sukladno Pravilniku o provedbi postupka vrednovanja akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (“Narodne

novine”, br. 44/23). Vrednovanje se provodi kroz tri faze: prethodno, srednjoročno i naknadno. Prethodno vrednovanje uključuje stručnu procjenu elemenata Plana razvoja, poput analize stanja, SWOT analize, strateškog okvira i pokazatelja ishoda. Cilj je utvrditi usklađenost dokumenta s razvojnim potrebama, važećim smjernicama i hijerarhijski višim strateškim aktima. Rezultati vrednovanja služe kao podloga za unaprjeđenje dokumenta prije njegova usvajanja. Srednjoročno vrednovanje provodi se tijekom provedbe Plana, u pravilu nakon prve polovice razdoblja, kako bi se ocijenila učinkovitost mjera i napredak u postizanju ciljeva. Na temelju uvida moguće je pravovremeno korigirati provedbene aktivnosti. Naknadno vrednovanje provodi se po završetku provedbe Plana i pruža sažetu ocjenu ukupnih učinaka dokumenta.

Proces strateškog planiranja temeljen na sudjelovanju

Izrada Plana razvoja Općine Vrsar-Orsera za razdoblje 2025. – 2031. godine provedena je na načelima otvorenosti, transparentnosti i inkluzivnosti, kroz participativni proces koji je uključio širok spektar lokalnih dionika od građana i predstavnika civilnog društva do gospodarskih subjekata i političkih predstavnika.

U svrhu prikupljanja uvida iz perspektive građana, provedena je anketa o zadovoljstvu životom u Općini, usmjerena na društvene, gospodarske i upravljačke aspekte. Dodatno, kroz intervju s ključnim dionicima novoizabranim čelnicima te bivšim dužnosnicima Općine, predstavnicima trgovačkih društava, turističkog sektora (Maistre d.d.), organizacija civilnog društva i novoizabranim čelnicima Općine osigurano je razumijevanje potreba i razvojnih potencijala zajednice.

Posebna vrijednost procesa ogleda se u činjenici da se izrada Plana razvoja odvijala u razdoblju lokalnih izbora 2025. godine, tijekom kojeg je došlo do promjene političkog vodstva Općine. Usprkos tome, izgradnja strateškog okvira nastavila se kontinuirano i inkluzivno, uz sudjelovanje svih političkih predstavnika.

U tom su kontekstu održane dvije strateške radionice:

- Prva radionica omogućila je prethodnom općinskom vodstvu artikulaciju razvojnih prioriteta i definiciju strateških smjerova.
- Druga radionica, održana nakon izbora, bila je usmjerena na uključenje novoizabranih vijećnika, kojima je predstavljeno dosadašnje stanje izrade Plana razvoja te im je pružena prilika za aktivno sudjelovanje u definiranju strateškog okvira i prioritizaciji razvojnih projekata, čime je osigurana kontinuitet, legitimnost i politička usklađenost dokumenta.

Dodatno, provedena je i online anketa o razvojnim projektima, tijekom koje su novi vijećnici mogli odrediti prioritete, davati komentare i oblikovati konačni prijedlog strateških intervencija.

Kombinacija kontinuiteta i inkluzivnog sudjelovanja svih relevantnih aktera rezultirala je stvaranjem sinergije između prethodne i nove političke strukture, kao i jačanjem transparentnosti i uključivosti u procesu strateškog planiranja. Time je dodatno osnažena relevantnost i provedivost Plana razvoja te je stvoren temelj za sudjelovanje građana u daljnjem participativnom odlučivanju.

Prilog 1. Sažetak izvješća o provedenom savjetovanju sa zainteresiranom javnošću

Popis tablica:

Tablica 1: Zaštićena područja Općine Vrsar-Orsera	13
Tablica 2: Migracijski trendovi u razdoblju od 2011. do 2022. na području Općine Vrsar-Orsera	17
Tablica 3: Ukupan broj djece i ukupan broj odjela u Dječjem vrtiću Tići Vrsar	26
Tablica 4: Izdvajanje proračunskih sredstava Općine Vrsar-Orsera za potrebe predškolskog odgoja i obrazovanja u petogodišnjem razdoblju.....	26
Tablica 5: Izdvajanja u šestogodišnjem razdoblju iz proračuna Općine Vrsar-Orsera za ustanovu Dnevni centar za rehabilitaciju Veruda-Pula	46
Tablica 6: Popis zaštićene kulturne baštine na području Općine Vrsar-Orsera	47
Tablica 7: Osnovna sportska infrastruktura na području Općine Vrsar-Orsera	52
Tablica 8: Pregled registriranih pravnih osoba u sportskoj djelatnosti na području Općine Vrsar-Orsera.....	53
Tablica 9: Prikaz usporedbe broja stanovnika i stambenih jedinica na području Općine Vrsar-Orsera	58
Tablica 10: Osnovni gospodarski pokazatelji u razdoblju od 2019. do 2023.....	61
Tablica 11: Analiza prema veličini poduzeća u 2023. godini.....	62
Tablica 12: Analiza strukture gospodarstva Općine Vrsar-Orsera u 2023. godini	63
Tablica 13: Prikaz poslovanja trgovačkog društva Maistra d.d., u šestogodišnjem razdoblju na području Općine Vrsar-Orsera.....	65
Tablica 14: Prikaz poslovanja trgovačkog društva Valamar Riviera d.d. u petogodišnjem razdoblju na području Općine Vrsar-Orsera.....	66
Tablica 15: Prosječni broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2023. i 2024. godini.....	68
Tablica 16: Broj osiguranika u Općini Vrsar-Orsera od 2020. do 2024.	70
Tablica 17: Ostvareni dolasci i noćenja od 2019. do 2023.....	72
Tablica 18: Ostvareni broj noćenja po objektima od 2019. do 2023.....	74
Tablica 19: Prikaz poljoprivrednih gospodarstava prema tipu u periodu od 2019. do 2023.....	77
Tablica 20: Iskrcaj po grupama morskih organizama na području Općine Vrsar - Orsera.....	79
Tablica 21: Iskrcaj prema ribolovnim alatima na glavnim iskrcajnim mjestima na području Općine Vrsar-Orsera	79
Tablica 22: Pokazatelji cestovne mreže.....	85
Tablica 23: Vremensko putovanje cestovnim prometom do najbližih većih centralnih naselja	85
Tablica 24: Prikaz proračuna Općine Vrsar-Orsera.....	97
Tablica 25: Popis udruga sa sjedištem u Općini Vrsar-Orsera.....	99
Tablica 26: Iznosi odobrenih iznosa financiranja udrugama (trenutno aktivnima) sa sjedištem u Općini za razdoblje od 2020. do 2024.	101
Tablica 27: Prikaz strateškog okvira u srednjoročnom razdoblju (Prioriteti javnih politika, posebni ciljevi i mjere).....	120
Tablica 28: Popis posebnih ciljeva s pripadajućim pokazateljima ishoda	128
Tablica 29: Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom 2030.	130
Tablica 30: Razvojni projekti	133
Tablica 31: Strateški projekti Općine Vrsar-Orsera	138
Tablica 32: Indikativni okvir s utvrđenim proračunskim stavkama za svaki posebni cilj	150

Popis grafikona:

Grafikon 1: Prirodno kretanje broja stanovnika Općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2011. do 2022.	16
Grafikon 2: Odnos broja živorođenih i umrlih stanovnika Općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2011. do 2022.	16
Grafikon 3: Distribucija doseljenog stanovništva prema zemljama porijekla.....	18
Grafikon 4: Dobno-spolna struktura stanovništva Općine Vrsar-Orsera.....	20
Grafikon 5: Stanovništvo Općine Vrsar-Orsera prema narodnosti	20
Grafikon 6: Struktura stanovništva Općine Vrsar-Orsera prema vjerskoj strukturi	21
Grafikon 7: Struktura radno sposobnog stanovništva Općine Vrsar-Orsera prema stručnoj spremi	22
Grafikon 8: Izdvajanje proračunskih sredstava Općine Vrsar-Orsera za trošak boravka u vrtićima i jaslicama od 2019. do 2024.	27
Grafikon 9: Kretanje broja učenika Osnovne škole Vladimira Nazora Vrsar u razdoblju od šk.god. 2015./2016. do šk.god. 2024./2025.....	29
Grafikon 10: Distribucija ocjena po razredima u Osnovnoj školi Vladimira Nazora u školskoj godini 2023./2024.....	30
Grafikon 11: Izdvajanja Općine Vrsar-Orsera za potrebe osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja u razdoblju od 2019. do 2024.	31
Grafikon 12: Broj polaznika Umjetničke škole Poreč, Područni odjel Vrsar-Orsera za razdoblje 2019./2020. - 2024./2025.....	33
Grafikon 13: Pokazatelji upisa učenika Osnovne škole Vrsar-Orsera u srednje škole prema mjestu odabira u razdoblju od šk.god. 2019./2020. do 2023./2024.	35
Grafikon 14: Statistika upisa u srednjoškolske programe učenika Osnovne škole Vladimira Nazora Vrsar-Orsera	36
Grafikon 15: Podaci o proračunskim izdvajanjima za stipendije za učenike, studente, postdiplomante i doktorante.....	37
Grafikon 16: Podaci za petogodišnje razdoblje o izdvajanjima za troškove zdravstvene zaštite	40
Grafikon 17: Podaci za šestogodišnje razdoblje o izdvajanju proračunskih sredstava za socijalnu zaštitu.....	43
Grafikon 18: Podaci za petogodišnje razdoblje o izdvajanjima za troškove stanovanja i troškove smještaja korisnika domova za starije i nemoćne	44
Grafikon 19: Podaci za šestogodišnje razdoblje o izdvajanjima za jednokratne novčane pomoći novorođenčad na području Općine Vrsar-Orsera	45
Grafikon 20: Podaci o proračunskim izdvajanjima za kulturu u Općini Vrsar-Orsera.....	50
Grafikon 21: Podaci o proračunskim izdvajanjima za sport u Općini Vrsar-Orsera	54
Grafikon 22: Stanovi prema načinu korištenja na području Općine Vrsar-Orsera	56
Grafikon 23: Broj završenih stanova na području Općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2011. do 2023.	57
Grafikon 24: Kretanje trendova nezaposlenosti prema spolu na području općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2014. do 2024.	67
Grafikon 25: Kretanje broja nezaposlenih po mjesecima u razdoblju od 2020. do 2024.	69
Grafikon 26: Kretanje broja osiguranika pri Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje na području općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2019. do 2023.....	70

Grafikon 27: Ostvareni broj noćenja po zemljama od 2019. do 2023.	73
Grafikon 28: Ostvareni broj noćenja po objektima od 2019. do 2023.....	75
Grafikon 29: Prikaz poljoprivrednih površina na području Općine prema vrsti uporabe u 2023.	77
Grafikon 30: (lijevo) Udjeli pojedinih naselja u ukupnoj potrošnji el. energije u 2022. (u %) i (desno) udjeli pojedinih naselja u potrošnji el. energije u komercijalno-uslužnim zgradama u 2022. (u %).	83
Grafikon 31: Prikaz količina komunalnog otpada s udjelom odvojeno prikupljenog otpada na području Općine Vrsar-Orsera u razdoblju od 2019. do 2023.	90
Grafikon 32: Prikaz brzina korištenja širokopojasnog pristupa na području Općine Vrsar-Orsera...	91

Popis slika:

Slika 1: Položaj Općine Vrsar-Orsera i naselja	8
Slika 2: Hipsometrijska karta Općine Vrsar-Orsera	9
Slika 3: Prikaz geografskog položaja srednjih škola koje izabiru učenici iz Općine Vrsar-Orsera u školskoj godini 2023. - 2024.	34
Slika 4: Prometna infrastruktura Općine Vrsar - Orsera.....	88

